

KRÉDO

**KATECHETICKÁ PŘÍRUČKA
2013/14**

- 4 **ÚVODNÍ SLOVO**
- 7 **VĚŘÍM**
Lenka Ridzoňová
- 18 **V BOHA OTCE**
Tomáš Trusina
- 28 **VŠEMOHOUCÍHO**
Tomáš Trusina
- 40 **STVOŘITELE NEBE I ZEMĚ**
Martina Kadlecová
- 51 **I V JEŽÍŠE KRISTA**
Martina Kadlecová
- 63 **SYNA JEHO JEDINÉHO**
Matěj Opočenský
- 75 **PÁNA NAŠEHO**
Anna Lavická
- 87 **JENŽ SE POČAL Z DUCHA SVATÉHO**
Marta Sedláčková
- 99 **NARODIL SE Z MARIE PANNY**
Marta Sedláčková
- 111 **TRPĚL POD PONTSKÝM PILÁTEM**
Ondřej Macek
- 123 **UKŘIŽOVÁN**
Lenka Ridzoňová
- 133 **UMŘEL A BYL POHŘBEN**
Elen Plzáková
- 147 **SESTOUPIL DO PEKEL**
Jana Hofmanová

- 158 **TŘETÍHO DNE VSTAL Z MRTVÝCH**
Světlana Greplová
- 173 **VSTOUPIL NA NEBESA, SEDÍ PO PRAVICI BOHA, OTCE VŠEMOHOUCÍHO**
Drahomíra Dušková Havlíčková
- 184 **ODKUD PŘIJDE SOUDIT ŽIVÉ I MRTVÉ**
Jan Tkadleček
- 194 **VĚŘÍM V DUCHA SVATÉHO**
Drahomíra Dušková Havlíčková
- 206 **SVATOU CÍRKEV OBECNOU**
Drahomíra Dušková Havlíčková
- 220 **SVATÝCH OBCOVÁNÍ**
Marta Sedláčková
- 232 **HŘÍCHŮ ODPUŠTĚNÍ**
Jana Hofmanová
- 245 **TĚLA Z MRTVÝCH VZKŘÍŠENÍ**
Marta Sedláčková
- 257 **A ŽIVOT VĚČNÝ**
Marta Sedláčková

Posledním dílem nedělní školy 2013/14 jsou výklady Apoštolského vyznání víry (Kréda). Když jsme před několika lety s poradním odborem koncipovali dlouhodobější výhled, zamýšleli jsme po ročnících založených na vyprávění příběhů předložit témata, která povedou k samostatnějšímu vykročení po cestě víry – do každodenního života (Desatero), k modlitbě (Otče náš) a k vlastní odpovědnosti za porozumění křesťanské tradici (výklad Kréda). Takto mohou využít těchto výkladů ti, kdo jimi procházejí s postupně dorůstající skupinou. V nedělní škole však našim výkladům budou naslouchat děti tak, jak přicházejí, proto najdete výklad rozvržený pro všechny věkové kategorie.

Pokud se chcete sami soustavně při výkladech článků Kréda na něco zaměřit, šlo nám o následující aspekty: ukázat, že články Kréda mají své kořeny v biblickém poselství, a už tato souvislost jim umožňuje lépe porozumět. Také se pokoušíme osvětlit, že je za nimi určitý vykladačský a interpretací proces. Články Kréda nejsou jen poučkou, kterou církev prostě předkládá k věření. Jsou určitou interpretací, která nás žádá, abychom se s ní a o ni sami poprali.

Na druhou stranu chceme ukázat, že víra má své konkrétní obsahy, své „odkud a kam“, své směrovky či kontury. Nelze ji vydat napospas jen našim pocitům, dobovým náladám, okamžitým potřebám, byť by byly sebe-líp míněné a vypadaly náramně duchovně. Zdá se nám, že v naší době přichází riziko rozmělnění a vyprázdnění víry spíše z této strany. Pokoušíme se děti uvést do světa víry, který má svou závaznou osnovu, témata, která nelze obejít, ale s nimiž je potřeba se poctivě popasovat.

Z hlediska katechetického jsme se pokusili sledovat jak hledisko individuální (jsem to já, kdo objevuje svět víry a konkrétně se k němu přiznává), tak rovinu společenství (je to vyznání biblických svědků, církve, sboru, křesťanů před námi, s námi i po nás). S tím souvisí i křest, který můžete opakovaně připomenout, ať už děti byly pokřtěny jako nemluvněta, nebo k němu naopak směřují. I křest je svátost, která je udílена osobně, ale bezprostředně souvisí se společenstvím. Vhodnou příležitostí, kdy to můžete připomenout, jsou samozřejmě křestní bohoslužby ve sboru. Ale na křest se nebojte odkázat i při probírání jednotlivých článků.

Když se pak budete probírat jednotlivými články, soustřeďte se na to, že v sobě mají určitou **dynamiku**, pohyb či proměnu postoje a také obdarování – novou perspektivou, rozpoznáním, životní orientací, překvapením, radostí, novým pohledem na věci víry i svět, v němž žijeme. Někdy je to zřetelnější, někdy méně, každopádně bude záležet na vás, zda tento důležitý katechetický aspekt děti prožijí. Nemělo by zůstat jen u informace

o Krédu, jakkoli i to je důležité, měli byste společně dospět ke zjištění, co to znamená pro mne, co to se mnou, s námi dělá.

Nezapomínejte proto zpívat. Píseň je odpovědí vyznavačského společenství. U každého článku máte vyznačenu jednu píseň, s kterou se vřadíme mezi vyznávající svědky, ať už jako ti, kdo děkují, chválí nebo obsah vyznání sami dále rozvíjejí a aktualizují. Písně střídáme pro různý věk a z různých zpěvníků – i tak se děti vřazují do společenství.

Osnovu jednotlivých příprav a práce s dětmi najdete ve stejné podobě, jak jste s ní pracovali už při výkladech Desatera a modlitby Páně. Pokud byste k ní potřebovali vysvětlení, najdete je tedy v předchozích příručkách.

Vyprávěné biblické texty jsou u některých výkladů přetvořeny víc, než jste z obvyklého materiálu pro nedělní školy zvyklí. Není za tím ovšem svévole, spíš pokus rozeznít ten který článek v souvislosti s biblickou zvěstí. Najdete také poměrně bohatou paletu různých aktivit. Upozorňujeme, že na některé bude potřeba dlouhodobější příprava – upozornění najdete u příslušné úlohy.

V kapitálce *Přesah* najdete různé způsoby, jak ještě s dětmi nad tématem pracovat. Jestliže u výkladů modlitby Páně tato část směřovala k tématům našich přímluv, tady se můžete soustředit na to, jak v dnešní době, mezi našimi současníky téma toho kterého článku uchopit a vyložit. Zkusíte také dát prostor dětem, nad čím mají ještě nebo teprve teď otázky.

Máte-li možnost, sledujte úlohy též na webu katecheze.evangelnet.cz – pokud se dodatečně dostaneme k nějakým zajímavým materiálům, umístíme je tam.

Jako **plakát ke Krédu** můžete využít motiv cesty. Na velký balící papír nakreslete po diagonále cestu. S dětmi ji můžete vybarvit. Připravte si „stopy“ – na různě barevný papír obkreslete dětská chodidla. Každou hodinu využijte jeden nebo dva obrysy nohou, do nichž zapíšete právě probíranou výpověď kréda a na cestu ji nalepíte.

Varianty

1. Dětská chodidla obkreslete po obvodu plakátu, dovnitř vepisujte/lepte postupně výpovědi. Motiv cesty můžete využít jako ilustraci.
2. Na plakát nakreslete tyč – rozcestník. Každou hodinu přilepujte jednu směrovku s výpovědí. (Budou směřovat všechny jedním směrem?)
3. Nebo můžete nakreslit cestu s „turistickými značkami“, zastávkami (výpověďmi Kréda) na cestě víry.

Každou hodinu budete moci společně zahájit rituálem, k němuž nabízíme dvě verze. Budeme rádi, když se vám na cestě vytýčené příběhy Otce, Syna a Ducha svatého otevřou nové obzory a setkání se svědectvím apoštolského vyznání se stane inspirací pro malé i veliké – tak, aby všem společně rostla víra, naděje a láska.

Marta Sedláčková a Tomáš Trusina

22

VĚŘÍM

(Víra je důvěra, spolehnutí, odevzdání se)

2. ÚNOR 2014

TÉMA

Co je to víra? Kdy a proč ji vyznávám? Mluvíme o ní, kladu si nad ní otázky? Nalézám odpovědi? Víra má složku existenciální: věřím. Je to věc pro mne, pro můj život zásadní. Ale je tu i složka druhá: víru reflektuji, přemýšlím a mluvíme o ní.

CÍLE

- Děti vstupují do světa víry.
- Děti objevují souvislost mezi modlitbou a vírou. Pána Boha nemáme ve své ruce jako automat na plnění svých přání, ale věříme, že nás slyší a má nás rád. (Od „amen“ – *je to pravda, já tak věřím* – v minulé lekci k vyznání „věřím“.)
- Děti si uvědomí souvislost křtu, víry a vyznání víry.

Slovo Kréda „věřím“; biblický příběh Mk 9,14–29; křest

POZNÁMKY K TEXTU

Ke slovu „věřím“

- Víra: spolehnout se, chytit se za ruku, zavolat o pomoc, nasednout na loď, která má kapitána.
- Věřit, to je vyhrknout věřím! a pak domýšlet, co to znamená. Ale taky je to nejdřív přemýšlet a pak rozvážně říct: ano, věřím.
- Vírou se pro mne slova o Pánu Bohu stanou slovy „živými“, pro mne osobně důležitými. Bibli mohu znát jako každou jinou knihu (děti se o ní učí ve škole v literatuře), ale vírou je ta kniha „moje“, pro mne důležitá.
- Věřit znamená „spolehnout se, důvěřovat“. V hebrejštině má toto slovo společný slovní základ se slovem „amen“.
- Víra je cesta s Bohem. Nejdů sám (tak byli Izraelci vedeni na poušti Hospodinem) a taky hledám radu, kam jít (tak se Abraham vydal na cestu do zaslíbené země).
- Víra není racionální dokazování Boží existence, ale důvěra. K víře patří hledání, dotazování i pochybování. Víra není v čase neměnná, ale vyvíjí se. Víra se formuje mj. příběhy o víře jiných, zvl. příběhy biblickými. Někdy se mi může zdát, že vykročím a došlápnu do prázdna. Tak se to zdávalo praotci víry Abrahamovi.
- Víra je odpověď člověka na oslovení nebo setkání s Bohem.
- Víra v Boha je spojena s poslušností.
- Víra je spolehnutí se, že Pán Bůh je se mnou teď, celý život, ale i ve smrti a po smrti.
- Prvním kontextem vyznání víry je křest. Kdo uvěří, je pokřtěn nebo nechává pokřtít své děti. Před křtem se snaží víře víc porozumět a mluvit o ní, při křtu ji vyzná slovy vyznání víry.

K příběhu

Příběh byl vybrán k prvnímu slovu Apoštolského vyznání víry (nebo-li Kréda) proto, že se zde slovo „věřím“ ozve jako odpověď na setkání s Ježíšem. Otec nemocného dítěte slovem „věřím“ vyzná svou víru. Jako by říkal: „Ano, je to pravda, na tebe, Ježíši, se spoléhám. Ty (jen ty) mi mů-

žeš pomoci.“ Pak si uvědomí, jak velkou věc řekl – a prosí o pomoc v nedověře. O provázení na cestě víry.

Křest mě pak spojuje s dávnými i budoucími svědky víry. Nejsem na té cestě sám.

- **Nemoc** je nejdříve pojmenována (je stanovena diagnóza). Je popisována několikrát a dopodrobna. Je opravdu nebezpečná, nejde o maličkost.
Nemoc je v příběhu líčena jako živý nepřítel, který má nad člověkem moc. Nemoc byla tak chápána, jsou lidé, kteří nemoc tak chápou i dnes. Uzdravení je pak exorcismem, vyhnáním toho zlého.
- **Víra**. Všechno je možné tomu, kdo věří. Ale víra není automat. Zmáčknu tlačítko a vypadne uzdravení... Spíš jde o nové vidění. I v bezvýchodné situaci se najde cesta. Nic už se nezdá nemožné. Nad chlapcem měla moc nemoc, pak ji přebírá Ježíš. I my můžeme ve víře prosit, abychom nebyli v moci nemoci, aby nás neovládala.
- Kde se víra bere? Víru nemáme vrozenou v sobě, čekající, aby ji něco rozlítlo. Je inspirována tím, co přinášejí do našeho života a světa jedineční svědkové o Bohu Izraele a Otci Ježíše Krista.
- Otec dítěte jde za Ježíšem, aby chlapce uzdravil. Nejdřív se setká s učedníky, kteří mu však nepomohou. Otec, který přichází k Bohu s prosbou o uzdravení – to je obraz přímlybné modlitby. Učedníci, na které narazí místo Ježíše – to je obraz církve, která se může stát kamenem úrazu místo ukazatelem k Bohu.
- **Rozhovor s otcem**. Ježíš mluví s chlapcovým otcem o nemoci, ale hlavně o víře. Tomu, kdo věří, je možné vše. Otec vyhrkne: věřím! Pomoz mé nedověře! Věřím, ale nejsem si tou vírou jistý. Prosím, udělej s tím něco. Ježíšovi to stačí. Tenhle otec se spoléhá, že mu Bůh může pomoci. A Ježíš chlapce ze zajetí mocné nemoci vysvobodí.
- **Bezmoc učedníků**. Učedníci se snažili chlapce uzdravit, ale marně, zdá se, že ještě Ježíši neporozuměli. Chtěli by uzdravovat jako Ježíš, ale jde to jen modlitbou, oni mohou jen prosit, jsou odkázáni na Boha, na to, jak a kdy on vyslyší jejich prosbu. Boha, jeho moc a vůli, nebudeme mít nikdy ve své ruce. Příběh o uzdravení posedlého chlapce je v evangeliu hned po příběhu o proměnění na hoře. Tam se učedníci setkali s Boží slávou, možná si myslí, že teď o Bohu všechno vědí. Dostávají se „zpátky na zem“. Víra neznamená „všemoc“, víra je důvěra, že Bůh přináší vysvobození. Učedníci, kazatelé ani inspirativní osobnosti církve nikdy nemohou nahradit Ježíše. Víra není odpovědí na výkon učedníků, ale na příběh Ježíše.

Ke křtu

- Křest není přímo tématem lekce, ale to základní užití Kréda bylo právě při křtu. Člověk (v případě křtu dítěte jeho rodiče) vyznává víru v trojediného Boha, v jehož jméno je pak pokřtěn.

Pro pokřtěné děti – i vaši rodiče při křtu vyznávali: „věřím, pomoz mé nevěře“. Tak i naše přiznání ke křtu (naše osobní „věřím“) není výrazem dokonalosti, stoprocentní přesvědčenosti, ale vyznáním víry, která přiznává svou nevěru. Ježíš sám tomu udělal prostor, když jako „krédo“ přijal vyznání víry a nevíry zároveň.

- Slova ustanovení křtu – Ježíš přistoupil a řekl jim: „Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi. Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtíte ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého a uče je, aby zachovávali všecko, co jsem vám přikázal. A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku.“¹

ÚSKALÍ

- Nemoc je personifikována do postavy „toho Zlého“. V současnosti většinou chápeme nemoc a její příčiny jinak. Nicméně i nás často nemoc zcela ovládne, myšlenky se netočí kolem ničeho jiného.
- Souvislost víry s uzdravením, zázraky. V tomto příběhu otec vyznává víru před tím, než se stane svědkem zázraku. Tím je pak jeho víra (a asi i dalších svědků) možná utvrzena, ale on svou víru vyznal na základě setkání s Ježíšem – navzdory tomu, že zrovna chlapec dostane záchvat. „V tomhle šíleném, co prožívám, jak se bojím... křičím na Ježíše ‚věřím!‘“
- Pomoz mé nedověře (dosl. „nevěře“). Otec si uvědomí, jak chabá je jeho víra. Jako blikající světlo svíčky. Prosí, aby nezhaslo. Třeba tím, když chlapec nebude uzdraven tak, jak si to on přeje.

Neochvějnou věrností Ježíši se chlubil Petr cestou do Getsemane a Ježíš ho varoval, že ho zradí během jedné noci třikrát.²

- Ježíšovo rozčilení na učedníky. Chtěli uzdravovat bez modlitby, bez Pána Boha.

1 Mt 28,18–20

2 Mt 26; píseň *Vy silní ve víře* (Svítá 382)

Biblické odkazy:

Gn 12,1–4 (povolání Abrahama); Žd 11 (výčet biblických postav, které věřily Bohu); Mt 28,18–20 (ustanovení křtu).

Literatura:

- REJCHRT, Luděk: *Věřím: výklad apoštolského vyznání víry*. Praha: Kalich, 2012.
- LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédo: základy ekumenické dogmatiky*. Praha: Kalich, 1996.
- GALLUS, Petr – BALCAR, David – ŠORM, Zdeněk – FÉROVÁ, Lydie: *Dvakrát měř, jednou věř: pracovní listy pro katechezi*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012.
- REJCHRT, Luděk: *Slunce svítí všem: vyprávění z Knihy knih pro malé i velké děti*. Praha: Česká biblická společnost, 1994. (Kapitola *Co je to víra.*)
- HENYCH, Daniel: *3×13 věřících osobností: vědci, umělci, křesťanští filantropové*. Praha: M.E.S.S., 2010.
- POKORNÝ, Petr: *Apoštolské vyznání: Výklad nejstarších křesťanských věroučných textů*. Třebenice: Mlýn, 1994.

Hudba:

- ~ píseň *Víra* (z CD Oboroh: *Kámen*; vyd. Rosa Music, 1996);
- ~ píseň *Lano, co k nebi nás poutá* (z CD Traband: *Hyjé*; vyd. Indies Records, 2004);
- ~ *Vý silní ve víře* (Svítá 382).

Web, pracovní listy:

- ~ <http://www.vira.cz>;
- ~ <http://www.youtube.com/user/Jsemkatolik> – nebojte se zabrousit na stránky „jsem katolík“, ostatně vyznáváme, že věříme svatou církev obecnou neboli katolickou (v tom nejširším – obecném pojetí).

Přineste si panenku nebo plyšáka a chovejte ho v náruči jako malé dítě (případně předvedte s vlastním dítětem), nechte to děti vyzkoušet. Poté rozhovor s dětmi (podle věku).

Sedáte si rádi někomu na klín? Necháváte se pochovat v náruči? Mazlíte se s rodiči nebo sourozenci? Jak se staráte o mladšího sourozence? Máte svou panenku nebo plyšáka, o kterého pečujete?

Co všechno miminko potřebuje?

A proč někdy pláče? Pláčete taky někdy?

Někdy člověk pláče, protože ho něco bolí nebo je mu smutno. Nebo je nemocný. Když je dítě trochu větší, už tak často nebrečí, ale i dospělí bývají nemocní nebo zranění. A plakat mohou taky.

Taky jste byli někdy nemocní... Co jste dělali? A co dělali vaši rodiče? Jak byste pomohli někomu nemocnému?

V Bibli je příběh o jednom nemocném chlapci. Míval záchvaty, najednou spadl a nevěděl o sobě. Jeho tatínek si s tím nevěděl rady, byli už u různých doktorů, ale nepomohlo to. Dověděl se o Ježíši a říkal si, že ten by jeho synovi mohl pomoci.

Tak svého syna vzal a šel s ním k Ježíšovi. „Můžeš-li, pomoz nám,“ prosil Ježíše.

„Věříš mi?“ zeptal se Ježíš.

„Věřím!“ vyhrkl tatínek. „Možná jen trochu, málo tomu rozumím, ale věřím!“

A Ježíš toho chlapce uzdravil.

Byli jste jako děti pokřtěni? Viděli jste někdy křest miminka nebo malého dítěte – u vás ve sboru nebo někde jinde? Jak křest vypadá? Co se při něm dělá a říká?

Proč myslíte, že necháváme dítě pokřtít? Nebo proč se nechává pokřtít dospělý člověk?

Při křtu drží miminko někdo v náruči – většinou rodiče nebo kmotři. Miminko chodit neumí a samo vepředu v kostele by ležet nemohlo, tak ho někdo přinese a drží.

Křtem člověka jakoby vložíme do náruče ještě někomu jinému – Pánu Bohu. Pán Bůh se o člověka stará podobně jako se rodiče starají o miminko. Ten tatínek byl jako rodiče, když přinesou dítě ke křtu. Nebo jako rodiče, kteří se za svoje dítě modlí. On věřil, že Pán Ježíš může jeho chlapci pomoci. A tak šel a o pomoc poprosil.

Pomůcky: panenka nebo plyšák, kterého můžeme pochovat; obrázky – např. ze zpěvníku Buď tobě sláva (děti a „ruka Boží“), dítě v náruči rodičů, křest dítěte (třeba fotografie u vás v sboru).

Varianta: rozdělte dětem role (rodiče, miminko, farář, kmotři, členové sboru...) a nechte je „zahrát křest“.

PRO MLADŠÍ ŠKOLNÍ DĚTI

V jedné rodině se narodil chlapec. Byli šťastní. Máme syna! Konečně! Tatínek se těšil, jak ho bude učit chodit a mluvit, až bude trochu větší, bude mu syn pomáhat v hospodářství. A v sobotu ho budeme brát s sebou do synagogy.

Ale chlapec onemocněl. Občas se stalo, že o sobě najednou nevěděl, spadl na zem, svíjel se v křečích a něco nesrozumitelně křičel. Jako by to najednou ani nebyl on. Co to s ním je?! Byli nešťastní jeho rodiče. Někdy dokonce spadl do ohně nebo se narazil o nějaký ostrý kámen. Báli se ho nechat samotného.

V sobotu v synagoze se tatínek často za svého syna modlil. Pane Bože, prosím, dej ať je zdravý jako jiné děti. Taky se tatínek dověděl o Ježíši. Že prý už různé lidi uzdravil, někdo byl chromý a může chodit, nějaká žena byla mnoho let nemocná a už je zdravá. To je naděje i pro našeho syna! A tak se vydal Ježíše hledat. Nebylo to tak těžké. Zprávy o Ježíši se vždycky rozkřikly a navíc býval obklopen davem, který se nedal přehlédnout. K takovému davu Ježíšových lidí tatínek s nemocným synem přišel. Ježíš tam zrovna nebyl, byli tam aspoň jeho učedníci. Tak to řeknu jim. Třeba by mi i oni mohli pomoci.

Dostali se až do středu davu, kde byli učedníci. Prosím, podívejte se na mého syna! Je nemocný, mívá záchvaty...

Učedníci zkusili to, co vídali u Ježíše. Ale chlapce neuzdravili. Nešlo to. Chlapec dostal záchvat. Všichni na něj nešťastně hleděli. Co budeme dělat?!

Vtom přišel Ježíš. Co se tady děje? Tatínek začal jako o překot líčit Ježíšovi, co se stalo. Syn je nemocný! Můžeš-li, Ježíši, pomoz nám!

Ježíš se na něj podíval. Jestli můžu? Jistě. Všechno je možné tomu, kdo věří.

Věřím!!! vyhrkl otec. Tedy – snažím se, trochu věřím, pomoz mi! Pomoz mému synovi a pomoz taky mému malému dítěti!

Ježíš přikázal nemocní, aby chlapce nechala na pokoji. Chlapec byl zdravý. Ježíš ho vzal za ruku a pomohl mu vstát. Tatínkovi se klepaly ruce i nohy.

Ano, věřím, opakoval si polohlasem... Něco jsem o Ježíši slyšel, chtěl jsem to zkusit... A – teď věřím úplně!

Učedníci se zaraženě koukali do země. Jim se to nepovedlo.

Tatínek se zdravým synem odešli domů. Později odešli i ostatní. Zůstal jen Ježíš a jeho učedníci.

Proč jsme toho chlapce nemohli uzdravit my? ptali se smutně.

Měli jste se modlit, řekl jim Ježíš.

Uzdravování a zázraky – to není jako automat, kam hodíte korunu, a vypadne žvýkačka. Víra není kouzelný proutek, kterým mávnete, a přání se splní. Vy můžete ve víře, s důvěrou prosit a Pán Bůh na vaši prosbu odpoví. Ten tatínek vyhrkl „věřím!“. A pak střízlivě prosil: „pomoz mé nedověře“. Ne, nic nemám v ruce, v ruce to máš Ty, Ježíši. Pomoz.

Pracovní list – bludiště

Tatínek s nemocným synem jde k Ježíši, postupně prochází „stanovišti“: 1. nemoc – 2. modlitba – 3. setkání s věřícími – 4. setkání s Ježíšem – 5. Ježíš s ním mluví – 6. otec vykřikne: Věřím, pomoz mé nedověře! – 7. uzdravení. (Buď jako pracovní list – cesta vede „stanovišti“, nebo společně vytvořit s dětmi obrázek z jednotlivých částí nebo komiks.)

PRO STARŠÍ ŠKOLNÍ VĚK

Když se řekne víra...

Položte na stůl různé předměty, např. provázek, kolíček na prádlo, svíčku, panenku, záložku do knihy, krabičku, pokladničku, kámen, kancelářskou svorku, pravítko, tužku, flétnu... Nechte děti si chvíli prohlížet předměty. Který z předmětů by pro mne mohl být symbolem víry? Každý si může vybraný předmět vzít a položit před sebe.

Budeme mluvit o tom, proč si kdo vybral jaký symbol. Nebo se snaží někdo odhadnout, proč si ten druhý vybral zrovna danou věc.

(Například: vybrala jsem si flétnu, protože pro mne je důležité, že o své víře můžu zpívat; nebo víra je pro mne jako píseň...)

Případně můžeme pokračovat, co je to Vyznání víry (zde míněn text Kréda). (Měřítko, tabulka, návod k použití, píseň, vymezení hřiště, pomocná ruka pevně daného textu – text Vyznání víry mi pomůže nějak srovnat, uspořádat a popsat něco těžko uchopitelného a vyjádřitelného.)

Co je potřeba, aby vznikla víra?³

Vyberte „přísady“, jak udělat „Křesťana s věřící nádivkou“ – přemýšlejte, co je nutné a co je dobré, ale ne nezbytné:

- ~ 2 ks věřících rodičů;
- ~ 10 dkg odvahy;
- ~ špetka naivity;
- ~ polévková lžice úžasu;
- ~ schopnost odpouštět (1 balení);
- ~ 2 kostky poslušnosti;
- ~ 1 litr poctivosti;
- ~ ½ kg slušnosti;
- ~ pytlík dobrých skutků;
- ~ 20 minut zpytování svědomí;
- ~ trouba přehřátá na 100 alespoň 100;
- ~ alespoň malé množství nadějných vyhlídek;
- ~ hrst lásky k druhým;
- ~ sklenice biblického kompotu;
- ~ plná odměrka Ducha svatého;
- ~ a hnětení farářem, pečení v kostelové formě.

Kde hledat pomoc, když...

- **Je člověk nemocný, když má strach?** Návštěva lékaře, podstoupení operace, uzavření pojistky, zapnutí bezpečnostních pásů v autě... není výrazem malé víry. Jak to ale s vírou souvisí?
- **Když uslyšíte věty jako:** „Přece si nemusím v autě zapínat pásy, jsem věřící, Pán Bůh mě ochrání...“
„Nemusím na operaci, já se přece modlím, aby mě uzdravil Pán Bůh...“
Co na to říct? Pán Bůh pomáhá i skrze ruce lékařů, lidskou podanou rukou nebo lidskými technickými vynálezy.
- **Píseň Lano, co k nebi nás poutá**⁴ (nebo jiná o víře, kterou znáte a máte rádi). Píseň si pusťte, k tomu je dobré mít před sebou text. Co říká o víře? Kde se víra bere? Jak se člověk stane učedníkem? Liší se život s vírou a život bez víry? Je to naše zkušenost?

3 Z průvodce *Dvakrát měř, jednou věř*

4 Text písně – <<http://goo.gl/cHz9hp>>; video – <<http://youtu.be/P-4RgVsH2B4>>

Jak vyjádřit víru – jakým obrazem, gestem, slovem, jakou barvou.

Další témata k rozhovoru

- ~ Je víra jen moje soukromá věc, do které mi nemá nikdo co mluvit?
- ~ Navazujeme ve víře na někoho před námi?
- ~ Vyrůstá víra sama od sebe, nebo je to odpověď, ozvěna, odraz?
- ~ Odpověď na co?
- ~ Kdo nám byl nebo je svědkem víry?

Věřící osobnosti

Připravit jména (příp. s obrázky) biblických postav, které věřily – Abraham, Noe, David...⁵, děti se budou rozpomínat, co o těch postavách vědí, jak se jejich víra projevila; případně (se staršími) doplnit o postavy nebiblické⁶.

Hra Sloup

Děti sedí v kruhu na zemi, nohy mají natažené směrem do středu, jedno dítě stojí uprostřed, jeho nohy kotví na zemi uprostřed noh sedících dětí. Sedící děti mají dopředu natažené ruce a se stojícím dítětem „si hází“ mezi sebou. Děti si tak zkusí, zda jsou schopny se na sebe spolehnout, důvěřovat, že je někdo chytí a nenechá spadnout.

5 Např. podle výčtu v Žd 11

6 Například podle knihy Daniela Henycha 3×13 *věřících osobností*

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 379 – Vstaň a hledat pojd' tu zem; 125 – Jen ty, Pane můj;
110 – Myslete na Kanaán; 44 – Prosba (Dej mi, Pane, víru);
389 – Zachovej nám víru dobrou; 382 – Vy silní ve víře; 386 – Víra;
374 – Vítr se ztiší; 372 – Víru nám dej; 160 – Fíkový strom
Buď tobě sláva: 22 – Někdo mě vede za ruku; 93 – Kristus je má síla;
94 – Víra, naděje a láska

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Mk 9,24 – Chlapcův otec rychle vykřikl: Věřím! Pomoz mé nevěře.

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme za lidi, kteří nás přivedli sem. Do kostela, do nedělní školy. Děkujeme za lidi, kteří nám o tobě řekli. Děkujeme za příběhy v Bibli. A hlavně, děkujeme, že se na tebe můžeme spolehnout. Důvěřovat, věřit. Prosíme za lidi, kteří nikomu nevěří. Jsou sami, musí si ve všem vystačit jen sami se sebou. Prosíme za nemocné děti. Dej víru a naději jim i jejich rodičům. Uzdrav je. Amen.

23

V BOHA OTCE

(V Bohu věřím jako v Ježíšova Otce)

9. ÚNOR 2014

Téma

Příběh Izraele i příběh Ježíšův nás nejdřív ze všeho uvádějí do vztahu k Bohu jakožto Otci.

Cíle

- Děti zjistí, i pro mne Bůh dělá u sebe místo.
- Děti uslyší, jak Bůh překvapuje svým milosrdenstvím a velkorysostí.
- Dětem se otevře Ježíšovo vyprávění o Otci jako jedinečná cesta k Bohu.
- Děti přestanou hledat boha všude a za vším, a začnou ho slyšet a vidět jen tam, kde na něj ukazují příběhy Syna.

Biblický text: Věřím – v Boha Otce; L 15, zvl. 11–32

 POZNÁMKY K TEXTU

K článku Apostolika

- Když je **řeč o Bohu v biblické perspektivě**, musí na prvním místě zaznít vyznání toho, který „to své boží“ projevuje v konkrétním, jedinečném vztahu, skrze „milovaného syna“. V onom „v Boha věřím (nejprve) jako v Otce“ vyznáváme Boha, který si hledá ty své, či toho svého, kdo budou o jeho věc zápasit v tomto světě, uprostřed národů a společenství vyznávajících různých bohy. Stává se nejprve „otcem syna“, a skrze jeho příběh i „mým“, „naším“ Bohem.

Nás jako církev – lid Pána (Ježíše Krista) nevede přitom toto vyznání k Otci přímo. O tom, „co je otec zač,“ vypráví „syn“: ve Starém zákoně vyvolený Izrael⁷, v Novém vyvolený milovaný syn⁸. Vyznávat „věřím v Boha – Otce“ znamená respektovat, jak nám na něj ukazuje a jak nás k němu uvádí onen vyvolený zamilovaný syn.

„Nevyznáváme předně Otce a potom, do jisté míry jako doplněk, také Syna, nýbrž naopak: mocí Jména Ježíšova, tj. na základě Zjevení, které se událo v něm, se ‚Otče!‘ stává vlastním jménem, jménem k vyzývání, k volání‘. (Ř 8,15)”⁹

- **Nárok Otce na poslušnost** – z vyvolení Syna plyne i nárok na jeho oddanost a poslušnost. Zkušeností Božího lidu je ovšem daleko spíše vlastní nevěrnost a neposlušnost. O Otcově vyvolení a neposlušnosti vyvoleného zpívá Mojžíšova píseň¹⁰. Zpívá o mateřsky něžné péči (chrání vyvoleného jak zřítelnicí oka, jak orlice svá mláďata), ale i o tragických koncích, k nimž vede lidská zapomnětlivost na Hospodinovy skutky, na smysl zaslíbeného dědictví, na směr jeho příběhu. Vyzdvihuje poznání jedinečnosti a zvláštnosti Božího otcovského příběhu¹¹. I ztracené pokolení může ovšem dostat šanci nového začátku¹².

7 Srv. Ex 4,22 b; Dt 32,1nn; Oz 11,1

8 Mk 1,11

9 K. H. Miskotte, *Biblická abeceda*; str. 59

10 Dt 32,1–43

11 Dt 32,39

12 Dt 32,36.43

K příběhu L 15,11–32

- **Je to Ježíšův příběh** – takto si o „Otcí“ může dovolit vyprávět jedině „Syn“! On nás uvádí na cestu k otci (ze ztracenosti a pohanství, i zatvrzelosti věrných věřících, kteří si myslí, že vědí, oč u Otce jde). Navíc je to právě Ježíš, kdo se kvůli svému vyprávění o Otcí (a tomu, jak za ně ručí) dostává do konfliktů¹³. Ty se navíc jeho příběhy a učením nevysvětlí a neurovnají, nýbrž se budou stupňovat až po ono „Otče, odpusť jim, neboť nevědí ci činí.“¹⁴
- **Otec u sebe doma** – svou překvapivou aktivitou zůstává otec věrný tomu, oč jde u „něj doma“ – tam, kde má na poměry i lidi bezprostřední vliv. U sebe doma se prokazuje jako milosrdný, „vybíhající naproti“. Může být až nepochopitelně směšný ve své starostlivosti. Bez okolků realizuje změnu „statusu ztraceného“ – prikazuje jej nově obléknout, chystat radostnou oslavu návratu zahynulého.
- **Otec ve vztahu k mladšímu synu** – zkušenost s otcem vede mladšího syna posléze k sebezpytování, očekávání a obratu. Uvádí ho tedy na cestu zpět, navzdor tomu, že se od otcovského domu a poměrů v něm panujících ocitl velmi „daleko“ – zeměpisně (v cizině) i duchovně (u „nečistých“ pohanů mezi vepři). Vracejícímu se synu pak otec vybíhá vstříc – a přichystá mu přijetí, jež převyšuje veškeré jeho myslitelné očekávání. Umožňuje mu cosi jako nové narození („byl mrtev a zase žije“). Jeho milosrdenství je aktivní, tvůrčí a účinné.
- **Otec ve vztahu ke staršímu synu** – otec vybíhá i za sudičem, ztraceným ve své samospravedlnosti. Připomíná dobrodiní svého domu a to, že mu jako domácím bylo po celou dobu k dispozici (což právě nevděční věrní leckdy nevidí, natož aby to sdíleli s těmi, kdo toho jsou podle nich nehodni). Otec tu zve i toho, který se ve své zatvrzelosti k nejvlastnějším hodnotám otcovského domu vlastně obrátil zády.
- **Naše pozice** – jako církev jsme shromáždění „kolem Syna“ – on nás učí „věřit Otcí“. Ježíš je Synem v tom, jak překvapivě vypráví o Otcí („jako by mu rozuměl ze všech nejlip“), ale i v tom, že je beze zbytku věrný jemu, i lidem, které jeho příběhy a působení oslovuje. Z této perspektivy navrhuje i výběr příběhu pro mladší školní věk (Ježíš a děti, viz Mk 10,13–16 – právě tady Ježíš zpřítomňuje, „jak je u Otce“).

¹³ Srv. L 15,1–2

¹⁴ L 23,34

Apostolika

Otec – podobně jako v modlitbě Páně – není kategorie psychologická, odvoditelná z toho, jaké máme sami (nebo děti, jimž vyprávíme) zkušenosti se svými otci. Ony mohou být i traumatizující nebo nijaké, ne málo dětí vyrůstá bez otce – nebo s otcem „trvale vzdáleným“. Ježíš nemluví o našem milovaném tatínkovi či bezva starším kamarádovi, ale ani o „protivném fotrovi“ nebo o tom „zmetkovi, co se na nás (podle mámy) vykašlal“, ale o Bohu Izraele. O něj a věrnost jemu a jeho jménu uprostřed tohoto světa zápasí.

Příběhu

Nerozvíjet příliš zešíroka příběh ztraceného, jde nám především o otce, nikoli o barvitě líčení bahna, do něž syn upadl.

ODKAZY

ter LINDEN, Nico: *Král na oslu: vyprávění z novozákonních evangelií.*

Benešov: EMAN, 2011.

NEČIL, David: *Podobenství o nalezených.* Příprava k L 15, dostupná na webu katecheze na adrese <http://goo.gl/Q91PJ3>.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Doporučujeme užít vyprávění Ježíš a děti z knihy Tinie de Vries, *Tím vše začíná*, str. 156–157.

Nevyužívá jen zkušenosti z rodiny („máma s tátou mě poslali“), ale i cizího světa („prodavačka mne přehlídí“). Vztah k Bohu jako překvapivě blízkému otevírá svým jednáním v příběhu Ježíš. Při vyprávění podle závěrečného odstavce užijte pak jména dětí, kterým vyprávíte.

Budete-li se držet vyprávění, můžete ho nakonec uzavřít: „Tak díky Ježíši děti poznaly, jak moc na nich Pánu Bohu záleží. A že jim u sebe sám dělá místo. Tak nás Ježíš učí – Pán Bůh je Otec, u kterého je místo i pro ty, které dospělí a důležití odstrkovali a cizí prodavačky přehlížely.“

Varianta s akcí

Příběh lze dobře dramatizovat. Nemáte-li po ruce dospělé, kteří budou děti odstrkovat, můžete použít např. židle. Zeptejte se dětí, kdo jim naháněl strach, přehlížel je, posmíval se jim, odstrkoval je (otázky formulujte hodně konkrétně). Každé židli můžete dát jméno jedné postavy (protivná prodavačka, přísný farář, nová učitelka ve školce..., popř. děti mohou namalovat schematicky jejich obličej). Z židlí pak vytvoříte kolem sebe kruh. Vyprávět můžete začít, jako byste děti za židlemi nevnímali – a zeptat se jich, jestli by je to takhle bavilo.

Pak je potřeba říct, že to takhle hlavně nebaví Pána Boha, o němž nám dnes Ježíš vypráví – židle zbourat – pozvat děti k sobě (popř. je vzít na klín) – a příběh dovyprávět.

Závěr podobný jako v předchozím případě: Tak nás Ježíš učí – Pán Bůh je Otec...

Pomůcky: Tinie de Vries, *Tím vše začíná*; klubovna s kobercem a židlemi.

PRO MLADŠÍ DĚTI

1. **Motivace – „Co je to pravé boží?“**

Nachystejte obrázky různých záležitostí, které se mezi dětmi i mezi dospělými považují za důležité. Krása, bohatství, moc, přátelství, pomoc, vzdělání, úspěch, statusové věci, sportovní úspěchy, přírodní krásy, exotika...

Požádejte děti, ať si je pozorně prohlédnou a každé ať potom vybere takový, který podle něj souvisí s Pánem Bohem (pokud se to ukáže pro skupinu těžké, požádejte, ať vyberou ten, který považují za důležitý). Pokud se stane, že se pozornost upíná jen na něco, můžete obrázkům dělat čárky za „úspěch“.

Ptejte se – co je na tom vašem vybraném obrázku „boží“? Proč je pro vás důležitý? Co vypovídá o Pánu Bohu?

Myslíte, že jsme dali dohromady všechno důležité? Nechybí něco?

(Nenapovídajte, spíš podněcujte rozhovor. Zkuste si přitom zapamatovat – díky obrázkům to jde – jaké motivy, vlastnosti, tituly se při rozhovoru ukázaly, o co byl spor... Typické zástupce – obrázky – můžete případně pověsit na nástěнку apod.)

Pak můžete napsat či ukázat připravený nápis VĚŘÍM V BOHA. Jak vedou k bohu jednotlivé obrázky? A co bude součástí takové víry? (Např. bohatství – vydělávání peněz; krása – nestárnout; úspěch ve sportu – pravidelný trénink...)

Protože máme různé představy – a z toho vznikají různé „víry“, vypráví nám o Bohu nejprve Ježíš. On vede naši víru – a vede ji tak, že vypráví „příběh o Otci“.

2. (Příběh o otci)

Byl jeden otec, a ten měl dva syny. Ten mladší jednoho dne řekl otci: Otče, já tu u tebe stejně hospodařit nikdy nebudu, tak mi místo dědictví dej peníze, a já půjdu do světa. A tak si je tatínek zavolal. Staršímu řekl, ty tady doma budeš hospodařit, a mladšího vybavil do života. Dostal spoustu peněz.

Mladší syn odešel pryč. Daleko, do ciziny. A tam se na něj nalepili kamarádi a kamarádky, chodili s ním po hospodách, a za chvíli neměl nic. Nic mu z toho otcova dědictví nezbylo.

3. A pak v té cizí zemi nastal hlad.

Jídla bylo málo a ještě pěkně drahé a on začal hladovět. Čím dál víc, čím dál hůř. Nakonec se mu poštěstilo, že sehnal práci u prasat. Jenomže ani tam se nenajedl. I ti vepři se měli líp než on.

A když už na tom byl hůř než prasata, začal o sobě přemýšlet: Jaký domov opustil a kam jde, a jestli vůbec jeho život za něco stojí. A pak si vzpomněl na tatínkovo hospodářství: Tam má jídla dost i ten nejposlednější nádeník! Jenomže on z toho domu odešel a peníze od táty všechny rozházel!

Ale pak si řekl, **zkusím se vrátit**. Seberu se, půjdu zpátky, přiznám svou chybu. Řeknu otci „Ztratil jsem právo nazývat se tvým synem.“ A třeba mě vezme aspoň jako nádeníka k té nejhorší práci. A tak se sebral, a šel.

4. Ještě zdaleka nebyl u vrat, když ho otec spatřil.

Viděl, jak je zubožený, a bylo mu ho moc líto. A tak si podkasal plášť a vyběhl mu, on, starý otec, naproti. Vůbec mu nevadilo, že přitom vypadá pěkně legračně. A když se potkali, rozevřel náruč, objal ho, a políbil na

přivítanou. Jak kdyby na něj celou tu dobu čekal. Syn překvapeně vykukoval: „Otče, moc jsem ti ublížil. Už nemám právo, abych se považoval za tvého syna.“

Ale otec ho ani domluvit nenechal. Poručil služebníkům: „Přineste ten nejlepší oděv a oblečte mu ho. Dejte mu na ruku prsten a obuv na nohy, ať on i všichni ostatní vědí, že je mým synem. A pak nachystejte pořádnou hostinu. Vždyť máme co oslavovat. Máme z čeho se radovat. Protože tento můj syn byl dočista mrtvý a zas žije. Ztratil se, ale teď jsme ho našli!“

5. Starší syn

O ničem nevěděl, pracoval celý den na poli. Když se večer vracel, uslyšel z domu hudbu a tanec, jak na svatbě. Zavolal si jednoho ze služebníků a vypytał se: „Co to má znamenat?“ Ten mu řekl: „Vrátil se tvůj bratr a tvůj otec pořádá hostinu na oslavu návratu. Takovou má radost, že ho má doma živého a zdravého.“

Co myslíte, připojil se starší bratr k oslavě? (*Neznají-li děti příběh, ať hádají.*) Nepřipojil. Náramně se rozzlobil, že něco takového on přece podporovat ani oslavovat nebude! S takovým přivandrovalcem si přece nesedne k jednomu stolu!

6. Otec to viděl, a nenechal to tak.

Zase vyběhl z domu, tentokrát za tím našťvaným a zatvrzelým starším synem. A domlouval mu, jen ať jde dovnitř. Ze syna však mluvilo našťvání: „Tolik let tě ve všem poslouchám! A nikdy jsi mi nedal kůzle, abych uspořádal hostinu pro své přátele! Ale když přišel tenhle tvůj podařený synáček, který s děvkami prohýřil tvé jmění, dal jsi na oslavu zabít vykrmené tele!“

Syn mluvil hrubě a závistivě, ale otec se neurazil. Připomněl mu: „Ty jsi byl přece celou dobu se mnou. Mohls užívat všeho, co náš dům nabízí. Ale podle mne se teď máme proč veselit a radovat. Vždyť se vrátil tvůj bratr. Byl mrtev, a zase žije, ztratil se, a je nalezen.“

7. Připojí se starší bratr na hostinu, bude se radovat?

Nevíme, o tom Ježíš už nevyprávěl. Ale o tom, jaký je otec, vypráví ten jeho příběh úplně jasně. Vlastně si takový příběh o Otci, který překvapí svým milosrdenstvím ztracené i domácí spravedlivé, mohl dovolit vyprávět jen Ježíš. Právě takhle chodil za lidmi – některým pomáhal znova začít žít, jiné rozčilil. Tím vším nás učí: doopravdy můžete věřit Bohu jako tomu Otci z mého příběhu.

Pomůcky

- ~ **Obrázky** (viz motivace pro mladší školní věk) – lze využívat různě. Je dobré průběžně si z časopisů vystříhat záběry, které jsou něčím typické, a postupně si tvořit „katechetickou kartotéku“. Můžete taky zadat obrázky na googlu a vytisknout si je.
- ~ Příběh se dobře vypráví s **flanelografem**. Mladší syn může „klesat“ až na dno (popř. ho můžete „vzdálit“ někam do rohu místnosti), starší syn zůstat v blízkosti otceva domu. Ale především můžete vhodně rozpohybovat figurku otce, aby se tentokrát ona stala tou ústřední.

PRO STARŠÍ DĚTI

Můžete vést výklad podle následující osnovy, případně podle ní připravit pracovní list. Můžete využít motivace pro mladší s obrázky.

1. **Jaký „název“ se vám zdá nejprůběžnější pro Boha?**
Nechte děti vybrat popř. samostatně doplnit nebo si vybrat (mají-li napsáno na prac. listu):

VŠEMOHOUCÍ – PÁN – ŠÉF – SVATÝ – UČITEL – ŘÁD VEŠKERENSTVA –
RUČITEL SPRÁVEDLNOSTI – PRAVDA – BYTÍ – OSUD – LÁSKA...

2. **Co zvolené pojmenování boha vyjadřuje?**
(Jací asi budou jeho věřící? Co od něj čekají?)
3. **Jakému oslovení Pána Boha nás učí Ježíš?**
(Otče – můžete navázat na Modlitbu Páně. A proto, když říkáme Věřím v Boha, hned upřesňujeme – Otče. Tak nás to učí Ježíš.)
4. **Který příběh z bible si k tomu mám pamatovat? Proč?**
Pro následující práci dětem příběh L 15,11nn vytiskněte na papír.
Můžete děti nechat číst příběh samotné a požádat je, ať podtrhnou slovesa vztahující se k otci. Na základě podtržení ať zkusí charakterizovat, co je zač otec, o němž tu vypráví Ježíš.
Nebo můžete použít „švédskou metodu“ – účastníci do textu zanašují následující symboly:

- ? – *tomu nerozumím;*
- ↓ – *to je divné;*
- ! – *to mne oslovuje.*

Pokud účastníci příběh znají, ať si zkusí vzpomenout, jaké reakce v nich vzbuzoval poprvé. Postupujeme větu po větě. Přečteme a zeptáme se:

- ~ Kdo tu má otazník? Nač se tady ptáš?
- ~ Co vás tu znepokojilo? Může na to někdo odpovědět?
- ~ Co vás překvapilo a oslovilo?

Necháme účastníky, ať mezi sebou odpovídají navzájem.

Při zadání se opět můžete soustředit hlavně na otce, ale i na to, jaké reakce vyvolávají jeho rozhodnutí.

PŘESAH

- S mladšími i staršími dětmi se nakonec můžete vrátit k průzkumu v prvním bodu a mluvit o tom, jestli probíraný příběh nějak změnil jejich „představu Boha“. V čem konkrétně? Co nám ukázal nového?
- Už jste slyšeli, že někdo nad něčím jásal „To je boží!“? Čeho se to týkalo? Dokážete si takovou reakci představit nad Ježíšovým příběhem o otci a dvou synech?
- Je vám teď úvodní výpověď apoštolského vyznání bližší nebo vzdálenější?
- Stačilo by, kdyby místo příběhu Ježíš řekl: „Tak, představte si svého tátu – a pochopíte, co je Pán Bůh zač“?

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 359 – V království Božím místa dost; 396 – Zněl pláč noci té;
368 – Víc než oko spatřit smí

Evangelický zpěvník: 397 – Radujme se vždy společně (sloky 1–6);
442 – Pane, dnešek je den chvály; 446 – Moudrosti poklad z nebe
(sloky 1+5)

Buď tobě sláva: 57 – Marnotratný syn

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Ř 8,15–16 – Nepřijali jste přece Ducha otroctví, abyste opět propadli strachu, nýbrž přijali jste Ducha synovství, v němž voláme: Abba, Otče!
Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti.

MODLITBA

Náš Pane a Otče, děkujeme, že u tebe máme otevřeno. Děkujeme za Ježíše, to on nás naučil volat k tobě Otče. Prosíme za všechny, kdo nenacházejí odvahu se k tobě obrátit. Prosíme i za ty, kdo mají tvrdé srdce a druhé lidi z tvé blízkosti vyhánějí. Ty sám vždycky znova ukaž, že se chceš stát jejich i naším domovem. Amen.

VŠEMOHOUCÍHO

(Moc lásky a svobody)

16. ÚNOR 2014

Téma

Věřím v Boha, který má moc dotáhnout svůj příběh do vítězného cíle.

Cíle

- Děti zakusí, že to, nač si připadají slabé, nestojí v cestě Pánu Bohu – Vysvoboditeli z otroctví.
- Děti porozumí, že o moci Boha Otce Ježíše Krista má smysl mluvit jen ve spojitosti se záchranou, kterou slibuje a dává.

Biblický text: Ex 6,2–13 (s přihlédnutím k Ex 5 a Ex 15)

POZNÁMKY K TEXTU

K článku Kreda

- **Pořadí je důležité** – když poznáváme a vyznáváme Otce, zjišťujeme, že jde o jeho milosrdenství, jeho rozhodnutí zachránit a o docela určitý příběh, v kterém se toto spásné rozhodnutí stává hotovou věcí. Teprve potom může víra mluvit o Boží všemoci, totiž o tom, že Otec dokáže vše, aby ten příběh záchrany dotáhl do slíbeného cíle. Konkrétní „otec“ tu předchází abstraktního „všemohoucího“, od nějž jinak přemýšlení o Bohu obvykle začíná. Nás tu Krédo učí věřit „nepohansky“, konkrétně se nechat vést cestou Izraele a Ježíše Krista a v ní, jedině a především, rozpoznávat, co je to ta Boží moc zač. „Co je pravá všemohoucnost, vysvitne až na konci Učení: je to Jeho moc, zejména moc prosadit mesiášské království navzdory „nekonečnému“ odporu odcizeného světa.“¹⁵
- J. M. Lochman ve výkladu Kreda situuje poselství tohoto článku jednoznačně do „příběhu syna“ (viz předchozí úloha). Z příběhu starozákonního Izraele poznáváme, že jde o „moc k vysvobození“, projevenou v exodu. Z příběhu novozákonního slyšíme, že jde o moc lásky a oběti, dosvědčenou v příběhu Ježíše Krista, jeho smrti a vzkříšení. Důležitější než ona abstraktní a matoucí – ne-li rovnou pohanská – předpona „vše–“, je konkrétní příběh vysvobození z otroctví a záchrany v Ježíši Kristu.

K příběhu Exodus 6,2–13

- **Kontext** – oddíl reaguje na první srážku Mojžíše s faraonem a posléze předáky lidu¹⁶. Faraο zatvrzele odmítá uznat Hospodinův nárok na jeho lid, a samotní předáci lidu jsou z faraona celí postrašení a vyčítají Mojžíšovi s Aronem jejich angažmá.
- **„Hospodina neznám a Izrael nepropustím“**¹⁷ – faraο počítá s tím, že všemocným vládcem Egypta je on sám. Hebrejský název pro Egypt – *Micrajim* – znamená dosl. *dvojí (oboustranné) sevření*. Tomuto „Svěráku“ vládne

15 K. H. Miskotte: *Biblická abeceda*; str. 70

16 Ex 5,2–4.20–21

17 Ex 5,2

faraon, a není tu místa pro naději pro izraelské otroky. Podle konvenční náboženské představy mají zároveň božstva svůj určený dosah – v Egyptě platí moc faraona jako reprezentanta zdejších božstev, a Hospodin tu nemá co pohledávat ani přikazovat. Navíc, proč brát vážně boha někoho tak bezmocného, jako jsou otroci?

- **Když jsem se ukázal jako „všemohoucí“** – ještě jsem nedal poznat své Jméno, říká Hospodin Mojžíšovi.¹⁸ Na označení „všemohoucí“ není nic zvláštního. Takhle si Boha představovali a představují pohané – tehdy – i dnes. Přitom to není Boží „jméno“ (viz výklad o Jménu – Posvěť se jméno tvé).

V textu stojí doslova **el šaddaj: Bůh silný/schopný**. Vykладаči předpokládají titul „Bůh z hory“. V pozadí se možná oyzývá představa „hory bohů“, z nichž ten „nejhornější“ je ten nejmocnější. Důležitější je ovšem **kontext**, v němž starozákonní vypravěč titulu *el šaddaj* užívá: vždy ve **spojení s rozplazením a rozmnožením**¹⁹. Jde o ujištění Boha z příběhu Abrahama, Izáka a Jáka, že to, k čemu je pozval a co slíbil – rozmnožím vás a dám vám zemi – je schopen a mocen uskutečnit, slíbenou budoucnost skutečně otevřít a své zaslíbení splnit. A to navzdory překážkám jako je neplodnost, staroba, bezvýchodnost, nevíra, chatrnost jeho vlastních vyznavačů, síla protivníků apod.

Koneckonců, i anděl ujišťuje novozákonní Mirjam, že „u Boha není nic nemožného“, právě ve chvíli, kdy ji přesvědčuje, že se její luno může stát počátkem nového pokračování toho jakoby „odumřelého“ příběhu spásy.²⁰

- **Já jsem Hospodin**. Oslovení Mojžíše je vnímavé vůči frustraci neúspěšného svědka. Je to v pořádku, když si vylije u Hospodina srdce. Ale právě on má od Hospodina uslyšet: „Já – Hospodin“. Já zůstávám vypravěčem tohoto příběhu, jeho hybatelem. Označení „Jméno“ odkazuje na Ex 3,15. Jménem tedy není Všemohoucí, ale ten, který zjevil své „Budu, který budu“ (srv. „posvěť se jméno tvé“) a slíbil ten příběh dotáhnout dokonce. Pro to vzápětí následuje:
- **Osm „hospodinovských sloves“** – „vyvedu – vytrhnu – vysvobodím – vezmu vás sobě za lid – budu vám za Boha – zvíte, že jsem Hospodin – uvedu vás do země – dám ji vám“ – zde slyšíme všechno podstatné. Tady máme osnovu, páteř Božího Jména, Božího příběhu. Mluvíme-li o všemoci Boha, jemuž díky Izraeli a Ježíši říkáme „Otče“, má tady ta všemoc svou „boho-slovnou“ strukturu, své konkrétní zacílení i své limity: Z předchozího

18 Ex 6,3

19 Viz Gn 17,1 (Abraham); Gn 28,3 (Izák); Gn 35,11; Gn 43,14; Gn 48,3; Gn 49,25 (Jáko, nebo Josef, tedy pořad „Bůh otce Jáka“)

20 L 1,36–37

příběhu i pokračování je zřejmé, v jakých souvislostech s touto mocí počítat, a kde s ní naprosto nepočítat, nechceme-li upadnout do prachsprosného pohanství.

- **Příběh neustí do nějakého „mocného zázraku“** – naopak. Když Mojžíš toto Hospodinovo „osmero“ vyřídil Izraelcům, nevěřili mu²¹ – kvůli své malomyslnosti (dosl. „krátkodechosti“ své víry²²). Teprve po této ignorantské odpovědi nevíry přijde „deset slov proti Egyptu“. Ten „zvláštní všemohoucí“ se ovšem dál drží svého původního záměru, své svaté osnovy: Půjdeš k faraonovi a ohlásíš mu, že dílo vysvobození prostě začíná, ať chce nebo nechce. Nic nedáš na jeho vzdor – a nic nedáš na to, že lid víry je zatím lidem utahané nevíry. Prostě se budeš držet mé osnovy. Pokračovat v příběhu. Protože já jsem slíbil, že tenhle příběh dotáhnu do konce, můžeš se ty klidně v jeho směru teď vydat vstříc dalším úkolům.

ÚSKALÍ

Všemohoucí – jedna z nejkonvenčnějších představ o tom, kdo a jaký je „bůh“: všechno (popř. za všechno) může. Proto je s ním jako s jakým nejvyšším šéfem záhodno být zadobře. A čím jsi mu blíž, tím víc máš podíl na jeho moci, popř. si tu jeho moc můžeš naklonit pro splnění svých záměrů. S touhle pohanskou představou se Bible pere od začátku do konce, proto klíčoví svědkové příběhu spásy procházejí klíčovými momenty zcela bezmocně.

ODKAZY

DEURLOO, Karel A.: *Exodus a exil: malá biblická teologie.*

Benešov: EMAN, 2007. (Zvl. strana 30 – o napětí mezi oblíbenou obecně náboženskou předponou „vše-“ a konkrétností Hospodinových činů v exodu.)

MISKOTTE, Kornelis Heiko: *Biblická abeceda.* Heršpice: EMAN, 1996. (Zvl. 6. kapitola „Pojmenování Boha“ – k biblickému užití titulu *El Šaddaj* [všemohoucí].)

FREITINGEROVÁ, Lenka: *Mojžíš a Áron jednají s faraonem.* Výklad příběhu Ex 5 a 6, dostupný na webu katecheze – <http://goo.gl/8Ljz11>.

21 Ex 6,9

22 Srv. matoušovskou „malověrnost“ – Mt 6,30; Mt 8,26; Mt 14,31

Následující aktivita je volně motivovaná písní Miriam²³, oslavující moc Hospodina, který vysvobodil Izrael z otroctví, i když tomu do poslední chvíle nebyli schopni věřit.

Připravte si krabice, které budou připomínat kvádry, dále papír, popisovače (fixy) a lepidlo. Ptejte se dětí, co jim dělalo starost, co je rozplakalo, co je trápí (otázky si připravte co nejkonkrétnější s ohledem na vaši skupinu). Nachystejte si i svoje vlastní otázky a trápení. Jak je děti budou říkat, napište je nebo nějakým symbolem znázorněte na papír (klidně se mohou témata i opakovat). Každý jednotlivý problém nalepte na krabici a stavte z nich zeď – nejlépe kolem sebe a dětí. Až je hotovo, stručně převyprávějte či připomeňte otroctví Izraele v Egyptě (buď podle Tinie de Vries, *Tím vše začíná*, str. 60–61, nebo podle vyprávění pro mladší děti). I z tohoto příběhu přidejte kvádry do zdi (*Mojžíšovy obavy, faraonův vzdor, dozorcí bijí, Izrael nevěří, maminky pláčou, děti pláčou*).

Potom vezměte děti za ruku a zpívejte s nimi písničku o Boží moci (na melodii Svítá 181, Marie má dítě):

Hospodin je mocný – zpívej,
vysvobodil svůj lid – zpívej dál,
splnil to, co slíbil – zpívej,
a zástup stále přichází
a zas jde dál.

A jak chodíte kolem dokola, zbourá každé dítě jeden kvádr, až je cesta pro zástup docela volná.

Nakonec můžete stručně uzavřít: A tak jako Hospodinova moc vysvobodila Izrael z otroctví, vysvobozuje i nás – od toho, co nás trápí a bere radost, svobodu a naději.

Varianta: nemáte-li k dispozici dost krabic nebo nebude možné je přemístit, můžete použít např. dřevěné kostky a post-it papírky.

Motivace

Už jste zažili, že vám někdo ponížil kamaráda? Nebo se mu posmíval či ho dokonce zmlátil? – a vy jste mu neměli sílu pomoci?

Přáli jste si v takové chvíli, aby nějak zasáhl Pán Bůh? A co by podle vás měl Pán Bůh v takové chvíli udělat?

(Soustředte se v hovoru zejména na onen prožitek „bezmoci“, který může vyvolat touhu po pomstě – třeba právě skrze našeho Boha. Děti za to hned neodsuzujte, je to z jejich pohledu takřikajíc přirozené. Ale upozorněte je, že toto naše přání bývá nejednou zklamáno. Známe to i jako dospělí. Ale odpověď budeme spolu hledat až v následujícím příběhu.)

1.

– Já ti ukážu! Tady máš ještě jednu! Tumáš – aby sis pamatoval, že tady vládne farao! Každému! A každý ho bude poslouchat!

Malá Miriam se probudila celá zpocená. Od té doby, co egyptští dozorcí zbili tatínka, protože se bránil, že se zraněnou rukou nedokáže pracovat dost rychle, ji tahle scéna strašila ve dne i v noci. Když si na ni vzpomněla, cítila strašnou bezmoc z té nespravedlnosti a surovosti. A když se jí ta scéna vybavila ve snu, bylo to ještě děsivější. To nemá nikdo moc vysvobodit ji z téhle noční můry?

2.

Babička jí vyprávěla, že na tom Izraelci v Egyptě vždycky tak špatně nebyli. Kdysi pásli stáda, toulali se za nimi, zpívali písničky o Hospodinu, vyprávěli si příběhy o Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi – a hlavně o Josefovi, co zachránil Egypt od hladu.

Ale teď, co nastoupil nový vládce Egypta, začlo Izraelcům peklo. Egypťané z nich udělali otroky. Už se nemohli toulat se svými stády. Museli dřít na stavbě nových egyptských měst – a běda, když byl někdo pomalý. Klidně ho dozorcí umlátili k smrti...

3.

Venku svítalo. Miriam vyskočila z postýlky, že dojde tatínkovi ke studni pro vodu, než půjde do práce. Když došla ke studni, kouká, kolik je tu lidí. A všichni poslouchají nějaké dva postarší muže. Jeden má takovou zvláštní hůl, trochu jak pastýř, a ten druhý asi zrovna končil svou řeč:

– No, a Hospodin, Bůh našich otců, vám vzkazuje – Nezapomněl jsem na vás. Vím, jaké otroctví vás sevřelo. Slibuji, že vás odsud vyvedu – a při-

vedu domů. Do země, kterou jsem slíbil Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi, vašim otcům.

Miriam poskočilo srdce. To by bylo něco pro tatínka! A jí by určitě přestaly ty hrozné sny, v kterých jen práská bič surových egyptských dozorců!

Honem nabrala vodu – a utíkala s tou zprávou domů.

– Tati, přišli takoví dva pánové, Mojžíš a Aron, že nás Hospodin vysvobodí! Už tě, tati, nebudou bít!

Ale tatínek se na ni jen unaveně podíval:

– Nevím, nevím děvče, jestli si to nemaluješ moc na růžovo. Farao je mocný pán. Co rozkáže, to platí. O Bohu našich otců v životě neslyšel... A koneckonců, my už dlouho taky ne... Nedělej si zbytečné naděje...

4.

Když se večer vrátil tatínek z práce, byl nejen utahaný, ale taky pěkně naštvaný. Miriam ho sotva stačila pozdravit, a už se na ni utrhla:

– Ten tvůj Mojžíš s Áronem nám teda pomohli! Nenapadlo je nic lepšího, než se vypravit za faraonem. A prej, Hospodin, Bůh našich otců, ti vzkazuje, abys propustil Izrael na svobodu! Nejen, že se jim faraο vysmál, ale fakt se naštvál. Že asi nemáme dost práce, když si takhle vymejšlejí. A že místo sta cihel jich musíme za den udělat sto padesát! Jak já to s tou svou bolavou rukou zvládnou? Ten tvůj Mojžíš s Áronem, ti nám to teda pěkně pohnojili! Že radši nedrželi jazyk za zuby! Kdoví, co jim Hospodin řekl – a jestli je opravdu poslal! Tak jako tak, stejně nemá sílu tohle splnit!

Té noci spala Mirjam ještě hůř než jindy. Bolela ji vzpomínka na tatínkovo trápení. Taky ji ale bolelo, že se tatínek na Mojžíše s Áronem tak naštvál. Ale ještě víc ji trápilo pomyšlení, co jestli Hospodin doopravdy nemá sílu splnit, co slíbil? Vždyť to pak v tom otroctví zůstanou navždy!

5.

Jen co ráno vykoukly první sluneční paprsky, utíkala ke studni. Ještě tam nikdo nebyl, jen Mojžíš s Áronem.

– Mojžíši, opravdu vás faraο vyhodil?

– Vyhodil, děvče, že prý ho žádný Bůh, který se zastává otroků, nezajímá.

– A věří vám aspoň někdo z našich?, ptala se opatrně Mirjam.

– Nikdo, holčičko, ani jeden. Sesypali se na nás jak vosy. Že prý jsme jim to těma řečma o vysvobození akorát ještě víc zavařili.

– Počkej, napadlo Mirjam, ale to se musel strašně naštvát i Hospodin, když mu nikdo nevěří! To už pak ale nemáme vůbec žádnou šanci! Přes Mojžíšovu vrásčitou tvář přelétl úsměv.

– Ty jsi zatím jediná, koho to napadlo! Ale neboj. Víš, když náš Bůh něco slíbí, tak má sílu a moc to taky splnit. Kdysi dávno slíbil pramáti Sáře – budeš mít syna! Taky tomu vůbec nevěřila, a do roka se narodil Izák. Víš, mně to včera večer dělalo ještě větší starosti než tobě. Nenechá nás Hospodin? Má sílu nejen na faraona – ale na tu naši nevíru a beznaděj? Ale pak jsem si to ustarané srdce vylil Hospodinu. A víš, co mi Hospodin odpověděl?

Mirjam ani nedutala.

– Neboj! Budu s vámi. Vy jste můj lid – a já vás z Egypta vysvobodím. Dovedu vás do slíbeného domova, který jsem slíbil vašim otcům. Poznáte, že farao není zdaleka tak mocný, jak se vám zdá. To vaše vysvobození, to je pro mne to nejdůležitější! A já mám dost moci a síly, abych svůj slib splnil.

6.

Mirjam si připadala, jak kdyby jí dal Mojžíš napít jiskřivě čerstvé vody. Hospodin splní, co slíbil! Nezklame ji! Táta bude svobodný!

Hned s tím utíkala domů, ale táta ji zpražil.

– Kdoví, co je to zas za Mojžíšovy pohádky, Mirjam. Radši opatrně. Takovým řečem nemá cenu věřit.

Ale Mirjam toho večera usínala o mnoho klidnější než dřív. Po dlouhé době ji nestrašily ty sny o egyptských dozorcích... Věřila Mojžíšovi: Hospodinu záleží na našem vysvobození. A má sílu splnit, co slíbil.

Tady katechetický příběh v zásadě končí. Pokud děti zaujal, a ptají se, jak to bylo dál nebo „doopravdy“ dopadlo, můžete pokračovat motivem z Ex 15.

7.

Ještě několik týdnů trvalo, než vládce Egypta povolil své otrocké sevření. Ale Hospodin opravdu splnil, co slíbil. Přesvědčil faraona, že jeho pyšná sebejistota je docela vratká. Ani pole s bohatou úrodou, ani stáda dobytka, ani koně, kterými se pyšnila armáda – nic nemělo sílu Hospodinu vzdorovat. A i ti nevěřící Izraelci – dokonce i táta Miriam – nakonec uvěřili, že Hospodin má sílu splnit, co slíbil – vyvést je z Egypta. Přemohl egyptskou faraonovu sílu – přemohl zahořklost a beznaděj izraelských otroků – a přemohl nakonec i moře, které si jim postavilo do cesty. A když se jak zázrakem ocitli na druhém břehu, svobodní, bylo jasné, že jsou z otroctví v Egyptě doopravdy vysvobození. Že Hospodin splní, co slíbil. Mojžíšova sestra Miriam tehdy roztančila všechny izraelské dívky – a malá Miriam se svým bubínkem jákala a tancovala hned vedle ní: „Chvalte Hospodina, nikdo není jako on! Vysvobodil nás z otroctví, taková je jeho moc!“

Pomůcky

- ~ Flanelograf (příběh doporučujeme vyprávět s flanelografem. Potřebné obrázky obsahuje Flanelograf ke Starému zákonu, II. díl.)
- ~ Píseň ze sedmé části – napište dopředu na papír ke společné recitaci. Můžete také použít první sloku písně *Moc předeivná*, pokud ji děti znají.

PRO STARŠÍ DĚTI

Můžete si připravit pracovní list s následujícími otázkami. Zároveň si nachystejte obrázky, fotografie, z nichž si účastníci skupiny budou moci vybírat. Vyberte „typické mocné“ (představitel armády, policie, státníky), ale také spíše „celebrity“ (herce, zpěváky, komentátory, bloggery), nezapomeňte na ty, kteří slouží (lékaře, sociální pracovníky, jeptišky, faráře) a zařaďte i lidi „bezmocné“ (anonymní tvář, chudý, pronásledovaný atd).

Otázky na pracovní list a práce s nimi

1. Kdo nejvíc touží po moci?

Každý si vybere jednu postavu a nalepí si ji na svůj papír. Důležité je, aby tato část probíhala v tichu a soustředění, bez „vtipkování“, aby jedni druhé nerušili.

2. Proč chce mít moje postava moc?

Odpověď může být napsána formou komiksové bubliny jako přímá řeč. (Např. Chci být ještě slavnější. Chci se vyhrabat ze svých problémů, atd. Komiksové bubliny můžete příp. nakopírovat dopředu)

3. Chce mít můj člověk moc spíš kvůli sobě – nebo kvůli potřebám druhých?

Do této chvíle by měl každý pracovat sám na svém. Odpověď na tuto otázku by už měla mít formu „prezentace“. Ukážu svou postavu druhým a představím její vztah k moci. (Např.: „Mám tu vládce. K moci se dostal tak, že ho zvolili. Sliboval, že moci užije, aby pomohl obyčejným lidem. Teď se mu ale jeho postavení zalíbilo, na lidech mu nezáleží, jen přemýšlí, jak by svůj vliv ještě rozšířil.“)

Sumář 1: Když moje postava uslyší „Věřím v Boha Otce všemohoucího“, co si pod tou všemohoucností asi představí?

Opět postupujte formou prezentace. Odpovědi se budou ubírat různými směry (Boží moc jako limit lidské, touha mít moc trochu jako Bůh, abych účinně naplnil své plány, kdybych byl jako Bůh, mohl bych pomoci celému světu). Užitečné bude, když jako vedoucí zkusíte typické znaky dokonce vyhmátnout a shrnout.

4. Jak se k moci staví sám Hospodin?

Přečtěte si Hospodinovu odpověď Mojžíšovi podle Ex 6,1–8. Vysvětlete, v jaké situaci to Hospodin Mojžíšovi říká.

Poté si mohou děti udělat další – „Boží“ bublinu – a do ní si vypsat z Hospodinových slov, k čemu on užívá svou moc. Ať se děti soustředí na slovesa z textu Ex 6,6–8:

Vyvedu vás z egyptské roboty, vysvobodím vás z vašeho otroctví a vykoupím vás vztaženou paží a velkými soudy. Vezmu si vás za lid a budu vám Bohem. Poznáte, že já jsem Hospodin, váš Bůh, který vás vyvede z egyptské roboty. Dovedu vás do země, kterou jsem přísězně slíbil dát Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi. Vám ji dám do vlastnictví.

Sumář 2. Jaký má vztah Hospodin a jeho moc k mé postavě?

Ať děti porovnají program Boží všemohoucnosti podle Ex 6 s touhami a programy svých postav. Můžete příp. využít násl. otázky: Komu Boží moc pomůže a v čem? Komu Boží moc spíš stojí v cestě? Kdo na Boží moc narazí, jako na ni narazil farao? Koho Boží moc potěší? Koho zarazí? Atd. Výsledky mohou opět sdělit formou prezentace.

Dietrich Bonhoeffer, německý farář a bohoslovec, vězněný a popravený za účast na spiknutí proti Hitlerovi, napsal na přelomu let 1944 a 1945 báseň *O předivné tiché moci*:

Moc předivná nás tiše obestírá
a proto čekám příští uklidněn
Bůh je dnes s námi, svědčí naše víra
a bude s námi každý nový den.

Ta divná dobrá moc svou sílu dá mi
a věrně povede můj každý krok.
Jí obklopen i dnes chci zůstat s vámi
a s vámi prožít tento nový rok.

Co dalo vyznání, že Bůh je všemohoucí, Bonhoefferovi?

Práce s písní *Oheň plál*

Zapívejte píseň *Oheň plál* (Svítá 234) s dětmi. Pokud ji neznají, mohou společně opakovat „Kudy kam a kudy dál? Nestarej se, Pána chval!“ Pak se rozdělte do tří skupin. Každá se zaměří na jednu sloku a děti zkoumají, v čem spočívá lidská bezmoc, a v čem pomoc Boží moci: Proč si i lidé postižení takovými problémy mohou zazpívat „Kudy kam a kudy dál, nestarej se, Pána chval!“?

V případě, že nerozumějí problémům, stručně jim je vysvětlíte („kádrovej strop“ – vyhazov ze zaměstnání, protože jsem se znelíbil nafoukanému šéfovi).

Vstup: In: Hospodin kraluje! Národy trnou. Trůní na cherubech! Země se zmítá. Vyvyšujte Hospodina, našeho Boha, klanějte se před podnožím jeho nohou – je svatý. (Ž 99,1.5)

 RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

 PÍSNĚ

Svítá: 344 – Tvá svoboda; 135 – Posila na cestu; 186 – Moc předivná; 215 – Chvalozpěv; 234 – Oheň plál; 373 – Nedělní chvalozpěv; 401 – Zůstaň s námi

Evangelický zpěvník: 99 – Aj, Pán kraluje

 BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

1Pt 1,5 – Boží moc vás skrze víru střeží ke spasení, které bude odhaleno v posledním čase.

 MODLITBA

Hospodine, Bože Mojžíše a Mirjam, Otče Ježíše. Tvá moc vysvobozuje, vyprostuje nás z nevíry. Dáváš nám svůj příběh záchrany. A my už rozumíme, že tento příběh máš moc dotáhnout do cíle. Takhle ti teď věříme – za to tě chválíme – a z toho se radujeme. Amen.

25

STVOŘITELE NEBE I ZEMĚ

23. ÚNOR 2014

Téma

- Vyznáváme víru v Boha Stvořitele, ale ke stvoření se chováme, jako by bylo naše a ne Boží.
- Bůh se bude ptát nás, kteří vyznáváme: „Věřím v Boha... Stvořitele nebe a země...“, jak jsme s jeho stvořením naložili.
- Jako ti, kdo vyznáváme víru v Boha Stvořitele, máme o důvod navíc o životní prostředí příkladně dbát a pečovat.

Cíle

- Naučit se vidět svět jako Boží stvoření, ne jako něco, co je tu volně k naší dispozici.
- Děti zažijí krásu a rozmanitost Božího stvoření.
- Děti uslyší, že k naší víře patří odpovědnost za stvoření, které je pod velkým tlakem současného konzumního stylu života.
- Děti budou spolu s učiteli promýšlet, jak žít víru v Boha Stvořitele ve svém každodenním životě.

Biblický text: Gn 1,1; Ř 8,19

POZNÁMKY K VÝPOVĚDI KRÉDA

Stvořitel

Myšlenka Boha jako Stvořitele je **nedílnou součástí starozákonní víry**.

Jak jí rozumět? **Gn 1** se tváří pradávně, ale text vznikl až v babylonském exilu, kam byli Izraelci po roce 587 př. n. l. zavlčeni. Izrael vyznal Boha jako Stvořitele až potom, co ho v babylonském zajetí poznal jako Zachránce a Vykupitele. Hospodin podivuhodně vytváří nové, nosné a nadějně podmínky k životu. Je to vyznání Boží svrchovanosti.

Toto vyznání se stalo také **součástí víry křesťanů**, jak o tom svědčí starocírkevní kréda.

Gn 1 není historicko-vědecký popis vzniku světa, ale **hymnus** o velickém a dobrém stvořitelském potenciálu Boha, který tvoří **slovem**. Vyprávění má charakter poetického textu. Pokud by podkopávalo vaši víru to, že se neshoduje s realitou současného vědeckého poznání, podívejme se například, nakolik se česká státní hymna shoduje s realitou, ve které se nachází současná česká společnost (zemský ráj to napohled? A přece ji s dojetím zpíváme. viz *Dvakrát měř, jednou věř*). Bůh Stvořitel není „inženýr světa“, ale **můj a tvůj Tvůrce, který nás oslovuje a zalévá inspirací k novotným činům**²⁴. Zvěst Gn 1 je, že celý svět patří do Boží sféry, Bůh ho stvořil ve své lásce a stvořil ho jako **dobry**. Bůh ho stvořil jako otevřenou skutečnost, připravenou vykročit po radostné cestě pravdy, totiž po cestě Ježíše Krista.

Stvoření je počátek, nikoli konečný stav. Biblická víra ví, že stvoření je ohroženo špatně uchopenou svobodou člověka²⁵. Bůh tento svět sleduje, záleží mu na něm, dopouští jistou samostatnost, ale především ho přetváří zevnitř – koná dílo vykoupění. Svět drží a udržuje Stvořitelova věrnost²⁶. Člověk je sice korunou stvoření, ale stvoření se neudálo jen kvůli člověku, jen jako kulisa pro jeho pobyt a objekt jeho užívání. Člověk je

24 M. Balabán, PRO HOMINE 2006 / Stvoření — proznívání nového do lidského živo-bytí. *Protestant 1/2006*. Dostupné na adrese ≤<http://goo.gl/S1PhNm>≥.

25 Viz Boží zoufalství v Gn 6,6 a prorocké nářky nad podobou světa

26 Viz Gn 9,9 smlouva s Noem a s každým živým tvorem

součástí stvoření a jako každý jiný živý tvor byl přijat do Boží smlouvy, do vztahu. Stvoření má cenu samo o sobě.

Víra v Boha Stvořitele není jen jednou z hypotéz na vznik světa. Poznání různých hypotéz je jistě zajímavé a fascinující, ale ještě nás **nezavazuje k tomu, být dobrými správci stvoření. Víra v Boha Stvořitele nás vede k převzetí své části odpovědnosti za stvoření.**

Nebe a země

Nejen země, ale i nebe se všemi svými tělesy **je stvoření**. Slunce, měsíc a hvězdy tedy nejsou bohové a my nejsme zajatci kosmických mocností.

Nebe a země v Bibli znamenají **celek stvoření**. Tvoří dvojici, nejsou to protipóly, obojí patří k Bohem zamýšlené dobré skutečnosti stvoření.

Mezi nebem a zemí je však přece jen jasný **rozdíl**. Nebe představuje pro člověka oblast neviditelnou a **nedisponovatelnou**. Naproti tomu země byla člověku svěřena k odpovědnému **disponování**.²⁷ Zatímco na nebi jako by se vědělo, co je Boží vůle (chvalozpěvy andělů), na zemi se Boží vůle těžce prosazuje a pořád hledá.

Nebe a země Gn 1,1 jsou jevištěm, na kterém se za chvíli začnou odehrávat dějiny Boha a lidí.²⁸

Nebe je sféra Boží, člověku běžně nedostupná. Rádi pod ním žijeme, dobře se nám pod ním dýchá, máme rádi modré nebe nad hlavou, raději než sádkartónový strop kanceláře. Pozvedání zraku k nebi pozvedá celý náš život. K nebi obracíme svoje oči, abychom žasli a civěli, potěšili se krásou a nezměrností.

Země, zamýšlená zahrada Boží, se stala jakýmsi pokusným polem a rejdištěm člověka, který se rád pasuje do role pána tvorstva. Bůh sice dal zemi lidem, ale za určitých podmínek. V současné ekologické krizi je potřeba si uvědomit, že zemi nám Bůh svěřil do správy a péče. Není naše, ale Boží! Je zlé, je hřích stvoření konzumovat s **bezmyšlenkovitou samozřejmostí**²⁹, jako by patřilo jenom nám.

27 J. M. Lochman, *Otče náš*, str. 73

28 Nico ter Linden, *Povídá se...*, str. 11

29 A. Schweitzer

- Žel, často jako bychom spíš vyznávali člověka stvořitele než Boha Stvořitele.
- Děti mívají různé strachy – z hvězd, komet, konce světa, z roklí, vlků, divokých prasat, z koster nalezených v lese, z vody... Z přírody jistě plyne i nebezpečí. Je dobré mít před ní respekt a znát ji, abychom věděli, kde hrozí případné nebezpečí a jak se zachovat. Já osobně se víc bojím nebezpečí, která plynou z činnosti člověka (nejrůznější kontaminace prostředí, vlivy působící změnu klimatu) než tzv. „špíny“ původní přírody (bláto, bakterie).
- Deformované pojetí víry v Boha Stvořitele fundamentalistickým přístupem k Gn 1 je nepřekonatelnou překážkou, která zavírá realisticky myslícímu člověku dneška přístup k celému bohatství biblické zvěsti.³⁰
- Další nebezpečí je, vidět Boha jako toho, kdo se ve své všemohoucnosti o své stvoření sám postará. Nebo si myslet, že se s ochranou stvoření nemusíme trápit, protože Bůh si stvoří nové nebe a novou zemi.

 ODKAZY

Biblické odkazy:

Job 38n; Iz 40,12n; Ž 8; Ž 19; Ž 147.

Literatura:

ter LINDEN, Nico: *Povídá se...* Heršpice: EMAN, 1999. (1. díl Genesis, str. 9n)

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédo: základy ekumenické dogmatiky*. Praha: Kalich, 1996.

GALLUS, Petr – BALCAR, David – ŠORM, Zdeněk – FÉROVÁ, Lydie: *Dvakrát měř, jednou věř: pracovní listy pro katechezi*. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012.

GORE, Al: *Nepřijemná pravda*. Praha: Argo, 2007.

³⁰ Zajímavý článek viz Český bratr 4/2006, Ondřej Stehlík, str. 12

Hudba:

- ~ Oboroh Žalmy: I. Ž 8 Hospodine, Pane náš; III. Ž 19 Nebesa vypravují o Boží slávě; II. Ž 147 Jak je dobré Bohu našemu pět žalmy

Web, obrázky, pracovní listy:

- ~ <http://goo.gl/wzmLSP> – obrázky použité v oddílu *Pro starší děti*;
- ~ <http://www.ecen.org/content/liturgie>

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ A MLADŠÍ DĚTI

Zážitková hra

Cíl: všemi smysly zakusit krásu, barevnost, vůni, bohatost a rozmanitost Božího stvoření; naučit se i některé nové druhy přírodnin. Pozastavit se nad tím, co do ruky často bereme s takovou samozřejmostí.

Úvod: „Na počátku“, říká Bible, stvořil Bůh nebe a zemi se vším, co je na ní. Stvořil svět jako **dobré** místo pro život a byl rád, že se mu to tak pěkně povedlo. A stvořil taky člověka, muže a ženu, a postavil je doprostřed stvoření, jako do rajské zahrady. Člověk a jeho žena zde získali nádherné a dobré místo pro život. Všemi smysly mohli vnímat tu krásu a dobrotu.

Hra: pomůcky: šátek na zavázání očí, do proutěného koše dát PŘEKVAPEŇÍ = přírodniny všeho druhu (všední i neběžné i rarity) pokud možno z domácí přírody, nejlépe to, co je právě sezónně dostupné (nejbohatší je na ně podzim, ale i v únoru se jich dá nashromáždit hojně): ovoce a zelenina (např.: jablka, hrušky, ořech vlašský a lískový, mrkev, petržel, celer, cibule, česnek, brambor, červená řepa, čínské zelí, hlávka zelí...), kus dřeva, pěkný kámen, zkamenělina, uhlí, různé druhy šišek, ulita hlemýžď, mušle, větvička smrku, borovice, jedle, list, květ (ten potěší obzvlášť hol-

čičky), šípky, kočičky, jehnědy, mech, růže i s trny, bodlák, parůžek, různé druhy pírek (slepice, husa, dravec, sojka, páv, pštros), semena (nosy javoru, slunečnice, třeba i titěrná) atd., stačí se projít přírodou a porozhlédnout se v obchodě s ovocem a zeleninou.

Postupně vždycky jednomu dítěti zavázat oči a dát mu do ruky nějakou věc a nechat ho pomocí hmatu a čichu (případně dalších smyslů) určit, co drží. Dát každému postupně tři věci, některé se mohou opakovat u více dětí.

Na závěr je možno jako trumf vytáhnout ještě lupu.

Postřehy

- Předměty rozdělovat spravedlivě, aby každý dostal něco lehčího a taky něco těžšího na poznání – podle schopností dítěte.
- Děti potěšíte, když si budou moci sebou odnést to, co poznávaly nebo aspoň něco z toho (třeba i velkou hlávkou zelí – ta vzbudí rozruch a veselí).
- Děti jsou většinou opatrné, když mají něco, co nevidí, ochutnat. Pokud ztratí strach, můžou všechny nakonec zavřít oči a dostat do pusy kousek chleba jako při večeři Páně (všední jídlo a zároveň vzácný Boží dar v jednom).
- Děti jistě dostanou při hře chuť na poznávané plody. Je dobře, když se pak společně mohou do ovoce a zeleniny pustit, i když doma je to třeba až tak moc neláká.
- Na závěr mohou s sebou dostat letáček *Ať se země raduje ze mě* (vydala ČCE, měl by být k dispozici na faře).

Dovětek po hře

Člověk (Adam a Eva) nemůže v Božím stvoření „pěstovat pohodu“ jen podle svého gusta. Dostali od Boha **úkol: „Dobře se mi tady o všechno starajte.“** Mají o všechno pečovat s láskou a obětavostí vlastní Bohu. A tento úkol máme i my.

(Volně podle vyprávění E. Jonkera při semináři v Praze říjen 2013.)

Učitel převypráví Gn 1 s cílem umožnit prožitek světa Bohem stvořeného jako **svatého prostoru** (holy space), **zažít nicotu a prázdnotu a její naplnění něčím dobrým**.

Pozor: učitel není Stvořitel, ale pouze vypravěč příběhu o stvoření!

Učitel vystupuje klidně, důležitě a zároveň tajemně. Krátce uvede téma: „*Vyznáváme Boha jako Stvořitele nebe a země. Stvořitele dobrého prostoru pro život. Stvořitele života.*“

Má tašku a roli velkého bílého papíru. Na prázdný stůl nebo na zem (zdůrazní prostor a prázdnotu tak, že po desce stolu přejezdě několikrát rukama) pomalu a obřadně postaví dvě svíčky, do každého rohu jednu, nezapálené. *Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Země byla pustá a prázdná. Všude byla tma. Rozprostře velký bílý papír a několikrát ho uhladí rukama. (Svatý prostor = výjimečný, darovaný, zvláštní, Boží. Cíl: tichý aha efekt – tady bychom se měli chovat s jistou nesamozřejmostí a opatrností [třeba jako ve veřejné knihovně??? to je taky svým způsobem svatý prostor]). Ale nad vodami se vznášel duch Boží. Přes celý papír nakreslit obrovský úsměv. Je potřeba začít nesmírně pozitivně.*

Otázka na děti: **Co je největší dar, který jste v životě dostali?** Odpověď každého.

Velký úsměv si řekl, že by temnotu mělo nahradit světlo. Zapálí svíčky. Viděl, že světlo je dobré. A oddělil světlo od tmy. Veškeré tvoření se děje ve dne, v noci se odpočívá. Odpočinek je potřebný, potřebujeme i noc a s ní tmu.

1. Na bílý papír položit obrázek č. 1, první den stvoření.

Všude byla samá voda. Voda tvoří prostředí pro životní děje. Voda znamená život, je to nejvzácnější tekutina na planetě, protože bez ní není život možný. I my jsme ze 70% tvořeni vodou. Měli bychom vodu chránit před znečištěním! *I řekl Bůh: „Buď klenba uprostřed vod a odděluj vody od vod.“* (Aby se mezi vodami nahoře a dole vytvořil prostor pro život.) *Druhý den Bůh stvořil nebe, širokou, modře zářící klenbu nad vodou.*

2. Položit obrázek č. 2, druhý den stvoření.

Stále se však nic nehýbalo, nic nebylo živé. I řekl Bůh: „Nahromadte se vody pod nebem na jedno místo a ukaž se souš.“ Potřebujeme půdu, pevnou zem pod nohama, na které by se dalo stát. Potřebujeme půdu, na které by mohla růst všechna zeleň potřebná k životu. (Blahodárnost zelené barvy, krása, výroba kyslíku, potrava pro lidi i zvířata...)

3. Dát obrázek číslo 3.

I řekl Bůh: „Zazelenej se země všelijakými rostlinami, stromy a keři s plody a ovocem.“ A na zemi vyrostla tráva, vyrašily rostliny a otevřely své listy. Vyrostly stromy a keře, džungle a květiny s množstvím semen a plodů. A viděl Bůh, že je to dobré. A byl večer a jitra, den třetí.

I řekl Bůh: „Budte světla na nebeské klenbě, aby oddělovala den od noci, aby běžely dny, období, roky.“ A tak ve dne začalo svítit slunce a v noci měsíc s hvězdami.

4. Obrázek číslo 4.

Bůh viděl, že je to dobré. A byl večer a jitra, den čtvrtý. I řekl Bůh: „Ať se voda hemží všelijakou havětí a pod nebeskou klenbou ať létají ptáci.“

5. Položit obrázek číslo 5.

A tak se vody zahemžily množstvím ryb, hvězdic, korálů a všeho, co plave v moři. A pod nebem začali létat ptáci. A viděl Bůh, že je to dobré. A byl večer a bylo jitra, den pátý. Líbí se vám ptáci? Máte je rádi? Proč? Dovedete si představit, svět bez ptáků?

I řekl Bůh: „Ať se země zahemží všelijakými druhy živočichů.“ A Bůh viděl, že je to dobré. A taky stvořil člověka, muže a ženu, aby mu byli podobní a s láskou pečovali o všechno, co Bůh stvořil.

6. Položit obrázek číslo 6.

Bůh viděl, že všechno, co učinil, bylo velmi dobré. A byl večer a jitra, den šestý.

7. A položit obrázek číslo 7 (bílý papír).

Když Bůh udělal všechno, co měl, s láskou se po svém stvoření rozhlédl a měl ze všeho velikou radost. Bůh celému stvoření poželhal. A odpočíval.

Tuto část je možné zakončit hudbou (Žalm 8 od Oborohu; Arvo Pärt – např. Spiegel in Spiegel; <http://youtu.be/8omYmytYvlo> – Haydn + videoklip).

Vraťte se k rozhovoru nad tím, který z těch oněch sedm dnů je pro vás nejdůležitější? Dal by se některý vynechat? (Dnešní společnost nás tlačí k tomu, sedmý den vynechat. Ale potřebujeme TIME OUT, něco co je mimo běžný čas, jako když trenér ve fotbale svolá svoje svěřence k poradě.)

PRO STARŠÍ DĚTI II.

Za předpokladu, že Gn 1 už znají z dřívějška:

1. Pustit hudbu s videoklipem (pokud není k dispozici dataprojektor, tak z notebooku) – <http://youtu.be/8omYmytYvlo>.
2. Přečíst: Gn 1,26–28 + Gn 2,15
3. Užíváme víc, než je naše

Bože, užíváme víc než je pro nás připraveno,
proto tvé stvoření trpí.
Spotřebováváme zdroje země
na úkor chudých a málo rozvinutých.
Jsme vězni konzumu
a vyznáváme, že nevíme kudy z tohoto zajetí ven.
Hledáme jistotu v majetku.
Žijeme na úkor těch, kdo přijdou po nás.
Víme, že naše země je křehká, ale toto vědomí nás paralyzuje.
Vyznáváme, že si zvykáme s tímto vědomím nečinně žít
a nedělám nic pro to, abychom se z toho dostali.
Vyznáváme, že často známe pravdu, ale zavíráme před ní oči.
Protože nechceme omezit sami sebe
jsou naše proklamace nevěrohodné.
Protože nechceme být účastni změny,
musí ostatní žít v beznaději.
Protože nechceme zaplatit férovou cenu za nový způsob života,
ostatní musí platit svými životy.
Doufáme ve svornost, ale nic pro to neděláme.
Vyznáváme ideál slitování a lásky, ale nenásledujeme ho.
Bože vyznáváme, že víme o svém hříšném životě,
ale že nám chybí opravdová snaha s naší hříšností zápasit.

Z hlubokosti voláme k tobě, Bože,
prosíme, slyš naše volání.

(modlitba z Church of Norway)

4. V kontrastu, jak ke světu přistupujeme běžně my, pokračovat rozhovorem nad pracovním listem: Obyčejný den (*Dvakrát měř, jednou veř; Stvoření 4*),
5. Porovnat oba přístupy. Který je blíží povolání „být obrazem Božím“?

PŘESAŇ

Bože Stvořiteli, ty dáváš světlo a život a raduješ se ze svého stvoření.
Přikázals nám pečovat o tvou zahradu a obdělávat ji,
ale my jsme zneužili krásu tvého stvoření
a nedostáli povolání v opatrování tvého díla.
Vyznáváme, že neseme vinu na ničení konečných zdrojů.
Vyznáváme, že ukrajujeme našim potomkům z jejich práva na život.
Vyznáváme, že se podílíme na obludném znečištění země,
moře a vzduchu.
Vyznáváme, že nám, jako křesťanům,
málo záleží na dobrém životě celého stvoření.
Vyznáváme rozmařilost našeho vlastního životního stylu.
Bože Stvořiteli, znesvětili jsme tvoje stvoření
a zatemnilí tvoje světlo.
Ve chvíli ticha se chceme každý sám zamyslet nad sebou
a svým stylem života.

Otázky navíc

- ~ Je možné tvořit slovem? Neříká se, zanechme řečí a pojďme něco dělat?
- ~ Jak tvoří realitu slovo: dobré, pěkné, povbudivé nebo naopak zlé, nevrážlivé, urážlivé, pomluva...
- ~ Co je to „chaos“? Zažily jste ho někdy? Má něco společného s nicotou a prázdnotou?

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 76 – Žalm 8; 172 – Laudato sii; 209 – Zpěv o slunci; 248 – Pane, slyš náš hlas; 484 – Závěr

Buď tobě sláva: 12 – Proč svítí sluníčko; 21 – Slunce svítí na ptáčky

Evangelický zpěvník + dodatek: oddíly Dík za stvoření např.: 181 – Věčný Bože, Stvořiteli; 618 – Modré nebe, slunce zář

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMĚTOVÁNÍ

Ř 8,6 – Dát se vést sobectvím znamená smrt, dát se vést Duchem je život a pokoj.

MODLITBA

Bože, který jsi ustanovil tanec stvoření, který překvapuješ liliemi na polích, který chaos měníš v řád, veď nás i celou církev k proměně našeho života, abychom zrcadlili Boží lásku a dobrotu ve stvoření. Amen.

POŽEHNÁNÍ

Ve jménu Boha, Tvůrce celého světa, i Ježíše Krista, nositele nové smlouvy, i Ducha svatého, který otevírá oči i srdce, jděte v pokoji a svědčete o naději. Amen.

I V JEŽÍŠE KRISTA

9. BŘEZEN 2014

TÉMA

Ježíš Kristus – spojení dvou jmen a dvou rovin, roviny lidské a božské; vyjádření nejlepšího lidství i nejvýsostnějšího božství. Bůh v podobě člověka přišel mezi nás a je s námi. Je jedním z nás i není. Boží velikost je v tom, že se snížil na úroveň člověka a obětuje se pro naši záchranu.

CÍLE

- Budou různé, podle věku dětí. Děti si odnesou, kde se ta dvě jména vzala a co znamenají. Kdo je Ježíš? A co znamená Kristus? Pro nejmenší děti a pro ty, co jméno Ježíš Kristus slyší poprvé, to však může být příliš složité. Důležitější než to, je uslyšet pozvání do Ježíšovy blízkosti, do království lásky, světla, na cestu pravého života. Uslyšet, že mě má Pán Ježíš rád.
- **Uvědomit si, jak nevídaně důvěrný a osobní může být díky Ježíši Kristu můj vztah s Bohem.**

Biblický text: Mt 1,16.18n; Mk 10,13–16 Ježíš a děti

POZNÁMKY K TEXTU

K výpovědi Kréda

- Druhému článku – vyznání víry v Ježíše Krista – je v Krédu věnováno nejvíce místa a pozornosti, je středem celého apoštolského vyznání. Ježíš Kristus je alfa a omega, počátek i konec, a ovšem taky střed všeho Božího díla a biblické zvěsti.

Křesťanem je ten, kdo Ježíše Krista vyznává jako Tomáš: „Můj Pán a můj Bůh.“³¹

- **Ježíš** je starozákonní jméno, jeho hebrejská podoba je Jehošua (Jozue) a znamená **Hospodin zachraňuje** (Hospodin spasí).

Jména lidí v Bibli nejsou nahodilá, že by se jen líbila rodičům dítěte, ale nesou význam v rámci dějin Božího lidu. Často jsou vyznavačská a jméno Ježíš je vyznáním par excellence. Židé dávali toto jméno svým dětem po velkém vojevůdci Jozuovi, který na cestě z egyptského otroctví vedl lid po Mojžíšovi a konečně je uvedl do země zaslíbené. Ježíš dostal své jméno od anděla ještě před svým narozením. Josefovi bylo řečeno: *...a dáš mu jméno Ježíš, neboť on vysvobodí svůj lid z jeho hříchů.*³²

A Marii bylo řečeno: *...a dáš mu jméno Ježíš. Ten bude veliký a bude nazván synem Nejvyššího a Pán Bůh mu dá trůn jeho otce Davida. Na věky bude kralovat nad rodem Jákobovým a jeho království nebude konce.*³³ Tyto dva citáty z Písma jsou zároveň „rozklíknutím“ významů jména/titulu Kristus.

Jinak se Ježíšovi za jeho života říkalo **Nazaretský (Galilejský)**, podle místa, odkud pocházel³⁴. Nebo taky **Nazorejský**, které ukazuje, že Ježíš byl od početí Boží zaslíbenec, ačkoli nežil tak odříkavým způsobem života jako Jan Křtitel.

- Další Ježíšovo jméno **Immanuel** (Bůh je s námi)³⁵ nás nutí nově promýšlet prorocké zaslíbení, jak se v Ježíšovi bude projevat Boží blízkost lidem.

31 J 20,28

32 Mt 1,21

33 L 1,31n

34 Mt 26,69.71

35 Mt 1,23+Iz 7,14

- **Kristus** není Ježíšovo příjmení, ale výsostný královský titul! Řecké **Kristus** (*Christos*) je překladem hebrejského **Mesiáš** (hebr. *Mašijach*) a znamená **Pomazaný**, což byl přívlastek židovských králů, kteří byli pomazáváni olejem na znamení svého poslání a uvedení do úřadu (symbolický akt – podobný vložení královské koruny na hlavu)³⁶. Pomazávání ke své službě byli i kněží a proroci. Ježíš byl „pomazán“ Duchem svatým.³⁷

Ve víru velikonočních a povelikonočních událostí se ze setkání se vzkříšeným Ježíšem rodí první krátká vyznání **Ježíš = Kristus**. V titulu Kristus je sláva i utrpení; stal se hlavním výrazem pro vyjádření Ježíšova jedinečného významu³⁸.

Za svého života se Ježíš označení **Mesiáš** bránil, protože s ním byly spojeny představy Židů o násilném převzetí moci a vyhnání Římanů z Palestiny. Kdyby ho Ježíš o sobě užíval, hrozilo by, že se ho zástupy zmocní a učíní ho králem podle svých nacionalisticko-populistických představ³⁹.⁴⁰

Když ho takto označil Petr, stavěl se vůči tomu rezervovaně⁴¹. Až při výslechu před židovskou radou, všemi opuštěn, zcela bezbranný a potupný, se Ježíš tomuto označení nebrání, ale to už je jasné, že k žádnému násilnému převzetí moci z jeho strany nedojde⁴². Že s Ježíšovým jménem byly spojovány mesiášské naděje svědčí i nápis na kříži „král Židů“⁴³.

Ani sami učedníci nebyli s to se vymanit z mocenského, agresivního pojetí Mesiáše. Petr rezolutně odmítá Ježíšovo rozhodnutí pro cestu utrpení a smrti. On i ostatní učedníci si přejí, aby se Ježíš stal úspěšným, triumfujícím mesiášským králem.⁴⁴ Jeho posláním však nebylo drtit a ničit, ale kázat evangelium, a tak pozvedat, léčit, uzdravovat.

- **Spojení jmen Ježíš Kristus se stalo výrazem nejhlubší naděje.**

Co to znamená **Ježíš = Kristus** se dočítáme v Bibli. Zůstane to však pro nás tajemstvím, dokud se víře v něho neotevřeme. Protože nikdy neprohlédneme vše, ani do nám nejbližších lidí pořádně nevidíme, tak nás vždy znovu překvapí, v jakých všech chvílích a situacích se Ježíš stává naším Zachráncem.

36 1S 16,1–13

37 Mk 1,10

38 J 20,31

39 J 6,15

40 In: Český bratr 7/2006, Jiří Doležal, str. 17

41 Mk 8,29

42 Mk 14,61n

43 Mt 27,37

44 Mt 16,13–23

K příběhu

Ježíš a děti

- Příběh chceme podat jako **pozvánku** do společenství s Ježíšem Kristem. Pro svůj život potřebujeme zažít „**pocit bezpodmínečného přijetí**“. Toho se nám dostává od Ježíše Krista.
- Ježíš **žehnal** dětem – které zatím nemají co nabídnout. Cenná je jejich existence sama o sobě; jinak vyžadují spoustu investic – citových, tělesných i finančních. Jejich vděk je pouhá existence, zdárný růst, vývin, prospívání, smích, spokojenost, radost, zdraví.
- **Být v Ježíšově přítomnosti je požehnáním samo o sobě.** Každému, kdo si vezme Ježíše k srdci, se otvírá cesta naplněného a nadějného, i když ne vždycky jednoduchého života. Požehnání je vyprošování Boží blízkosti a vlivu. Obklopení souhrnem dobra, které od Boha přichází.
- **Být jako děti** – těžiště přirovnání nespočívá v nevinnosti dětí, ale v jejich schopnosti přijímat a být závislé. A v tom, jak samozřejmě se dokážou na někoho obrátit.⁴⁵ Děti zas tak nevinné nejsou, nelze je označovat za nevinné – navíc by z toho plynulo, že království Boží je určeno nevinným!!! (Nevinné jsou do určitého věku před zákonem, kdy za ně nesou odpovědnost rodiče.)
- **Dotyk znamená zvláštní dobrodiní** (Češi studení čumáci – rezervovanost). Zkusit dát do života víc vřelosti: podat ruku, zeptat se: můžu tě políbit? Dotýkáme se většinou pouze očima, udržujeme diskretní zóny, ale je to vždycky dobré?
- Nevykládat Ježíšův dotyk magicky, není to něco jako kouzlo. Je to znamení Božího požehnání.
- **Nevrlé odmítání dětí učedníky kontrastuje s Ježíšovým přijímáním dětí = maličkých** (objímal je, vzkládal na ně ruce, žehnal jim). Ježíš je ochoten přijmout i toho nejmenšího (v přeneseném i doslovném smyslu), právě pro takové přišel. Máme Boží království přijímat jako děti – s prostou otevřeností, zvědavě, nadšeně, s důvěrou. Pro vztah s Bohem není potřeba podle Ježíše splňovat žádné podmínky. Lidé nemusejí být bez hříchtů, nemusejí zastávat nějakou pozici, dosaženou s vypětím všech sil.⁴⁶
- **Kdo děti přináší?** Není řečeno, ale dá se předpokládat, že ti, kterým na dětech záleží: rodiče, prarodiče, vychovatelé. Důraz je na touze: **aby se dostaly do Ježíšovy blízkosti, aby se jich dotknul – (jejich života, jejich srdce), aby přišly do styku s jeho zvláštní mocí.**

45 E. Jonker, *Aby se Slovo dostalo ke slovu*, str. 55

46 Tamtéž

- **Ježíše se zmocnil hněv.** Nehněval se na ty, kdo děti přinášeli, ale na své spolupracovníky a přátele, protože stáli v cestě Božímu království, místo aby mu připravovali cestu.
- Když Ježíš bere děti do náruče a žehná jim, zpřítomňuje Boha. Je jim blízko a zároveň zůstává autoritou. Království Boží nejen zaslubuje, ale i ztělesňuje.⁴⁷

Úskalí

- **Děti do společenství církve nepřivádět, ke Kristu nevést,** s tím, ať se jednou samy rozhodnou, čemu budou věřit. V tom je svoboda jenom domnělá. Je to nezodpovědné ulehčování si rodičovské role a vydávání dětí v nebezpečí života. Pokud se mají jednou samy rozhodnout pro či proti, je potřeba, aby „do věci“ byly zasvěceny, totiž měly zážitek účasti na náboženském životě i znalost Bible, církevního prostředí a předávaného duchovního bohatství.
- Dělení lidí na křesťany a pohany. Pozor na křesťanskou **povýšenost a pýchu.** Jak se chová správný následovník Ježíše Krista se ptám kvůli správnosti svého vlastního následování, ne kvůli posuzování druhých.
- Ježíšova výzva⁴⁸: k pomoci chudým, hladovým a žíznivým, k přijímání příchozích, k pečování o nemocné a všelijak životem znevýhodněné, ke kontaktu s vězněnými ap., se stala základem pro sociální péči zemí ovlivňovaných po staletí křesťanstvím. A i když je u nás aktivních křesťanů menšina, mnozí lidé pokládají za dobré se takto k druhým chovat a dělají to bez vědomé víry v Krista. Je potřeba tuto **nevědomou otevřenost Kristu** vidět.
- Neopustit cestu následování Ježíše, i když se z ní stane cesta utrpení.

47 Tamtéž

48 Mt 25,31n

Biblické odkazy:

Ř 1,3-4; L 2,21 obřízka + jméno.

Literatura:

JONKER, Evert: *Aby se slovo dostalo ke slovu: podněty pro tvořivou katechezi.*

Benešov: Eman, 2006; str. 55n.

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédó: základy ekumenické dogmatiky.*

Praha: Kalich, 1996.

GALLUS, Petr – BALCAR, David – ŠORM, Zdeněk – FÉROVÁ, Lydie:

Dvakrát měř, jednou věř: pracovní listy pro katechezi.

Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. – Ježíš Kristus 11

BROSSIER, Francois – MONNERON, Danielle: *Moje první obrázková bible. Díl 1, Starý zákon.* Praha: Portál, 1991; str. 68.

LANE, Leena – CHAPMAN, Gillian: *Moje první Bible.*

Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008; str. 198.

Obrázky:

<http://goo.gl/1uocL7> – obrázky použité v k oddílu *Pro děti*.

Cíl: děti mají prostřednictvím obrázku uslyšet: „Má Pán Ježíš, má mě rád.“

Pomůcky: obrázky Ježíš a děti (viz *Odkazy*), svíčka.

*Ukázat dětem obrázek č. 1 – Ježíš a děti (Moje první obrázková bible, str. 68). Převyprávět biblický text třeba takto: Lidé rádi vodili své děti k Ježíšovi, protože tam byly v té „nejlepší společnosti“. A Ježíš je přijímal s otevřenou náručí. Za učedníky si sice povolával dospělé muže, ale i malé děti pro něho byly důležité. Bral je do náruče, pěkně na ně mluvil a dával jim pozhnání, aby se už od mala snažily sekat dobrotu. Ale Ježíšovým učedníkům se to nelíbilo. „Nezdržujte tady se svejma děckama. Náš mistr není nějaká chůva, nehodlá zřizovat jesle ani školku,“ říkali učedníci maminkám a tatínkům, kteří s nimi přicházeli. Ježíš to uslyšel a na učedníky se rozzlobil: „Nechte děti, ať za mnou chodí! Neodhánějte je. Nebraňte jim v tom. Kéž by dospělí byli v tomto jako děti, a přijímali mě a moje království tak otevřeně, s takovou zvědavostí a nadšenou důvěrou!“ *Pak si s dětmi povídat, co na obrázku vidí. Kdo je na obrázku? Kdo je uprostřed, ve středu pozornosti, proč? Kolem koho se všechno točí? (Většinou se všechno točí kolem dětí.) Kdo co dělá a proč? Jaká je atmosféra? Všimát si postojů těla. Jestli Ježíš sedí nebo stojí a co to vyjadřuje. (Autoritu, blízkost, sedí jako učitel, rabbi.) Jak děti na obrázku Ježíše reagují? (Různě – někdo se vrhá do náruče, někdo se schovává za staršího sourozence, někdo se tváří zvědavě, někdo překvapeně...) Proč každý reaguje trochu jinak? (Co na to má vliv: věk dítěte, nátura, zkušenost s Ježíšem, touha po blízkosti a zájmu vůbec nějakého dospělého.) Na místě kterého dítěte na obrázku byste rádi byly? Proč je Ježíš namalován uprostřed? Z obrázku to vypadá, že Ježíš je dobré povyražení pro děti. Nabízí se tedy otázka: Kým je Ježíš dětem na obrázku? (Zábavný strejda, originální zjev, kamarád, učitel, průvodce života, pomocník, rádce, Bůh.) A kým je nám, mně a tobě? *Je to příležitost pro učitele říct dětem, proč on má Pána Ježíše rád.*⁴⁹**

Obr. 2 – děti z různých národů (pomůže si uvědomit solidaritu s dětmi z různých zemí).

Případně ještě jiné obrázky, kde bude Ježíš sedět, kde budou ti, co děti přivádějí... obr. 3.

Rozhovor zakončit zapálením svíčky a modlitbou, nakonec písnička.

49 Viz Wilhelm Busch, *Život bez všedních dnů*, str. 59 — *Co z toho mám, že věřím v Boha*

Zážitková hra

Pomůcky: různobarevné čtverce papíru (stačí 10×10 cm), malé kostičky lega.

Rozdejte dětem čtverce papíru – k dispozici jsou různé barvy tak, aby každý dostal svou oblíbenou barvu. Rozdávajte pozorně, využijte to k tomu, abyste s každým dítětem při tom navázali osobní kontakt (jméno, oční kontakt, zeptat se na oblíbenou barvu, nechat vybrat, neházet jim to jen tak halabala).

Pak stejným způsobem rozdávát dětem kostičky z lega: nejprve každému do ruky dát 2–3 žluté kostičky, budou představovat rodiče, pak několik bílých – budou představovat děti, pak zelenou – to jsem já, jako konkrétní dítě, pak 1–3 modré – učedníci, nakonec červenou – Ježíše. Jednomu dítěti však záměrně zapomeňte červenou (Ježíše) dát. Nejlépe to udělat tak, aby si toho, že mu chybí Ježíš všimlo až v průběhu čtení: Mk 10,13–16, kdy mají pomocí kostiček na papíře znázorňovat pozice a vztahy. Podaří se to třeba tak, že jsou děti natolik zahlceny přibývajícímí vjemy (kontakt s učitelem, výběr barvy papíru, kostičky a jejich funkce, sledováním, co dělají ostatní a průběžných instrukcí, že si někdo třeba nevšimne, že mu něco chybí). Nebo je jiná možnost, dělat, že další červená kostička už není a říct: „Měla jsem jich málo. Zkus to nějak bez Ježíše.“ A pak se ptát: Která z kostiček je ta hlavní? Jaké to bez Ježíše bylo? Šlo by to bez něj? Zažily jste někdy, že by vás někdo odstrkoval? Zažily jste někdy, že by vám někdo bránil přicházet (být v kontaktu) za Ježíšem? Zaznělo někdy Ježíšovo slovo zastání do vaší osobní situace?

V průběhu čtení brát do ruky jednotlivé kostičky a podle příběhu jimi na papíře pohybovat. Občas udělat při čtení pauzu a zeptat se: Jaké je to teď? Co asi udělají rodiče / učedníci / Ježíš? Kam bys umístil svoji kostičku? Jak blízko k Ježíšovi?

Cílem je: 1. Zažít nesmyslnost podnikání, když mi chybí Ježíš (jak se to stalo mně, když mi Jonker zapomněl Ježíše dát. V průběhu čtení mi bylo blbě se o něj začít hlásit. Pak jsem si říkala: No tak nic, no. Pak jsem si říkala, že bude veselo, až vyjde najevo, že mi zapomněl Ježíše dát. Mezi tím jsem ale hluboce prožila nesmyslnost zkoušet měnit pozice kostiček podle dění příběhu, když ta hlavní chybí. Přestala jsem to postupně úplně sledovat, šlo to mimo mě, úplně jsem se v tom vyprávění ztratila. Byl to pro mě opravdu silný zážitek. 2. Zažít pozvání do Ježíšovy blízkosti.

Přečtěte si společně text Mk 10,13–16 Ježíš a děti a pak si zkuste si udělat následující test (samostatně nebo ve dvojicích) a pak si porovnat odpovědi.

1. **Proč přinášeli zrovna děti?**
 - a) Protože by samy nepřišly.
 - b) Aby méně zlobily.
 - c) Potřebují požehnání víc než ostatní.
 - d) Záleží jim na nich a chtějí pro ně tu nejlepší budoucnost.
 - e) Protože malé děti jsou milé a krásné, aby se Ježíš s nimi potěšil.

2. **Může člověku nějak pomoci vkládání rukou a modlitba?**
 - a) Ne, ale Ježíš to musel udělat, protože si to přáli.
 - b) Ano, ale pouze tomu, kdo věří.
 - c) Ano, protože je to něco jako kouzlo.
 - d) Ano, je to jasné znamení Božího požehnání.
 - e) Ano, je to posila na cestě.
 - f) Ano, je to znamení, že někomu tak velkému, jako je Bůh o mě jde a stojí na mé straně a fandí mi.

3. **Učedníci lidem bránili přinášet děti. Proč asi?**
 - a) Protože věděli, že Ježíš nemá děti rád.
 - b) Protože nechtěli, aby lidé Ježíše obtěžovali se zbytečnostmi.
 - c) Protože si mysleli, že už je Ježíš unavený.
 - d) Protože stále ještě nepochopili, co to je Boží láska k člověku.
 - e) Proč právě k Ježíšovi?
 - f) Protože děti potřebují k někomu přilnout.
 - g) Protože děti si hledají kamarády a vzory, často i mezi dospělými.

4. **Co je na dětech oproti jiným tak zvláštního, že právě o nich Ježíš říká, že právě takovým patří království nebeské?**
 - a) Přinášeli pouze hodné děti, proto to Ježíš mohl říct.
 - b) Ježíš se určitě spletl, to by království nebeské vypadalo jako u nás ve škole.
 - c) Děti jsou na rozdíl od dospělých přímé, nezáludné, schopné velké důvěry a upřímné lásky.
 - d) Ježíš potřeboval peníze (jídlo, podporu) od jejich rodičů, proto se hezky choval k jejich dětem.
 - e) Děti rády přijímají dárky a neptají se, co za to.

5. Mohou i dnes někde zažít děti takové požehnání?

- a) Ne, takové požehnání dával Ježíš jenom tehdy.
- b) Ano, při křtu a večeři Páně.
- c) Ano, položit ruku na hlavu a zamumlat modlitbu může přece každý.
- d) Ne, dnes už nejsme pověřiví.
- e) Ano, v setkání s člověkem, který následuje Pána Ježíše.

Jiná možnost, jak zpracovat téma „Kdo je Ježíš?“⁵⁰

Nejprve řekněte dětem krátce, co znamenají jména Ježíš a Kristus. Pak společně přečtěte Mk 8,27–30. Lidé se po celá staletí ptali, kdo je Ježíš. A odpovídali si na to různě. Některým vadil. Někteří se pohoršovali nad tím, že byl jako zločinec ukřižován. Jiní do něj zase vkládali veškerou svou důvěru. Na jedné straně ho lidé chápali, na druhé zase ne. V Novém zákoně se setkáváme s různými reakcemi lidí na Ježíše: s nenávisť, s nepochopením, s ohromnou láskou a důvěrou. Zeptejte se dětí, jestli si vzpomenou na některé konkrétní situace a reakce lidí na Ježíše, o kterých se píše v Novém zákoně. Poslechněte si, co si mysleli o Ježíšovi dva starověcí dějepisci, kteří nebyli křesťané (nezasvěcenci), Tacitus a Josefus Flavius.

Tacitus (55–120), římský dějepisec, vidí v Ježíši zakladatele zhoubné pověry: „Jméno křesťanů se odvozuje od Krista, popraveného místodržícím Pontiem Pilatem za vlády císaře Tiberia. Tehdy byla sice ona zhoubná pověra načas utlumena, znovu však propukla nejen v Judei, kolébce toho zla, nýbrž i v Římě, kde se soustřeďují ohavnosti a hanebnosti ze všech končín světa a nalézají mnoho ctitelů.“⁵¹

Josefus Flavius, (37–110) Židovský dějepisec, vidí v Ježíšovi mudrce: „V té době (po dvou obdobích nepokojů mezi Židy) žil Ježíš, moudrý muž. Činil podivuhodné skutky, byl učitelem lidí, kteří rádi hledali pravdu, a získal na svou stranu mnoho Židů i mnohé z pohanů. A ačkoli na udání našich předních mužů jej Pilát odsoudil k ukřižování, ti kteří si jej dříve zamilovali, od toho neupustili. A dodnes ještě nezmizelo pokolení křesťanů, kteří se po něm nazvali.“⁵²

Oba dějepisci vědí jak a proč se liší to, co říkají o Ježíšovi lidé v církvích a mimo církev? O Ježíšově násilné smrti, ale nemluví o vzkříšení. Ježíš pro ně není vyvýšený Pán, ale mrtvý člověk, který dohrál svou roli.

50 Viz E. Jonker, *Aby se Slovo dostalo ke slovu*, str. 57

51 Letopisy XV, 44

52 Starožitnosti, XVIII, 63n

Přesto se oba podivují nad existencí lidí, kteří si po něm říkají křesťané. Tacitus je tím vším navíc pohoršen.

Nejprve se s dětmi zamyslete nad tím, jak a proč se liší to, co říkají o Ježíšovi lidé v církvi a mimo církev?

Položte dětem otázku, kterou se ptal Ježíš svých učedníků: „A za koho mě pokládáte vy?“ Co si myslíte o Ježíšovi vy?

Pro usnadnění rozhovoru jim nabídněte možnosti, každé slovo na samostatném lístečku: učitel, mučedník, rabbi, prorok, kazatel pokání, zlepšovatel světa, ukazatel cesty, obhájce, idealista, buřič, příklad, vítěz, nevinný, pramen, píseň, Pán, Král, Mesiáš, Kristus. Několik lístečků může být prázdných, kdyby někdo chtěl napsat jiné vyjádření. Tyto možnosti před děti předložte, každý ať si vybere jeden lísteček a řekne, proč si vybral právě ten. Dál pokračovat podle *Přesahu*.

Rozhovor zakončit zpěvem písně z Taizé *Každý den Pán mi sílu dává* (Svítá 447).

PŘESAH

Rozhovor, který ze strany učitele bude vyznáním: Kým je Ježíš pro mě (světlem, cestou, Pánem, Zachránce) a kým se může stát dětem (kamarádem, učitelem, průvodcem života, pomocníkem, rádce, Bohem) – viz část pro nejmladší děti.

- ~ Kdo přinesl/přivedl k Ježíšovi vás?
- ~ Co pro vás znamená zvěst, že vás má Pán Bůh rád, a že mu jde o každého konkrétního jednotlivého člověka?
- ~ Už vám někdo někdy požehnal?
- ~ Už vám rodiče někdy řekli: „Pozor, ať neuděláš ostudu našemu jménu!“ A co jméno Ježíše Krista, které od svého křtu neseme? Jak mu dělat čest?
- ~ Slyšeli jste dnes užívat slovo mesiáš? O kom se říkalo? Koho byste označili za mesiášskou postavu? (Batman, Superman, Lord Voldemort, Harry Potter, Malý princ? Nese některá „ježíšovské rysy“ (např. přijímá odmítané, tak jako Ježíš přijímal děti)?)

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Buď tobě sláva: 6 – Všechny děti v celém světě; 35 – Ježíši Kriste, pas-
týři náš; 22 – Někdo mě vede za ruku; 32 – Pane Bože, prosíme tě
Svítá: 166 – Kristus je má síla; 90 – Haleluja zpívej; 211 – Píseň o setkání;
355 – Vlák Boží

Evangelický zpěvník + dodatek: 419 – Mocný Bože, při Kristo-
vu; 539 – Má Pán Ježíš, má mě rád; 607 – Bůh je náš Pán a Král;
640 – Noc odchází a svítá den

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMĚTOVÁNÍ

J 14,6 – Ježíš řekl: Já jsem ta cesta, pravda i život.

Ř 14,7 – Přijímejte jeden druhého tak, jako Kristus k slávě Boží přijal vás.

MODLITBA

Pane Ježíši, děkujeme, že smíme vědět, že ty máš rád každého z nás, jak tu jsme. Prosíme, ať ty nikdy v našich životech nechybíš, ať se nám neztratíš a my tobě. Prosíme, ať nás tvá láska naplňuje radostí a štěstím, ať nás naplňuje vřelostí a láskou k druhým. Prosíme, ať nás zastavuje, když máme na někoho vztek. Prosíme, ať proměňuje naše vztahy. Prosíme, ať uvěříme, že láskou se dá přemáhat zlo a měnit svět v tvoje království. Amen.

SYNA JEHO JEDINÉHO

9. BŘEZEN 2014

TÉMA

- Vztah Otce k Synu. V čem spočívá. Poslušnost, odvážná reprezentace Boha, jako Pána. (viz úloha V Boha Otce)
- Synovství Ježíše: jedinnost, která je spíše jedinečností. Jedině On v pohledu křesťanského vyznání může zastávat funkci Syna Božího. Tak jako ho zastává v Starém zákoně vyvolený lid.

CÍLE

- Děti se učí o vztahu Ježíše k Bohu: Ježíš Boha dokonale a pečlivě poslouchá a následuje jako jeho syn. Nám lidem Ježíš ukazuje, jaký Bůh je a jak za ním jít.
- Dětem má být také zprostředkována zkušenost Hospodinova zájmu (milosrdenství) o svět. Tento jeho zájem (milosrdenství) byl jedinečně vyjádřen v Ježíši, jehož označujeme jako jeho Syna, Krista a našeho Pána.

Biblický text: L 20,9–20

 POZNÁMKY K TEXTU

K výpovědi

Co znamená Boží synovství? J. M. Lochman vyzdvihuje tři aspekty:

1. **Vnitřní rozměr Ježíšova synovství** – Ježíšova jednota s Otcem: Jednota vůle, jednání – v tom je Ježíš opravdu „jednorozený“, takový nikdo nebyl a není. Dobře to vykresluje celá desátá kapitola Janova evangelia. Zejména J 10,30: „já a otec jsme jedno“, anebo např. u Matouše 11,27. Ve Starém zákoně synovství Boží reprezentuje Izrael⁵³. Hospodin posílá Mojžíše k fa- raonovi, aby mu řekl: Izrael je můj prvorozený syn. Proto ho propusť!⁵⁴

Když je na Ježíše vztahováno synovství Boží, chce se tím za prvé vy- jádřit víra, že Ježíš je vyvolen ke konkrétnímu úkolu. **K vysvobození člo- věka** (např. od svého vlastního zaujetí). A za druhé vyjádřit **jedinečný vztah Ježíše k Bohu**.

Ježíš tento svůj – úkol/vztah – nekřičí do světa, ale pokorně k němu směřuje. Markovo evangelium představuje Ježíše jako příběh Syna Božího. Je zřejmé, jak moc Markovi záleží na tom, aby Ježíšovo „synovství Boží“ lidé rozpoznali a vyznali, až je celý jeho příběh završen⁵⁵. Titul Syn Boží je pak krédem vyznávající církve. Těch, kteří v setkání se vzkříšeným vyznali Ježíše jako Krista a svého Pána. **V tomto smyslu je Ježíš Synem.**

2. **Vnější rozměr Ježíšova synovství** – Ježíšova služba a poslání: Ježíš přichází, aby proměňoval lidi kolem sebe. Vztahuje se k lidem. Ke společnos- ti. Neizoluje se, ale naopak přichází k izolovaným a ty přivádí do centra pozornosti a také do společnosti. Nepřichází, aby se povyšoval, ale aby se, když na to přijde, ponižil. A tak Ježíšova cesta je nakonec cesta obě- ti. V listě do Filip⁵⁶ čteme: „Způsobem bytí byl roven Bohu, a přece na své rovnosti nelpěl, nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služeb- níka, stal se jedním z lidí. A v podobě člověka se ponižil, v poslušnosti

53 Ex 4,22

54 Podobně Oz 11,1 a Ž 2,7.

55 Mk 15,39

56 Fp 2,6nn

podstoupil i smrt, a to smrt na kříži. “To je Pavlovo vyznání víry prostřednictvím starého hymnu. **V tomto smyslu je Ježíš Synem jednorozeným, jediným a jedinečným.**

3. **Navazující rozměr Ježíšova synovství** – Bůh na cestě k nám: Poslání a úděl Syna jsou spjaty s naším údělem: „Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé.“⁵⁷ Ježíšovo dílo zde na zemi nebylo samoúčelné. Smiřuje člověka s Bohem. Díky jemu se také můžeme nazývat Božími dětmi.

V celém tomto článku víry jde zejména o **vztah** Otce a Syna. Otec jako ten, který posílá svého syna do vod zemských, kde se prohání ledascos (například Livjátán) a syna, který tento úkol přijímá a neohroženě jde a razí cestu Božímu světlu, které má projasnit svět lidí. Jeho jedinnost můžeme vykládat jako neopakovatelnost. Stalo se to jednou pro spásu člověka. Pro jeho vysvobození.

Ježíšovo synovství chce říct: **Ježíš není obdarován v podstatě nějakou zvláštní mocí, ale zvláštní poslušností vůči Bohu!**

Tak jak se ukazuje v našem podobenství o zlých vinařích. Syn zde reprezentuje Otce, je mu věrný a připomíná lidu jeho původní určení. Návrat k Bohu, jedinému Pánu a od toho se pak odvíjí i to, jak se mají lidé mezi sebou a ke stvoření jako takovému chovat.

Další informace můžete nalézt například v kázání Jáchyma Gondáše, dostupném na adrese <http://goo.gl/y3SVB4>.

K příběhu

Biblický text nám bude sloužit jako příklad Ježíšova povolání. Nechceme dětem podobenství dokonale převyprávět a vyhmátnout vše, ale vybrat z něj nosné pasáže pro výklad Kréda.

- **Milovaný syn:** Pro naši další práci bude nejdůležitější pasáž, která mluví o milovaném synu. Zde se ukazuje charakter vztahu Bůh a Ježíš. Bůh chce v tomto našem světě představit své dílo skrze povolané a milované. Ježíš poslechl a šel. Jedná jako milovaný syn.

Ježíš zde reprezentuje v tomto smyslu Boží vůli dokonale. Šel i přesto, že ví, že ti před ním nebyli pochopeni a byli umlčeni. Celé se to neděje jen tak, ale proto, že Bůh miluje ty, ke kterým je syn poslán. Bůh se nechce ukázat jako despota, který likviduje toho, kdo se mu znelíbí, ale jako

57 Mk 10,45

ten, který pro nejvlastnější záměr je ochoten obětovat i to nejvzácnější. Je zde ukázán rys Božího milosrdenství.

- **Ježíšova poslušnost** se ukazuje v celém jeho životě: Při pokušení na poušti, při uzdravování (to za kým Ježíš chodí, s jakými lidmi se stýká – přijímá všechny „mocné“ stejně jako „nemocné“), v kázáních, když se modlí v zahradě Getsemane a nakonec v celém pašijovém příběhu. Ježíš v celém svém životě sestupuje k těm, kdo ho potřebují, ale naráží u těch, kteří se sami stavějí na pozici majitele pravdy, majitele všeho s čím zacházejí (zde uvedeno stvoření – „vinice Boží“).
- **Ježíšova jedinečnost** je odhalena ve dvou směrech. Majitel vinice – Bůh – říká, milovaný syn a vinaři to vidí a volají to je dědic. Vinaři rozpoznávají, s kým mají tu čest. Ale místo, aby se zachovali: „Aha, měli bychom radikálně přehodnotit svůj pohled na svět“, se dovídáme, že se chtějí držet nastoleného kurzu. Na nějakou poslušnost a vděčnost Pánu Bohu za vinici kašlou.

Jedinečnost se také ukazuje v závěru podobenství, kdy se mluví o **kamenu úhelném**. Je to kámen, který drží stavbu pohromadě. Stavbu, která je zde mostem člověka k Bohu. Bez tohoto kamene se celý rozpadne.

Ježíš toto podobenství vykládá veřejně, všemu lidu, je tedy na posluchačích, kdo a jak se v něm pozná. Kdo a jak v něm pozná **milovaného syna, kterého poslal Bůh**.

*Další informace k podobenství, které již ve vyprávění dětem nebudeme tolik akcentovat, ale mohou se hodit:*⁵⁸

Klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti

Podobenství je především prorockým varováním před špatným chápáním toho, co je lid vyvolený, zvláštní. Nejde tu o předání štafety (Pán Bůh už teď není s Židy, ale s námi křesťany). V příběhu Izraele i v příběhu křesťanské církve běží o problém věrnosti a nevěry vůči Hospodinu a jeho smlouvě, o platnost zaslíbení, o aktuálnost soudu a milosti.

- **Jeden člověk vysadil vinici...** – Ježíšovým posluchačům to připomene notoricky známé podobenství: Hospodinova vinice⁵⁹, která někdy nenese ovoce, jak by měla, je Boží lid, Izrael. Vinice je symbolem toho, co náleží Bohu, co je od něj svěřeno do opatrování a péče. Takové svěřenství a obdarování zavazuje, protože vyvolení a pověření není v prvé řadě privilegium,

58 Převzato z webu katecheze – Podobenství o zlých vinařích, zpracoval Pavel Jánošík.

59 Iz 5,1-7

ale úkol. Vinaři (tady vůdcové lidu), kteří dostali vinici do spravování a nejsou za ni před pánem vinice odpovědnost, si ji přivlastnili (drze vyvlastnili), místo aby na ní pracovali s výhledem na odvod podílu ze zisku.

- Právě náboženští vůdcové, **velekněží a zákoníci**, se tady v příběhu evangelia, po Ježíšově vjezdu do Jeruzaléma, dostávají s Ježíšem do stále otevřenějšího a napjatého sporu: o Ježíšovu pravomoc⁶⁰, o původ jeho moci, o jeho poslání, o jeho identitu.
- **Služebníci**, které pán vinice posílá k vinařům⁶¹: „Hospodin, Bůh jejich otců, k nim nepřetržitě posílá své posly, protože měl soucit se svým lidem i se svým příbytkem. Oni však boží posly zesměšňovali, pohrdali jeho slovy a jeho proroky prohlašovali za podvodníky, takže Hospodinovo rozhořčení dolehlo na jeho lid a nebyl, kdo by ho zhojil“.
- **To je dědic!** Podobenství odhaluje, k jak zhoubným koncům vede, když autority „vyvoleného a milovaného lidu“ (týká se samozřejmě i křesťanů) zapomenou, že stále trvá autorita pána vinice, neboli Pána nad lidem Božím. Problém křesťanů je, že podobenství posloucháme, jako bychom nestáli v zástupu okolo Ježíše, ale Ježíšovi po boku. Že se nám však pokoušení stát se majiteli a vymazat fakticky autoritu Pána nevyhýbá.
- Závěr (či spíše „ponaučení“) podobenství o tom, že **pán ji sebere takovýmto vinařům – a dá vinici jiným**, je třeba vnímat podobně jako jiná podobenství, ne jako konstatování, co se stane s těmi, kdo Ježíše jako Božího Syna odmítají, ale jako varování před nenaplněním, zneužitím Božího povolání. Zasahuje právě ty posluchače, kteří mají sklon vystupovat majetnicko–autoritářsky. U Lukáše následuje jejich ohromená reakce: „To přece ne!“⁶² – odmítají, že by k něčemu takovému jako odebrání vinice mohlo dojít – a na to Ježíš znova argumentuje citátem o kameni, který stavitelé odmítli.
- **Kámen úhelný** – je pravděpodobně klenák (vrchní kámen, který drží pohromadě celou klenbu) nebo možná základní kámen, od něhož se měří úhly a vzdálenosti při stavbě – každopádně, když ho stavitelé zavrhnou, (škrtnou jako nehodící se – jako se nehodí Ježíš), rozsype se jim celá stavba.
- **Roztříští, rozdrťí...**⁶³ Obrazná prorocká řeč tady stvrzuje, že příchod Božího království je nezadržitelný jako padající kámen. Nejde o likvidaci lidí mocenskými prostředky nebo zázračnou přírodní katastrofu využitou božskými silami.

60 L 20,1–8

61 Srv. 2Pa 36, 15–16

62 Srv. Ř 3,4. 6. 31

63 Srv. Da 2, 34nn: kámen bez zásahu lidské ruky roztříští hliněné nohy sochy, co se o ní zdálo Nebúkadnesarovi

- Žalm 118,22–23: „Kámen, jež zavrhli stavitelé, stal se kamenem úhelným. Stalo se tak skrze Hospodina, tento div se udál před našimi zraky.“

ÚSKALÍ

Článek

Z článku Kréda velice jasně plyne Ježíšovo synovské privilegium. Nepouštět se do polemiky s jinými náboženstvími. Představujeme a zvětšujeme Krista dětem. Můžeme si pomoci slovy z listu Židům (1. kapitola) „Mnohokrát a mnohými způsoby mluvíval Bůh k otcům ústy proroků; v tomto posledním čase k nám promluvil ve svém Synu...“ Pán Bůh do tohoto světa poslal mnoho proroků, my věříme, že v Kristu Ježíši jeho Synu se definitivně a jedinečně ukázala jeho vůle. Tahle cesta se pro nás otevřela.

Příběhu

Pokud se rozhodnete převyprávět podobenství a na něm demonstrovat vztah, neakcentujte hrozbu „roztříštění o kámen úhelný“. Podobenství je psáno k určitým lidem. Vedoucím náboženské židovské obce. Určitým kruhům, které vystupují proti Ježíšovi – jeho zvěsti. Tyto kruhy vystupují z pozice majitelů pravdy, kterou si vynucují i násilím. Podobenství se proti takovému smýšlení obrací (viz výkladové poznámky k podobenství). V novozákonní době se také stále ještě jedná o „vnitronáboženský dialog“. Křesťané i židé sdílejí stejná Písma, liší se v pohledu na Ježíše a jeho „synovství“ a na to, co znamená pro vztah k pohanům. Problém „majitelé pravdy“ neukazuje jen na tehdejší představitele – není antijudaistické! Prorocké pojetí podobenství brání tomu, abychom se bezproblémově postavili po bok Ježíšovi a jako ty problémové vinaře viděli jen v představitelích jiných náboženství, konfesí, zbožnosti. „Nepřijmout syna“ je trvalé riziko, které hrozí i křesťanům jinak vyznávajícím „syna jeho jediného“. „Zákonictví“ a „majetnictví pravdy“ jako postoj je záležitost, kterou Lukáš potkává a kritizuje už v rámci církve, byť to má v jeho evangeliu formu konfliktu Ježíše a izraelských.

Podobenstvím chceme dětem ukázat, že Ježíš zastává službu milovaného syna, který i když jde do nebezpečí, nevzdá se a s nadějí na úspěch zvěstuje Boží vůli. Jeho příchod má být oslavován. Nemá se stát hrozbou. Proto také „milovaný syn“ přichází na vinici jako čtvrtý. Je to oslava milosrdného Boha, který je trpělivý, ale také samozřejmě vyznává spravedlnost.

Literatura:

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédo: základy ekumenické dogmatiky*.

Praha: Kalich, 1996.

REJCHRT, Luděk: *Věřím: výklad apoštolského vyznání víry*.

Praha: Kalich, 2012.

Internet:

- ~ <http://goo.gl/n7XAA4>, <http://goo.gl/kgzSIm> – podobenství o zlých vinařích na webu katecheze;
- ~ <http://goo.gl/je5vyh> – *Pronajatá vinice*, kázání Kateřiny Roskovcové;
- ~ <http://goo.gl/y3SVB4> – *Syna jeho jediného*, kázání Jáchyma Gondáše;
- ~ <http://goo.gl/dU4OGP> – *I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho* (volný výklad Aleše Mosteckého).

PRO DĚTI

PRO MLADŠÍ a STARŠÍ DĚTI

S dětmi budeme psát odpověď na dopis.

1. Uvedení do tématu (motivační slovo) – *babička s dědou píše dopis*⁶⁴

Uveďte vhodným motivačním slovem: Představte si (nebo jim ho dejte v obálce), že jste dostali dopis (popřípadě sms, email atd.) od babičky a dědy a v něm čtete:

⁶⁴ Převzato z kázání Kateřiny Roskovcové, s jejím dovořením jej zde uveřejňujeme.

a. Dopis od babičky a dědy:

Naše milá vnučata!

My dva, váš děda a vaše babička, jsme vás už dávno neviděli a stýská se nám po vás.

Moc na vás myslíme a zajímalo by nás, jak se vám daří? Napíšete nám o tom něco? Jestlipak jste za tu dobu vyrostli? A o kolik centimetrů? Jak si vedete ve škole? Baví vás učení? Jestlipak jste se už něco naučili třeba o naší zemi a o jejích dějinách?

A jak se máte doma? Pomáháte rodičům? Povídáte si s nimi a smějete se spolu? Nebo vás musí hlavně hubovat? Máte se rádi? Atd...

Uděláte nám velkou radost, když nám odpovíte a napíšete nám o tom, nač tolik čekáme.

Vaši, děda a babička, kteří vás mají moc rádi.

b. Dětem se odpověď psát nechce

V tomto bodě je na vás, jak dětem zprostředkujete nechuť na dopis odpovědět. Zde je uváděna jedna z možností:

Co s dopisem od babičky a dědy vnučata udělají? Vezmou papír a pero a napíší odpověď? Když ale babička s dědou toho chtějí tolik vědět! Dá to práci, všechno poctivě vypsát. Napsat adresu, nalepit známku, dojít na poštu. Chce se dětem? Nebo jednoduše dopis založí do šuplete a nechají být? A nebo... ; ale taková vnučata by nás překvapila: kdyby vzala dopis a roztrhala a zahodila jej do koše. Kdyby si řekla: Dědu a babičku to nemusí zajímat, co děláme. My se jim nebudeme zodpovídat. Nic to pro nás neznamená, že jsme jejich vnučata. – Jak jsme řekli: To by byla překvapující a zlá odpověď. Co by pak s takovými vnučaty měli babička s dědou udělat? Možná by je šlo ještě vychovat.

Na základě těchto nebo podobných otázek vedte s dětmi rozhovor, nebo přistupte rovnou k druhému bodu. Kdyby se děti rozhodly hned napsat, zkuste jim argumentovat tak, aby se jim spíš nechtělo.

2. Podobně píše a napsal dopis Pán Bůh lidem na celém světě, který nám přinesl Ježíš.

V Bibli máme podobný dopis, nebo spíš podobenství, které řekl Ježíš. Mluvil o Pánu Bohu a světě. Z podobenství také můžeme slyšet, kým Ježíš je a jak dělá, co chce Pán Bůh.

Představte si svět jako nějaké místo – jako vinici. Tuhle vinici zbudoval Pán Bůh a pak se vzdálil (jako byli vzdálení prarodiče od svých vnučat)

a přenechal ji lidem, aby ji obdělávali. Pěstovali na ní víno a měli z toho radost. Měli se na ní také učit žít společně a mít se rádi. Pán Bůh to pro lidi zamýšlel jako takový dárek.

Jediné, co Bůh požadoval, bylo, aby lidé, kteří na ní pracovali, nezapomněli, komu za tu vinici vděčí, kdo ji postavil. Lidé měli odvádět Pánu Bohu podíl ze zisku (něco jako dárek). Nejde o dárek, jaký si dávají lidé mezi sebou. Jde spíš o poděkování.

Lidé na ní ale pracovali dlouho a Pán Bůh nikde. A tak si řekli, že na ně zapomněl a že si na ní můžou dělat, co chtějí. Na nějaké poděkování už nevpomněli vůbec.

Pán Bůh, ale nezapomněl. Posílal k těm lidem své posly, kteří přinášeli dopisy, ve kterých se jim Pán Bůh připomínal a říkal jim, komu ta vinice opravdu patří. Lidem se to pranic nelíbilo. Už si zvykli, že takhle je to úplně nejlepší, bez něj. Vyhovovalo to hlavně těm, kteří na té vinici vládli. Těm se nějaký Bůh vůbec nelíbil, a tak když přišel první posel a vyřizoval tu zprávu od Pána Boha, vyhnali ho a další posly dokonce zabili. Ano i takhle zlí lidé mezi nimi byli.

Pán Bůh to ale přesto zkoušel dál, tak měl ty lidi rád, že jim to stále odpouštěl. Nakonec si řekl: pošlu k nim svého „milovaného syna“. S ním budou mít slitování, toho určitě poslechnou a uvědomí si, že ta vinice, na které pracují, není jejich. Že si tam nemůžou dělat úplně, co chtějí, nemají si nad sebou vládnout, nemají myslet jen na sebe, ale mají se mít rádi. Můj syn jim určitě vysvětlí nejlépe, jak se chovat k sobě a ke mně. Ostatně, kdo jiný než on by to měl zvládnout lépe.

A co udělal ten jeho syn? Poslechl a šel? Rozhodl se, že bude riskovat třeba i svůj život? Nebo se schoval za pec a dělal, že tam není. Nebo snad šel jinam a tam dělal ramena na ostatní lidi, vytahoval se a říkal: já jsem boží syn, mě musíte poslouchat, jinak vám můj bohatej fotr namele pus! Čtete tam něco úplně jiného. Milovaný syn tam šel. Šel tam jako normální člověk. Na nikoho se nevytahoval a nikoho nezesměšňoval a ani ho nezapadlo někomu šikanovat. Byl v tom fakt jedinečnej! Nikomu před ním se to tak dobře nepovedlo.

A jak ho tedy přijali ti, kterým to měl vyřídit? Přijali ti lidé na vinici zprávu od takového syna?

Nepřijali... Nenechali ho ani moc dlouho mluvit a zabili ho. Řekli si: To je dědic! Když zemře i tenhle, tak to bude navždycky naše.“

Pán Bůh to tak ale nenechal. Těm zlým tu vinici vzal a dal ji jiným a zkusil to znovu a s dalšími lidmi. A zkouší to stále.

Zkouší to právě skrze toho svého syna, který sice byl zabit, ale jeho smrtí to neskončilo. Nechal tu zprávu, kterou můžeme číst stále a podle ní žít.

Dovětek: Je to docela tvrdý příběh, ale i když je takto tvrdý, říká nám, že se Pán Bůh i po tom všem na lidi nenaštval tak, že by všechny vyhnal. Takhle by se možná chovali lidé, ale Pán Bůh ne. Naopak zkouší to s lidmi znovu a znovu. Proto poslal Ježíše, aby nám lidem vyřídil, že nezapomněl, že na člověka čeká a čeká i na jeho odpověď.

Nemůžeme Pánu Bohu sice napsat dopis a pak ho poslat, ale můžeme mu poděkovat například při bohoslužbách, nebo v modlitbě.

3. Zakončení

- a. Můžete s dětmi přemýšlet, za co můžeme Pánu Bohu poděkovat my. Např.: poděkovat za to, co od Boha máme, resp. konkrétněji, že v Ježíši můžeme plně vidět, že Pán Bůh má tento svět rád a chce nám – svým dětem – pomáhat. Můžeme se také omluvit Bohu za to, co neděláme dobře – kde se nechováme jako jeho děti. Tohle nás učí vztah Boha Otce k Synu Ježíši.
- b. Nebo můžete s dětmi rozvíjet příběh dál: „představte si, že si vinaři poté uvědomili, co strašného spáchali (nebo jeden z nich) a teď píše příznání majiteli vinice.“

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Varianty

1. Nejmladším dětem řekněte jen část 1 a dodejte, že jako prarodiče, kteří mají starost o svá vnoučata, se chová i Pán Bůh. A že dopis, který poslal je vlastně to, co říkal a žil Ježíš.

Pomůcky: vytiskněte si úvodní slovo dětem (viz předchozí oddíl *Pro mladší a starší děti*, bod 1.a). Dejte ho do obálky a nechte ho děti otevřít.

Při vyprávění nechte nejmenší děti malovat.

2. *K tomuto zpracování úlohy by se vám mohly hodit konkrétní příklady z rodin dětí, fotografie otců a dětí, kteří jsou si podobní, případně děti nechat přiřazovat, kdo ke komu patří atd.*

Úvodní otázka: Jak se pozná, že někdo patří do stejné rodiny? Mají stejné jméno, jsou si podobní, podobně mluví, stejně mávají rukama, když mluví. Dodržují stejná pravidla, mají podobné názory. Když vidíme jednoho z rodiny, poznáme hodně i o těch ostatních rodinných příslušnících.

Jak poznáme něco o Pánu Bohu, když ho nikdo nikdy neviděl? Kdo nám o něm řekne? Stačí se podívat na Ježíše – je jako Boží syn, který nám o Bohu řekne. Dělá věci tak, jak jeho Otec chce, mluví stejnými slovy, atd. O Bohu nikdo nikdy nemluvil tak dobře, jako Ježíš, nikdo neposlušal Boha tak pečlivě, proto říkáme, že je jeho jediný Syn.

PRO NEJSTARŠÍ DĚTI⁶⁵

Jak je to s tím Ježíšem jako Bohem? Není snad Bůh Bohem a Ježíš člověkem? Nestačilo by, že je vlastně Ježíš dost dobrou učitel a prorok? Proč to celé chápat tak zázračně? *Na tyto otázky můžeme odpovědět „hokejovým podobstvím“:*

Pamatuješ na mistrovství světa v hokeji, jak naši vyhráli? Jasně. To bylo oslav a radosti. Každý ví, že vyhrála Česká republika. Ale na tom ledě přece nejezdila celá Česká republika. Tam na bruslích makalo pár chlapů, kteří celou tu naši zemi zastupovali. To oni za ní bojovali, nasazovali své síly, podřídili naplno svojí vůli reprezentaci. A když pak řveme: ‚Mistři, mistři,‘ nemyslíme jen na těch čtyřiaadvacet, ale taky my jsme ti vítězové, celá naše republika je šampión. Zpívá se státní hymna a všude je plno státních vlajek.

No, a s Ježíšem je to ve vztahu k Bohu podobné. Samozřejmě, že to byl on, kdo tady po té zemi chodil, učil, pomáhal, vyhlašoval odpuštění, trpěl a zemřel a vstal z mrtvých. On je ten, který zvítězil. Ale v něm zvítězil Bůh sám, protože Ježíš nebojoval jen sám za sebe, ale právě pod vlajkou Božího království. Tohle království on zastupoval. On je ten nezpochybnitelný, právoplatný reprezentant Boží, kterého nám Bůh poslal.

A tím pádem je ve vztahu k nám nic míň než Pán sám.

65 Vybráno z volného výkladu Aleše Mosteckého, dostupné na adrese <<http://goo.gl/dU4OGP>>

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Evangelický zpěvník: 404 – Pane Ježíši Kriste (sloka 1+4);

250 – Z milosti tak hojně; 260 – Otče všemohoucí; 292 – Tak Bůh tento svět miloval

Evangelický zpěvník (dodatek): 646 – Ať chválí Boha křesťané

Svítá: 59 – Glory, 396 – Zněl pláč noci té, 200 – Na zemi jsi v pravdě stál

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMĚTOVÁNÍ

Žd 1,1–2a – „Mnohokrát a mnohými způsoby mluvil Bůh k otcům ústy proroků; v tomto posledním čase k nám promluvil ve svém Synu...“

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme ti za tvého syna, kterého jsi k nám poslal. Ukázal nám tvou lásku a to, že jen ty to myslíš s člověkem dobře. Upozorňuješ nás, že nejsme pány všeho, co kolem sebe máme, ale vedeš nás k poznání, že jediným Pánem jsi ty.

Pane Ježíši, tobě děkujeme, že jsi měl tolik odvahy jít i k těm, kteří tě neměli rádi. Můžeme se pro tvou jedinečnou statečnost od tebe učit. Poslouchat zprávu, kterou jen ty jedinečně neseš od Pána Boha. Skrze tebe poznáváme, co po nás Pán Bůh chce. Za to ti děkujeme. Amen.

PÁNA NAŠEHO

16. BŘEZEN 2014

TÉMA

Ježíš je Pán – jemu patřit je dobré.

CÍLE

- Děti si uvědomí, že patří do společenství sboru – a společně že patříme (k) Ježíši jako našemu Pánu.
- Děti se seznámí s Tomášovým příběhem a jeho vyznáním víry; propojí si, že Tomášovo staré vyznání: *Můj Pán a můj Bůh se týká téhož Ježíše, jako naše vyznání Věřím v Boha Otce všemohoucího, stvořitele nebe i země, i v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho...*
- Děti si uvědomí, že vyznání *Ježíš je Pán* se týká Kristova panování, jeho vlivu a moci; pochopí, že vyznání Ježíše jako *Pána našeho* není církevní formulkou, ale osvobodivé východisko v životě. Když Ježíš je Pán (jemu patřím), tak jiní pánové na mne nemají nárok.

K slovům vyznání „Pána našeho...“

Pán: *kyrios* – ve staré řečtině toto slovo znamenalo: mocný, vládnoucí – nad druhými, nad věcmi nebo nad sebou. Je v něm obsažen prvek právoplatnosti a autority. Později byla takto označována i osoba výše postavená. Původně titul „pán“ (*kyrios*) nebyl užíván jako označení pro bohy, protože v řeckém náboženství není víra v osobního Boha stvořitele, a bohové jsou také poddáni osudu, jako lidé. Proto se helénistický člověk nechápe jako otrok závislý na Bohu. Stejně tak málo se cítí osobně odpovědný bohům. Jen pokud vládnou bohové nad určitou částí světa, mohou být nazváni pánem (*kyrioi*).

Jiné pojetí tohoto slova je ve starém Orientu. Tu jsou bohové pány skutečnosti, mají osud v rukou. Bohové stvořili člověka, který vůči nim má odpovědnost. Bohové mohou zachraňovat, soudit, trestat, a tak zasahovat do lidského života.

Titul „pán“ (*kyrios*) byl v helénistické době užíván pro bohy nebo lidi až v prvním století před Kristem. Kromě krále mohl dostat tento titul i vysoký úředník. A také na bohy je posléze vztahován. Často právě v souvislosti „můj pán“. Člověk se pak staví do role „otroka“, sluhy, do osobního vztahu a odpovědnosti před boha, který vykonává autoritu. Ctění jednoho pána nevylučovalo ctění jiného.

V řečtině jsou pro slovo „pán“ dva výrazy: *despotes* a *kyrios*.

Despotes se užívá tehdy, jestliže je moc nebo dispoziční právo nad druhými usurpováno, obsahuje-li prvek tvrdého a svévolného jednání.

Kyrios akcentuje právoplatnost a uznanou autoritu vlády. O Bohu je jen velmi zřídka užito první slovo.

My známe a užíváme v církevní liturgii spojení „kyrie eleison“ – „Pane, smiluj se“.

V překladech Starého zákona (např. Septuaginta) se slovem „pán“ (*kyrios*), překládá Bůh Izraele (*adonaj*). Bible kralická i ЦЕР zde používají výrazu Hospodin. Je to Bůh, který si „vyvolil“ (vybral) Izraele za „svůj lid“. Je to Bůh (Pán), kterému jeho lid patří. V rozšířeném teologickém důrazu: jako tvůrce světa je jeho právoplatným pánem.

Ve vyznání víry je tento Ježíšův titul zajímavý i svým „praktickým dopadem“: Pokládá nám otázku po tom, jak chápeme Ježíše, církev, svět

a život vůbec. Jak je to se silami, vlivy, mocnostmi... a naším postavením vůči nim. Nakolik jsme bezbranní, nakolik můžeme na ně „vyzrát“, nakolik „je to jedno“.

Když vyznáváme: „věřím v Ježíše Krista, Pána našeho“, tak tím nemluvíme jen o jeho moci, ale také o jeho „moci“ ke mně, pro mě, o jeho „právu na mě“. Víra znamená, že někomu patříme, nikoliv že se zvýší životní možnosti, šance a síly...

Pro život ve víře je vyznání „Pána našeho“ velmi důležité. Znamená: nejsem na pospas.

Nelze říci „můj Boží Syn“, ale lze vyznat „Pána našeho“.

„Pán“ není jen zdvořilé oslovení, které by mohlo být odvozeno od hebrejského oslovení učitelů *rabbi*. První křesťané se tím „Pán“ dostali v židovském prostředí do nebezpečné blízkosti oslovení Božího, jehož jméno Jahve platilo za svaté a nevyslovovalo se. Místo něho se říkalo právě Pán, (Hospodin, *adonaj*). „Jméno nad každé jméno.“⁶⁶ Samo o sobě by to bylo z hlediska víry Izraele rouhání, ale křesťané se mohli odvolat na Ž 110,1, kde Bůh oslovuje královského Mesiáše jako Pána, který má sedět (na trůnu) po jeho pravici a je pověřen ho reprezentovat na světě. Už v poexilní době v tom židé viděli obraz poslání skutečného Mesiáše, který svůj lid uvede do nového věku a začátek Ž 110 se stal východiskem pro formulaci vyznání Ježíše jako Pána.

„Vyznání Ježíše ‚Pána našeho‘ nezakládá a neprosazuje ‚konfliktní strategie‘ vůči ostatním náboženstvím, ale naopak umožňuje osvobodivý pohled na všechny bližní bez rozdílu, ba na celé stvoření. A nejen pohled: také praktická cesta vede církev a její misi brzy do ‚celého světa‘. Křesťanské hnutí se vyznačuje ne ‚vydýchaným ovzduším‘ zájmového spolku, který se zabývá jen sám sebou, ale ekumenickou ‚vůní velkého, širého světa‘. Pán tohoto vyznání je ‚Bůh, Otec, Všemohoucí, Stvořitel nebe i země, který je v Kristu přítomen‘.“⁶⁷

„Vyznat Krista jako Pána znamenalo opustit představu o tom, že každý člověk by mohl být tak trochu bohem. Taková představa se prosazovala v některých tehdejších náboženstvích a dnes má obdobu v ideji lidské autonomie. Znamenalo to, že ten, kdo vyznává toto vyznání, přijímá Ježíše jako svého Pána. Pána nejen v tom smyslu, že Ježíš je mu modelem a měřítkem lidství, ale že je mu také sám svým příběhem zárukou spolehlivosti Boha samého, v jehož jménu vystupoval. Člověk se tak zbavuje iluzí o sobě samém, vymaňuje se ze zaretí jiných mocností, sil, zlých tradic, tlaků, vlivů a návyků, jejichž se ve skutečnosti stal služebníkem, a nalézá

66 Fp 2,9

67 J. M. Lochmann

toho, jemuž se může odevzdat s vědomím, že v této odevzdanosti nebude jeho lidství zneužito a omezeno, ale naplněno.“⁶⁸

K příběhu

J 20/19–23 (kontext)

- **Situaci učedníků** charakterizuje v tomto vyprávění evangelista slovem „strach“. Ztráta perspektivy a společenství s Ježíšem nevede jen ke smutku, bezradnosti a beznaději, ale posléze ke strachu. Církev si připadá jako „ nahý v trní“, bez opory – to ji vede k tomu, že se zamyká ve svém společenství, místo co by svému okolí zvěstovala evangelium.
- **Pozdravení pokoje** nezní jako obvyklá rutina. Pozdrav je slovo, které zároveň zpřítomní to, co bylo vysloveno. „Pokoj“ – důvěru, harmonii, spravedlnost, naději – smějí teď učedníci přijmout. Přijímají pokoj, který s Kristem přichází.
- **Znamení ukřižování** – pokojem neobdarovává jakási nadzemská bytost, které se nedotklo ponížení nebo trápení, ale ten, který byl ukřižován, ten, který vědomě podstoupil cestu ponížení a prohry. Uprostřed prvotní církve bylo neustále nutné „propojovat“ zvěst o Vzkříšeném s postavou Ukřižovaného, proto je tu tato scéna, kde se Ježíš svými ranami „legitimuje“. Krev a voda tu pravděpodobně symbolizují večeri Páně a křest. Jan svým význačným stylem tak připomíná, že v procesu „obživnutí“ církve, který spouští Vzkříšený, „ožívají“ i svátosti.
- **Radost z Pána** – blízkost vzkříšeného je pro církev událostí, kde se Ježíš zjevuje jako Pán, tedy jako nejvyšší myslitelná autorita rovná Bohu Otci. Blízkost tohoto Pána nevzbuzuje strach ale radost.
- **Poslání** – příběh oživující církve nezůstane uzavřený v bohoslužebném prostoru, ale má se dál odvíjet vně doposud zavřených dveří, na cestě, kde učedníci plní své poslání.
- **Dar Ducha** – Ježíš „dechl“, doslova „zadul“ na učedníky. Toto možná nečekané sloveso má vybavit souvislost s Ez 37: Tak, jako Hospodin obživil duchovně zdecimovaný Izrael v babylonském zajetí, probouzí teď skrze Vzkříšeného společenství církve. Evangelista Jan tak zároveň dosvědčuje, že dar Ducha svatého nelze osamostatnit od příběhu o ukřižování a vzkříšení.
- **„Komu odpustíte“** (v. 23) – vyhlášení odpuštění ve jménu Ježíše Krista má takovou váhu, jako když odpuštění vyhlášoval sám Ježíš. Učednické kázání o odpuštění bude nadále zpřítomňovat jedinečnost Kristova díla.

68 P. Pokorný

Takzvaná „moc klíčů“⁶⁹ – právoplatně vyhlášovat odpuštění – je na tomto místě svěřena všem apoštolům, nejen Petrovi.

J 20/24–29 (probíraný text)

- **Osmého dne** – podle židovského způsobu počítání za týden, tj. dalšího „prvního dne po sobotě“.
- **Tomášova reakce na zvěst učedníků** (dokud neužřím a nedotknu se, neuvěřím, v. 25) – není vyjádřením nevěry, ateismu; v jeho slovech se spíš ozývá iluze, že první svědkové víry měli možnost jakýchsi zázračných zážitků „navíc“, které ti ostatní už neprožili.
- Tomášova reakce na setkání s Ježíšem – slova „Pán můj a Bůh můj“ jsou vyznáním víry. Způsob tohoto vyznání připomíná např. Dt 6,4 (slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh). Vyznání není reakcí na zázrak, ale na nečekané zpřítomnění Kristovy vysvobodivé moci.
- „Blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili“ (v. 29) – Tomášův příběh se týká všech dalších povelikonočních generací křesťanů. Nejsou o nic ochuzeni ani zkráceni. Víra roste z naslouchání překvapivé přítomnosti Pána – Ježíše.
- „Nikdo z nás, kdo přijdeme po Tomášovi, na tom není a nebude hůř než on: „Blahoslavení, kteří neviděli a (přece) uvěřili“. Blaze všem, kdo došli víry aniž mě spatřili. Šťastní jsou všichni, radovat se mohou všichni, kdo mne nevidí a přece mě důvěřují.

V celém evangeliu jsou „zázraky“, Jan je nazývá „znamení“, doprovodnými jevy při zrodu víry. Víra sama nevzniká z vidění, nýbrž ze slyšení. Až ten, kdo už věří, má vírou otevřené oči pro zázraky, které nevěřící také snad vidí, ale jimž nerozumí, jejichž význam mu uniká. V tomto smyslu je rozdíl mezi učedníky a námi jen relativní, nikoli absolutní. Oni měli slovo a znamení, my máme Slovo a svátosti. I oni viděli jen záblesk z Božího světa, a to ve vsí dvojznačnosti světa našeho, a naopak. Věřící křesťan(ka) může i dnes spatřit v dvojznačnosti našeho světa něco ze světa Božího. Poslední Ježíšův výrok obsahuje určitou kritiku zázrakuchtivosti a zároveň klíč, jak číst velikonoční příběhy. Ne jako příběhy, které by měly nahradit vlastní prožitky víry, nýbrž jako slovo zvěstování, které má naši vlastní víru probudit k životu.⁷⁰

69 Mt 19,16

70 J. Štefan

Úskalí Kreda

- Mějte, prosím, stále na mysli, že vyznání „Pána našeho“ neznamená především, že nás Ježíš ovládá, ale že jemu smíme patřit. Patřit Ježíši znamená nezůstat ve vzduchoprázdnu, napospas všelijakým silám a mocím.
- Vyznat Krista jako Pána znamená opustit představu o tom, že každý člověk je tak trochu bohem. Ježíš je nám modelem a měřítkem lidství, ale také sám svým příběhem je zárukou spolehlivosti Boha samého, v jehož jménu vystupoval. Člověk se tak zbavuje iluzí o sobě samém, vymaňuje se ze zajetí jiných mocností, sil, zlých tradic, tlaků, vlivů a návyků, jejichž se ve skutečnosti stal služebníkem, a nalézá toho, jemuž se může odevzdat s vědomím, že v této odevzdanosti nebude jeho lidství zneužito a omezeno, ale naplněno.

Úskalí příběhu

- Nechejte dětem prostor, aby se mohly zeptat, jaké povahy blízkost Vzkříšeného vlastně je. Nenuťte je, aby si tuto blízkost nějak představovaly. Upozorněte, že znamením jeho přítomnosti není naše schopnost představit si ho, ale to, co např. při bohoslužbách na jeho blízkost odkazuje: písnička o vzkříšení, vyznání, svátosti.
- Nemoralizujte Tomáše za jeho nevěru. Připomeňte dětem, v kolika obměnách se mezi křesťany (i mezi dětmi) ozve přesvědčení, že první učedníci to měli s vírou lehčí. Tento „tomášovský předpoklad“ je našim příběhem bořen.
- Blahoslavení těch, kteří neviděli, ale (přesto) uvěřili – nejde tu o vyšší stupeň náboženského poznání, ale o „gratulaci“ všem, kdo po Velikonocích slyší o vítězství vzkříšeného a vydávají se cestou víry.

ODKAZY

Biblické odkazy:

Vyznání „Pána našeho“ se často objeví v pavlovských dopisech, když Pavel píše o bohoslužbách sboru.

Při křtu je vyvoláno jeho jméno nad křtěncem (1K 6,11), při večeři Páně jde sbor „ke stolu Páně“ (1K 10,21), aby slavil večeři Páně (1K 11,20); napomenutí Pavlových dopisů, které jsou předčítány při bohoslužbách, se dějí za vzývání a přítomnosti síly Pána (1K,10). Vše, co se v bohoslužbách děje, se děje ve jménu „Pána“: jeho jméno Pána je vyvoláváno, aby byl v síle svého ducha přítomen.

Skutky apoštolské 10,35; Římanům 10,9; Koloským 2,6; Jan 13,14.

Literatura:

REJCHRT, Luděk: *Věřím: výklad apoštolského vyznání víry.*

Praha: Kalich, 2012.

LOCHMAN, Jan, Milíč: *Krédo: základy ekumenické dogmatiky.*

Praha: Kalich, 1996.

POKORNÝ, Petr: *Apoštolské vyznání: Výklad nejstarších křesťanských věroučných textů.* Třebenice: Mlýn, 1994.

GALLUS, Petr – BALCAR, David – ŠORM, Zdeněk – FÉROVÁ, Lydie:

Dvakrát měř, jednou věř: pracovní listy pro katechezi. Praha:

Českobratrská církev evangelická, 2012.

ŠTEFAN, Jan: *Vyvýšení Syna člověka: sedm postních a osm velikonočních*

kázání na Evangelium podle Jana. Středokluky: Zdeněk Susa, 1998.

SIENKIWIECZ, Henryk: *Quo vadis?* Praha: Vyšehrad, 1996. Kpt 27. („Quo

vadis, Domine?“ – „Kam kráčíš, Pane?“)

Pracovní listy, web:

~ <http://www.kanan.cz/2velikonocea.htm> – katecheze na neděli, cyklus „A“, druhá neděle velikonoční.

Vyprávění

Máme tu ovečku. Je tady sama. Líbilo by se vám, kdybyste tu byli sami?

Ke komu ovečka patří? Do svého stáda (*přidat dalších několik oveček*), má tam maminku, tatínka, možná sourozence nebo ovčí babičku a dědečka. Komu patří to stádo oveček?

Pastýřovi. (*Přidat figurku nebo obrázek pastýře.*) Takhle pohromadě je jim dobře. Je dobré pro ovečky, patřit pastýři.

Ke komu patříte vy? K mamince a tátovi, k bráškově a sestřičce (nechte děti jmenovat, kdo všechno může patřit do rodiny: dědečkové a babičky, sestřenice a bratřenci, tety a strýcové...). Patříte do rodiny. Je dobré takhle (k) někomu patřit.

Náš sbor je taky taková rodina, všimli jste si, že si v kostele říkáme „bratři a sestry“? A do té sborové rodiny patříme všichni, jak tady spolu sedíme. I vaši rodiče. Ale patří sem k nám také ti, kdo nemají děti nebo tety a strýce nebo dědečka a babičku (nechte děti jmenovat, kdo všechno s námi do sboru patří...). V církvi, ve sboru, patříme k sobě. A všichni společně patříme Ježíši Kristu. On je náš Pán, říkáme. Jemu patřit, je dobré. Jako ovečky patří svému pastýři, který je má rád a stará se o ně, tak my patříme k Pánu Ježíši, dobrému Pastýři.

Zazpíváme si o tom písničku „Ježíši Kriste, Pastýři náš“ (BTS č. 35). (*Máte li k dispozici dost zvonečků, můžou děti při refrénu zvonit na zvonky.*)

Pomůcky: ovečky (plyšáky, figurky z betléma nebo obrázky), postavička nebo obrázek pastýře.

Aktivita

Každé dítě obdrží obrázek ovečky, který může vybarvit, a které dítě to už zvládne, napíše si na ovečku své jméno (některé předškolní děti se umí podepsat tiskacím písmem), ostatním tam napíše jméno učitel/ka. Doprostřed velkého papíru nalepte obrázek pastýře a kolem něj připevňte ovečky se jmény dětí.

Na závěr můžete děti naučit krátké vyznání a společně jím zakončit: „Patříme Ježíši, dobrému Pastýři, on je náš Pán.“

Pomůcky: nakopírovaný obrázek ovečky, obrázek pastýře, velkou čtvrtku nebo balící papír, lepidlo nebo lepící gumu, pastelky (obrázky ovečky i pastýře najdete např. ve zpěvníku Buď tobě sláva), zvonečky.

PRO MLADŠÍ ŠKOLNÍ DĚTI

Pokud zvolíte tuto část přípravky, doporučuji vyprávění přečíst „jak leží a běží“ (není dlouhé). Pak můžete děti požádat, aby samy zkusily příběh převyprávět tak, jako by jej vyprávěly kamarádovi nebo někomu z rodičů...

„Tatí, dvojčata se se už zase perou!“ žaluje Bětka tatínkovi.

Otec odloží noviny a jde do dětského pokoje: „Tak co se to tady děje?“

„Tadeáš se mi posmívá, že jsem nevěřící Tomáš! Ale já nejsem nevěřící, chodím přece do nedělníky a na nábožko a umím Otčenáš...“

„Jak jsi na to přišel, Tadeáši?“ ptá se otec.

„Na neděle jsme si vyprávěli příběh o Ježíšovi, jak se ukázal vzkříšený učedníkům a jak tomu Tomáš nevěřil.“

„No, ale on tam zrovna tehdy u toho nebyl!“ vskočil bráchovi do řeči Tomáš, „když Ježíš přišel v neděli večer za učedníky a řekl jim: ‚Pokoj vám.‘ A když pak opozdilec Tomáš dorazil, tak mu bylo divné, že ostatní jsou nějak jiní, jakoby spokojení nebo nadšení nebo co...“

„A co bylo důvodem toho jejich nadšení?“ vyptává se otec dál. Tadeáš se zamyslí: „No, oni Tomášovi říkali, že viděli Pána, mysleli tím Ježíše, víš? A že byl živý a že s nimi mluvil. Ale Tomáš jim na to řekl: ‚To mi nepovídejte, tomu já nevěřím! To bych si musel osobně sáhnout do těch jeho ran od hřebíků, kterými ho přitloukli na kříž.‘ Myslel si, že když je jednou Ježíš ukřižovaný, mrtvý a v hrobě, tak ho nikdo nemůže vidět. Tak byl prostě nevěřící.“

Táta se posadil na okraj postele: „Víte, kluci, já si myslím, že ten Tomáš nebyl žádný ateista (bezvěrec). Pochyboval, to jo, ale asi se bál zklamání, bál se další marné naděje, říkal si: vždyť předtím jsem s Ježíšem věrně šel kus cesty – a jak to dopadlo... Byli tu jiní páni, kteří rozhodovali o životě a smrti, velekněží a Pilát, jak by mohl být Pánem ukřižovaný?“

„A mě zdá,“ vypráví vážně otec, „že Tomáš nebyl nevěřící, ale pochybuje, že se bál laciného věření, že chtěl nějaký důkaz. Ale nevytahujeme se nad něj. Každý z nás má v sobě kus pochybuujícího Tomáše a Ježíš nám, stejně jako jemu tenkrát, přichází naproti, chce nám pomoci s naší vírou.“

Tadeáš nesouhlasně vrtí hlavou: „No, to jsem ale zvědavý, jak přichází! Tomášovi, tomu učedníkovi, přece nabídl, aby si sáhl do jeho ran.“

„To sice ano,“ klidně pokračuje otec, „ale Tomáš tu nabídnutou možnost nakonec nepřijal, stačila mu pouhá Ježíšova přítomnost, aby vyznal svoji víru těmi slovy: ‚Můj Pán a můj Bůh‘. Z Ježíšovy strany to byla podaná ruka, aby Tomáš pochopil, že Ježíš kope na jeho straně, že s ním počítá ve svém týmu.“

„Tati, a jak se my můžeme potkat s Ježíšem, když jsme ti věřící, ale když mám taky třeba kus toho Tomáše v sobě, jak jsi říkal, a taky pochybuju? Jak poznám, že Ježíš není cizí pán, ale můj Pán?“ chce ještě vědět Tomáš.

„Dobrá otázka,“ chválí syna tatínek. „Řekl bych, že to nějak souvisí s tím, co se děje v kostele: když zpíváme, modlíme se, posloucháme kázání, setkáváme se s druhými při večeři Páně, vyznáváme svou víru. To k nám Ježíš také přichází, jako tenkrát o té první neděli za svými učedníky, staví se doprostřed, přeje nám pokoj a probouzí naši víru k životu. Nemusíme si na Něho sáhnout, stejně jako ani Tomáš si nesáhl.“

Kluci, my nemusíme Tomášovi závidět, že měl to štěstí Ježíše vidět. Šťastní jsme my všichni, kdo jej nevidíme a přece mu důvěřujeme. Tak to aspoň Ježíš nakonec říkal. A já ještě říkám: hajdy do peřin a dobrou noc. Pán Bůh s vámi a zlý pryč!“

PRO STARŠÍ ŠKOLNÍ VĚK

Přečtete si příběh J 20, 24–29 dialogicky (vypravěč, učedníci, Ježíš, Tomáš), případně si jej zkuste přehrát jako scénku.

Nechte děti hledat, kolikrát se v textu vyskytuje slovo Pán.

Nechte děti přemýšlet, jak souvisí slovo „Pán“ s odvozenými slovy: panovat, panství, panský, panovník, opanovat, pantáta (panelák?) a která z nich se hodí k Bohu?

Varianta

Nechte děti, aby samy vymýšlely odvozená slova od slova „pán“ a pak přemýšlely, jak spolu souvisí...

Jakými výrazy by se slovo „Pán“ dalo opsat? (vládce, král, mocnář, šéf; vlastník – majitel; osoba rodu mužského)

Hodí se některý z nich k Bohu?

Zeptejte se dětí, zda je napadlo, že běžně používaná sousloví jako: stůl Páně, chrám Páně, lid Páně, znamenají, že to všechno patří Pánu (Bohu, Kristu)? Stejně jako výraz „církev“ (řecky: *kyriaké*) znamenal původně: „tady je Pánovo“, to, co patří Pánu. (Podobně jako v Krkonošských

pohádkách „tady je Trautenberkovo“ znamenalo „tady to patří Trautenberkovi“.)

Požádejte děti, ať vyhledají ve zpěvníku Svítá pět písní (nebo můžete použít níže navržené písně), v nichž se zpívá, že Ježíš je náš Pán (můj Pán). Zkuste porovnat, v čem se shodují s probíraným textem z Janova evangelia.

Další náměty k rozhovoru

Co vedlo Tomáše k tomu, že nazval Ježíše svým Pánem a Bohem? (*Kristova blízkost, vstřícnost, neodmítnutí, přijetí.*)

Co to pro nás znamená „v praxi“, když vyznáváme Ježíše jako svého Pána? (*Spolehnutí na jeho [po]moc, také to, že mu dáváme přednost před jiným, co by nás chtělo opanovat, co by nás chtělo „vlastnit“; důvěru, že Jemu patřit je dobré.*)

PŘESAH

~ Doplnovačka s tajenkou ke stažení z katechetického webu –
<http://katecheze.evangnet.cz/katecheticke-pripravy/pana-naseho>.

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 215 – Chvalozpěv; 191 – Můj Pán; 193 – Můj Pán všechny svolá;
228 – Modlitba

Buď tobě sláva: 35 – Ježíši Kriste, pastýři náš;

Dodatek evangelického zpěvníku: 680 – Nás zavolal jsi, Pane;
607 – Bůh je náš Pán a král

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

J 6,68 – Pane, ke komu bychom šli? Ty máš slova věčného života.

MODLITBA

Kriste, děkujeme, že nezůstáváme na pospas. Že patříme tobě, Pánu našemu. Amen.

29

JENŽ SE POČAL Z DUCHA SVATÉHO

23. BŘEZEN 2014

Téma

Ježíš je od Boha.

Cíle

- Děti na příběhu Zvěstování Marii poznávají, že Ježíš je dar od Boha.
- Děti v příběhu Zvěstování Marii uslyší o nových a nečekaných začátcích Boží milosti a vnímají tak nový začátek v Ježíšově příchodu na svět.
- Děti pracují s biblickými texty a hledají informace o původu Ježíše Krista.

Biblický text: L 1, 26–37; doprovodné texty: Gn 1 (stvoření), neplodné matky Sára, matka Samsona, Chana

 POZNÁMKY K TEXTU

K výpovědi

Dvě následující výpovědi Kréda – „jenž se počal z Ducha svatého“ a „narodil se z Marie Panny“ spolu souvisí. Jejich společným nadpisem by mohlo být **Boží vtělení**. Obě mohou být zatíženy nejrůznějším (ne) pochopením, a (nebo) přílišným zdůrazněním na úkor jiných výpovědí Kréda. Z biblického pohledu nejsou události okolo Ježíšova narození střed evangelia. Středem je samotný Ježíš Kristus, jeho celý život a působení. Apoštol Pavel nebo evangelista Jan například o Ježíšově narození z Panny nemluví, nijak jím neargumentují.

Přesto tyto výpovědi nemůžeme pominout, protože do nich církev vložila zkratku toho, jak chápe Ježíšův původ, to, kam patří (na stranu Boha i na stranu člověka zároveň), i to, že naše spása není z nás, ale jen od Boha. Tyto dogmatické „zkratky“ nám ovšem občas působí potíže, protože se hledalo přesné a krátké vyjádření příběhu, děje. Někdy se v průběhu času dalo více na toto krátké vyjádření (a někdy se přemýšlení o nich stalo příliš spekulativní), stal se z něj „pojem“ a trochu se vytratil příběh za tím. Je dobré si uvědomit biblický kořen a původ těchto pojmů, explicitně na to jde poukázat s většími dětmi.

Proč je důležité, že výpovědi **stojí vedle sebe?** – Na jedné straně se mluví o Duchu svatém, o tvořivé přítomnosti Boží, na druhé straně o konkrétní lidské osobě jménem Marie. Pro církev bylo vždy důležité, že Ježíšovu osobu a jeho příběh nemůžeme redukovat jen na „jeden rozměr“, Bůh a člověk jsou v Ježíši Kristu nerozlučně spolu. Ježíš není ani Bůh s lidskou maskou, ani jen pouhý vzor následováníhodného chování. „Důvod naší spásy, základ naděje spočívá podle svědectví Nového zákona právě v tom, že v Kristově příběhu od Betléma po velikonoční události věříme, zakoušíme a vyznáváme plnomocnou **Boží** přítomnost v **lidském** životním údělu Ježíše Nazaretského.“⁷¹

71 J. M. Lochman, *Krédo*, str. 111

Je třeba připomenout ještě jeden aspekt – „Ježíšův příběh není ‚napůl lidský‘ a ‚napůl božský‘. Je to **cele Boží a cele lidský příběh** – leč v nezvratném směru: od Boha k nám.“⁷².

Jenž se počal z Ducha svatého

Odkud Ježíš vlastně je? Ježíšovi současníci znali místo jeho původu, Nazaret⁷³, jeho matku, sourozence⁷⁴, a už v době rané církve kolovaly pomlouvačné pověsti o římském vojákově, který měl být Ježíšovým otcem. Avšak tato zeměpisná nebo biologická (ne)znalost jim ještě nepomohla poznat, jaký je ten pravý původ Ježíšův. „Znáte mě a víte také, odkud jsem. A přece jsem nepřišel sám od sebe, ale poslal mě ten, který je pravdivý; toho vy neznáte. Já však ho znám, neboť jsem od něho a on mě poslal.“⁷⁵. Krédo na základě biblického svědectví neodpovídá na otázky po geografii či biologii, ale vyznává, že Ježíšův příběh je „koncept“ Božího Ducha (latinsky „jenž se počal“ = conceptus est...). Jedině tak, že Ježíšův příběh má svůj počátek v Duchu svatém, má smysl mu věřit.

Ježíš pochází plně od Boha. O tom vypovídají obě výpovědi – počal se z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny – spasitele si nikdo nezasloužil svými skutky, nikdo si ho nevybojoval svou zbožností, žádný člověk nebyl spoluautorem a spolupracovníkem spásy. Je to **Boží dar a milost**.

Ještě jednou chceme zdůraznit, že v **Ježíši Kristu to je sám Hospodin, kdo je nám nablízku**, kdo žije náš lidský život a zachraňuje nás svou přítomností. „Jenž se počal z Ducha svatého“ zdůrazňuje Boží přítomnost s lidmi (viz Immanuel – Bůh s námi). V Ježíši Kristu pro nás a pro náš užitek jedná Bůh.

K příběhu

Lukášovský (i matoušovský) příběh o zvěstování narození resp. o narození Ježíše mluví v řeči starozákonního očekávání, tak, aby vyjádřil, že se v Ježíši plní naděje Izraele, aby jej zařadil do dějin smlouvy mezi Bohem a lidmi. Starozákonními obrazy vysvětlují Ježíšův význam.

Buď zdráva, milostí zahrnutá, Pán s tebou, požehnaná mezi ženami – Marie je pozdravena podobnými slovy a vypravěčskými postupy

72 Tamtéž, str. 115

73 Mt 2,23; J 1,46; J 7,27 atd.

74 Mk 6,3

75 J 7,28–29

jako Jeruzalém zachráněný na konci časů⁷⁶, slovy požehnání, jakým se pozdravovaly velké ženy Izraele⁷⁷. Ona se teď má stát tou, která ztělesňuje úděl i naději Božího lidu uprostřed ostatních národů.

Sestoupí na tebe Duch svatý – Duch svatý je Boží stvořitelská moc – z chaosu vytvořil svět⁷⁸. Je-li Duch seslán, jsou tvořeny nové bytosti⁷⁹, jen on oživuje naději⁸⁰. Bůh zde v Ježíši tvoří **nový počátek** uprostřed lidí – tomu také odpovídají obrazy o Ježíši – novém Adamovi⁸¹.

Moc nejvyššího tě zastíní – evokuje oblak, symbolizující Hospodinou přítomnou slávu, který sestupoval do stanu setkávání, do chrámu.⁸² Všimněte si motivu, který se v těchto textech objevuje – Mojžíš či kněží nemohli konat svou službu uvnitř chrámu, když byl přítomen oblak – Boží sláva se tu ukazuje a zároveň skrývá – podobně je to s tajemstvím Ježíšova narození. Bůh je zde jistě přítomen, ale zároveň je určitým způsobem skryt.

Panna počne a porodí / nežiji s mužem / neplodná Alžběta – už Starý zákon zná řadu zázračných narození, a je možno si povšimnout, že se to děje v určitých přelomových bodech dějin spásy (Sára – Izák, matka Samsona, Chana – Samuel). Veškerá lidská naděje na požehnání v dětech se jim stala nesmyslnou, avšak přijde narození syna, který je nositelem spásy pro Izrael. Tato řada pokračuje Alžbětou, matkou Jana Křtitele, a vrcholí Marií. Nepravděpodobné početí vyjadřuje, že spása nepřichází z člověka a jeho moci, je to pokaždé dar od Boha, je to milost. Kdo by chtěl vyvozovat z panenského početí, že být asketický a bez sexu, je vyšší a záslušnější stupeň žití, je zcela mimo. „V Ježíši vložil Bůh doprostřed neplodného lidstva, zbaveného naděje, nový počátek, jenž není výsledkem vlastních dějin, nýbrž darem shůry.“⁸³

Ve vyprávění užívám i motiv z Mt 1, 22–23, kde se mluví o panenském početí a jménu Immanuel. Je to citace z Iz 7,14, kde jde o mladou ženu, nikoliv explicitně pannu. Text Iz vyjadřuje motiv nového začátku a nečekaného Božího zásahu a také způsobu Boží vlády, kdy „králem bude dítě“. Immanuel znamená „Bůh s námi“.

76 Sof 3,14nn

77 Např. Sd 5,24 – Jael

78 Gn 1,2. Motiv Geneze/počátku stvoření se objevuje i u Matouše jako nadpis Mt 1,18, odpovídá tomu i Janův prolog – stvořitelské slovo Boží se stává tělem.

79 Ž 104,30

80 Ez 37

81 Ř 5,15; 1Kor 15,47

82 Např. Ex 40,34 nebo 1Kr 8,11

83 J. Ratzinger, *Úvod do křesťanství*, str. 196

Bude nazván synem Nejvyššího a Bůh mu dá trůn jeho otce Davida – zde se ozývá izraelská tradice, kde je lid Izraelský nazýván Božím synem. I tehdy, kdy byl uváděn na trůn v Izraeli král, zpíval se žalm 2, kde se říká: „Ty jsi můj syn, já jsem tě dnes zplodil.“ – Není tedy nic vyloženě nezvyklého na tom, když se mluví o zplození (původu) z Boha. Jestliže je tak nazýván Ježíš (Syn a král), pak je označen za pravého dědice zaslíbení, za krále Izraele i světa. Jméno Ježíš – Bůh zachraňuje. Nomen – omen, jméno, které říká to podstatné o svém nositeli.

Všimněte si rozdílu mezi biblickým textem a mnoha zobrazeními Zvěstování – na rozdíl od obrazů v biblickém textu nevystupuje Duch svatý jako holubice, paprsky, záře, ani jiným předmětným způsobem (jako řečtí bohové v bájích) – Boží působení tu není nijak viditelné nebo hmatatelné.

ÚSKALÍ

Výpovědi i příběhu

Úskalí může spočívat v tom, že se poděšení slovem „počal“ zamotáme do spekulací nebo zbytečného vysvětlování, podobně jako můžeme být zaskočeni nečekanou otázkou dětí ohledně jejich počátku. Soustřeďte se na to, že Ježíš je poslaný od Boha, je to dar, splněný slib. Jsou mezi většími dětmi nějací zvědavci, kteří měli už biologii člověka a potřebují nutně vědět, jak to přesně bylo po biologické stránce, když Marie neměla muže? Pak lze odpovědět kromě navržených možností (které vycházejí z toho, jak o věci uvažovali evangelisté) také tak, že když je počali jejich rodiče, tak jsme u toho taky nebyli. Nevíme, je to intimní, soukromá věc, tajemství. Ale věříme, že Ježíš je „dar z nebe“.

Další literatura, kde se vám problematika otevře ve větší šíři, plastičtěji, než jak je to možné pojednat zde.

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédó: základy ekumenické dogmatiky*.

Praha: Kalich, 1996. (Přehledné a přístupné)

RATZINGER, Joseph: *Úvod do křesťanství*.

Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. (Tradiční, také poměrně biblické.)

KÜNG, Hans: *Krédó: apoštolské vyznání víry dnes?*

Praha: Vyšehrad, 2007. (Netradiční a provokativní.)

ter LINDEN, Nico: *Povídá se...: podle Marka a podle Matouše*.

Benešov: EMAN, 2009.

ter LINDEN, Nico: *Král na oslu: vyprávění z novozákonních evangelií*.

Benešov: EMAN, 2011.

OPATRNÝ, Aleš: *Věřím v Ježíše Krista... Pána našeho, jenž*

se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny...

Dostupné online na adrese <http://goo.gl/Eo3Xu9>. (Text solidní, srozumitelný.)

K vyrábění, obrázky:

<http://www.skolnisvet.cz/jak-vyrobic-obalku/> – jak vyrobit obálku obyčejnou a obálku ve tvaru srdce.

<http://goo.gl/ez9PYh>, <http://goo.gl/YpHHzl> – obrázky zvěstování a miminka použité v příběhu pro předškolní děti.

Budeme zkráceně vyprávět příběh o zvěstování s pomocí obrázků a dalších pomůcek. Vyprávění je soustředěno na to, že Ježíš je dar od Boha – pro Marii i pro všechny lidi. Využívá i motiv zaslíbení Zachránce, které se naplňuje. Používám dětem srozumitelnější slovo „zachránce“ místo „spasitel“, ale je možno v povídání obě slova zaměňovat, aby si děti zafixovaly, že spasitel je jiným slovem zachránce.

Obraz zvěstování (viz *Odkazy*) – Marie sedí a čte Knihu. Vedle ní anděl. *Pro vyprávění vytiskněte obraz min. na A4, lépe na tvrdší papír, figurky můžete vystříhnout a použít napřed Marii, pak anděla. Pomůcky vytahujeme z tašky nebo krabice tak, aby děti nebyly rozptylovány tím, co máme ještě na stole v zásobě.*

Kdo to je? Nějaká paní, žena, holka. A co dělá? Sedí a čte. Copak asi čte? Knížku. A co to může být za knížku? Má někdo nějaký nápad?

Ta kniha je Bible. (Máte doma Bibli? Kde je tady v nedělce Bible?) A co myslíte, co si v té Bibli čte? *Nechte dětem volnost, aby si vzpomněly na příběhy, které jsou jim známé, které mají oblíbené.*

Marie si čte o Bohu, který lidem dal slib. (*Kontrolní otázky: Co to je slib?*) Slíbil poslat lidem Zachránce. (Kdo to je, Zachránce?) Marie se těší. Má radost, že má Bůh lidi rád a chce jim pomoci. Bůh svůj slib určitě splní.

Najednou vedle ní někdo stojí. (*Ukázat obrázek anděla.*) Kdo to je? Je to anděl. Anděl to je Boží posel. Takový nebeský pošťák. Nese jí zprávu.

Pomůcka 2. – Klasická obálka většího formátu. Ukazujeme dětem ze strany, kde je vidět zalepení, aby bylo jasné, že je to obálka. Můžeme kontury obálky obtáhnout.

Copak je asi v té zprávě?

Pomůcka 3. – Druhá strana obálky. Na ní nakreslíme nebo nalepíme stuhu, aby vypadala jako zabalovaný dárek.

Anděl říká Marii: „Marie, dostaneš velký dar od Boha. Narodí se ti dítětko. Bude to dar od Boha pro všechny lidi na světě!“

Marie se dívá. Ještě neměla svatbu. Má trochu strach. Mít miminko, to je velká starost.

Anděl říká Marii: „Marie, neboj se. Bůh bude pořád s tebou. Tvůj syn se bude jmenovat Ježíš. To znamená: Bůh zachraňuje. Tvůj syn bude slíbený Zachránce pro všechny lidi.“

Marie už se nebojí. Má obrovskou radost, že Bůh má rád lidi a chce jim pomoci. Má radost, že Bůh splnil svůj slib, o kterém četla v Bibli. Těší se na miminko. Bude mu říkat Ježíš – Zachránce od Boha.

Pomůcky 4. Malé obálky pro děti rozdejte (koupené nebo vyrobené – viz návod v *Odkazech*). V obálkách bude obrázek miminka k vybarvení (viz *Odkazy*).

Otevřete si obálku. Co tam je? Miminko Ježíš. Je to dar od Boha pro všechny lidi, i pro vás.

Nebo:

- ~ Menší variantu obrázku zvěstování lze použít jako omalovánku.
- ~ Je možno dozdobit obálky jako jesličky – vrchní část obálky založit dovnitř, vybarvit hnědými pastelkami, nalepit kousky žluté vlny/provázku/papírků jako sena do jeslí. Vložit Ježíše tak, aby byl vidět.
- ~ Obrázek miminka je možno vyrobit z půlky lékařské špachtle apod.
- ~ Vyrobit rozkládací obálky ze tvaru srdce (viz odkaz) – Bůh má lidi rád, poslal jim Ježíše.
- ~ V obálce může být kromě obrázku také citace či parafráze verše z J 3,16 „Bůh miluje celý svět. Proto poslal svého syna Ježíše, aby nás zachránil.“

Pomůcky: obrázek Marie a anděla, obálka s pomalovanými stranami (dopis a dárek), malé obálky pro děti, případně věci na tvoření (provázky, vlny, nůžky, lepidlo, pastelky atd.).

PRO MLADŠÍ DĚTI

Je ráno, v Nazaretě jdou děti do školy. Tedy, do školy jdou jen kluci, aby se učili číst a vyznat se v Bibli. Holky do školy nechodí. Mají ale svou „školu“ doma – ráno poklidit, vytřepat deky, ve kterých spala celá rodina, dát vodu zvířatům, sebrat vejčíčka, slepicím nasypat zrní, zamést doma i na zápraží.

„Já už mám hotovo!“ volá Johanka na sousedku Marii, která právě zametá přede dveřmi.

„My dneska budeme péct s mámou chleba,“ odpovídá jí Marie.

„Jé, můžu k vám? Pomůžu ti!“ hrne se Johanka k Marii. Ta má radost, hned bude doma veseleji.

Dívky válí placky, maminka je peče na ohni. „Teto, povídej nám nějaký příběh,“ škemrá Johanka.

„Já mám nejradši ten o stvoření,“ zasní se Marie. „Všechno je pusté a prázdné, nikde nic, ale nad vodami se vznáší duch Boží. A pak, když Bůh rozkáže, nastane světlo, noc a den, voda a souš, rostliny a zvířata, člověk. Všechno najednou začne růst a množit se.“

„To je krásný příběh,“ říká maminka. „Ale já vám dnes povím o naší pramatce, o Sáře. Hospodin, náš Bůh jí slíbil dítě. Sára na něj čekala celý svůj život. Jenže dítě nepřicházelo. Sára stárla. S manželem Abrahamem se přestěhovali do zaslíbené země, ale zaslíbený syn pořád nikde. Sára už to vzdala, vždyť jiné v jejím věku byly babičkami. Už to prostě nešlo, byla moc stará. A pak jednou kde se vzali, tu se vzali Boží poslové – andělé – a vyřídili vzkaz od Hospodina – teď se vám narodí syn. Sára se tomu musela smát. Vždyť je jí skoro sto let! Ale pak se smála z velké radosti. Bůh splnil, co slíbil. Opravdu se jí narodil syn Izák.“

„Vidíš, Marie, to je jako s tím stvořením – pusto, prázdné – a najednou Bůh řekne, a je tu dítě!“ směje se Johanka.

„Mně to zas připomíná příběh o Chaně, která taky dlouho čekala, až se jí narodí dítě. Prosila Hospodina, aby jí dal syna. A narodil se jí chlapec – náš prorok Samuel.“

„A nebo matka soudce Samsona, co vysvobozoval náš lid, tu také Hospodin obdaroval dítětem až po dlouhé době,“ dodává Johanka. „Vidím, že se v Písmu vyznáte lépe, než kdejaký kluk!“ usmívá se maminka. „Hospodin je Bůh nových a nečekaných začátků,“ dodává.

Uplynou dva tři roky, z Marie je holka na dvávání. Rodiče ji slíbili tesaři Josefovi, co má dílnu o pár ulic dál. Ještě svatba nebyla, ale už se pomalu chystá. Marie bude Josefova. Ale ještě než došlo k svatbě, stala se zvláštní věc.

Marii navštívil anděl, ten zvláštní Boží posel. „Buď zdráva, nositelko Boží milosti!“ Marii ta nečekaná návštěva zarazí – ji, obyčejnou holku, zdraví návštěva jako nějakou důležitou a vzácnou osobu. Ale pozor, kdo zná Bibli jako holky z Nazareta, ví, že kde se objeví andělé, tam se budou dít věci! Překvapením není konec. „Marie, budeš mít dítě. Narodí se ti jedinečný syn.“

„To myslíš, až si vezmu Josefa, že pak budeme mít dítě?“ ptá se Marie.

„Ne, Marie, bude to jinak. Ale neboj se, Bůh tě má rád. Tvoje dítě bude svaté a přímo Boží.“ Anděl se posadí k Marii a začne jí povídat příběh. Andělé rádi vyprávějí takovéhle příběhy. „Marie, vždyť víš, že Hospodin je Bůh nových a nečekaných začátků. Jen si vzpomeň na Sáru, na Samsonovu matku, na Chanu! Jejich děti se podle lidí vůbec nemohly narodit. Ale

Bůh to byl, kdo jim dal děti. I Alžběta, tvoje příbuzná, čeká dítě, ačkoliv o ní bylo známo, že prostě děti mít nemůže. Vzpomeň si, Marie, na ten příběh o stvoření, který máš tak ráda – kde je duch Boží, tam mizí pustota a prázdnota. Začínají nové věci. I tvoje dítě bude nový začátek. Bůh chce být s tebou i se všemi lidmi. Chce vám být nablízku. Proto taky pojmenuješ to dítě Ježíš. Vždyť to jméno znamená „Bůh je spása, záchrana“. Mnoho lidí zachrání. Mnoho lidí zažije, jak je jim Bůh blízko. Proto mu také budou říkat Immanuel (a to znamená „Bůh je s námi“). Pro mnoho lidí bude tvůj syn cestou k Bohu. Nemusíš se bát.“

Marie se přestala bát a řekla: „Tak dobrá, sice nevím, co mi to všechno přinese. Ale chci sloužit Bohu a jeho příběhu. Ať se stane, jak říkáš.“

Pomůcky: můžete použít obraz pro předškoláky jako ilustraci nebo omalovánku; děti mohou doplnit slova jako do komiksu.

PRO STARŠÍ DĚTI

Dotazník pro Ježíše – hledejte v Bibli! (Představte si, že Ježíš potřebuje někde na úřadě vyplnit dotazník, aby dostal občanský průkaz...)

Jméno:

Význam jména:

Příjmení:

Rod:

Přezdívky:

Matka:

Otec:

Datum narození:

Místo narození:

Trvalé bydliště:

Současné místo pobytu:

Najděte s dětmi v Bibli následující texty, nebo je vytiskněte na papíry:

~ L 1,26–37;

~ Mt 1,18–25;

~ L 2,1–14;

~ L 4,14–15+31;

~ L 5,1;

~ J 1,43–46;

~ pro druhou část práce J 7,25–29.

Můžete každému z dětí přidělit jeden text (nebo do dvojice), aby z něj vyčetli co nejvíce informací pro dotazník. Na co odpověď nenajdou, nechají prázdné. Společně si sdělují své výsledky a dotazník doplňují, možno na velký papír na stěně/flipchart apod. Datum narození v textech nenajdeme, jen přibližně (z historického hlediska neodpovídá); význam jména je třeba odvodit.

Společná práce – možné otázky:

- ~ Nějaké sporné otázky, odpovědi, které se neshodují?
- ~ Co jsme se o Ježíšovi dověděli? Co jsme se nedověděli?
- ~ Je to všechno, co můžeme o člověku říct?
- ~ Poznáme z dotazníku, co znamenal Ježíš pro lidi, kteří ho následovali?
- ~ Jsou v textech informace, které se nám do tabulky nehodí, ale přesto jsou důležité?
- ~ Závěr:
- ~ Co říká sám Ježíš o svém původu? Odkud pochází? (Poradí nám text J 7,25–29.)
- ~ Znáte sousloví „to je dar z nebe“ nebo „tebe nám poslalo samo nebe“? Co vyjadřují?
- ~ Myslíte, že by se dalo říct i o Ježíši?

PŘESAH

Všimněte si – je pro nás někdy těžké vnímat, že věci přicházejí od Boha jako dar. Většinou máme pocit, že se tak nějak samozřejmě dějí nebo jsme se o ně zasloužili. Někdy hledáme složitá vysvětlení, případně napneme svoje snažení, abychom byli ještě lepší. Jindy dar přijmout nechceme – přece se o sebe dokážu postarat sám/sama. Je těžké přijmout to, že mnoho, ne-li většina věcí, přichází jako dar. A že se musíme nechat obdarovat. Je to těžké v běžném životě, i v životě víry. Co ve svém životě vnímám jako dar od Boha?

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 215 – Chvalozpěv; 6 – Ave Maria; 108 – Jak úžasná; 176 – Má duše Boha velebí; 264 – Poslal Bůh anděla; 338 – Tobě, Pane, dík; 458 – Magnificat

Haleluja Amen: 28 – Tmou milost Páně září; 66 – Anděl k Panně poslán jest; 67 – Prozpěvování naděje; 69 – Zvěstování

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMÁTOVÁNÍ

Ef 2,8 – Milostí spasení jste skrze víru.

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme ti, že jsi s námi. Děkujeme, že jsi slíbil dát nám zchránce a také jsi to splnil. Děkujeme ti za Ježíše a za to jaký byl a co dělal. Teď víme, že takhle dobře to s námi myslíš. Amen.

30

NARODIL SE Z MARIE PANNY

30. BŘEZEN 2014

Téma

Ježíš je člověkem jako my, aby nám byl nablízku.

Cíle

- Děti s pomocí obrázků poznávají, že Ježíš žil stejný život jako my.
- Děti ve vyprávění uslyší, že se Ježíš narodil stejně jako ostatní, a že právě tak chce být blízko lidem.
- Děti v uměleckém díle (básni, obraze, písni) objevují, že Bůh se v Ježíši stal člověkem se vším všudy; tvoří svá umělecká vyjádření.

Biblický text: L 2,1–20

POZNÁMKY K TEXTU

K výpovědi

Více poznámek najdete v předchozí úloze, zvl. o souvislosti obou výpovědí „jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny“.

- **Narodil se z Marie** – na prvním místě se ve výpovědi mluví o tom, že se Ježíš narodil jedné konkrétní židovské matce jménem Marie. Apoštol Pavel to vystihuje v Gal 4,4 takto: „Když se naplnil stanovený čas, poslal Bůh svého Syna, narozeného z ženy, podrobeného zákonu.“ Ježíš se rodí a žije v běžných lidských danostech – narodil se v určitý čas v dějinách, je podroben biologickému zákonu přírody, a žije v souvislostech náboženských („podroben Zákonu“). Nic lidského mu není cizí. Především na tom staví výklad pro děti.
- **Narodil se z Panny** – motiv panenství je ve výpovědi až druhý, a měl by tak zůstat. Je to motiv služebný – propojuje se významově s předchozí výpovědí o početí z Ducha svatého (jde o Boží dílo, nikoliv lidské, je to milost a dar). Když jde o spásu, při díle tu není nějaký výkonný muž, výkonný spolupracovník. Člověk je tu „při díle“ jedině tak, jako Marie – naslouchající, přijímající, sloužící, omilostněná (viz příběh zvěstování).
- **Motiv Ježíšova lidství** samozřejmě nekončí tím, že se narodil a byl podle zvyku obřezán – pokračuje stále, a v jednotlivých příbězích celého života vidíme, jak je v pokušení, pláče, raduje se, miluje, je posmíván, trpí, umírá.
- Zvláštním způsobem se narážka na jeho lidství a jeho kralování (motivy z příběhu o narození) objevuje v Janově evangeliu⁸⁴ – tam, kde je bičovaný a vysmíváný Ježíš nazýván králem a Pilát o něm řekne: Hle, člověk!
- Jsou různé životní situace, které i mezi dětmi řešíme – pokud např. víte, že děti jsou terčem posměchu nebo potřebují jinak povzbudit, naučte je píseň „Byl člověk jako já“, která je uvedena ve třetí variantě pro nejstarší děti.

K příběhu

- Notoricky známý příběh z L 2 ukazuje Ježíšovo lidství – narodil se do určité doby. Stejně jako ostatní je podroben lidským předpisům a nařízením ještě dříve, než se narodí. (Příběh je tak vyprávěn také proto, že se díky tomu Ježíš narodí v Betlémě, ve městě Davidově, jako předpověděný Král Izraele. Takto mluví evangelisté vícekrát – Ježíš je z jednoho pohledu „vláčen“ dějinami, přesto se právě v tom ukazuje to podstatné – viz např. Pilátův nápis na kříži „Kráľ židovský“.)
- Narodí se zcela lidsky, bez zázraků. Stejně jako mnoho jiných lidí se narodí do chudoby a nezajištěnosti. Jeho existence je po všech stránkách křehká. Právě to je však znamením, že jde o Krále, Spasitele, Mesiáše, jak říká anděl pastýřům „Narodil se vám Spasitel... naleznete děťátko v plenkách...“. Takovým způsobem chce Bůh vládnout, „U něj malé znamená velké, poslední budou prvními, hladovým dává najíst. Tak, jak to bylo za Davida, bude to i za Davidova syna, z šéfů budou služebníci, dítě vyleze na trůn.“ – Půvabnou parafrází Magnificat si celou můžete přečíst v knize Král na oslu. U Lukáše se sice nepracuje se jménem „Immanuel – Bůh s námi“, ale zpráva o narození Zachránce je pro všechny lidi, a začíná se šířit od těch nejméně prestižních, od okraje společnosti. Bůh začíná u těch nejztracenějších, u pastýřů, je i s nimi.

Ježíš je také zařazen do pospolitosti Izraele, když se jeho rodiče podrobí zvykům a nechají ho osmý den obřezat, dostává tehdy své jméno⁸⁵. Stejně tak se podrobí dalším předpisům Zákona⁸⁶.

Úskalí

Výpovědi

Úskalím by mohlo být panenství, pokud by se na něj položil důraz. „Zbožná zvědavost“ chce být ukojena, ale nebude. Lepší je podívat se do historie: Mariino panenství se vyskytuje ve všech vyznáních, druhý konstantinopolský koncil z roku 553 (tj. ještě nerozdělená církev) Marii nazývá již „vždy Panna“, ale nebylo definováno, co se tímto „vždy“ myslí. Další sněmy o ní mluví tak, že byla Pannou před porodem, při porodu i po porodu, nebylo to však všeobecné, vyhlášené dogma. Co s tím? Předně je třeba si uvědomit, že první dvě mariánská dogmata (Bohorodička a Panna, to uznávají i protestantské církve) jsou dogmata v podstatě christologická – jde

85 L 2,21

86 L 2,22nn

o Krista, jeho původ a jeho lidství a božství, nezaslouženost spásy (viz celý výklad). Marie tu slouží jako „projekční plátno“, přesně ve shodě s evangeliem, „jsem služebnice Páně“.

Jistě lze v tomto smyslu panenství také pojímat jako celistvou oddanost věci, „zasvěcení“ pro určitý cíl, vydání se člověka celého do služby Bohu, věci větší, než je on sám. Pak nehraje biologie, natož gynekologie, roli. S dětmi postupujte podle naznačené práce a věnujte se především Ježíšovu lidství.

Příběhu

Je to příběh notoricky známý. Pro mladší je to výhoda, každopádně se pokuste rozvinout práci směrem k poznání, že Ježíš nám byl ve všem podoben (kromě hříchu). U nejstarších do osobní roviny, jak nám tato víra pomáhá.

ODKAZY

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédó: základy ekumenické dogmatiky*.

Praha: Kalich, 1996.

RATZINGER, Joseph: *Úvod do křesťanství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.

ter LINDEN, Nico: *Povídá se... : podle Marka a podle Matouše*.

Benešov: EMAN, 2009.

ter LINDEN, Nico: *Král na oslu: vyprávění z novozákonních evangelií*.

Benešov: EMAN, 2011. (Příběhy o narození podle Mt i L. Velmi dobře vysvětleny všechny motivy, které pocházejí ze Starého zákona, prvky, které se zdály legendární, získají své kořeny. Král na oslu ukazuje i redaktorskou práci evangelistů, která je zde poměrně podstatná.)

HUDÁK, Michal: *Poprask v Betlémě*. Ústí nad Orlicí: Polárka, 2001.

(Obrázková knížka o tom, jak pastýři hledají narozeného krále a beránek Vánek se dívá jeho chudobě. Ilustracemi se pobaví děti i vy.)

V povídání s předškoláky chceme zdůraznit, že Ježíš byl pravým člověkem, byl jako my, prožíval podobné věci, narodil se, byl zranitelný, cítil bolest, strach, zármutek, radost, plakal, jedl, veselil se... zemřel.

Uprostřed dětí leží velký balící papír, pokud možno větší, než největší z dětí, např. slepený ze dvou tří archů. S dětmi se shromáždíme okolo papíru. Budeme potřebovat barevné tlusté pastelky (např. voskovky, vypratelné fixy apod.).

Kdo je to člověk? (*Lehce filosofická otázka pro starší předškoláky, nemusíte hned utíkat k doplňujícím otázkám, pokud děti něco napadá.*) Jak se pozná? Jak se liší od zvířat? Vzhledem? Čím ještě?

(Nechte děti vyjmenovat třeba části těla, které máme; můžeme vyjmenovat také emoce, které cítíme; zmíníme smích a řeč; také zranitelnost, smrt.)

Kdo z vás je člověk?

Ať se přihlásí, kdo je člověk! Každého, kdo je člověk, obkreslím na tento velký papír! *Postupně obkreslete děti na papír, každého jinou barvou (můžou si ji vybrat), jejich obrysy se budou překrývat. Pokud to jde, mějte dospělého pomocníka, který bude děti v této chvíli organizovat.* Opět se pěkně rozsadíme kolem papíru a chvíli se na něj v tichosti díváme – tolik různých lidí!

Var. 1: Kreslete na papír jednoho člověka, podle toho, jak vám budou děti říkat, co máte nakreslit, abyste nakreslili člověka.

Var. 2: Pro starší děti – každé dítě kreslí člověka, postavu, sebe – pak obrázky dáme do kruhu a mezi ně klademe obrázky Ježíše v různých situacích.

Pamatujete si, o kom jsme si povídali před týdnem? O daru (*využijte obálku-dárek z minulé neděle*) z nebe, od Boha – kdo to je? Ježíš! Dneska vám chci povědět o tom, že Ježíš byl člověk, jako my. *Doprostřed obrysů vložíme obraz/postavu Ježíše, hodí se ikona, obraz, postava z flanelografu, loutka. S nejmladšími dětmi můžeme vypočítávat části těla, které máme a které Ježíš také měl, ukazujeme, děti pojmenovávají.*

U jednotlivých obrázků se můžeme zastavit, chvíli být potichu, je možné, že k tomu děti něco řeknou, můžeme se domluvit, že mluvit bude ten, kdo se přihlásí, nebo bude mít v ruce kamínek apod.

- ~ Každý z nás se někdy narodil. Někdo v porodnici, někdo doma, Ježíš se narodil ve chlévě, protože jeho maminka byla právě na cestách. Byl malým miminkem (*vedle obrysů dejte kartičku s obrázkem „betléma“ nebo miminka, nebo ji můžete podat nějakému dítěti, aby ji k obrazu položilo*), potřeboval péči a ochranu. Tak jako my, když jsme byli malí.
- ~ Ježíš rostl a někdy maminku Marii a Josefa také rozzlobil. Jednou se ztratil a oni ho tři dny hledali po městě. (*Obrázek Ježíše v chrámě.*) Až po třech dnech ho našli! Tak jako my někdy rodiče rozčílíme, i když třeba ani nechceme.
- ~ Ježíš se uměl také radovat. Na jedné oslavě svatby proměnil vodu ve víno, aby lidé měli radost. Tak jako my máme radost, když máme nějakou oslavu. (*Obrázek Ježíše v Káni galilejské.*)
- ~ Ježíš také plakal a byl smutný, když mu umřel přítel Lazar. (*Obrázek plačícího Ježíše.*) Tak jako my jsme smutní, když někdo umře, nebo ten, koho máme rádi je nemocný, nebo je daleko.
- ~ Ježíš ukazoval lidem, že je má rád. (*Obrázek Ježíš a děti.*) Tak jako my se máme navzájem rádi, s kamarády, v rodině.
- ~ Ježíš rád lidi navštěvoval, povídal si s nimi a jedl s nimi. (*Obrázek Ježíše u stolu s lidmi, může být i Poslední večeře.*) Tak jako my chodíme na návštěvy a hostíme se, jíme.
- ~ Ježíš také cítil bolest a byl zraněný. (*Ježíš s trnovou korunou.*) Tak jako my, když se zraníme, když nám teče krev, tak jako my, když nám někdo ublíží.
- ~ Ježíš také zemřel. (*Snímání z kříže.*) Tak jako každý člověk jednou zemře, až přijde jeho čas.
- ~ Ježíš je člověk jako my. Ve všem nám rozumí, pokaždé je nám blízko. *Ukažte na obrysy dětí a obraz Ježíše, pokud to jde, můžeme zařadit malou chvíli ticha.* – Vidíte, ať se nám dějí věci veselé, radostné nebo smutné a těžké, Ježíš je nám nablízku, vždyť žil stejně jako my. Proto nám rozumí.

Můžete se společně chytit za ruce v kruhu, a poděkovat Ježíši, že se narodil, žil (doplňte) jako my a že je nám proto blízko a rozumí nám.

Pomůcky: obrázky Ježíše v různých situacích a příbězích najdete v dětských biblích, zkuste také Google (obrázky plačícího Ježíše najdete pod angl. heslem „Jesus wept“, jinak si vystačíte s češtinou), či kreslete sami, stačí schematicky. Není mezi staršími dětmi někdo výtvarně nadaný, kdo by vám pomohl?

Marie je strašně unavená. Ještě nikdy v životě nebyla tak unavená. Má za sebou dlouhou cestu, chvíli šla pěšky, většinou jela na oslu. Je těhotná a její dítě se má každou chvíli narodit.

„Už nemůžu, Josefe.“

„Já vím,“ povzdychne si Josef.

„Nechtěl by teď přijít ten tvůj anděl a trochu nám pomoci?“ Marie se rozpláče.

„Promiň, já to tak nemyslel,“ říká Josef a podpírá Marii. „Vidíš, támhle už je Betlém, už to není daleko.“

Kolem procházejí další poutníci. Na cestách je plno, císař nakázal všem, aby šli do svého rodného města. Tam se u úředníka zapíší, a pak budou pěkně platit daně, odvádět peníze pro císaře. Výjimky se neuznávají, cestují mladí, staří, zdraví, nemocní a také těhotné maminky.

Marie si utřela oči a vysmrkala se: „Josefe, taky jsem si to občas představovala jinak. Když ten anděl říkal, že naše dítě bude neobyčejné, Boží, dar z nebe, měla jsem pocit, že to bude snazší. Ale podívej, vláčíme se po cestách úplně stejně, jako ostatní.“

„Bůh asi ví, co dělá,“ bručí si pod vousy Josef.

„Ano, tak nějak to bude,“ narovná se Marie a s Josefem vykročí k Betlému.

V Betlémě je narváno. Hospody plné, tam, kde byly „pokoje k pronajmutí“ visí cedulky „plno“ a „obsazeno“. „Nevíte...?“ „Nevíme, volné pokoje nejsou!“ „Ale...“ „Zalezte si do chlíva, tam je aspoň teplo.“

A tak Josef s Marií a s dítětem na cestě, stejně jako spousta jiných, nocují v nehostinném přístřešku.

Josef sedí na otepi slámy, hlavu v dlaních, a snaží se odpočívat. Marie chodí po chlívě sem a tam a občas zavzdychá. Dítě se opravdu co nevidět narodí. A když se dítě dere na svět, maminku to bolí. Josef se na Marii podívá. „Ne, Josefe, opravdu mi nemůžeš nijak pomoci.“

Josef si vzdychne, připadá si tak bezmocný. Takhle se má narodit Boží dítě? Jako každé jiné? Ví Bůh, co dělá?

Za chvíli možná nakoukne paní hospodská, které bylo mladé maminky Marie líto. Možná zavolá porodní bábu, co tenkrát pomáhaly maminkám při porodu. A nebo Marie porodí se vzdycháním a křikem sama. Boží dítě je na světě!

Josef podá Marii pár plínek, co si s sebou přinesli. Marie rychle zavine dítě, aby mu nebyla zima, a přiloží ho k prsu. Dítě se uklidní a saje. Josef zas sedí na otepi slámy a celou tu scénu pozoruje, pak vyjde ven pod hvězdy, které svítí jako vždycky.

„Je tak obyčejné,“ říká Marii, když se vrátí. „Červené, vrásčité. Pláče. Saje mléko. Je tak zranitelné. Krásné je, to ano, ale není jiné, než ostatní děti. Pořád nad tím musím přemýšlet. Takové bezmocné dítě, jestli takhle Bůh začíná své plány, tak nevím, jestli dopadnou dobře.“

Marie je moc unavená a za chvíli nejspíš usne. Usměje se na Josefa: „Vzpomněla jsem si na mladíčka Davida, našeho předka, velkého krále, rodáka odtud z Betléma. Byl malý, když ho Bůh povolal, od ovcí, možná z nějakého podobného chlíva jako je tenhle. A přece byl králem. Neboj, Bůh ví, co dělá.“

„Potřeboval bych, aby mi někdo řekl, že to tak má být,“ říká Josef. Za chvíli uslyší před chlívem hlasy. Vykoukne ven, podupává tam několik pasáků.

„Promiňte, stala se nám taková divná věc, to nám asi neuvěříte, my jsme potkali anděly,“ povídá jeden.

A druhý dodává: „Prý se tu narodilo děcko. Ale zvláštní děcko. Mesiáš, Zachránce a Spasitel, na kterého čeká celý náš izraelský lid. No jo, my jsme taky Izraelci, i když na těch kopcích se k slovu Bůžimu moc nedostanem, ale tohle ještě víme.“ „A to zvláštní Boží dítě, ten Mesiáš se má poznat podle toho, že je maličký, zabalený v plínce a spí v chlívě ve žlabu. Jako že je úplně obyčejný, víte? Nám to teda přišlo divný, zvláštní a obyčejný, ale takhle to řekli ti andělé.“

Josef otevře beze slova dveře do chlíva. Na provizorním lůžku ze slámy leží pod pláštěm Marie a spí, a vedle ve žlabu lehoučce oddychuje miminko, zabalené v plínkách. „Říkáme mu Ježíš.“

Pastýři se začnou smát a plácát do kolen. „Tak je to pravda!“

Marie procitne a tak to musí pastýři vykládat ještě jednou, jak viděli anděly, kteří jim řekli, že se narodí Zachránce jako malé, obyčejné dítě. A že právě takhle má vypadat Mesiáš. Že tak to má být, protože Bůh má lidi prostě hrozně moc rád a chce jim být nablízku a žít s nimi.

A pak se rozloučí a pořád kroutí hlavami a smějí se a jdou do hospody, aby si dali něco k snědku a k pití, když už přišli z kopců, a všem to vykládají, co se jim stalo a že se narodil Mesiáš.

Josef mezi dveřmi vzhlédne k nebi. „Děkuju. Děkuju ti Bože, že nás máš rád. A děkuju, že to má být právě takhle obyčejné.“ A vejde dovnitř, kde Marie drží dítě na rukou a potichu mu zpívá: „...vlk s beránkem si bude hrát, a králem bude dítě...“

Varianta

Před vyprávěním poproste děti, aby si zapisovaly nebo zkusily zapamatovat, co je na tom známém příběhu, který jim budete vyprávět, výjimeč-

né, zázračné a co obyčejné, všední. Mohou si udělat tabulku o dvou sloupcích. Může se vám tak podařit soustředit na příběh pozornost, i když ho děti znají.

Pomůcky: papíry, tužky.

PRO STARŠÍ DĚTI

Vyberte z variant, dají se event. i kombinovat, dá se dětem rozdat různá práce do skupinek:

Varianta 1 – Básně

Přečtěte si s dětmi básně od švýcarského básníka Kurta Martiho (nebo vyberte jednu z nich). Obě se zabývají lidskostí Ježíše Krista, mluví o tom, jak „obyčejný“ byl jeho život – a právě tak se ve světě ukazuje Bůh, takovým způsobem je s lidmi, obě to vystihují poměrně dobře – v pohoršlivé lidskosti přítomný Bůh. Na báseň o porodu mohou děti reagovat „fuj“, prostě je to příliš realistická představa, ale právě tak to je.

Uveďte tím, že dnes chceme mluvit o výpovědi Kréda „narodil se z Marie Panny“. Které příběhy se dětem vybaví? K pochopení nám mohou pomoci dvě básně – nechte děti, aby si je přečetly (ať je mají na papíře před sebou), možná je budou komentovat hned, jinak jim pomozte otázkami: Tehdy – je báseň o narození Ježíše. Napadá vás, co na tom příběhu chce zdůraznit? Tesař – O kom mluví? Co o Ježíši říká? Co říká o Ježíši jako člověku? Říká o něm ještě něco jiného?

tehdy

když Bůh v porodním nářku
rozbil obrazy bohů
a
mezi Mariinými stehny
vrásčité červené
leželo dítě

tesař

časně zrána
klečí v novostavbě
hřebíky mezi rty
neboť ani v nazaretu
není vítr dveřmi
a nebe střechou
tak tedy jeho ruce stvoří
po nebi a větru
také dveře a střechu

(Kurt Marti)

Na závěr buďte více konkrétní, ptejte se: Co z toho, na co jste přišli, je pro vás osobně důležité na tom, že Ježíš byl pravým, opravdovým člověkem? Sdílejte s dětmi to, co povzbuzuje a inspiruje vás.

Napišete své vyznání jako báseň? (Nemusí se rýmovat.)

Varianta 2 – Obraz

Obraz britského malíře J. E. Millaise – Tesařova dílna (Ježíš v domě svých rodičů) – <http://goo.gl/gwHGjJ>; výklad obrazu a upozornění na zajímavé detaily najdete na adrese: <http://goo.gl/uOy5EF>.

Obraz vytiskněte nebo promítněte na stěnu. Nechte děti pozorovat obraz, nejlépe mlčky, nebo můžete pustit nějakou hudbu. Po určité chvíli každý může říct, co vidí, co mu to připomíná, čeho si všiml. Napadá vás, kdo jsou postavy? Nechte dětem dostatečný čas. Můžete připojit, čeho jste si všimli vy, co jste se dozvěděli o detailech obrazu – např. děti upozornit na detail a nechat je přemýšlet o jeho významu (význam nemusí vůbec vidět podle naznačeného výkladu).

Ke konci pozorování můžete dětem připomenout, že minulou hodinu jsme se zabývali tím, že Ježíš pochází od Boha, že je darem a nový začátek. Dnes je na řadě výpověď z Kréda, která říká, že se Ježíš „narodil z Marie Panny“. V nicejsko-cařihradském vyznání zní tato výpověď takto „(On pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe, skrze Ducha svatého) **přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem.**“ (Výpověď můžete napsat, aby ji měli před sebou.) Ježíš je člověkem – co z obrazu nám to připomíná?

- ~ Zde můžete zařadit otázku „Co dělá člověka člověkem, co ho odlišuje od jiných tvorů?“ Atp.
- ~ Pokud máte děti tvořivé, nechte jim prostor na to, aby výtvarně vyjádřily to, že je Ježíš pravý člověk, co je na tom pro ně důležité. Pokud rády kreslí, ale nemají takovou fantazii, můžete jim k tomu poskytnout některé biblické příběhy, které jsou naznačeny v práci s předškoláky.

Varianta 3 – Píseň

Na úvod položte stejné otázky, jaké jsou uvedeny pro předškoláky: Kdo je to člověk? Jak se pozná, čím se liší od ostatních živých tvorů?

Píseň „Byl člověk jako já“ (G.Kendrick, český text K. Řežábek) najdete v notách na adrese <http://goo.gl/siUuxC>, je jednoduchá na naučení, společně ji zazpívejte; pokud ji neznáte, najdete ji na YouTube v několika variantách, vyberte hudebně slušnou nahrávku a dětem ji pusťte. Text mohou mít před sebou, i když jen poslouchají.

Jaké biblické příběhy se vám v souvislosti s písní vybavují? (*Pro učitele: Všimněte si, zde se nemluví o narození, ale o pokušení, o utrpení, o samotě a opuštěnosti, o křehkosti, týrání... – to zní méně vesele než narození dítěte, ale pro děti, a samozřejmě i pro dospělé, to může být nekonečně útěšné, že Bůh v Ježíši je s námi i ve chvílích, kdy na nás spolužák plivne, kdy cítíme samotu, atd.*)

Můžete mluvit o situacích, kde vnímáte nebo byste chtěli vnímat Boží posilu, to, že je s námi – je to právě v takových „lidských“ situacích?

Na závěr můžete přečíst (nebo dětem rozdat na papíře) příběhy o narození (Lk 2,1–20) a Ježíšově utrpení (např. J 19,1–5). Ukažte si (případně barevně podtrhněte), kde se projevuje to, že je Ježíš člověkem – navážete tak na úvodní otázku (dětem připomeňte, co říkaly) i na píseň.

PŘESAŇ

Jedinečná možnost, kdy vysvětlit starobylý text písně Narodil se Kristus Pán – „člověčenství naše (veselme se) ráčil vzítí na se (radujme se)“.

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Evangelický zpěvník + dodatek: 288 – Aj, růže rozvíla se (sloky 1–2);

619 – Ty s námi zůstáváš; 652 – Bůh se nám dnes narodil

Svítá: 49 – Bůh se sklonil k nám; 74 – Hosana; 92 – I šli všichni spolu;

143 – Kde, Pane, jsi; 181 – Marie má dítě; 220 – Zázrak;

339 – Hvězda; 348 – Ty víš; 365 – Sláva na výsostech Bohu

Haleluja Amen: 71 – Šel Josef s Marií; 74 – Radujte se s námi, a množství dalších vánočních písní

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMĚTOVÁNÍ

J 1,14 – Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi.

MODLITBA

Ježíši, děkujeme ti, že jsi nám blízko, rozumíš našim radostem i starostem. Děkujeme ti, že jsi zvláštní i obyčejný zároveň. Děkujeme ti, že nás máš rád. Amen.

TRPĚL POD PONTSKÝM PILÁTEM

6. DUBEN 2014

Téma

Historicita a reálnost Ježíšova odsouzení a utrpení.

Cíle

Získat základní obrysy a důvody procesu s Ježíšem, proč, kým, jak byl souzen; kdo a jak mluvil; kdo a proč mlčel.

Biblický text: J 18,28–19,16 a paralely v dalších evangeliích

POZNÁMKY K TEXTU

- **Velerada, rada, synedrion:** doslova sedět pohromadě, shromáždění zákoníků a starších. Řecky mluvící východ pod vládou Říma byl rozdělen do pěti správních celků kontrolovaných synedrii. Synedrion hrálo roli soudu a úřadu politicko-ekonomického (pořádek, evidence obyvatelstva, daně ad.). Mělo zřejmě 71 členů z různých skupin izraelské společnosti. Synedrion nemělo hrdelní kompetenci (Štěpán byl nejspíše lynčován, nikoli odsouzen). Zdá se, že se procesu s Ježíšem účastnili jen saduceové a nikoli farizeové.
- **Pilát:** judský prefekt či prokurátor v letech 26–36. Od roku 6 (sesazení Archelaa) bylo Judsko pod přímou vládou Říma. Řím zastupoval vojenský (policejní) úředník, který zpravidla sídlil v Cesareji. Sám podléhal správci provincie Sýrie. Pilatus snad mohl pocházet z oblasti Samnie. Jméno Pilatus získal po předcích. Latinské pillum znamená kopí. Pontius je jméno rodové. Nevíme, kde a kdy se přesně narodil ani nic o jeho životě.

Pilát dovolil římským vojákům vstoupit do Jeruzaléma s korouhvemi (s pohanskými náboženskými symboly). Za jeho předchůdců je vojáci nechávali za hradbami města. Z chrámových daní nechal vybudovat vodovod do Jeruzaléma. Velmi tvrdě vystupoval proti těm, kdo jen nepatrně vykazovali známky jakéhosi odporu proti Římu. Podle zprávy v L 13,1 nechal povraždit jakési galilejské poutníky přímo u oltáře. Podobně nechal pobít i Samařany na hoře Garizím. Samařané si však stěžovali u římského legáta v Sýrii Vittelia. Na to byl Pilát odvolán. Podle legendy byl později vypovězen do Vienny na Rhoně (jižní Francie), kde spáchal sebevraždu.

Podle J 19,12 poukazoval dav na to, že Pilát byl nositelem titulu „přítel císařův“ – vysokého císařského vyznamenání.

V roce 1961 byl Cesareji nalezen kámen s latinským nápisem Pilátova jména.
- **Barabáš:** z aram. „syn otce“, zřejmě protiřímský povstalec⁸⁷, možná zélóta⁸⁸. Lid chce, aby jim Pilát propustil politicky aktivního Barabáše, nikoli Ježíše, jehož království není z tohoto světa.

87 vrah — Mk 15,7; L 23,19; vzbouřenec — J 18,40

88 Mk 15,6–15 a par.

Zvyk propustit vězně je doložen v Mišně (sbírka rabínských komentářů a výkladů Zákona uzavřená na konci 2. století).

- **Kaifáš:** přízvisko velekněze Josefa (18–36), nástupce zřejmě svého tchána Annáše. Byl dosazen a časem také sesazen římským prefektem. Dal zatknout Ježíše⁸⁹ a předsedal synedriu (veleradě) či jeho části při Ježíšově výslechu. V J 11,50 (znovu J 18,13n) pronesl prorocký výrok: nechápete, že je pro vás lépe, aby jeden člověk zemřel za lid, než aby zahynul celý národ.
- **Prostor:** na dláždění – místo, kde Pilát podle Jana odsoudil Ježíše. (Matouš a Marek mluví o prétoriu, které je ovšem jinde.)
- **Čas:** vše se odehrálo zřejmě v roce 30, snad 7. dubna. Proces Ježíše svou rychlostí, ani tím, že jeho část spadala už do svátků, neodpovídal platným ustanovením.
- **Obvinění z královských ambicí se rovná velezradě proti římské vládě.** Ježíš obviňován dále ze vzbuzování neklidu v zemi, zpochybňování daňové povinnosti a chrámových autorit (chrámem jako takovým). Pilát ovšem zajímalo jen politické obvinění – to také zástupci kněžských jeruzalémských kruhů zdůraznili.
- **Umytí rukou** ve smyslu ujištění o nevinně nebylo římským, ale spíše židovským zvykem⁹⁰. Mišna v Sanh IV,5 uvádí, že krev nevinně odsouzeného ulpí na falešném svědkovi.
- Zdá se, že Krédo by správně mělo být děleno takto: narodil se z Marie panny – trpěl – pod Pontským Pilátem byl ukřížován – umřel a byl pohřben. Jde tedy o časové, historické zařazení. Údaj má podtrhnout to, že se to v historickém čase a skutečně stalo. Nevěříme v někoho, kdo existoval možná, snad, nejde prvořadě o mýtus, ale naše víra je založena na tom, co se reálně odehrálo.
- **Smrt je součástí každého života**, i toho sebedokonalejšího. Ježíš (Bůh) zná (poznal) lidský život se vším všudy, bídné narození, střet se zlem, přátelství, radost, zrada, vzdálenost od Boha, smrt.
- **Ježíšova smrt byla ve prospěch lidí.** Minimálně, aby jim něco došlo, aby se ukázalo, že smrt nemá práva. Bůh se Ježíšovým vzkříšením přiznal k tomu Ježíši, který učil o Bohu odpouštějícím. Tedy platí jeho slova o milosrdném otci, majiteli vinice, který přijde o syna, ale také vyplatí stejnou mzdu i posledním.
- **Pilát selhává také jako státní úředník.** Je to obraz člověka. Pilát zastupuje nás. Nelze říci: kdyby ho nebylo, nebyl by Ježíš zemřel. Představuje náš strach o moc, život, náš nezájem, naši slabost v rozhodování.
- Ježíš se stejně jako před ním Sokrates podrobuje nespravedlivému rozsudku svým způsobem legální moci. Zároveň se na něm ovšem ukáže, že

89 Mt 26,3

90 Dt 21,1–9; Ž 26,6

poslední slovo nemají soudci (lékaři, sousedi, děti, pohřební služba), ale Bůh.

- **Neuškodí trocha realismu** – všechno to bolelo (vnitřně – zrada přátel, výsměch, lži; vnějšně – bičování, rány, kříž, hřeby, pomalé umírání). Pohled na sochu či obraz ukřižovaného – až tak naložili lidé s Bohem, který jim chtěl vstoupit do života.

ÚSKALÍ

- V Krédu je vynechán vlastně celý Ježíšův život, jeho působení, učení, uzdravování, syčení ad. Vyznání, avšak i evangelia, věnují namísto životu Ježíše výraznou pozornost jeho konci. Ježíšova smrt je svým způsobem logickým završením jeho způsobu a pojetí života.
- Zdá se, že evangelia mají tendenci zmírnit Pilátovu vinu a Ježíšovo odsouzení připsat na vrub židovstvu. Pozor tedy na antijudaismus některých výkladů i evangelií, stejně i na to „svést vinu za smrt Ježíše jen na Piláta“. Mocní a dav reprezentují i stránky z našich povah, ale také to, jak jsme „zajati“ v určitých vztazích a skupinách schopni jednat. (Dvoutisícileté dějiny křesťanství ukazují, že ani místo církvi nebylo a není žel vždy po boku trápených a bitých.)
- Kříž je pohoršení, bláznovství.⁹¹

ODKAZY

DREWERMANN, Eugen: *Co vyznáváme?: rozhovor nad křesťanským krédem mezi E. Drewermannem a E. Biserem*. Brno: CDK, 2003.

FILIPÍ, Pavel: Ježíšova smrt v tradici evangelií.

In Teologická reflexe 12, 1 (2006), str. 45–50.

KÜNG, Hans: *Krédo: apoštolské vyznání víry dnes?* Praha: Vyšehrad, 2007.

MACEK, Petr: Kristův kříž jako poselství a poslání.

In Teologická reflexe 12, 1 (2006), s. 51–59.

OPATRŇÝ, Aleš: *Credo: úvahy o apoštolském vyznání víry*. Kostelní Vydří:

Karmelitánské nakladatelství, 2013.

POKORNÝ, Petr: *Apoštolské vyznání: výklad nejstarších křesťanských věroučných textů*. Třebenice: Mlýn, 1994.

SOUČEK, Josef Bohumil. *Utrpení Páně podle evangelií*. 2. vyd.

Praha: Kalich, 1983.

91 1K 1

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Na internetu si najdete a vytisknete; či z dětských Biblí nakopírujte obrázky, nad kterými si pak s dětmi povídejte. (Některé scény je možno vynechat, jistě by měl zůstat vjezd do města a Ježíš před Pilátem.)

- **Lidé kolem Ježíše:** spousta lidí naslouchala Ježíšovi, ptala se ho, hledala u něj pomoc (s nemocemi, smutkem, samotou ad.), hodně lidí jej mělo rádo.
- **Velebnězí či římsští vojáci:** Ježíš jim vadil. Je moc populární, lidé mu naslouchají, nechávají si jím mluvit do života, už nás tolik neposlouchají
- **Vjezd do Jeruzaléma:** když Ježíš přišel na svátky do Jeruzaléma, vítalo jej hodně lidí, vítali jej skoro jako kdyby do města vjížděl král na bílém koni a ne jakýsi chudý učitel na oslu.
- **Jidáš či velebnězí:** kdo nám řekne, kde bude Ježíš spát, kde bude sám a bez té spousty lidí, abychom jej mohli zatknout, tomu dáme „třicet stříbrných“, je třeba jej zabít.
- **Umývání nohou:** způsob, jak vyjádřit, že druhého mám opravdu rád – neštitit se, ponížít se, posloužit druhému, i když je jen obyčejný. Ježíš umyl svým učedníkům nohy, unavené a zaprášené po cestě do města.
- **Poslední večeře:** chléb, víno, přátelé. A najednou jim Ježíš říká, že ho zabijí, že jeden z těch, co jsou kolem něho, vezme peníze za to, že ho zradí; ještě chvíli být s těmi, které má rád; už takto spolu nebudeme sedávat, ale zase se jednou potkáme v místech a časech, kde vládne jen Bůh a bude nám tam společně dobře.
- **Getsemanská zahrada:** Ježíš je sám, jeho nejbližší přátelé spí, byli hodně unavení. Má strach, a tak se modlí – prosí Pána Boha, aby mu dal sílu zvládnout všechno, co na něj čeká.
- **Zrada:** blíží se Ježíšův učedník Jidáš, bývalý kamarád, za ním jdou vojáci, ukážu vám ho tak, že ho políbím, obejmu; učedníci by chtěli Ježíše bránit, zvedají klacky, ale Ježíš jim řekne, že je přece učil, že druhým se nemá ubližovat, že násilí není cesta.
- **Zapření:** Petr se plížil za vojáky, kteří Ježíše odváděli spoutaného pryč; došel až k domu, kde Ježíše soudili, čekal venku; podle obleční poznala jakási služka, že je to rybář z Galileje, že je to zřejmě Ježíšův přítel a řekla to na hlas; Petr se lekl, že by mohl také skončit ve vězení a řekl, že není.
- **Soud před Pilátem:** několik lidí dostalo zapláceno, aby na soudu s Ježíšem lhali, a tak stojí před soudcem Pilátem, římským generálem, který

v zemi vládl, a říkají, že slyšeli, že Ježíš chtěl udělat vzpouru a prohlásit se králem a bojovat s Římany a že říkal také, že není důležité platit daně a poslouchat Boha. Pilát poznal, že jsou zaplacení, ale křičeli hlasitě, hodně hlasitě, a pak říkali, že když Ježíše Pilát neodsoudí, že si na něj budou stěžovat nejvyššímu císaři v Římě a řeknou o Pilátovi, že není přítel císaře, Pilát se lekl a nechal Ježíše odsoudit k trestu smrti ukřižováním.

- **Výsměch:** vojáci se Ježíšovi smáli, bili ho, a když slyšeli, že o něm kdosi říkal, že to je židovský král, udělali „jako královskou korunu“ z větví plných trnů a dali ji Ježíšovi na hlavu.

Aktivita k tématu

Celé vyprávění je možné strukturovat podle (zjednodušeného) klíče: nadšený dav volá „hosana“ (přátelé i ti, co se nechali strhnout); rozlíčený dav „ukřižuj“ (nepřátelé i ti, co se nechali strhnout, zaplatit); Pilát myslí na sebe, trochu mluví pro sebe; Ježíš mlčí – myslí na to, co přijde, na druhé (jeho modlitba v Getsemane), nikdo ho neslyší i kdyby mluvil.

Zkuste všichni nahlas, pořádně nahlas, zakřičet. A teď si vyzkoušejte ticho. Ani slovo, ani pohyb. Takto vypadal rozhovor Piláta a žalobců s Ježíšem. Čím víc křičeli, tím víc je znejišťovalo Ježíšovo mlčení. Co dokáže mlčení? Jak se křičí vesele, jak zle?)

Růže s trny. Píchá? Bolí? Jaké to bylo?

PRO MLADŠÍ DĚTI

Je-li možno a chystáte-li se použít celé vyprávění, prospělo by mu třeba čtení několika mluvčími, kteří by se střídali po jednotlivých scénách.

Marie, Josef a Ježíš se usadili v Nazaretu. Malé vesničce. Ježíš tam vyrostl, vyučil se truhlářem a učitelem. Neoženil se. Když mu bylo asi třicet, odešel z domu rodičů a začal lidi učit o Bohu.

Ježíš říkal: „Příkázání zapsaná v bibli jsou důležitá, ale nejdůležitější je mít druhé rád. Udělat pro ně něco, pomoci jim, když to potřebují.“

A také: „Jeruzalémský chrám to je krásná stavba, chodit do něj je potřeba, ale důležitější než zaplatit chrámové daně, je vidět Pána Boha v těch, kteří potřebují dostat najíst, protože mají hlad a nemají peníze na chleba. A pomodlit se někdy stranou v tichu.“

Takové řeči se nelíbily jeruzalémským kněžím.

Jiným se zas nelíbilo, že Ježíš je slavný, populární a že jej lidé mají hodně rádi. Dokonce kdosi šeptal: „Takového kdybychom měli krále.“

Malou zemi před několika lety dobyl římský císař a připojil ji ke své velké říši. A jako svého zástupce v ní jmenoval vojáka Piláta. Pilát si myslí: „Když budu v této malé zemi dobře vládnout, tak mi třeba císař svěří vládu nad větší zemí. A dobrá vláda znamená, že tu lidé budou platit císaři vysoké daně a nikdo strachem ze mě ani necekne.“

Někteří lidé si mysleli, že by se Ježíš mohl postavit do čela odvážných zbojníků, kteří přepadávali římské vojáky a brali jim meče i sesbírané daně. K takovým patřil i jeden z Ježíšových učedníků, Jidáš. Jenže Ježíš učil: „Své nepřátele máme mít rádi, odpouštět jim a když nic jiného, tak se za ně modlit. Máme se za ně modlit.“

Na svátky, kdy si celý Jeruzalém připomínal dávný příběh osvobození z Egypta, přišel do města i Ježíš. Doprovázelo jej velké množství lidí. A tu kohosi napadlo volat: „Ať žije Ježíš, ať žije Ježíš.“

Když Ježíš došel do chrámu, uviděl, že je plný různých prodavačů suvenýrů, výběřích daní, všichni se překřikují a skoro se tam nejde v klidu pomodlit k Pánu Bohu. Hrozně se naštvál. Sundal pásek z kalhot (držely i tak) a začal všechny ty prodavače vyhánět. Prodavači si šli stěžovat k nejvyššímu knězi Kaifášovi.

A ten řekl: „Dost. Toho Ježíše je potřeba se zbavit. Dám třicet stříbrných tomu, kdo nám ukáže, kde bude dnes večer spát. Je potřeba ho zatknout někde stranou, aby u toho nebylo moc lidí a nebránili ho.“

Zaslechl to Jidáš. „Pane, dej mi ty peníze, odvedu vás večer na místo v zahradách za městem, kde bude Ježíš nocovat.“ A Kalifáš mu odpověděl: „Jsou tvoje.“

Ježíš a jeho učedníci večereli u jedněch jeruzalémských přátel. Najednou si Ježíš vypůjčil od majitele domu umyvadlo, mýdlo a čistý ručník. Klekl si na zem, rozvázal Petrovi sandále a začal mu mýt zaprášené, trochu smrdlavé nohy. „Co blázníš, Ježíši?“ „Nech si ty nohy umýt, Petře. Mám tě rád a potřebuji, aby sis zapamatoval, že se nad nikoho nikdy, ani až budeš jednou důležitý, nemáš povyšovat, že máš druhým sloužit a vyprávět jim o Bohu, o tom všem, co jsem vás učil.“ Pak umyl nohy všem.

Po večeri šli učedníci s Ježíšem do jedné zahrady za město, aby tam přespali. Po cestě zpívali. Jidáš se tiše vytratil.

Když už si unavení začali roztahovat pláště ke spaní řekl Ježíš: „Mám strach. Zítرا mě zabijí. A vy budete smutní a naštvaní, že to tak dopadlo. Utečete a vrátíte se zpátky ke svým lodím a sítím.“

„Ne. Já ne. Já nikdy. Já budu pořád s tebou. Pořád ti budu věřit.“

„Petře, ještě než zítرا ráno kohout zakokrkhá, tak mě zapřeš.“

„Co si to o nás, Ježíši, myslíš, vždyť nás znáš. My s tebou zůstaneme.“

„Co dělá pastýř, co má na práci?“

„To známe. To už jsi říkal.“

„Tak co?“

„Pastýř má ovce chránit před vlky, dávat na ně pozor a když se nějaká ovce zaběhne, tak ji najít.“

„Správně. Když zabijí vlci pastýře, tak se ovce rozutečou.“

Učedníci byli hodně unavení, ve dne bylo vedro, do města šli dlouho. Ježíš je prosil: „Pomodlete se se mnou. Nechci být sám.“ Ale za chvíli všichni spali.

Ježíš se tiše modlil: „Pane, dej mi svoji sílu, abych to zvládl. Mám strach. Nechci umřít. Musí to být? Děj se vůle tvá. Buď, prosím, s těmi, kdo budou zkoušet žít podle toho, co jsem učil, kdo v tebe budou věřit, buď s nimi.“

Najednou tu bylo spousta vojáků v čele s Jidášem. „Ten, koho obejmú, toho zatkněte.“

Přivedli Ježíše do krásného domu. Na rukou měl pouta. Vypadal velmi unaveně, nevyspale. Před ním a za ním šli služebníci nejvyššího kněze. Popoháněli ho holí.

Velebněz seděl na hezké židli. Kolem něj další kněží. „Tak tohle je on.“

„Co je na něm tak přitažlivé?“

„Možná to, že naučil lidi tykat Pánu Bohu.“

„Kvůli němu nás už tolik nepotřebují. Nenosí dost obětí do chrámu. Dávají málo peněz do chrámové pokladny.“

„Tak tě tu konečně máme.“

„Slyšel jsem ho, že říkal, že chce zbořit chrám. Nebo že náš chrám bude zrušen. Něco takového. Už přesně nevím.“

Přivedli další svědky. Jenže k ničemu to nebylo. Bylo poznat, že jsou zaplacení a že Ježíše nejspíš v životě ani neviděli. Lhali.

Ježíš mlčí. Proč?

„Víš co, tak se tě zeptám já,“ řekl velebněz. „Jsi poslaný od Boha?“

„Jsem.“ Odpověděl Ježíš.

„Tak a máme tě!!! Tohle je rouhání. Tohle nikdo o sobě říci nesmí.“

„Co s ním uděláme?“

„Necháme ho zabít Římany. Necháme Římany, aby ho popravili. Řekneme jim, že jej lidé chtěli provolat králem.“

A zase ho holí strkají. Do jiného krásného domu.

Petr se díval z povzdálí a zeptal se nějaké služby: „Kam ho vedou?“

„K Pilátovi, aby ho odsoudil. Ty ho znáš, vypadáš, že jsi také z jeho kraje?“

„Ne!!! Neznám, vůbec. Jen mě to zajímalo.“ A rychle utekl.

Ježíš stojí na chodbě. Římský místodržitel ještě nevstal.

A pak je tu. V pozlacené zbroji, v červeném plášti. S vavřínovým věncem na hlavě. Dnes mu zahradník uvil čerstvý.

„Prý jsi židovský král?“

„Říkáš to, protože ti to řekli.“

„Nevypadáš jako král.“

„Království, o kterém já mluvím, nemá hranice, vojáky, nepláče se v něm a neplatí se v něm daně. Je v něm Bůh.“

Pilát se na Ježíše díval. Nepřipadal mu jako rebel. Snad bláznivý kazatel.

„Nechce se mi ho dnes soudit.“

„Jestli ho nenecháš popravít, tak na tebe budeme žalovat císaři, že nebráníš rebelii proti němu.“

Pilát se začal bát.

„Budou svátky. Každý rok vám propouštím jako svůj dar jednoho vězně. Co kdybych pustil Ježíše? Je neškodný.“

„Ukřížovat, ukřížovat!“ Venku stál dav lidí, někteří dostali zapláceno, aby to křičeli. Jiní se nechali strhnout.

Tak Pilát nechal Ježíše zbičovat a odvést na popraviště za město.

Pilátovi vojáci se Ježíšovi smáli, bili ho. A když slyšeli, že o něm kdosi říkal, že to je židovský král, udělali korunu z větví plných trnů a dali ji Ježíšovi na hlavu.

Aktivita k tématu

Většina biblických atlasů i některá vydání biblí obsahují plánek Jeruzaléma. Je možné dětem ukazovat Ježíšův dobrovolný a následně nedobrovolný pohyb po městě.

Pilát jako loutka: Kdo vlastně manipuluje kým. Jeden jde za dveře a skupina v místnosti vybere jednoho manipulátora, který bude určovat, co budou všichni ostatní dělat, všichni ostatní jej budou napodobovat. Přivolaný zpoza dveří má přijít na to, kdo vlastně akci určuje. Pilát, ač vládce, se nechal ovládat. Čím všim: strachem, veleknězem?

Nebo: vzít si ještě před samotným vyprávěním loutku (klasickou či jen na špejli) a povídat si s dětmi o tom, jestli se sama hýbe. Kdo ji vodí? Kdo tahá za nitky? A pak, když dojde ve vyprávění na Piláta (a nebo i dav, jeruzalémské kněžstvo, Jidáše, Petra), vždy si říct, co „je vodí“, co tahá za nitky – sobectví a strach, peníze, ztráta vlivu, zlost, strach, druzí lidé.).

Hra: Trůn pravdy a lži. Např. Ježíš toužil být vládcem Judska. Ježíš se vyučil řezníkem. Ježíš o sobě mluvil jako o pastýři. Učedníky nutil Ježíš mít si před jídlem ruce. Pilát byl římský císař. Pilát se poctivě snažil, aby soud s Ježíšem byl spravedlivý. Jeruzalémský velekněz se jmenoval Kafr ad.

Společný rozhovor

1. Jak by to dopadlo s Ježíšem dnes, kdyby přišel se svým učením o praktické lásce k druhým, o pomáhání druhým, o odpouštění, o nevytahování starých vin, o nepomlouvání, nevracení ran, do našeho města, vesnice, sboru, do naší školy? Kolik z nás by jej poslouchalo, komu by vadil? Vyprovokovalo by to nakonec také někoho, že by jej zabil, nechal zabít? Nebo bychom byli lhodestvní?
2. Ježíš sám o sobě vyprávěl podobenství o vinařích⁹². Přečtěte si je. Ježíš sám sobě zřejmě rozumí jako synu majitele vinice, který přišel nájemcům vinice (nám obyvatelům světa) připomenout, že mají (máme) jakési povinnosti vůči majiteli (starat se o zemi, odvádět z ní cosi – nějak nakládat a množit to, co jsme dostali – obdarování, talenty) a čekal, že to s ním dopadne podobně, že za to nepohodlné připomínání Boha bude zabít.
3. Vyjmenujme si základní skupiny lidí v tehdejším Izraeli, kterým Ježíš vadil, a povězte proč.
 - ~ **Farizeové:** občas je Ježíš upozorňoval na to, že by s vodou mohli z vaničky vylít i dítě, totiž, že hodně dbají na dodržování Mojžíšova zákona, ale někdy zapomínají na to, že jeho základním pravidlem je praktická láska k bližnímu, k sobě samotnému a osobní vztah s Bohem.
 - ~ **Saduceové:** byli kněží, kteří měli někdy pocit, že nejdůležitější je udržet provoz jeruzalémského chrámu, konat oběti; vybírali daně na provoz chrámu; někteří z nich si z chrámového „náboženství“ udělali obchod; Ježíš je kritizoval za to, že zapomínají, že mnohem podstatnější než kolikrát přijdu do chrámu a kolik zaplatím do chrámové pokladnice je, zda si s Bohem povídám.
 - ~ **Zelóti:** chtěli proti římské okupační moci bojovat se zbraní v ruce, možná si někteří z nich slibovali od populárního Ježíše, že se postaví do jejich čela a že přivolá z nebe anděly a společně vytlačí Římany z Palestiny; Ježíš je tím, že se nechtěl postavit do čela vzpoury i tím, že se proti římské moci nevymezil, tak jak si představovali, zklamal.
 - ~ **Římská okupační moc:** chce mít v zemi klid a pořádek, jakýkoliv rozruch jim vadil, provokuje i to, že Ježíš učil své učedníky, aby s vojáčkem, který je donutí, aby mu nesli jednu míli batoh, šli míle hned dvě a přátelsky si s ním povídali.

92 L 20,9–19

~ Ježíš mohl provokovat i ty, kterým někoho neuzdravil, i bohaté i chudé. Lidé jsou schopni jeden den volat někomu sláva a druhý den pryč s ním. Záleží jen na tom, čím a kým se nechají ovlivnit. Takže Ježíše na kříž dostala kombinace lidského strachu, lhostejnosti, nerozumu, nechuti poslouchat nepříjemné připomínky Boha a to, že různým vadil.

4. Přečtěte si biblické vyprávění o Ježíšově zatčení, soudu a odsouzení. Zkusíte charakterizovat jednotlivé postavy. Promluvte si o tom, proč Ježíš spíš mlčel, nehájil se. (Viz *Přesah*.)

PŘESAH

Přijď království tvé... neboť tvé jest království i moc... o jaký druh vlády jde, o jakém způsobu vládnutí Ježíš tak často mluvil. Jaké je jeho království?

Nespravedlnost, křivé svědectví, „to není fér“ – možná děti všemu v příběhu o Ježíšově procesu nerozumí, ale mívají většinou cit pro spravedlnost, zkušenost se šikanou, podrazem, křivdou.

Děti vidí a mluví o zabíjení, krvi, při hrách „zabíjejí“. Neměli bychom se tedy bát až tak moc realismu, že to bolí.

Co je to pravda? Známe ji, vlastníme ji (máme ji)? Všechny dopady našeho vlastního jednání i činy druhých budou odhaleny až „na konci“. Je pravda to, co ublíží, zraní? Jaká je pravda? Ježíš o sobě mluví jako o pravdě. Pravda v biblickém smyslu znamená být pevný, spolehlivý, věrný. Pravda stejně jako spravedlnost není možná bez milosrdenství, bez lásky. Ježíš ukazoval, co je klamné, odhaloval, co je hřích, jak hluboké má kořeny, jak se nás týká, co je iluze (Pilát: myslel si, že má moc). To dělá i na konci své pozemské cesty.

Celé evangelium (zvláště zdůrazněno u Jana) je vlastně odpovědí na tu Pilátovu otázku: Co je pravda? (Kdo jí „má“; od koho k nám přichází; kde je?)

Kdo vládne v naší zemi? Rozhodují naši ministři a předsedové vlád, hejtmani také soudní spory? (Je dobře, že to je rozděleno.)

Jak se říká procesům, kde soudí soudce podle předem domluveného scénáře, nebo podle toho, jak řve dav nebo si žádá veřejné mínění? Slyšeli jste o nějakém takovém soudu u nás?

Měli by soudci brát ohled na to, co si o nějakém známém obviněném myslí čtenáři novin a diváci televize?

RITUÁL

Děti by se třeba mohly naučit znamení kříže, resp. alespoň o něm vědět. Bohoslužby začínají zpravidla slovy: „Ve jménu Boha Otce – i Syna – i Ducha svatého.“ Což je také základní osa Apoštolského vyznání víry (i když Otec přijde hodně zkrátka). Luterští, římsko i řecko katoličtí i pravoslavní křesťané se při té příležitosti křížují. V Českobratrské církvi evangelické se toto znamení spíše nepraktikuje.

Spojte palec a ukazováček na pravé ruce, pak se dotkněte čela (když říkáte či se v duchu modlíte *ve jménu Otce*), dotkněte se hrudní kosti (když říkáte *i Syna*), dotkněte se levého ramene, pak pravého ramene (když říkáte *i Ducha Svatého*).

Věřící se tímto znamením (značí se na čele – rozumu, na srdci – sídlo citu – a na ramenou – symbol lidské aktivity) dávají pod ochranu Boží, vyjadřují tak, že cokoliv dělají, chtějí dělat ve jménu Božím; upamatovávají se na toho, kdo jim dal život, učí jej žít a provází nás v něm.

PÍSNĚ

Svítá: 360 – V nebi je trůn; 25 – Byl jsi tam; 118 – Je lepší na skále;
297 – Balada velkopáteční

Evangelický zpěvník: 308 – Jezu Kriste, štědrý kněže; 311 – Kristus, příklad pokory

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

L 24,46 – Kristus bude trpět a třetího dne vstane z mrtvých.

MODLITBA

Pane Bože, odpusť nám, že máme někdy strach se zastat toho, kterému někdo ubližuje. Odpusť, že říkáme, že máme pravdu a ve skutečnosti si tím zas tak moc jistí nejsme. Odpusť, že někdy pravdu neříkáme. Říkáme si, že my bychom tě bránili, zastali se tě. ale kdyby jich bylo víc a my najednou měli strach, možná bychom tě také nechali odsoudit. Amen.

BYL UKŘIŽOVÁN

13. DUBEN 2014

Téma

V Krédu vyznáváme, že Ježíš byl ukřižován.

Cíle

- Děti si uvědomí, že kolem sebe často vidí kříž (u cesty, v kostelích, lidé ho nosí na krku), a poznávají význam tohoto symbolu.
- Děti uslyší, že bolest a smrt patří k životu. Člověk je zranitelný. Bolestí trpěl i Pán Ježíš na kříži.
- Děti vnímají ukřižování Ježíše jako pokračování cesty, kterou Ježíš šel.
- Děti při pohledu na kříž přemýšlejí, k čemu je vyzývá. K lásce k lidem a víře v Boha.

Biblický text: J 19,17–27

 POZNÁMKY K TEXTU

Byl ukřižován

- **Ukřižování** – bolestivá, zdlouhavá smrt.
- Proti ukřižovaným stál v běžném výkladu i Zákon⁹³, ukřižování je nejhlubší ztroskotání, oddělení od Boha.
- Ježíš musel svoji poslušnost Boží vůli, kterou vyjádřil zvěstí o království Božím, prosadit bez jakýchkoli opor.
- Kříž souvisí s předchozími událostmi, s Ježíšovým životem, je důležité, abychom nevníмали kříž izolovaně.
- K ukřižovanému Ježíši se Bůh přiznal. Vypadalo to jako konec, ztroskotání, ale Bůh ukázal, že tato cesta není z(a)tracená.
- Zachovejme pohoršení kříže (neokrášlit kříž růžemi, nedělat z něj teorii spásy).
- Velký pátek není dnem smutku, ale dnem Boží věrnosti (nebyla to smlouva s ručením omezeným).
- Historie je většinou historií vítězů, úspěšných; utrpení potlačujeme (vědomě nebo nevědomě); ukřižování a to, že se Bůh k ukřižovanému přiznal, nám pomáhá pochopit, na čí straně je Bůh (trpících, nespravedlivě odsouzených...).
- Ukřižování mělo svůj politický kontext; politické dění je taky v Božím zorném úhlu.
- Ukřižování člověka Ježíše: opět se vyznává, že Ježíš je tělesný člověk, který se nejen narodil, ale i byl ukřižován.
- Kříž je vyjádřením života, který znamená bytí po druhé, je to důsledek lásky; církev má pečovat o slabé, nemocné, chudé... Tuto péči o potřebné přineslo do společnosti křesťanství.
- Symbol: znamení, které kromě svého základního má ještě zvláštní vnitřní smysl, k něčemu odkazuje.
- Krucifix (ze slov *cruci fixus*, tj. pověšený na kříž) – kříž s tělem ukřižovaného Ježíše.

93 Ga 3,13; Dt 21,23

Nesení kříže

- Kříž se stal symbolem utrpení. „I k mému životu patří utrpení. Dříve nebo později narazím také já na příčný trám, který překříží můj život a změní jej v kříž.“⁹⁴
- Při alsaském klášteře v Isenheimu bylo velké leprosárium. Na začátku 16. století zde malíř Matthias Grünewald na křídlový oltář namaloval výjevy z Kréda. Jeho obraz Ukřižování Ježíšovo je výrazem velkého utrpení. V kostele před oltářem se shromažďovali nemocní leprou, ti nejchudší z chudých, oddělení kvůli nebezpečí nákazy. Utrpení ukřižovaného jim bylo blízké.⁹⁵

Podobně dodávaly sílu a odvahu černochům spirituály. Např. píseň *Byl jsi tam, když byl křižován můj Pán* (v češtině; Svítá 25).

Poznámky k textu Jan 19

- Golgota (Lebka) – holý vrch, který asi tvarem lebku připomínal.
- Dělení šatů – ve všech evangeliích, u Jana nejpodrobněji, odkaz na Žalm 22, spodní šat chitón, nesešivaný, ale setkaný dohromady, Jan píše často vícevýznamově, zde snad odkaz na to, že takový šat beze švů nosil velekněz – evangelista tím naráží na to, že Ježíš je vlastně pravý velekněz.
- Nápis viny (tabulka na kříži) – podle starověkých zpráv míval takovou tabulku odsouzenec na krku cestou na popraviště. Ježíšovo provinění zní: král Židů. Tj. jeho proviněním je politicky pojaté mesiášství, nárok na trůn Izraele, domnělé úsilí se ho zmocnit. Velekněží označení „král“ vnímají jako výsměch celému židovstvu. Pilát to pravděpodobně jako výsměch myslel, nicméně tak vyslovil pravdu, že Ježíš je opravdu král a Mesiáš Izraele.
- Ženy pod křížem: učedníci se pravděpodobně rozprchli, podle Jana zůstal milovaný učedník (asi Jan), zůstaly ženy. I nadále budou svědkyněmi velikonočního dění. Je dobře, že aspoň někdo s Ježíšem zůstává.

94 Heinrich Pera – Bernd Weinert, *Nemocným nablízku*

95 <<http://goo.gl/5E45AR>> – heslo „Isenheimský oltář“ na české wikipedii.

V Bibli jsou ve čtyřech evangeliích čtyři podání ukřižování, zde vycházíme z podání evangelisty Jana.

Jako v jiných biblických textech se zde stýkají dějiny a víra. Historie popisuje, co se stalo, víra tomu dodává význam pro člověka osobně.

ODKAZY

Biblické odkazy:

Ž 22; Mt 16,24 (O následování); Ga 3,13; Dt 21,23; Iz 53.

Literatura:

FUNDA, Otakar: *Podle Bible nejmenším*. Praha: Prvokruh, 1992.

REJCHRT, Luděk – RADA, Miroslav: *Slunce svítí všem: vyprávění z Knihy knih pro malé i velké děti*. Praha: Česká biblická společnost, 1994.

SOUČEK, Josef Bohumil: *Utrpení Páně podle evangelií*. Praha: Kalich, 1983.

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédo: základy ekumenické dogmatiky*.

Praha: Kalich, 1996.

KÜNG, Hans: *Krédo: apoštolské vyznání víry dnes?* Praha: Vyšehrad, 2007.

SCHMITT, Eric Emmanuel: *Oskar a Růžová paní*. Praha: Garamond, 2011.

Pracovní listy:

~ <http://goo.gl/01Ut3C> – pracovní list na katechetickém webu (co všechno vedlo k tomu, že Ježíš byl ukřižován).

Obrazy:

~ zpěvník *Bud' tobě sláva*, str. 122;

~ <http://goo.gl/ABu9B6> – fotografie Isenheimského oltáře.

Budeme s dětmi mluvit o kříži, o ukřižovaném Ježíši.

Děti, viděli jste někde kříž? V kostele, u cesty, u kapličky, na obrázku v knížce, v muzeu...? Někdo nosí křížek na krku. Aspoň někdo z dětí si snad vzpomene.

Byl to jen kříž, nebo na něm byl někdo? Kdo?

Ukážeme dětem obraz ukřižování (reprodukcí obrazu).

Navážeme na minulou neděli – Ježíš před Pilátem, odsouzení k ukřižování...

Proč je Ježíš ukřižovaný? Co udělal?

Vzpomenete si, děti, co víte o Ježíši, jeho narození, životě, o tom, co dělal, říkal? (Uzdravoval, žehnal dětem, dával lidem najíst, byl s učedníky na lodi v bouři...) Tohle všechno zažil a dělal Ježíš, který tady visí na kříži.

Na kříži je nápis, že ten ukřižovaný je král židů.

Jak, děti, vypadá král? (*Děti se mohou za krále převléknout.*)

Král rozhoduje, lidé ho musí poslouchat. Když neposlouchají, může je k tomu donutit třeba armáda. Ale Ježíš si nechtěl moc získat násilím. Vládne jinak. Jenom tím, že má lidi rád, pomáhá jim, uzdravuje, žehná... Někdy taky řekne, že lidi něco dělají špatně a měli by to změnit. Měli by se mít rádi, odpouštět. Taky říká Ježíš lidem, že přijde lepší čas, Boží království.

Ježíš mluvil o Bohu jinak, než lidi byli zvyklí. Zákoníci a kněží mají svoji představu Boha a zákona, který se musí přesně dodržovat. Pilát se zase bojí, že by Ježíš mohl vést nějaké povstání proti současnému politickému pořádku. A dav lidí se nechá snadno strhnout. Proto Ježíše ukřižují.

Pomůcky:

- ~ obrázek kříže i s ukřižovaným Ježíšem, např. ve zpěvníku *Bud' tobě sláva*, příp. fotografie kříže z našeho okolí;
- ~ kříž – děti si ho mohou vzít do ruky (můžeme na začátku schovat kříž do látkového pytlíku, děti hmatem poznávají, co to je);
- ~ obrázek krále (koruny) a koruny trnové; máme-li dětskou královskou korunu, tím lépe; máme-li královské oblečení (korunu, krásný plášť) – děti si to mohou zkusit, taky se chovat jako král (vznešenost, moc,

rozkazování, udělování milosti nebo trestů); trnovou korunu můžeme udělat z dlouhých větví růží, nechat děti sáhnout na trny, zkusit si ji na hlavu...

- ~ obrázky z Ježíšova života (např. z pexesa) – co předcházelo ukřižování, co o Ježíši už víme, taky co už bylo obsahem Kréda (tam je „aktivní část Ježíšova života“ hodně zestručněna).

PRO MLADŠÍ ŠKOLNÍ DĚTI

Znáte nějaké symboly (znaky) křesťanství? (Kříž, kalich, rybička, beránek, holubice, písmena alfa a omega, evangelíci: otevřená bible a kalich – bývá na sborových razítkách, symbolem církve a ekumeny je lodička s křížem.)

Co znamená který symbol? Na co odkazuje?

Je symbolem křesťanství taky král nebo královská koruna? Jaká koruna?

Akce: dát vedle sebe dva obrázky králů: král v krásných šatech, s korunou... vedle Ježíš s trnovou korunou – jak se od sebe liší? (případně krále zahrají děti, viz předškolní děti)

Ježíš byl definitivně odsouzen k smrti. Ukřižovat! Ukřižovat! Volaly zástupy před místodržitelským palácem, když se Pilát ptal, co má s Ježíšem udělat.

Člověk odsouzený k ukřižování si musel odnést svůj kříž. Nenesl celý kříž, ale menší příčné břevno. I to bylo hodně těžké. Ty svislé kůly byly napevno na místě, kde se popravovalo. Bylo to za městem na holém kopci zvaném Golgota (neboli Lebka). Spolu s Ježíšem ukřižovali ještě dva další muže. Oba to byli zločinci. Ježíš byl uprostřed. I při ukřižování je mezi hříšníky. Možná na tom kříži měl viset Barabáš, kterého ale lidi chtěli propustit spíš než Ježíše. Ježíš tam visí místo něj.

Na kříži byl nápis: Ježíš Nazaretský, král židovský. Ten nápis tam nechal dát Pilát. Judsko v té době nebyla samostatná země, ale římská provincie, kterou spravoval Pilát.

Pán Ježíš byl král, ale jiný než ostatní králové. Nebál se být pokojný, nebojoval, nechtěl vítězit se zbraněmi. Byl král, který pomáhá, slouží, žije pro druhé až do konce. Označení „král“ bylo ze strany Piláta výsměch. Král a na kříži? To je pěkně slabý král. Takového bychom za krále nechtěli. Židům, kteří to četli, se nápis nelíbil. Napiš, že „se vydával za krále“, říkali Pilátovi. Ale ten už nápis měnit nechtěl. Nápis tam zůstal, na kříži umírá král.

Šaty odsouzence připadly vojákům pod křížem. Rozdělili se o ně. Ale o spodní šaty se dělit nechtěli, nebudou trhat krásnou látku z jednoho kusu, rozhodli se, že o ně budou losovat.

Ukřižování je jeden z nejhroznějších způsobů poprav. Je velmi bolestivé a umírání na kříži trvá dlouho.

Ježíš během svého života stále myslel na druhé lidi. Šlo mu o ně, měl je na srdci. V tom, co říkal i co dělal. Teď visí na kříži, mezi zločinci, pod ním vojáci losují o jeho šaty. U kříže stojí taky jeho matka Marie spolu s dalšími ženami. Taky tady je učedník, kterého měl Ježíš velmi rád. Ježíš dává tyhle dva lidi dohromady. Ženo, to bude tvůj syn. Učedníku, to bude tvoje matka. Budete si oporou. Ještě na kříži Ježíš myslí na druhé, na to, jak jim pomoci ve smutku a bolesti.

Pomůcky:

- ~ obrázky symbolů, o kterých chceme mluvit; příp. některé symboly přinést;
- ~ reprodukce nějakého dobrého obrazu „Ukřižování“;
- ~ obrázek krále (koruny) a koruny trnové; máme-li dětskou královskou korunu, tím lépe; trnovou korunu můžeme udělat z dlouhých větví růží, nechat děti sáhnout na trny, zkusit si ji na hlavu...

PRO STARŠÍ DĚTI

Náměty k rozhovoru

Co znamená nápis INRI? (Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum – Ježíš naza-
retský, král židů.)

Ukřižovaný Ježíš je blízký trpícím:

Desetiletý umírající chlapec je přiveden do kaple, kde se „setká s Bohem“. Vidí zmučeného, ukřižovaného Krista a uvědomí si, že takový obraz je mu bližší, než by mu byl Ježíš, který by nikdy neprožil utrpení.

„...Oskare, co kdybychom se šli mrknout za Bohem?“

„No konečně, už máš jeho adresu?“

„Myslím, že bude v kapli.“

Babi Růženka mě oblíkla, jako kdybychom se chystali na severní pól, vzala mě do náručí a šli jsme do kaple, která je až na konci nemocniční zahrady za ledovými trávníky... Když jsem viděl Tvoji sochu, měl jsem z toho fakt šok, teda hlavně z toho, jak jsi vypadal: visel jsi

na kříži skoro nahej, vyhublej, poraněnej, lebka Ti krvácela pod trnovou korunou a hlava ani nedržela na krku. Víš, koho mi to připomnělo? Mě. To mě pobouřilo. Kdybych byl Bůh jako Ty, tak bych si to nenechal líbit.

„Babi Růženko, teď vážně... přece nebudete věřit tomuhle!“

„Proč ne, Oskare? Věřil bys snad víc v Boha, kdyby vypadal jako kulturnista...? Přemýšlej, Oskare. Komu se cítíš bližší? Bohu, který nic necítí, anebo Bohu, který trpí?“

„Jasně, že Bohu, který trpí. Ale kdybych byl na jeho místě, kdybych byl Bůh a měl jeho možnosti, utrpení bych se vyhnul.“⁹⁶

Podobně to bylo s malomocnými v isenheimském klášteře, když viděli v kapli ol-tář s obrazem ukřižování.

Rozhovor o symbolech křesťanství. Který vyjadřuje to hlavní?

- Proč jsou v našich evangelických kostelích kříže jen zřídka? Od reformace se stal kříž symbolem katolictví; evangelíci kladou důraz na přijímaní podobojí (při večeři Páně pijí víno všichni, nejen kněží - proto symbol kalicha) a na Bibli (symbol otevřené knihy, Písma svatého). Oba důrazy jsou důležité, nicméně opouštět kříž, jako symbol ho odmítat, je škoda.
- Janovo evangelium obsahuje hodně symbolů, výpovědi mají více významů. Tak ukřižování není jen konec, utrpení, ponížení a smrt, ale taky vyvýšení. Začátek královského vzestupu. Ježíšova cesta vzhůru vede skrz utrpení. Jsou to paradoxy: Ježíš je král, ale s trnovou korunou; je vyvýšen, ale na kříž.

Se staršími dětmi můžeme mluvit o tom, že Boží cesty bývají jiné než cesty lidí, úspěch před Pánem Bohem je někdy jiný než úspěch před lidmi. Viz např. blahoslavenství.

Trpěl za nás

Na Ježíše bývají vztahována slova proroka Izajáše o trpícím služebníku.⁹⁷

Nakreslete obrázek kříže, vlevo pište, co se stalo jemu nebo co on udělal, vpravo proč, pro koho (například: zmučen – pro naši nepravost).

Projděte text některé velikonoční písně a všimněte si, jakými slovy je tam vyjádřeno, co znamená Ježíšovo utrpení a ukřižování pro nás. (např. píseň *Úžasná láska* (Svítá 108), velikonoční písně v Evangelickém zpěvníku (308–332).

96 Eric Emmanuel Schmitt, *Oskar a Růžová paní*, str. 62–63.

97 Iz 53,4–5

Pantomima – živý obraz: pomyslný kříž, kolem něj vojáci (dělí se o Ježíšovy šaty), ženy, milovaný učedník.

Obraz kříže – živý obraz nebo koláž

Kříž má dvě břevna: svislé a vodorovné. Je to jako člověk, když vestoje roztáhne ruce. Měli bychom být takto „roztaženi“: ruce směrem k lidem kolem sebe (k přátelství, pomoci), nohama stát pevně na zemi a hlavou mířit k nebi, k Pánu Bohu.

Můžeme kříž znázornit jako živý obraz: stát v kruhu a držet se za ruce nebo kolem ramen; hlavy míří vzhůru.

Nebo kříž nakreslit jako člověka – ruce směřují k pomoci, pomáhají. Můžeme vytvořit koláž – ruce míří k tomu, co je potřeba tady kolem nás; nad hlavou je to, co potřebujeme „shůry“.

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 267 – Proč jen mlčíš, Pane; 25 – Byl jsi tam; 108 – Úžasná láska; 171 – Kříž; 297 – Balada velkopáteční

Evangelický zpěvník: 308 – Jezu Kriste, štědrý kněže; 311 – Kristus, příklad pokory

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMĀTOVÁNÍ

Jan 1, 29 – Hle, Beránek Boží, který snímá hřích světa.

MODLITBA

Pane Ježíši, jsi král, ale král jiný než králové bývají. Ty jsi lidem pomáhal, uzdravoval je, měl jsi je rád. Až tě ukřižovali. Dej nám, prosíme, odvahu dělat dobré věci, i když to třeba ostatní nedělají. Prosíme za lidi trpící, nemocné, umírající. Dej jim uzdravení, naději. Dej, ať mají blízko sebe někoho, kdo jim pomůže. Amen.

UMŘEL A BYL POHŘBEN

20. DUBEN 2014

Téma

Co pro nás znamená smrt Ježíše Krista.

Cíle

- Děti uslyší, že Ježíš umřel proto, abychom my z toho měli užitek.
- Děti prožijí přechod od smutku k velikonoční radosti.
- Děti v rozhovoru vzájemném a v rozhovoru s Písmem odkrývají náročné téma smrti Ježíšovy.

Biblický text: J 19,28–42

 POZNÁMKY K TEXTU

Ke Krédu

„Slova ‚zemřel a byl pohřben‘ nás tedy opravňují říci, že Ježíš nebyl ničeho z posledních věcí člověka ušetřen. Božímu Synu není nic lidského cizí.“⁹⁸ To je zvláště důležité v případě, že jde o smrt, k tomu bez Kristovy zásluhy a bez Jeho vysvobuzující moci nemáme z lidských možností co dodat.⁹⁹

K příběhu

Evangelium podle Jana je teologický spis, upřednostňuje význam zpráv před časovou či jinou přesností. Jestliže jiné biblické knihy nejsou především historickými záznamy, pro Jana to platí dvojnásob. Nezapisuje fakta, ale vykládá příběh Boží záchrany člověka ve víře. Je to mnohvrstevnatý text, skoro všechno, co tam čteme, má více významů. Toto je jenom základní náznak:

- **Verše 28–29** odkazují na Ž 69,22
Yzop – poměrně nízká rostlina, je technicky nemožné podávat na tom houbu. Pomocí svazečků yzopu natírali Izraelci veřeje beránčí krví před odchodem z Egypta¹⁰⁰ a používali je na očištná kroupení¹⁰¹, postupně přešla symbolika očištění na samotnou rostlinu. Jan sděluje tímto odkazem: takto jsme očišťováni.
- **Verš 30** „Dokonáno jest“ – Ježíš dokončil dílo záchrany, ke kterému byl Otcem vyslán.
 „Skonal“ – varianta překladu je v ekumenickém překladu pod čarou „odevzdal ducha“ – neznamená pouhé „umřel“, ale že odevzdává svého ducha Otci, ale také to může znamenat dar Ducha jeho církvi (zástupci stojí pod křížem).

98 J. M. Lochman

99 1Kor 15,19–23

100 Ex 12,22

101 Nu 19,18

- **Verše 31–33** Nezlomení kostí odkazuje na Ž 34,21 a na Ex 12,46 = Kristus je pravý Beránek Boží¹⁰².
- **Verš 34** Krev symbolizuje večeri Páně, voda symbolizuje křest. Platnost svátostí začíná dle Jana smrtí Ježíšovou na kříži.
- **Verš 35** Velmi překvapivé místo – starověký autor se obrací přímo ke čtenáři. „Abyste uvěřili“ je důvodem sepsání evangelia, tzn. vy, kteří to čtete. Ti, kdo byli přímými svědky těch událostí, nemají před vámi výhodu – vám se dostává tohoto svědectví.
- **Verš 38** Josef z Arimatie byl dle svědectví ostatních evangelistů bohatý a členem židovské rady.
- **Verš 39** Nikodém – o něm ještě J 3,1nn a 7,45–52. Sto liber je asi 33 kg. Toto velké množství ukazuje na královský pohřeb, Ježíš je král, jak ostatně stálo psáno na cedulce, kterou měl nad hlavou na kříži.
- **Verš 40** nový hrob znamená královský pohřeb. Zahrada – viz také J 18,1. První setkání se Vzkříšeným se potom děje také v zahradě. Zarámování pašijního příběhu umístěním v zahradě může být vyloženo jako: takto vračí Bůh člověku ztracený ráj.

ÚSKALÍ

- Celá tato úloha je úskalí. Je těžké mluvit s dětmi o smrti, je těžké vůbec mluvit o smrti a nevystačíme si s rolí učitele, který všechno ví. O tomhle moc nevíme a je třeba to dětem přiznat, nezamlouvat, neobcházet. Nejsme schopni jim podat jednorázové vysvětlení hotové jednou pro vždy. Nejlepší, co pro ně můžeme udělat, je sdělit: **já věřím Bohu**, že ani ve smrti mě neopustí.
- I když zůstanou některé otázky bez odpovědí, v dětech nesmí vzniknout dojem, že o těchto věcech je zakázáno mluvit. Dost možná, že se v rozhovoru s nimi dostanete na téma smrt člověka obecně. Více o tom viz *Přesah*. Pokuste se s nimi mluvit tak, aby si odnesly, že **v kostele je možné mluvit i o těžkých věcech**, i když **na všechno nejsou odpovědi**. Že však je důležité vyslovit i nejtěžší otázky a že je rozhovor o nich společnou cestou, společným hledáním pochopení.
- Míváme sklon při vyprávění dětem o smrti Ježíšově přejít rychle ke vzkříšení, aby to „dobře dopadlo“. Na to je třeba dát si pozor, aby to nebylo levné, aby to nebylo jako pohádka nebo Superman. Jestliže však vám tato úloha vyjde na velikonoční neděli, jak má, máte výhodu, můžete na to navázat. Přípravka se o to pokouší.

- Zvláště obtížné je vysvětlit ono „**musí** být zabit“¹⁰³ nebo „musí být vyvššen“¹⁰⁴, což u Jana znamená totéž jako být zabit. Pod veršem J 12, 24 je toto „musí“ zpracováno v kapitole pro předškolní děti – semínka. Není to tam nikde výslovně řečeno, není třeba, je to obsahem činnosti.
- Všechny činnosti zde navržené stojí na slovech a symbolech, záměrně se vyhýbám použití obrázků při tomto tématu. Je natolik složité a závažné, že považuji použití obrázků za zavádějící, slova a symboly lépe pomohou vytvořit si **vlastní** pevnou vazbu na Boha, který vítězí nad smrtí, tedy nad tím, čemu ani nerozumíme a nemáme nad tím žádnou moc. Opakuji, že při tom je **nejdůležitější vaše osobní svědectví dětem.**

ODKAZY

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédó: základy ekumenické dogmatiky.*

Praha: Kalich, 1996.

SOUČEK, Josef Bohumil: *Utrpení Páně podle evangelií.* Praha: Kalich, 1983.

MOLONEY, Francis J.: *Evangelium Podle Jana.*

Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina, *Ekolístky: metodické listy Svatojánské koleje.*

Praha: Svatý Jan pod Skalou: Svatojánská kolej – vyšší odborná škola pedagogická, 2004, str. 105–111.

ŠORMOVÁ, Eva: *Ukřižování a pohřeb.* Dostupné na katechetickém webu na adrese <http://goo.gl/IgytLa>.

103 Mk 8,31

104 J 12,32–34

Píseň *Do země se skrývá* (EZD 662) – zazpívat první sloku.

V písničce se zpívá o zrnku, semínku. Každá rostlina je na začátku semínko.

V semínku, i když je tak malé, je už všechno uloženo – jaké budou listy, květy, kořínky, jestli to bude rostlina vysoká nebo malá a jaké bude mít plody. (*Komentář k tomu, co vyroste ze semínka, které právě máte, doporučuji použít řeřichu, rychle roste a dá se sníst.*)

Co se musí stát, aby ze semínka něco vyrostlo? *Důraz na to, co se děje se semínkem.*

Následující činnost může dělat učitel sám nebo každé dítě dostane květináč, záleží na tom, jak jsou děti šikovné a kolik máte času.

Nejdřív musí semínka přijít do země.

Mám tady květináč, do něho musím dát zem (*naplňte květináč*).

Pak do něj položím semínka (*zasejte*).

A přikryju je zase zemí. (*Tenká vrstva přes semínka.*)

Nepřipadá vám, že jsme ta semínka pohřbili? (*Zkušenost – na tuto otázku děti odpověděly – ano, úplně mi to tak připadalo.*)

Dnes vám mám vyprávět právě o pohřbu, o tom, že Pán Ježíš umřel a byl pohřben. Umřel na kříži. Pak přišli dva muži, jmenovali se Josef z Arimatie a Nikodém. Mrtvé tělo Pána Ježíše odnesli ke hrobu a uložili ho tam. To znamená, že ho pohřbili. Hrob ale nevypadal jako hroby na našich hřbitovech, byla to spíš jeskyně vytesaná ve skále, vchod do ní se zakryl velikým kamenem místo dveří. Udělali to, protože se to tak vždycky dělá, když někdo umře. Byli velmi smutní, protože to vždycky lidé jsou, když jim umře někdo, koho měli rádi.

Podívejte se na ta zasetá semínka. Proč jsme je vlastně zaseti, jakoby pohřbili? Abychom z nich měli nějaký užitek. (*V případě řeřichy: Až řeřicha vyroste, dáme si ji na chleba s máslem a to je veliká dobrota.*)

Víte, že s Pánem Ježíšem je to podobné v tom, že taky umřel, abychom z toho měli užitek? Ten užitek je poznat, že Pán Ježíš ví, jaké to je umřít. Ani když někdo umře, není sám, Ježíš tam za ním může a ví, jak na to, protože on přece taky umřel. Ježíš je totiž silnější než smrt. To je ten užitek, který Ježíš pro nás získal.

Říkali jsme si o semínku, že je malé a přece je v něm schovaná celá rostlina. Jedno semínko stačí na celou kytku nebo dokonce strom. Pán Ježíš byl sice větší než semínko, ale byl jen jeden. A přitom ten užitek získal

pro úplně všechny lidi. A co jich je! Já vlastně moc nerozumím tomu, proč to tak bylo a jak je to možné, že jeden Pán Ježíš zachránil všechny ty lidi, co kdy žili. Když tomu úplně nerozumím, pomůže mi, když si to představuji na věcech, které znám. Proto si to představujeme dnes na těch semínkách.

Jenomže je v tom i rozdíl. Myslím, že semínkům to vůbec nevádí, když je dáme do země. Naopak, možná jsou ráda. Ale pro Ježíše bylo velmi těžké, umřít a být pohřben, ale udělal to. Věděl, že my všichni z toho budeme mít užitek, proto to udělal.

No ale pořád říkám, že Ježíš umřel, znamená to, že je mrtvý? (*Prostor pro reakce dětí, budou-li.*)

Jak je vlastně dál ta písnička, co jsme na začátku zpívali? Zpívá se tam „přijde třetí den a tmu vystřídá jas, láska jako tráva zelená se zas“. No ano, ta semínka, která jsme jakoby pohřbili, začnou růst a nad zemí se objeví zelené lístky! Budou živá! A Pán Ježíš byl třetí den vzkříšen, je živý (*propojit s tím, co před chvílí děti řekly*), to slavíme právě dnes, na velikonoční neděli.

Zazpíváme si tu písničku celou. (*Pro malé děti je možná příliš složitá, ale mohou se připojit na závěr slok – opakují se.*)

Můžete dokončit květináč – pod něj dát misku, zalít, umístit na světlo, případně říct dětem, jak se o to mají starat, pokud si květináč berou domů, případně květináč přizdobit nalepením obrázku, stuhou atp.

Pomůcky: píseň 66 z dodatku evangelického zpěvníku; květináč a miska (buď jen pro učitele nebo pro každé dítě); zem, lopatka/y na zem, semínka (řeřichy), ozdoby na květináč.

(Poznámka: toto lze použít i pro mladší školní děti nebo pro smíšené skupiny, tam mohou pomáhat starší děti těm malým. Pokud necháváte květináče v kostele a povede se vám vypěstovat řeřichu, nezapomeňte na to navázat a někdy příště si dát s dětmi ten chleba.)

PRO MLADŠÍ DĚTI

Dnes je neděle velikonoční, ale chci vám vyprávět o jednom člověku, který šel do kostela na Velký pátek. Můžete si představit kohokoliv, můžete si představit sebe, nebo tomu člověku dáme nějaké jméno. (*Můžete jakékoliv, vyprávění je v přítomném čase – možné pro mužský i ženský rod.*)

Vyprávění

Jdu do kostela, je Velký pátek. Všichni, které tam potkávám, se usmívají trochu míň, než obvykle. Jako by je něco tísnilo. Vzpomínám si na pohřeb babičky. Nějak se to tomu dnes podobá. Vlastně se mi do kostela moc nechce, ale maminka říká, že na Velký pátek se nedá nic lepšího udělat, tak jdu. Čtení z Bible je o tom, jak Ježíš umřel na kříži. Že mu dávali pít ocet a pak ještě propíchl bok. Nelíbí se mi to a chci, aby to všechno bylo nějak jinak. Přeju si, aby umřít nemusel, vlastně si přeju, aby neumřel nikdo. Zpíváme smutnou píseň „Tvé břímě mé jsou hříchy, to já jsem zavinil, zač, Beránku ty tichý, tak tvrdě trestáns byl“. Jsou tam divná slova a nerozumím tomu úplně. Znáám ale vyznání „zemřel za naše hříchy“, takže chápu, že i za moje viny umřel. Dnes je mi to nějak víc líto, hrozně moc lituju toho, co dělám špatně.

Pak je zase čtení, jak měl Ježíš pohřeb. Je mi divné, že tam byli jen dva lidi. Když měla pohřeb babička, přišli všichni, i teta, která k nám moc nejezdí, a všichni sousedi, úplně každý, kdo babičku znal. Tak kde byli ti všichni Ježíšovi učedníci? Jo aha, oni měli strach, že je taky ukřižují. A taky jim asi bylo trochu tak, jako je teď mně – bylo jim to všechno líto a přáli si, aby to bylo jinak.

Ještě že tam byli ti dva, Josef z Arimatie a Nikodém, někdo přece musí vědět, co se má dělat, i když jsou všichni smutní a vystrašení. Tihle dva měli taky strach, proto byli tajní učedníci Ježíšovi. Tak teď už asi tajní nebyli, když Josef šel k Pilátovi a řekl, aby mu vydali Ježíšovo tělo. To je hodně dobré, že taky měli strach, ale překonali ho, když to bylo potřeba.

Nikodémovi to překonávání strachu docela trvalo, kdysi dávno přišel za Ježíšem v noci, aby se ho něco zeptal. To možná šel za tmy proto, aby ho nikdo neviděl. Nějakou dobu potom, když se vládcové města domlouvali, že Ježíše zabijí, tak už se Nikodém tolik nebál a řekl jim, že takhle se to podle zákona nesmí dělat. Že by musel být nejdřív soud a museli by být svědkové na to, že Ježíš něco zlého udělal. A na to by žádní svědkové nebyli, to je jasné. Taky mu ti vládcové nadávali. To teda byla od Nikodéma velická odvaha, že to řekl, protože on k té radě vládců taky patřil. Vlastně to byli jeho kamarádi a já dobře vím, jak je to těžké říct kamarádům, že s nimi nejdu nebo že nebudu tohle dělat. Musím si to zapamatovat, že to jde, překonat strach.

Taky bylo dobré, že Josef a Nikodém věděli, jak se dělá pohřeb. Josef měl hrob, on to totiž byl dost bohatý člověk a mít hrob bylo drahé. Nikodém přinesl masti. Asi něco voňavého, tím se tenkrát mazalo tělo mrtvého člověka. Té masti bylo hrozně moc, asi 30 kg, nebo tak nějak, legrační mi přišlo, jak to asi táhl. V kyblíku? Jestli on neměl s sebou nějaké svoje služebníky, možná ti to nesli. Taky měli s sebou plátna, nějaké látky, do

kterých Ježíšovo tělo zabalili, protože Ježíš žádné šaty neměl, ty si vzali vojáci ještě před jeho smrtí. Pak Josef a Nikodém dali tělo do hrobu, a to nebyla vykopaná jáma v zemi, ale byla to jeskyně. Tam asi položili Ježíše na nějaký kamenný stůl nebo něco takového. Asi to tam všechno hezky srovnali. Hrob byl v zahradě, a to je zase podobné, jako náš hřbitov, kam jsme pohřbili babičku, taky to tam vypadá jako zahrada.

Pak šli domů. To je ale dobré, že byli dva. Mohli si povídat. Když je jeden a je mu smutno, tak to je vždycky horší. Tady v kostele si taky budou povídat. Co dělali, kam pojedou a budou si přát požehnané svátky.

Je večere Páně. Písňe už mi nepřipadají tak smutné. Zpíváme: „dá-váš i mě odpověď: Znáš tvé žaly. V pokoji jdi. Tvoje hříchy odpouštím ti.“ To jakože říká Ježíš. Žaly jsou velké smutky, to vím. Dneska mi všechno připadá, jako by to bylo pro mě. Že „odpouštím ti“ říká Ježíš mně. Mám z toho radost.

Posloucháme ještě nějaký dlouhý verš z Bible, nebudu si to celé pamatovat, jenom to, že smrt nás neodloučí od lásky Kristovy. Tak nějak. Myslím na babičku. Že i když umřela, neodloučí ji to od lásky Kristovy. To teda znamená, že Kristus ji má rád a když má někdo někoho rád, tak pro něj udělá to nejlepší. My už pro ni udělat nemůžeme nic, když umřela, ale on může. Protože on taky umřel, ale není mrtvý. Tomu asi moc nerozumím a zdá se mi, že tomu nerozumí nikdo. Ale věří tomu. Někdy je to víc než rozumět.

Jdeme domů a v hlavě mi zní poslední písnička „láska jako tráva zelená se zas“. Těším se na velikonoční neděli. To se budou zpívat samé veselé písně o vzkříšení. A pak půjdeme babičce dát kytky na hrob.

Aktivita k tématu

Přepište tyto (zkrácené) verše (Ř 8,38–39) a rozstříhejte podle naznačení:

Jsem jist, / že ani smrt / ani život, / ani přítomnost / ani budoucnost, /
ani žádná moc, / ani výšiny ani hlubiny, / ani co jiného v celém tvor-
stvu / nedokáže nás odloučit od lásky Boží, / která je v Kristu Ježí-
ši, / našem Pánu.

*Učitel si nechá „Jsem jist“ a děti dostanou ostatní části. Učitel položí tma-
vý papír nebo látku doprostřed.*

Toto je tma. V hrobě je tma. Učedníci po smrti Ježíšově byli ve tmě. Byli smutní. Každý člověk je někdy ve tmě, je smutný. Já věřím, že i do největšího smutku přichází Pán Ježíš Kristus, protože On ví, jaké to je. Když je nám nejvíce smutno, je důležité si vzpomenout, že Bůh nás má rád.

Učitel položí svoji část verše na papír jako ústřední text – nahoru či doprostřed a děti postupně čtou své části a pokládají je jakkoli na tmavý papír.

Tohle je ten verš, který si... (jméno, které jste vymysleli pro postavu z vyprávění), nemohl/a celý zapamatovat.

Pán Ježíš byl v té tmě, to jsme si připomínali na Velký pátek, ale Bůh ho vzkřísil z mrtvých, to si připomínáme dnes, na velikonoční neděli. *Rozsviňte svíčku a položte ji mezi texty na papír.* I do největší tmy může přijít Bůh se svým světlem. I když umřeme, Ježíš tam pro nás přijde, protože nad smrtí vyhrál. Jsem si jist/a.

Prostor pro reflexi:

Je nějaké slovo z těch, které jsme položili na tmou, pro vás nesrozumitelné?

(Vysvětlete případné otázky. To je důvod, proč tam nejsou andělé a mocnosti, bylo by to pro vysvětlování příliš složité a odvádělo by to pozornost. Pokuste se zajistit, aby děti pochopily souvislost té věty, při postupném přidávání to může být nejasné, tedy: Jsem jist, že nic nás neodloučí od lásky Kristovy.)

Co se vám z toho zdá nejdůležitější?

(Nejlépe – každé dítě řekne, čeho si všimlo, co je pro něj důležité. Netrvejte na zdůvodnění jejich názoru, ale když to přidají, tím lépe.)

Zapívejte z Dodatku píseň 662 nebo jinou s tématem vzkříšení.

Pomůcky: tmavý papír alespoň A3 nebo podobný kus látky, verš Ř 8,38n výrazně napsaný a rozstříhaný na úseky, čajová svíčka.

PRO STARŠÍ DĚTI

Rozhovor nad slovy Kreda

Mluvte o tom, jak vypadá pohřeb, nechte děti říct jejich zkušenosti. Zkuste s nimi vyjádřit, proč je pohřeb důležitý:

- ~ prokázání úcty zemřelému člověku;
- ~ poděkování Bohu za život člověka;
- ~ útěcha pro pozůstalé;
- ~ důležitost toho, že se na pohřbu sejdou přátelé a známí – vzájemná podpora;

- ~ obřad, který ukončí cestu člověka na této zemi tak, že ho odevzdáme do Božích rukou;
- ~ úroveň lidské kultury se pozná i podle toho, jak (a jestli vůbec) provádí rozloučení se zemřelými;
- ~ někteří lidé nechodí na pohřby, protože se toho bojí, ale prožít smutek a těžké věci patří k životu, a pokud svojí přítomností můžeme podpořit ty, kteří jsou velmi smutní, není co řešit;
- ~ ujištění o tom, že Bůh neztratí ani ty, kdo umřeli;
- ~ připomenutí toho, že taky umřeme – je nesmysl žít tak, jako by se nás to netýkalo, ale právě proto, že věříme, že člověk odchází k Bohu, můžeme žít mnohem radostněji.

Rozhovor nad biblickým textem – čtyři možnosti na výběr

1. **Přečtěte text z Jana a nechte doznít.**

Nechte děti říct, co je tam překvapilo, oslovilo, čemu nerozumí, co ještě nikdy neslyšely, co jim přijde divné. *Není nutné vykládat úplně všechny textové souvislosti.*

Pomůcky: Bible – ekumenický překlad pro každé z dětí.

2. **Josef a Nikodém**

Zaměřte se na dvě postavy, které vykonávají pohřeb Ježíšův. Děti mají otevřený text J 19 a na papírech ještě tyto texty:

- ~ k Josefovi z Arimatie¹⁰⁵;
- ~ k Nikodémovi¹⁰⁶.

Snažte se s dětmi vytěžit z textů maximum informací o těch dvou mužích, nechte děti, aby šly ještě dál, za biblický text, a přemýšlely: jak ti muži vypadali – jak si je představují, bylo pro ně těžké, pohřbívat Ježíše, nebo ne? – zdůvodnit, co je vedlo k tomu, aby to udělali (dost možná ve smutku, zklamání a zoufalství byla pro ně tahle činnost, tedy – ještě něco udělat pro zemřelého, něco, co jim pomáhalo se s těžkou situací vyrovnat), co si mysleli potom, jak asi reagovali na to, co se k nim doneslo po velikonoční neděli.

Na co s dětmi přijdete, můžete zapisovat na tabuli či velký papír – není nutné.

105 Mk 15,42–46; Mt 25,57–60; L 23,50–53

106 J 3,1–11; J 7,45–52

Pomůcky: listy s přepsaným textem z evangelií, Bible – ekumenický překlad pro každé z dětí, případně fix a velký papír nebo tabule.

3. Slova z kříže

Nechte děti vyhledat poslední slova Ježíšova v evangeliích (Mt 27,46; Mk 16,34; L 23,45; J 19,30) a napište je na velký papír. Označte, ze kterého evangelia ten který je.

Představte si, že Jan by mohl být farář a psal by kázání na Velký pátek. Jako text by si vybral Žalm 22, najdeme si ho. Farář mívá k ruce různé výklady Bible, to Jan neměl, ale mohl mít tři evangelia, podle Matouše, Marka a Lukáše. Kázání by mu šlo pěkně od ruky, ale najednou se zasekl na slovech z kříže.

Díval se, jak to mají evangelia. (*Děti přečtou.*) Nějak se mu to nezdálo.

Jan: „Ježíš je přece král, i když ho zabíjejí. Dokonce to několikrát řekl Pilát a taky to má napsané nad hlavou na kříži. Píšu o něm, že mluví jako král, chová se stále jako král, je přece Boží Syn. Tam musí být něco jiného. Podívám se ještě jednou do toho žalmu.“ Přečetl druhý a třetí verš. (*Děti přečtou.*)

Jan: „Aha, tak odtud to mají Marek a Matouš. Ale já nechci, aby to všichni pochopili tak, že Bůh Ježíši neodpovídá. Vždyť Bůh byl stále s ním, na tom kříži umřel s ním. To je sice složité, ale moji posluchači tomu jistě porozumí. Musím to napsat tak, aby porozuměli. Jak že to má Lukáš?“ (*Děti přečtou.*)

Jan: „Hm. Tohle bych vyjádřil jinak, třeba gestem – že naklonil hlavu a pak že odevzdal svého ducha. Ale co udělám s tím posledním slovem? Jak je ten žalm dál? No prosím, verš 25!“ (*Děti přečtou.*)

Jan: „A poslední dva verše!“ (*Děti přečtou.*)

Jan by se ještě podíval do kralického překladu... no, to těžko, že, ale mohl to číst hebrejsky a Bible kralická to dost přesně překládá, takže mohl číst asi toto: „vypravovati budou spravedlnost jeho (Hospodinovu); nebo (Hospodin) ji skutkem vykonal.“

Jan: „Mám to. Bůh sám to vykonal. Ježíš sám dokonal záchranu člověka. Dokončil dílo, ke kterému byl vyslán. Takže jeho poslední slova budou: (*děti přečtou.*)“

Pomůcky: velký papír, fix, Bible – ekumenický překlad pro každého, Bible kralická jedna.

4. Zahrada

Opište tyto dva verše a postavte tak, aby na to děti viděly:

- ~ J 18,1 – začátek Ježíšova velikonočního příběhu;
- ~ J 19,41 – závěr Ježíšova velikonočního příběhu.

Kde se to obojí odehrává? (*V zahradě.*)

Jakmile se mluví o zahradě v biblické souvislosti, co by nás mělo napadnout jako první? (*Ráj.*)

Evangelista Jan nám touto jakoby okrajovou zmínkou sděluje, že takto se člověku vrací ztracený ráj = místo, kde je člověku **úplně dobře**. Jak jsme ho ztratili, o tom se píše v Genesis. Mezitím se dost lidí pokoušelo ho zase najít, buď hledali opravdu tu zemi (nenašli) nebo si zkoušeli ráj koupit nebo vypracovat nebo ustanovit zákony (nezdařilo se). Bůh to dělá takto, poslal Ježíše, aby člověku ráj zase našel.

Zkuste říct, jak by měl vypadat ráj podle vašich představ. Co by tam rozhodně být mělo a co nemělo. Napište to, nebo můžete i kreslit.

Nechte dětem čas na zpracování, potom každý řekne svoji představu, případně vysvětlí svoje dílo.

Možná tam bude to, co si představujete a možná mnohem víc. Je totiž napsáno „Co oko nevidělo a ucho neslyšelo, co ani člověku na mysl nepřišlo, připravil Bůh těm, kdo ho milují.“¹⁰⁷ Ráj, který Ježíš vybojoval na kříži, má jméno odpuštění.

Pomůcky: jeden list papíru se dvěma verši, psací či kreslicí pomůcky a papír pro každé dítě.

PŘESAH

K rozhovoru s dětmi o smrti:

BROWN, L. K. / BROWN, M.: *Když Dinosaurům někdo umře : malá knížka o velkých starostech pro malé i velké*. Praha: Cesta domů, 2010.

GAARDER, Jostein: *Jako v zrcadle, jen v hádance*. Praha: Albatros, 1999.

PONSARD, Christine: *Jak mluvit s dětmi o smrti?*

Dostupné na adrese <http://goo.gl/wmeOPW>.

VYCHODILOVÁ, Eva: *Smrt není tabu. Mluvte o ní i s dětmi*. Dostupné na adrese <http://goo.gl/VyxsPu> (zvl. celkem dobrý přehled literatury).

Apokryf ze zasedání Velerady, Jeruzalém, rok 30(?):¹⁰⁸

Kaifáš: Josefe, tys půjčil těm galilejským svou vlastní hrobku?!
Josef z Arimatie: No jo, půjčil... ale jenom na víkend!

LITURGIE

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 25 – Byl jsi tam; 8 – Ať zvon zvoní; 368 – Víc než oko spatřit smí; 419 – Chvála má, 373 – Nedělní chvalo zpěv

Evangelický zpěvník: 320 – Ó hlavo plná trýzně; 324 – Pane, ty jsi hoden chvály; 349 – V nás srdce hořelo

Evangelický zpěvník (dodatek): 662 – Do země se skrývá; 660 – Buď Bohu všechna chvála

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Ř 8,38–39 – Jsem jist, že ani smrt ani život... ani co jiného v celém tvorstvu nedokáže nás odloučit od lásky Boží, která je v Kristu Ježíši, našem Pánu.

108 Zdroj: <<http://www.katolik.cz>>

Pane Ježíši, s některými věcmi si nevíme rady. A to asi nejsou zase tolik složité a možná na to časem přijdeme. Ale proč musí lidé umírat, s tím si neví rady nikdo. Spoléháme na tebe, že nás nenecháš samotné ani tehdy. Taky myslíme na ty, kteří nám umřeli, a doufáme, že jsou u tebe. Že o nich víš. Že je máš. Děkujeme ti za to, že i v tom na tebe můžeme spoléhat. Amen.

SESTOUPIL DO PEKEL

27. DUBEN 2014

Téma

Bůh vstupuje i tam, kde už si to ani neumíme představit a kde ho nečekáme. Jeho milosrdenství nezná meze.

Cíle

- Děti uslyší a uvidí, že temným příběhům Bůh dává dobrý konec. Spojí si tuto změnu s příchodem a přítomností Ježíše Krista.
- Děti skrze příběh poznají naléhavost žalmistovy situace. Uslyší ujištění o Boží (po)moci a porozumí, že v „pekelných“ situacích je Bůh s námi a zachraňuje z nich.
- Děti se zamyslí nad pojmem pekla na základě Ž 88, současných obrazů a vlastních zkušeností. Pokusí se formulovat své představy a pochopení a vytvoří ilustrativní plakát k této výpovědi kréda.

Biblický text: Ž 88

 POZNÁMKY K TEXTU

Poznámky ke krédu

- Výpověď navazuje na nejstarší křesťanské představy, že Ježíš dobu mezi ukřížováním a vzkříšením strávil kdesi „v říši smrti“, tedy v podsvětí, v pekle. V Bibli nalezneme jen nepřímé zmínky, že Kristus „přišel vyhlásit zvěst duchům ve vězení“¹⁰⁹, a že „evangelium bylo zvěstováno i mrtvým“¹¹⁰. Hlavním smyslem výpovědi je prohloubit význam předchozích článků o tom, že Ježíš „byl ukřížován, umřel a byl pohřben“.
- Slovo **peklo** v češtině je odvozené z latinského *pix* (tj. smůla) – je v něm pravděpodobně od počátku obsažena představa plamenů a horoucí smůly. V Apoštolském vyznání je však použit výraz, který znamená především místo dole, v hlubinách, v jámě, na dně, v podsvětí, nebo zkrátka v hrobě. Podle židovských představ do této říše mrtvých přichází každý, kdo zemře. Je to stav jakési stínové existence bez života, stav zemdení, zapomnění, pustina, kde není práce ani krása, jen sevření, bolest, truchlivost a temnota. Příčinou toho všeho je, že člověk už není v blízkosti Boží, už nemůže Boha chválit, mlčí. Peklo je opuštěnost a odloučení od Boha. Zvláště žalmy a kniha Job pak ukazují, že velmi blízko takového pekla se člověk může ocitnout už za života.
- Kristus do pekla **sestupil** – to jednak znamená nesmírnou solidaritu: Kristus tu sestupuje do nejhlubšího ponížení a opuštěnosti, v solidaritě se všemi trpícími, jde za nimi, bere na sebe „způsob služebníka“¹¹¹. Zároveň je to ovšem výpověď o Kristově triumfu: nepřichází, aby v „pekle“ zůstal, ale aby odemkl cestu ven; zde začíná vítězství nad smrtí a vysvobození těch, kteří jsou mrtví¹¹².
- Je to výpověď o Kristově **překročení hranic** směrem ke všem, které bychom strkali za „pekelnou závoru“ a také směrem do našich Boha-pustých situací – „Kristova smrt není nadějí spásy jenom Ježíšovým součas-

109 1Pt 3,19

110 1Pt 4,6

111 Fp 2,7

112 Zj 1,18

níkům a těm, kdo žijí „po Kristu“, nýbrž i těm, kdo zemřeli „před Kristem“. Apostolikum se odvážilo výpovědi „sestoupil do pekel“, aby stvrdilo tento vpravdě „ekumenický“ záměr [...] „není člověka, který by byl vyloučen; neexistuje odcizení od Boha, které by s konečnou platností muselo být mimo dosah spásy [...] Kristus sestoupil do „nejspodnějších sklepení“ také naší bezbožnosti a beznadějnosti. Nikde na nebi, na zemi ani tam, čemu říkáme peklo, nejsme bez Krista.“¹¹³

Poznámky k biblickému textu

- Je to **nářek**, jeden z nejtemnějších žalmů – žalmista vyjadřuje svou slabost, poraženost – vidí sám sebe jako mrtvého, odepsaného (v. 4–7) a je to podle něho situace bezvýchodná (v. 9).
- Příčinou jeho zoufalství není např. tlak nepřátel jako v jiných žalmech, ale to, že Hospodin neochraňuje, neodpovídá, nechává ho být v utrpení, a tak ho trýzní a vzdaluje od něho jeho přátele. Prožívaná **opuštěnost Bohem i lidmi** se v žalmu ozývá velmi silně (v. 9 a 19).
- Žalmistovi **chybí odpověď** na utrpení a ponížení (v.10), Bůh se neozývá, nic se nemění a tak žalmista své utrpení přičítá Bohu, soudí, že jsou to jeho rány a **trest** (v. 15–18).
- Přesto je žalm **výrazem víry**, žalmista uvězněný ve svém „pekle“ nemlčí; i přes zkušenost nevyslyšených modliteb oslovuje Hospodina jako svou spásu a znovu ho volá (v. 2–3 a 14); přestože sám se vidí jako mrtvý v hrobě a bez východiska, dovolává se znovu Hospodinova sluchu.

ÚSKALÍ

- Příliš **konkrétní obrazy** pekla – představy zkraslené pohádkami a lidovou tradicí (buď děsiví rohatí čerti s pytlem na zlobivé děti, nebo naopak veskrze spravedliví vykonavači spravedlnosti). U starších dětí může být naopak určitá „fascinace“ dábelskými a pekelnými motivy na základě her a fantasy filmů. Myslím, že u předškolních a mladších dětí je lépe vyhnout se pojmu „peklo“ úplně; pracuji s obrazem temnoty.
- Představa pekla jako **zaslouženého trestu** – zjednodušující „strašák“, který s vyznáním víry nesouvisí. Peklo není připraveným nástrojem Božího trestu; Bůh naopak posílá svého Syna, aby z „pekla“ zachránil. Boží soud na konci věků má především očistit, skoncovat se vším zlým a pekelným, ne peklo přiživit. Když žalm hovoří o **utrpení jako o trestu Božím**, je

113 J. M. Lochman, *Krédó*, str. 154 a 156.

třeba vidět za tím otázkou „Proč Bůh odvrátil svou tvář a neslyší mě? (Asi mě trestá, když to dopouští!)“ ale odpovědí není strach z trestajícího Boha, ale důvěra ve spravedlivého Boha, který uslyší nářek a smilovává se.

ODKAZY

Biblické odkazy:

Sk 2,29–32, 1Pt 3,16; 1Pt 4,6; Zj 1,18; Ž 18,5–7; Jon 2; Ř 8,38–39.

Literatura:

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédo: základy ekumenické dogmatiky*.

Praha: Kalich, 1996.

RATZINGER, Joseph: *Úvod do křesťanství*. Brno: Petrov, 1991.

LEWIS, Clive Staples: *Rady zkušeného ďábla*. Praha: Návrat domů, 2003.

Internet:

Pod heslem *Harrowing of hell* lze na internetu nalézt výtvarná díla s motivy vzkříšeného Krista, který vyvádí mrtvé z pekla, například:

- ~ <http://goo.gl/RhIAXS> – anglická miniatura z 13. století;
- ~ <http://goo.gl/8U2tIs> – Fra Angelico;
- ~ <http://goo.gl/hMtyJz> – k tématu se hodí i Pieter Brueghel st., *Triumf smrti*.

Další odkazy:

- ~ <http://youtu.be/xUnyLOWqBlk> – video písň S. Karáska *Návštěva v pekle* (Svítá 407) v podání Oborohu;
- ~ <http://goo.gl/zGUWuI> – výklad textu této písň.

Pomůcky:

- ~ bílý a černý papír (alespoň A4, příp. šátek/látku);
- ~ několik kartiček s jednoduchými obrázky, ze kterých bude vždy jednoznačně patrné, jestli se jedná o dobrou nebo špatnou věc nebo situaci (např. na jedné kartičce sluníčko a na druhé mrak, ze kterého prší;
- ~ usměvavý a smutný obličej;
- ~ panáčka, který skáče a nemocného;
- ~ pěkný dům a chátrající dům;
- ~ dort a strašidlo;
- ~ špinavé oblečení a krásné šaty... můžete obrázky nakreslit, vystříhnout z časopisů, vytisknout z internetu, vzít ze hry Lotto atp. – celkem 6–10 obrázků, tzn. 3–5 pěkných a k nim do páru stejné množství opačných);
- ~ bílá nebo čajová svíčka (příp. pytlík barevných bonbonů a dortové svíčky, nebo „obětinky“ tj. úzké bílé svíčky používané v katolických kostelích – jejich výhodou je, že z nich nekape vosk).

Posadíme se do kruhu na zem, nebo kolem stolu, tak aby všichni viděli doprostřed. Pomůcky máme schované např. v deskách.

Přivítáme se. Oslovíme některé z dětí, např.: Maruško, dneska máš moc pěkné... (např. růžové šaty?) Máš ráda růžovou? Jakou barvu máte rádi? (Můžeme se ptát na barvy, které mají na sobě.)

Položíme doprostřed černý papír, nebo látku.

Máte rádi černou? Proč ano/ne? Je tu něco černého? Jmenujte další černé věci...

Černá je taky tma... Kde je tma? (*Ve sklepě, na půdě, v noci v lese, v jámě, pod vodou...*) Bojíte se tmy? Proč ano/ne? (*Cílem není přesvědčovat, že tma je špatná, spíš přiblížit se pojmu „temného“ – tzn. stačí upozornit, že ve tmě může být nebezpečí, že hodně dětí nechce být samo ve tmě, že je špatně vidět atp.*)

Z desek vytáhneme první obrázek zobrazující „temnou“ věc a vyprávíme:

Povím vám příběh o jednom... (např. domě: Asi to byl kdysi moc pěkný dům, s barevnými okny a krásnou zahrádkou, kde si hrály děti na schovávanou. Jenže teď chátrá, okna se rozbila, střechou prší dovnitř a děti už tam nebydlí.)...Zdá se mu jako by byl pořád sám ve tmě.

Obrázek položíme na černý papír a napínavě jako překvapení vytáhneme další. Takto podobně vyprávíme o každém „temném“ obrázku krátký příběhový popis obrázku a rámujeeme vždy větami: „Povím vám...“ [...] „Zdá se mu/jí jako by byl(a) ve tmě sám(a).“ Podle soustředěnosti dětí použijeme tři, nebo více obrázků.

Po skončení „temných“ příběhů položíme vedle doprostřed bílý papír a na něj zapálenou svíci.

Podívejte, tady je světlo, hezky teplo, útulno, žádná tma. (*Můžeme nechat děti, aby jednotlivě opatrně přiblížily ruce a cítily teplo.*)

Co myslíte, co se Bohu líbí víc?

Bůh nechce, aby byl někdo napořád sám ve tmě. Bůh poslal Ježíše, aby šel za těmi, kdo plakali a volali o pomoc, dokonce i k těm, kteří už volat nemohli, protože umřeli. (*Přesuneme svíčku na černý papír mezi „temné“ obrázky.*)

A Ježíš šel, pomáhal jim, uzdravoval je, těšil je, říkal jim: Neplač, nejsi tu sám, jsem tu s tebou a tmu zaženu. (*Postupně překrýváme „temné“ obrázky jejich dobrými protiklady a zopakujeme při tom „neplač, nejsi sám atd.“ Necháme děti, aby obrázky podávaly, nebo je sami pokládaly na „správné“ místo. Ve vyprávění můžeme reagovat na původní příběhy, např. v případě domku: „Těšil je, aby nebyli smutní, že jsou polámaní a opuštění. A říkal: nejsi sám, jsem tu s tebou atd.“*) To je dobrá zpráva! Nejsme sami, Bůh je s námi, slyší nás. A žádná tma není silnější než on. (*Je-li při bohoslužbách na stole Páně svíce, můžeme děti upozornit, že ta nám to stále připomíná.*)

Navíc

- ~ Můžeme zahájit tím, že do misky nasypeme barevné lentilky nebo „gumové“ medvídky, pošleme ji v kruhu a necháme každého, aby si vybral svou oblíbenou barvu. Pak se zeptáme, která barva tu chybí. (Mimo jiné) černá. „Máte rádi černou?“ atd.
- ~ Bonbony je možné použít také až na závěr (poté, co svíci přesuneme do „tmy“ a obrázky „rozjasníme“, můžeme bonbony naskládat kolem svíce a děti vyzvat, aby si z nich *pomalů* – jednotlivě – braly).

K dotvoření

- ~ Můžeme děti vyzvat, aby nakreslily další pěkné věci, které pomohou projasnit tmu (někoho potěší, pomohou, zachrání), a pak je rozložit kolem tmavé plochy. Můžeme přidat i fotografie z bohoslužeb v našem sboru.
- ~ Vrací-li se děti po nedělce do kostela, můžeme je po dohodě s farářem/kou nechat, aby si každý připálil dortovou svíčku nebo obětinku

a společně je vezmeme do kostela a vhodně umístíme, např. do hlubší misky naplněné pískem. (Tento článek kréda je tématem Bílé soboty, při níž se obdobně vnáší světlo do chrámu při velikonoční vigílii.)

PRO MLADŠÍ DĚTI

Jsou-li na to vhodné podmínky, můžeme děti vyzvat, aby si lehly a poslouchaly vleže.

Matěj se rychle probudil. Ležel ve své posteli, ale chvílku mu trvalo, než na to přišel. Ještě před chvílí byl totiž daleko v hlubokém tmavém lese. Teď už věděl docela jistě, že to byl jen sen. Je doma, pod peřinou s barevnými obrázky... jenže tma kolem vypadá pořád úplně stejně. Matěj vzlykal, pořád se trochu bál (i když je to přece už velký kluk, když chodí do druhé třídy). – Taky se vám někdy zdají zlé sny? (*Můžeme děti vyslechnout; rozhovor se možná trochu rozuteče k pirátům atp., ale je dobré děti vyslechnout, neodbyť a neutnout hned.*) A víte, co se zdálo Matějovi? Tak poslouchajte:

Matěj vzlykal a bál se. Dveře pokojíku se zlehka pootevřely, dovnitř zasvítily úzký proužek světla a do pokoje tiše vešla maminka.

„Matěji, proč pláčeš? Copak se stalo?“ Pohládila ho, aby věděl, že už tu není sám, a že jí všechno může povědět.

Klouček ještě dvakrát vzlyknul, a pak se přivinul k maminčině ruce.

„Já už tam nepůjdu!“

„Kam nepůjdeš, Matěji?“ zeptala se maminka.

„Do toho lesa, je tam úplně tma a všude číhají, aby nás kousli!“ Matěj nevěděl, kdo vlastně na něj číhal. Ale že ho ty stíny chtěly chytit, kousnout a nepustit, to věděl jistě. Dokonce se mu zdálo, že jeden už ho držel za nohu.

„Nemohli jsme najít cestu a pořád jsme křičeli a nikdo nás neslyšel. A byl tam jen Ondra a ten taky křičel, ještě víc, ale nikdo nás neslyšel.“

„Ondra?“ maminka se podivila.

Ondra totiž vůbec nebyl Matějův kamarád. Spíš naopak, Ondra bral Matějovy věci, dával je tam, kam Matěj nedosáhl a pak se mu smál, že je malý; jindy mu schválně rozsypal pastelky a v zimě přišel Matěj domů s pláčem, když mu Ondra hodil čepici na strom.

Maminka Matěje objala: „Neboj se, teď už jsem tu s tebou, nikdo tě kousnout nemůže, už můžeš pěkně v klidu spát.“

Matěj už nevzlykal, pořád se pevně držel maminčiny ruky, ale stejně musel myslet, na ty stíny, na les... a hlavně taky na Ondru.

„Jenže co Ondra? Ondra přece nemá maminku, k němu nikdo nepřijde, i když tolik volal...“

Matěj se zamyslel: „třeba si zaslouží, aby ho pokousaly, když mě tak zlobí...“ ale bylo mu Ondry líto. Nikdo ho neslyší, ani v lese, ani když se probudí z nějakého hrozného snu.

„Matěji, vzpomínáš si na Jonáše?“ napadlo najednou maminku. „Jak byl na dně, v břiše ryby a nikoho neměl? Určitě tam byla tma a taky křičel. Taky už to vypadalo, že ho nikdo nemůže slyšet. A slyšel?“ (*Můžeme ukázat obrázek Jonáše v obrázkové bibli a nechat děti povyprávět, pokud přiběh znají.*)

Matěj se zamyslel: „Jenže Ondra je lump a do kostela nechodí, Pán Bůh ho asi nezná...“

„Jonáš byl přece taky neposlušný, dělal něco úplně jiného, než co měl. Víš, Matěji... (*doplňte jména dětí*), Bůh slyší volání Jonášovo, tvoje i Ondrovo. Prostě každého, kdo ho volá, protože se bojí, nebo trápí, nebo něco provedl a mrzí ho to. A stejně jako každý tatínek nebo maminka pomáhá; zažene to zlé a drží nás za ruku. Nenechal Jonáše v rybě, ani Ježíše v hrobě, ani nás samotné ve tmě.“

Matěj si klidně opřel hlavu. Tma kolem byla už docela jiná, protože tu nebyl sám. Usínal a myslel zase na Ondru. Docela rád by mu taky pověděl, že přece není sám, aby se nebál. Možná by sebral odvalu a taky by ho chytil za ruku. Třeba by byl Ondra rád, a kdo ví, možná by už tolik nezlobil.

Pro rozhovor

V Bibli je hodně volání o pomoc, podobných tomu, které volal Jonáš. Jsou to modlitby, které často i my zpíváme v kostele. Všimli jste si? Víte, jak se jim říká? (Žalmy.) Líbí se vám? Proč ano/ne? Proč je zpíváme? Kdy může být člověk tak moc smutný/vyděšený, že by se takhle modlil?

PRO STARŠÍ DĚTI

Pomůcky

- ~ Nápis z Ž 88: „Ze všech stran se na mě denně hrnou děsuplné rány jako vody, všechny najednou mě obkličují. Přítele a druha jsi mi vzdálil, jenom temnoty se ke mně znají!“ (Buď na velkém archu papíru, nebo nejlépe na tabuli nebo promítnutý na zdi), papíry, velký arch papíru na plakát, pastelky, lepidla, nůžky, noviny a časopisy s reportážními fotografiemi a barevné papíry, cokoli dalšího, co se může hodit při výrobě plakátu.
- ~ K bodu a) – tři obrázky: barevná reprodukce výtvarného díla s tématikou pekla, nebo podobnou (např. P. Brueghel: *Triumf smrti* – zachy-

cuje morovou zkázu); historická fotografie známé „pekelné“ události např. z války, z koncentračního tábora, z 11. 9. 2001 atp.; aktuální obrázky z novin s podobnou tematikou.

- ~ K bodu b) – nahrávku a text písně *Návštěva v pekle* (Svítá 407). (*Zvažte, zda je vhodné ve vaší skupince pracovat s touto písní, ne všechna slova jsou „pro děti“.*)

Společná část

Ukážeme dětem napsaný verš z Ž 88, nahlas ho přečteme a necháme děti chvílku přemýšlet. Vyzveme je, aby si představily, jak asi vypadá člověk, který se tak modlí. (Je-li dost času, můžeme je vyzvat, aby ho nějak ztvárnily – nakreslily, předvedly.)

- ~ Jak se asi ten člověk cítí?
- ~ Co mohou být ty „děsuplné rány“?
- ~ Kde může být?
- ~ Co by mu pomohlo?
- ~ Napadá vás někdo, kdo by se takto mohl dnes modlit?
- ~ Kdy byste se takto modlily vy?
- ~ Jak si představujete peklo?

1. Rozhovor nad obrázky

Předložíme dětem malbu:

- ~ Podle čeho se pozná, že je toto peklo? Kdo co dělá? (*Všímáme si, jak se projevuje zlo a trápení – bodá, dusí, zaslepuje, zotročuje, vede k pláči...*)
- ~ Co je na obrázku to hlavní? Co je známé?
- ~ Předložíme ke srovnání další obrázek.
- ~ Co mají obrázky společného? (*Smutek, temnotu, zkázu... i něco dobrého?*)
- ~ Mohl by někde na tom obrázku být žalmista, jehož slova jsme četli? Kde a proč? Slyšel by ho tam někdo? Jak by mu mohl někdo pomoci?
- ~ Předložíme poslední (aktuální) obrázek.
- ~ Víte, co to je za událost? Co jste o ní slyšeli?
- ~ Kdyby se tam někdo modlil takový žalm, jak by to asi znělo?
- ~ Vyzveme děti, aby složily krátký „žalm z pekla“ napsaly ho na plakát a dotvořily z připravených obrázků.
- ~ Myslíte, že Bůh takové volání slyší?

Zdůrazníme: Ježíš sestoupil do pekel, to znamená: Ježíš zná toto volání, slyší ho a přemáhá všechno zlo i smrt – na to se spoléháme.

2. Rozhovor nad písní

(Úvodní rozhovor nad žalmem – viz společná část.) Pustíme dětem nahrávku písně „Návštěva v pekle“.

Zeptáme se, co si z ní zapamatovali, teprve pak rozdáme texty.

Jak vypadá peklo, do kterého se zpěvák podíval? Kdo tam všechno je? Co dělají? (Spíš to vypadá jako útulná hospoda nebo táborák.)

Jak to, že to tak vypadá? Je tohle vůbec peklo? (Zpěvák je z toho taky zmatený, jde do pekla, ale peklo tu není; peklo přece vypadalo jinak – viz pátá sloka – něco se tedy změnilo!)

Co se změnilo, že peklo už není? (Ježíš strhnul závoru z pekelné brány, vyhlásil amnestii.)

Proč je zpěvák našťvaný? (Odpuštění se týká všech, nejen těch, kdo by si to podle zpěváka zasloužili.)

Našťvalo by vás to taky? Je to dobrá, nebo špatná zpráva?

Znamená to, že všichni budou rokovat s Ježíšem, nebo přece jen někdo zůstane „před branou“? (Sedmá sloka – v radost vejde ten, kdo ji hledá, kdo o ní stojí a opouští staré [zlo]zvyky.)

Co si má zpěvák počít, co má udělat? Co máme udělat my?

Vyzveme děti, aby vyrobily plakát k této písní, který by žalmistovi vzkázal, že „Ježíš sestoupil do pekel.“

Přesah

Tento oddíl kréda se liturgicky pojí s „tématem“ Bílé soboty. Můžete dětem ukázat fotky, nebo obrázky, jak vypadá začátek velikonoční vigilie. Před kostelem se zapalují svíčky a bohoslužba začíná ve tmě; světlo v chrámě se rozsvítí, až nad ránem jako symbol Kristova vzkříšení.

„Zlo plánují, přikazují v čistých, vyhřátých a dobře osvětlených místnostech s koberci na podlaze tiší, dobře oblečení a hladce oholení muži s dokonalou manikúrou, kteří nepotřebují zvyšovat hlas. Z toho přirozeně vyplývá, že mým symbolem pekla je něco jako úřady policejního státu nebo kanceláře skrz naskrz odporného obchodního sdružení. [...] Peklo si musíme představit jako stát, v němž se každý neustále stará o svou vlastní důstojnost a kariéru, stěžuje si na ostatní a žije smrtelně důležitými vášněmi – závistí, vědomím vlastní nepostradatelnosti a záští k ostatním!“¹¹⁴

114 C. S. Lewis, *Rady zkušného ďábla*, str. 10–12

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 217 – Nezná tu nikdo soužení mé; 456 – Před Tebou; 407 – Návštěva v pekle

Haleluja amen: 14 – Někdo mě vede za ruku; 36 – Pán Bůh je síla má
Evangelický zpěvník (dodatek): 604 – Buď sláva Bohu, chvála Otci;
605 – My vyznáváme

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMĚTOVÁNÍ

Ž 18,29 – Ty mi rozsvěcuješ světlo, Hospodine. Můj Bůh září do mých temnot.

MODLITBA

Milý Bože, děkujeme, že jsi s námi. Děkujeme, že nás slyšíš, když jsme tu teď spolu – že se s námi raduješ. Děkujeme, že nás slyšíš, když jsme smutní a sami – že se o nás postaráš. Žádná tma pro tebe není temná, noc jako den svítí, temnota je jako světlo. Amen.

TŘETÍHO DNE VSTAL Z MRTVÝCH

4. KVĚTEN 2014

Téma

Ježíš se dává poznat svým jako ten, který je živý a je na Boží straně. Nezůstal mrtvý. Pro nás překonal moc hříchu a smrti. Zbavuje strachu a proměňuje život.

Cíle

- Děti prožijí, jak se zklamání a smutek mohou změnit v radost ze setkání.
- Děti uslyší: Ježíš je živý, dává se různým způsobem poznat různým lidem. Tenkrát i dnes.
- Děti prozkoumají důvěryhodnost zprávy o tom, že Ježíš žije, a její důsledky pro naši víru.

Biblický text: Mk 16,9–13; J 20,1–29; L 24,13–33 (pro starší 1–49)

POZNÁMKY K TEXTU

K výpovědi Kréda

- **Třetího dne jedná Bůh** ¹¹⁵. Pak třetího dne vstal z mrtvých = byl vzkříšen = Bůh ho vzkřísil ¹¹⁶. Nejde o Ježíšův fakířský kousek, heroické sebeoživení. Ježíš se z lásky k nám tak ponížil, byl tak trpný, a zároveň tak zaměřený na Otce. Bez tohoto Božího aktu zůstává kříž křížem, smrt smrtí a soud soudem.
- Definice v NZ: Bůh je ten, který vzkřísil Ježíše. To je definitivní zjevení Boha.
- Vzkříšení není historicky ověřitelné, ale je naprosto skutečné. Vzkříšený není přízrak, má nepochybně, i když zároveň nepochopitelně, podobu Ježíšovu. Ježíšův příběh, jeho slovo, čin a utrpení se ve vzkříšení nerozplývají, ale potvrzují. Událost vzkříšení nelze postihnout libovolným způsobem, třeba v kategoriích přírodovědy či historie. Dovolává se víry a zprostředkovává se svědectvím. ¹¹⁷
- Jak Ježíš vstal z mrtvých nikdo neví, nikdo to neviděl, nikde to není popsáno. Evangelia ale popisují setkání řady svědků se Vzkříšeným a důsledky z nich plynoucí pro ty, kdo uvěřili. Prázdný hrob není důkaz, ale někam odkazuje. Ježíš sám se dává poznat, aktivita je na jeho straně. Nevypráví učedníkům, jak to bylo s jeho vzkříšením („jen“ připomíná slova proroků i vlastních předpovědí), ale posílá je nést dál zprávu o tom, že žije, a získávat další učedníky. **Naším úkolem není zkoumat vzkříšení, ale poznat se se vzkříšeným Ježíšem.** Bez setkání se Vzkříšeným se nedá žít plné křesťanství, ani zvěstovat evangelium.
- **Vzkříšení** není stvoření z ničeho, ani návrat do života, **to je cesta dopředu, k Bohu.** Je to překonání smrti životem, a to životem, který je Boží. Je to přechod do jiného prostoru, do Boží blízkosti. Vzkříšený Ježíš však vstupuje do našeho prožívání času, „protíná časovou osu“. Ježíšovo vzkříšení, na rozdíl od vzkříšení Lazara, je přechodem do jiné dimenze. On není

115 Viz obětování Izáka — Gn 22,4; vydání zákona — Ex 19,11; Jonáš v břiše ryby — Jon 2,1+11, Mt 12,40 atd.

116 Srv. Oz 6,2

117 J. M. Lochman

„uchopitelný“, ale zároveň jí s učedníky. Nanebevstoupení je potom možno chápat jako konec „protínání časové osy“ a je nutno je vidět spolu se sesláním Ducha svatého: „Neodejdu-li, Přímluvce k vám nepřijde. Odejdu-li, pošlu ho k vám.“¹¹⁸

- Různost zpráv odkazuje na to, že vzkříšení je nepostizitelná událost. Postizitelná je pouze odpověď svědků – jejich víra. Jak je možné, že ze skupinky truchlících zbabělců najednou byli evangelisté, kteří si pevně stáli za svým a neohroženě dosvědčovali, že Ježíš žije? (Ten Ježíš, který měl nejhorší pověst Bohem prokletého zločince a vyvrhele. S tím se přece nemohli chytit.) Díky čemu se změnili na následovníky, kteří byli ochotni za svou víru zemřít i mučednickou smrtí? Museli prožít otřesný zážitek setkání s Ježíšem, který jejich názory zcela přestavěl a který je zbavil i strachu. Museli prožít něco tak mohutného, že byli ochotni i zemřít za toho, kdo pro ně – i pro nás – překonal smrt!
- Vzkříšení předchází víru, ne obráceně. Výroky o Ježíšově vzkříšení nemůžeme vysvětlit jako pověst, protože pověsti se ustalují po desetiletí. Chvilé, kdy první Ježíšovi stoupenci poznali, že jejich učitel je živ a otvírá všem novou naději, nastala velmi brzy po jeho ukřižování.¹¹⁹
- Mrtvý Kristus by nám nebyl nic platný. Nepotřebujeme jen naučení a příklad, potřebujeme pomoc, sílu a znovuzrození. Potřebujeme někoho, kdo by z nás udělal nové lidi a dal nám nový život. A to nám dává živý Kristus.¹²⁰
- Ten, který se na kříži ve své smrti sjednotil s osudem hříšníků a vystavil se zničující moci zla, v zajetí smrti nezůstává. Vzkříšení je přemožením zla, zdoláním moci hříchu. Je Božím vítězstvím, které hříšníka neničí, ale oživuje. Bůh dává možnost se k němu připojit v pokání a přijetí odpuštění, v uznání, že je to skutečně Bůh, kdo má poslední slovo nad lidským životem. Vzkříšení je svědectvím Boží moci. A Boží moc bude vždycky přesahovat naše možnosti. Je tu něco, čemu nerozumíme a rozumět ani nemůžeme. Je tu něco, co je v Božích rukách a my to můžeme jen přijímat.
- Naše víra stojí a padá s tím, že Ježíš z Nazareta, ten ukřižovaný, opuštěný zvěstovatel odpuštění a pomoci druhým, byl vzkříšen. „Nebyl-li však Kristus vzkříšen, je vaše víra marná, ještě jste ve svých hříších.“¹²¹ Avšak Ježíš byl skutečně vzkříšen! Bůh nám skutečně odpouští naše viny a **snímá z nás břímě strachu** a nesvobody! On byl opravdu vzkříšen. Nejen v myslích lidu či kázání církve. Jen skutečné vzkříšení odpovídá na skutečnou smrt. A přináší skutečné odpuštění hříchů. Je živ a nic se mu nevymklo z rukou, ani ta další pokolení, ani budoucnost našeho světa. Vzkříšení je

118 Aleš Opatrný

119 Petr Pokorný

120 Viktor Hájek

121 1Kor 15,17

základ křesťanské víry, bez něj by z víry nezbylo nic¹²². Jakou hraje Kristovo vzkříšení roli v mé víře?

K příběhu

- Jedná se vlastně o několik příběhů seřazených do jednoho dle Mk 16,9–13, o různá setkání se Vzkříšeným. Časová posloupnost ale není důležitá.

Zásadní je závěr, že Ježíš žije – nezůstal ve své smrti. Některé zprávy o vzkříšení jsou k evangeliím připojeny později, ale nejsou méně věrohodné. Evangelia vznikala tak, že těm, kteří se setkali se zvěstí o vzkříšeném Ježíši a s jednáním v moci a síle Ducha svatého a uvěřili v něho, bylo potřeba připomenout: to je ten, který tu skutečně žil, trpěl a zemřel. Celý pozemský život Ježíšův je zajímavý jenom proto, že jsme uvěřili v něho vzkříšeného!

- Poznání Zmrtvýchvstalého nevychází z iniciativy svědků, ale **on sám se dává poznat**.
- Marie Magdalská¹²³ vidí Ježíše, mluví s ním, ale teprve až ji on **osloví jménem** jej poznává. Nemá se ho chytit, nemá ho držet (zadržet pro sebe), ale povědět tu dobrou zprávu dál učedníkům. Ale oni jí nevěří a truchlí dál¹²⁴. Žena není pro židy věrohodný svědek, navíc žena takové pověsti. Ježíš si vybírá zvláštní svědky, dodnes.
- Cesta do Emauz¹²⁵ přesně vystihuje situaci mezi učedníky a obrací důraz na **slova proroků**. Poznávají jej při **lámání chleba** a pak jim mizí z očí. Vzkříšený Ježíš není uchopitelný, „polapitelný“. Okamžik poznání je zároveň okamžikem loučení. Vystupují zde dva svědci – muži, jak požaduje zákon. Ale ani těm není snadné uvěřit¹²⁶.
- Setkání s učedníky¹²⁷ se událo za zavřenými dveřmi – ty nepředstavují žádnou překážku. Ježíš se staví do středu (je středem i našeho společenství, středem církve, středem mého života?), přináší **pokoj** (plnost spásy), „legitimuje“ se tím, že **ukazuje rány** – je to ten ukřižovaný. Strach učedníků se mění v **radost**, vidouce Pána. Ale ještě to není ta radost, kvůli které je budou považovat za opilé. Opět je tu **vyslání** k svědectví, tentokrát obecně a v souvislosti s **odpuštěním hříchů**. Ale Tomáš ani jim nevěří (to už zní skoro jako refrén – vzpomeňme si na to, když ani nám nevěří).

122 1Kor 15,14

123 J 20,1–18

124 Mk 16,11

125 L 24,13–33

126 Mk 16,13

127 J 20,19–25

- Ježíš se dává poznat i Tomášovi¹²⁸, ten odpovídá **vyznáním víry**, nikoli „zprávou o ohmatání“. Tomášova věta říká mnohem víc, než kdyby řekl: „Já jsem si sáhl.“ **Evangelium vede k vyznání víry, ne k ukojení zvědavosti.**
- Evangelium vede k tomu, abychom se **dnes** se Vzkříšeným setkali a v moci Ducha svatého o tom svědčili.

ÚSKALÍ

Výpovědi kréda

Vyhnete se o Ježíšově zmrtvýchvstání uvažovat ve filozofických kategoriích objektivní – subjektivní. Zmrtvýchvstalý není objektem, který bychom mohli pozorovat a studovat, kdykoliv se nám „zazdá“ a „zlíbí“. Ale to neznamená, že učedníci měli čistě „subjektivní vize“ na způsob halucinací. Spíše to znamená, že zkušenost, kterou učedníci udělali se Zmrtvýchvstalým ve zjeveních, přesahuje schéma subjekt – objekt, které je vlastní našemu normálnímu poznávání.¹²⁹ Používám příklady spíše z matematiky ne proto, že by událost vysvětlovaly, ale snažím se ukázat, že věci jsou nad naše chápání, nad možnosti naší představivosti. Pochopit nelze, snad jen žasnout. Nemusíme vysvětlit nevysvětlitelné a pochopit nepochopitelné. Ale máme (i ve svém životě) počítat s živým Ježíšem.

Příběhu

Příběh je poměrně dlouhý, je potřeba nezabíhat do podrobností. Záměrem je ukázat různé způsoby, jakými se Ježíš dává jednotlivým svědkům poznat, a jak jednotliví svědkové na setkání se vzkříšeným reagují. Ukázat, jak nás živý, zmrtvýchvstalý Ježíš zná. (Ví, jak se komu dát poznat.)

128 J 20,26–29

129 Karel Skalický

Literatura:

- LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédo: základy ekumenické dogmatiky*. Praha: Kalich, 1996.
- POKORNÝ, Petr: *Apoštolské vyznání: Výklad nejstarších křesťanských věroučných textů*. Třebenice: Mlýn, 1994.
- REJCHRT, Luděk: *Věřím: výklad apoštolského vyznání víry*. Praha: Kalich, 2012.
- Kážeme Krista : Výklad starocírkevních perikop pro zvěstování v církvi*. 1. díl. Praha: Synodní rada ČCE, 1994.
- HÁJEK, Viktor: *Co vyznáváme: 15 kázání o apoštolském vyznání víry*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1965.
- OPATRNÝ, Aleš: *Credo: úvahy o apoštolském vyznání víry*. Upravený přepis záznamu kázání, dostupný na adrese <http://goo.gl/0adJVP>.
- SKALICKÝ, Karel: *Třetího dne vstal z mrtvých podle Písem: nejstarší svědectví víry v Ježíšovo zmrtvýchvstání a jeho důsledky*. Ke stažení na adrese <http://goo.gl/ht4AU1>.

Internet, obrázky, pracovní listy:

- ~ Učíme se spolu roč. 1, sešit 3, Praha: Biblická jednota, 1993;
- ~ Učíme se spolu roč. 4, sešit 3, Praha: Biblická jednota, 1996;
- ~ <http://goo.gl/brLHc0> – dramatizace prázdný kufr (str. 36–39);
- ~ <http://goo.gl/JClgWK> – obrázky k vybarvení;
- ~ <http://goo.gl/y3LdI7> – vítězný věnec (kvíz);
- ~ <http://goo.gl/025mjg> – proměna (kvíz);
- ~ <http://goo.gl/YwcoCC> – radost (kvíz).

Cíl: děti prožijí, jak se zklamání a smutek mohou změnit v radost ze setkání.

Slibte předchozí neděli dětem, že přijde někdo, koho mají moc rády (někdo konkrétní, na koho by se mohly opravdu těšit), případně že něco přinese. Na začátku hodiny oznamte, že je vám to líto, ale ten, na koho jste se všichni těšili, tu není, musel někam odejít.

Jak je vám, když musí odejít někdo, koho máte moc rádi? **Je vám smutno?** Náš tatínek někdy musí jet na dva nebo tři dny na služebku. To Ondrášek i brečí, že chce „tady tatínka mít“. A co teprve Alešek! Jeho tatínek jezdí kamionem a bývá pryč celý týden. Jak tomu musí být smutno! (*Přizpůsobte dětem z vaší skupinky.*) A co když někdo odejde na delší dobu? Nebo napořád, navždy. To se někdy píše na smuteční oznámení, když někdo umře. Že odešel navždy. Už ho nikdy neuvidíme. To je pak nejen dětem, ale i dospělým hodně smutno.

Jak smutno asi muselo být Ježíšovým přátelům (učedníkům), když **umřel Ježíš**. Vždyť s ním byli každý den, každou hodinu. Byli jako jedna velká rodina. A teď je mrtvý, umřel. Odešel navždy. **Už ho nikdy neuvidí**. A nejenom to! Vždyť Ježíš všude vyprávěl lidem o tom, že je Bůh má rád, že se o ně stará, že je jim blízko a že mu mají důvěřovat jako Otci. A teď Ježíš sám umřel strašlivou smrtí, jakou může umřít jenom ten, koho Pán Bůh skutečně opustil. Jako by Ježíšovi nepřátelé řekli: Vidíte! Nic z toho, **co o Bohu říkal, není pravda!**

Ale třetího dne se stalo něco moc zvláštního. (Třetího dne Bůh často dělá zvláštní věci.) Nebeský **Otec dal Ježíši za pravdu!** Přiznal se k němu. Pozvedl ho. Vzkřísil. Ježíš vstal z mrtvých! **Ježíš žije** a je blízko každému z nás. Možná si říkáte: Bylo by přímo ho i vidět! Někteří lidé Ježíše po jeho zmrtvýchvstání opravdu i **viděli**. Ale stejně ho **nepoznali**. Až když je oslovil jménem (Marie!), nebo dělal něco, co předtím dělali spolu (večeře), nebo jim ukazoval rány na svém těle. A stejně se dávat poznat i nám.

V Bibli je hned několik zpráv o tom, jak se Ježíš po svém zmrtvýchvstání dával lidem poznat. Jednu z nich vám teď přečtu: „Ač byly dveře zavřeny, Ježíš přišel, postavil se a řekl: ‚Pokoj vám.‘ Potom řekl Tomášovi: ‚Polož svůj prst sem, pohleď na mé ruce a vlož svou ruku do rány v mém boku. Ne-

pochybuj a věř!' Tomáš mu odpověděl: **„Můj Pán a můj Bůh.“**¹³⁰ *Text čtete z Bible, Tomášovo vyznání můžete nechat znovu přečíst některému z prvňáčků. Ať děti vidí, že si nevymyslíte, ale vyprávíte jim to, co jste sami vyčetli z Bible.*

Ježíš žije a je i můj Pán a Bůh. I my tomu můžeme věřit. **Můžeme s ním mluvit** (v modlitbě) a důvěřovat mu. A **můžeme se z toho radovat!**

Zazpívejte písničku „Hrob je prázdný, pohleďte!“ – ze zpěvníčku *At jsi velký nebo malý*, vydal vo CB v r. 1996, písnička 11. (Text i melodie jsou radostné, jednoduché a pochopitelné – i pro předškoláky.)

„Pán byl opravdu vzkříšen.“¹³¹ *Verš několikrát zopakujte, můžete se u toho protáhnout, např.: Pán (vzpažíme) byl opravdu (doširoka rozpažíme) vzkříšen (naznačíme pohyb zdola nahoru). Mezi opakováním vysvětlíte význam jednotlivých slov.*

Na konci jako překvapení by měl přijít ten, na koho jste se všichni těšili. Může např. přinést malé koťátko či štěňátko nebo nějakou dobrotu, např. jablečný pudinkový dort. Pohladte si všichni zvířátko nebo snězte baštu. Mělo by to být pro všechny příjemné překvapení, měli by mít radost. Připomeňte: je úžasné, že je tu s námi, ještě úžasnější je, že je tu s námi živý Ježíš!

Přinesená dobrota může být na oslavu Jeho zmrtvýchvstání. Pokud jste seli řeřichu a ještě ji nesnědli, je i k tomu příležitost.

Pane Ježíši, děkujeme, že je tu s námi... a přinesla... Ale ještě víc děkujeme, že jsi tu s námi ty sám. Děkujeme, že jsi nezůstal v hrobě, ale **jsi živý napořád**. Na tebe se můžeme spolehnout. Amen.

Pokud si děti rády pokaždé odnáší z nedělký něco k připomínání, můžete jim dát list s veršem k zapamatování, děti ho pak vyzdobí tak, aby vyjadřoval radost. Verš přitom můžete znovu zopakovat. Pokud se učíte postupně krédo, použijte list s výpovědí kréda. Nebo použijte věnec vítězství – viz odkazy.

Pomůcky: „překvapení“, které přinese ten, na koho jste se všichni těšili; pastelky, voskovky; pro každého list s veršem či výpovědí kréda nebo z webu vytištěný kvíz.

130 J 20,26b–28

131 L 24,34b

Cíl: děti uslyší – Ježíš je živý, dává se různým způsobem poznat různým lidem. Tenkrát i dnes.

Zahrajte si hru: jeden dobrovolník předvádí osobu, kterou všichni přítomní dobře znají. Smí přitom mluvit (používat fráze typické pro předváděnou osobu – např. Marečku, podejte mi pero!), smí předvádět (dělat typická gesta), smí použít rekvizity (např. typickým způsobem nasazené brýle). Nesmí říkat: já jsem..., dělám... Ostatní hádají, kdo je tou předváděnou osobou. Podle čeho to poznali?

Poznat, kdo je kdo a jaké má úmysly, někdy není vůbec jednoduché. Ve hře to může být legrace. Ale ve skutečnosti?

O Ježíši jste minule slyšeli, že byl ukřižován, umřel a byl pohřben. Sestoupil do pekel. Ale **třetího dne** se stalo něco moc zvláštního! Třetího dne Bůh často dělá zvláštní věci. Nebeský Otec se k Ježíši přiznal! Pozvedl ho. Vzkřísil. Ježíš vstal z mrtvých! **Ježíš žije** a je blízko každému z nás. Ale jak tomu máme věřit? Jak to, jak ho, máme poznat? Doveďte si představit, že takto nějak se o tom mohli bavit Ježíšovi učedníci:

„Ježíš žije! Vzpomeň si, Tomáši, nejdřív to tvrdila Marie. Ta Magdalská.“

„No jo, ta byla pěkně zoufalá!“

„Doběhla k nám a vychrlila na nás: ‚Vzali Pána z hrobu, a nevíme, kam ho položili.‘ A že kámen je odvalený. Tak jsme tam taky šli, že Petře.“

„Jo, oba jsme běželi, ale viděli jsme jen prázdný hrob. Uklizený, to jo. Nevypadalo to tam jak po loupeži. Bylo to zvláštní. Ale co to dokazuje?“

„Jenže ona pak přiběhla znovu. Že prý mluvila s anděly. A se zahradníkem. Teda myslela si, že je to zahradník. Ale on ji pak oslovil jménem – **MARIE!** Tehdy ho poznala. **To je Ježíš! A žije!** Chtěla se ho chytit, ale on nedovolil, aby se ho držela. Poslal ji hned za náma.“

Děcka, není to úžasné? Ježíš nejenom Marii Magdalénu, ale každého z nás zná jménem. Každického na světě! I nám se může stát, že když k Němu mluvíme, když se modlíme, nebo zpíváme, zaslechneme své jméno, něco nás osloví. Protože Ježíš je živý a dává se poznat! Ale co řeknou učedníci na Mariinu zprávu?

„My jsme jí nevěřili. Taky, copak ženská je nějaký svědek? Ani u soudu by jí nevěřili.“

„Potom se vrátili ti dva, co šli na venkov. Z těch to zářilo!“

„Odcházel úplně zdrcený, plný zármutku. A vrátil se... no úplně jiní!“ Cestou že se k nim kdosi přidal. Mluvili s ním o Ježíšově ukřižování, o své naději i tom velikánském zklamání – jak na něho spoléhali, co od něho očekávali. Mluvili i o tom, s čím ráno přišly ženy a s čím jsme si nevěděli

rady. A on jim začal trpělivě vysvětloval, jak to v Písmu je. Všecka prorocství o Mesiáši, jak musel trpět a vejít do slávy. A pak s nimi večeřel. Vzdal díky, začal lámat chleba. Tehdy Ho poznali. To je Ježíš! A žije! Ale on jim zmizel. Vlastně už s ním nepotřebovali sedět. Věděli, co mají udělat. Podělit se o svůj prožitek, o sílu toho setkání! Vždyť už když s nimi cestou mluvil o těch prorocstvích, bylo jim, jako by „otvíral“ to, co je „schované“ v těch písmenkách. Byli tak zapálení! Spěchali za námi. A to byli svědci, kterým se dá věřit. Jenže my jsme ani jim nevěřili.

„A pak, ještě ten večer, přišel sem mezi nás. Vlastně jsme neměli čisté svědomí. Vždyť jsme Ho opustili, když bylo nejhůř. Teda kromě Jana. A zapřeli. Hlavně já.“ „Jo, Petře, ale on nás znovu zahrnul svým pokojem. Bylo to nádherné.“ „Dveře přece byly zavřené, strašně jsme se báli. I nás mohli obvinít a odsoudit. Ale on přišel, dveře nedveře, a úplně samozřejmě se postavil tam, kam vždycky. Do středu. Vždycky nás shromažďoval kolem sebe. Bez něho uprostřed tu byla zoufalá prázdnota.“ „No, prošel zavřenými dveřmi, ale nebyl to žádný duch. Ukazoval nám rány na rukách i na boku. **Byl to opravdu on!** Byl to ten stejný Ježíš, co umřel na kříži! **A teď je živý!** Odpustil nám a přinesl svůj pokoj. A hned nám také připomněl, že tu nejsme sami pro sebe. Ještě spousta lidí potřebuje slyšet o odpuštění!“

„Vám se to říká. Vy jste ho viděli na vlastní oči, slyšeli na vlastní uši. Marii ani těm dvěma jste také nevěřili. Tak se nedivte, že je to pro mě tak strašně těžké. Dokud si nesáhnu na ty jeho rány.“

Lidé jsou různí. A zmrtvýchvstalý Ježíš se jim také různým způsobem dává poznat. On ví, kdo z nás co potřebuje. Neexistuje jeden „správný způsob“ jak uvěřit. Někdo zaslechne osobní oslovení, když čte Bibli nebo poslouchá kázání, jinému se Bible otvírá postupně. Někdo prožije nějakou zvláštní zkušenost, jiný „obyčejné“ odpuštění. Ale to není důležité. Důležité je, že se nám různými způsoby dává poznat ten stejný živý, vzkříšený Kristus.

Jak se asi dá poznat Tomášovi? Přijde znovu a řekne: „Tak si sáhni! Nepochybuj a věř!“? Dál v Bibli nečteme žádný „protokol o ohmatání“, ale krásné vyznání víry: „Můj Pán a můj Bůh“. Ale Ježíš Tomáše nechválí. Chválí ty, kteří ho neviděli a uvěřili. Ty, kdo i tak poznali, že **Ježíš je živý**. A kdo poznal, že Ježíš je živý, ten si to nenechává pro sebe. I když riskuje, že ho druzí nepochopí, že se mu budou posmívat nebo mu provedou ještě něco horšího. Stojí mu to za to. Protože když Bůh vzkřísil Ježíše, otvírá se tím něco úžasného i nám.

Čtení – Mk 16,9–13 a J 20,19–29 nebo část (*doporučuji číst biblický příběh až po vyprávění, děti ho lépe vnímají*).

Jakými způsoby se zmrtvýchvstalý Ježíš dává poznat? Můžete to napsat či nakreslit kolem verše k zapamatování: „Pán byl opravdu vzkříšen.“ (L 24,34 b). Každý na svůj list (pokud si děti rády pokaždé odnáší z neděly něco k připomínání) nebo společně vytvořte plakátek. Každý nakreslí (napíše) něco a pak to nalepte kolem verše. Probírejte s dětmi, co mají na obrázcích (v textech), mezitím několikrát znovu zopakujte verš. Podle potřeby mezi opakováním vysvětlíte i význam jednotlivých slov verše.

Nebo k učení verše použijte obrázek prázdného hrobu (jeskyně) s „pohyblivým kamenem“, který postupně po každém zopakování víc a víc zakrývá text. (Učíme se spolu roč. 4, sešit 3)

Pokud se učíte postupně krédo, použijte list s výpovědí kréda. Nebo použijte věnec vítězství – viz odkazy.

Pomůcky: listy papíru s veršem či výpovědí kréda uprostřed (pro každého nebo jeden velký) nebo z webu vytištěný kvíz; pastelky, voskovky; příp. pohyblivý obrázek k učení verše či výpovědi kréda; na vyprávění by se mohlo sejít víc svědků – učitelů NŠ nebo pomocníků, kteří by odříkali jednotlivé role (milovaný učeník – Petr – Tomáš).

PRO STARŠÍ DĚTI

Cíl: děti prozkoumají důvěryhodnost zpráv o tom, že Ježíš žije a jejich důsledky pro naši víru.

Vyzvěte děti, aby si vzpomněly na nějakou konkrétní velkou událost, kterou jste ve sboru prožili během posledních max. dvou, tří let (instalace, oslavy, sborový den, zájezd, ...). Nechte je vyprávět (nebo napsat zatímco vy si něco povídáte s mrňaty), jak to prožívaly. Jsou všechny vzpomínky stejné? Doplnují se? Nebo si i v něčem odporují? Kdo byl u toho, přidá autentický zážitek. Kdo u toho nebyl, opíše to od jiných. Pokud bychom opisovali jen od jednoho nebo popisovali vymyšlenou událost, budou všechny zprávy sladěné. A co teprve, když se jedná o zprávu o události, která je nepopsatelná lidskými slovy!

Podívejte se teď do Bible na zprávy o **Ježíšově zmrtvýchvstání** – srovnajte J 20 a L 24 (příp. i Mk 16,1–14).

Jsou „sladěné“? Shodují se? V čem se liší? (*Polovina dětí sleduje jeden text, ostatní druhý – v Bibli nebo nakopírované.*)

Jedné skupince dejte přečíst symboly ve sloupci (zbytek zakryjte), druhé v řádku (opět zbytek zakryjte). Kdo má pravdu? Ten kdo četl B nebo ten kdo

četl 13? Kdo má pravdu – Lukáš nebo Jan? (V jiných souvislostech můžeme vidět různé věci.)

A
12 13 14
C

Co mají evangelijní zprávy společné?

- Prázdný hrob – je důkazem Ježíšova zmrtvýchvstání? Co působí? (Zděšení, zmatek.)
- Setkání s Ježíšem – jak na ně svědci reagují? (Mluví s Ježíšem, nepoznávají ho.)
- Ježíš sám se dává poznat – Jak? (Oslovuje – Marie!; dělá učedníkům známé věci – lámání chleba, rybolov; ukazuje rány – přítomný je tentýž jako ukřižovaný – je to on.)

Jaký tedy je zmrtvýchvstalý Ježíš?

- Je to ten stejný Ježíš, nese na sobě stopy předchozích událostí – rány po křižování.
- Není duch, má maso a kosti, je možné se ho dotknout, může jíst¹³².
- Je jiný, není svázán prostorem a časem, jde dopředu, k Bohu, patří do Boží dimenze.

Nakreslete na papír nebo tabuli dvě jednoduché figurky otočené tváří k sobě navzájem. Tyto figurky žijí v tomto dvojrozměrném prostoru, v této ploše, jsou to „plošňáci“. Jak je vidíte vy? Jak se vidí oni navzájem? (Jako čárky.) Jak vidí nás? (Nižak, pokud se nedotkneme plochy, nebo ji neprořízneme.)

Stejně Bůh ze své dimenze nás vidí jinak, než my sebe navzájem. A pro nás není uchopitelný, popsatelný někdo, kdo žije v Božím prostoru, pokud nepronikne do té naší „plochy“.

¹³² L 24,37-43

Je pro naši víru důležité, jestli Ježíš vstal z mrtvých?

- Je obsahem nejstarších vyznání.¹³³
- Stojí na něm pravost naší víry.¹³⁴
- Závisí na něm naše vykoupění.¹³⁵
- **Třetího dne vstal z mrtvých = byl vzkříšen = Bůh ho vzkřísil.**¹³⁶ Třetího dne jedná Bůh.

Pomůcky: papír, tužky; Bible ČEP a Kral., nebo nakopírované texty; velký papír či tabule a fix na kreslení „plošňáků“.

PŘESAH

- <http://goo.gl/P7c7OP> – **prázdný kufr** (str. 36–39) – krásná, ale zřejmě časově náročná dramatizace. Pokud byste ji chtěli využít, je potřeba ji připravit min. 2 týdny dopředu. (Říct dětem, co mají přinést; na další schůzce uložit věci do kufru; teprve na třetí schůzce děti najdou prázdný kufr.)
- Můžete využít také hudebního svědectví – reprodukováná hudba G. F. Händela – Mesiáš (velký chór č. 42, árie č. 43) nebo zahajujete-li bohoslužby společně v kostele, domluvte se s varhaníkem a farářem, aby jako vstupní píseň zařadili Handellovu: „Buď tobě sláva, jenž jsi z mrtvých vstal!“ (EZ 346). Vždyť každá neděle je oslavou Kristova vzkříšení! Mluvte pak s dětmi o tom, jak na nás působí tato hudba – vznešená, majestátní a přece radostná – a jak lépe než slova vystihuje, co se událo s Ježíšem.
- Sestavte vítězný věnec (je na něm text dnešní výpovědi kréda) nebo použijte jiný kvíz či obrázek k vybarvení – viz odkazy.

133 1Kor 15,3–4: *Odevzdal jsem vám především, co jsem sám přijal, že Kristus zemřel za naše hříchy podle Písem a byl pohřben; byl vzkříšen třetího dne podle Písem, ukázal se.*

134 1Kor 15,14–15a: *A jestliže Kristus nebyl vzkříšen, pak je naše zvěst klamná, a klamná je i vaše víra, a my jsme odhaleni jako lživí svědkové o Bohu.*

135 1Kor 15,17: *Nebyl-li však Kristus vzkříšen, je vaše víra marná, ještě jste ve svých hříších.*

136 Srovnejte 1Kor 15 Kral. a ČEP

- Neuvěřitelné, ale pravdivé – pokusy s proužkem papíru (podle Učíme se spolu roč.1, sešit 3)¹³⁷. Splete konce papírového proužku tak, aby vznikl kroužek. Vybarvěte vnitřní a vnější stranu různými barvami. Konce druhého proužku také splete, ale tak aby proužek byl jednou překroucený. Při vybarvování zjistíte, že nemá vnitřní a vnější stranu! Zkuste pak oba proužky rozstříhnout uprostřed a sledujte, co se stane. Neuvěřitelné? Je-li něco neuvěřitelné, může to být skutečné! (Můžete totéž zkusit i s 2× překrouceným proužkem.) Na polovinu šířky proužku můžete napsat nebo předem nakopírovat verš k zapamatování, aby si ho děti mohly odnést domů.

¹³⁷ Viz např. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Möbiova_páska>, <<http://macek-kolovraty.webnode.cz/news/mobiova-paska/>>

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 18 – Buď Bohu všechna chvála čest; 309 – Stál jsem v tu dobu;
324 – Šly zrána ke hrobu

Evangelický zpěvník + dodatek: 334 – Kristus Pán vstal z mrtvých;
341 – Veleben Bůh buď, jeho čin; 344 – Kristus Pán, Král věčné slávy;
346 – Buď tobě sláva, jenž jsi z mrtvých vstal; 350 – Přemohl Ježíš smrti moc; 667 – Vítězi k poctě zpívejme

Ať jsi velký nebo malý: 11 – Hrob je prázdný, pohleďte!

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMĚTOVÁNÍ

L 24,34b – Pán byl opravdu vzkříšen.

MODLITBA

Pane Ježíši, děkujeme že jsi tu s námi ty sám. Ty jsi nezůstal v hrobě, ale jsi živý napořád. Děkujeme, že se nám dávaš poznat tolika různými způsoby. Ty nás znáš a víš, co každý z nás potřebuje. Na tebe se můžeme spolehnout. S tebou se smíme radovat! Amen.

VSTOUPIL NA NEBESA, SEDÍ PO PRAVICI BOHA, OTCE VŠEMOHOUCÍHO

11. KVĚTEN 2014

TÉMA

Ponížený Ježíš je vyvýšen do Boží slávy. Je zpátky u Boha, svého i našeho Otce jako náš přímluvce. Není mrtvý, nýbrž žije, žije pro nás. Ježíšův odchod umožňuje nový příchod.

CÍLE

- Děti prožijí, že je navzájem něco spojuje a zároveň jsou spojeni s Ježíšem, který, i když ho nevidíme, je s námi, myslí na nás a má nás rád a my s ním můžeme být ve spojení skrze modlitbu.
- Děti přemýšlejí o loučení, o odchodu, o svém prožívání a do toho slyší příběh o Ježíšově nanebevstoupení. Uvědomí si, že Ježíš odchází a teď je to na nás – poslat Ježíšovu lásku dál.
- Děti se učí pracovat s biblickými texty o nanebevstoupení, hledají v nich podobnosti a snaží se najít propojení Bible a Apoštolského vyznání víry. Snaží se odpovědět na otázku „Jak je s námi Ježíš?“

Biblický text: Sk 1,1–14

POZNÁMKY K TEXTU

K příběhu

- **40 dní** – je symbolické číslo, v Bibli je to čas potřebný k obrácení, ke změně života, k pochopení, zkratka opravdu vrchovatě (40 dní byl Mojžíš na hoře Sinaj, 40 dní Izrael putoval po poušti, 40 dní se Ježíš postil a byl pokoušen). Evangelista tím vyjadřuje, že Ježíšův pobyt s učedníky je dostatečný, aby se teď oni mohli stát vyslanci zvěsti evangelia.
- **Křest vodou** – Jan Křtitel křtil vodou na odpuštění hříchů a připravoval lidi na to, co přijde, na **křest Duchem** – znamená to, že příchod zaslíbeného Mesiáše už je tady, Vzkříšený Ježíš přímo dává nebo zaslubuje Ducha svatého.
- **„Nanebevzetí“ nebo „nanebevstoupení“** – v dogmatikách a v liturgickém roce se tradičně mluví o „nanebevstoupení Páně“. Lukáš ale píše, že byl Ježíš od nich „vzat“. Pasivní tvar vyjadřuje, že jde o rozhodnutí a čin Boží.
- **Oblak** – odkazuje na zvláštní Boží blízkost a přítomnost, provázející Boží lid na cestě vysvobození z otroctví.

K výpovědi Kréda

- „Nanebevstoupení definitivně uzavírá pozemský život Ježíše Nazaretského, ale zároveň otvírá nový úsek dějin spásy, věk Ducha, věk církve.“¹³⁸
Téma nanebevstoupení, seslání Ducha svatého a vznik církve spolu velmi úzce souvisí, proto jsme nakonec vybrali pro tato témata po sobě jdoucí příběhy ze Skutků apoštolských.
- „Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce Všemohoucího“ – je lidský pokus o vyjádření Kristova vyvýšení, vítězství a svrchovanosti.
- P. Pokorný i J. Ratzinger mluví o kontrastu – výpověď „Ježíš vstoupil na nebesa“ (do nejužšího společenství s Bohem) je v kontrastu k Ježíši popravenému a sestupujícímu až do pekel (nejdál od Boha). „Nebe je tedy budoucnost pro člověka a lidstvo, kterou si samo nemůže dát.“¹³⁹

¹³⁸ J. M. Lochman: *Krédo*

¹³⁹ J. Ratzinger: *Úvod do křesťanství*

- Místo po pravici neoznačuje žádné konkrétní místo, nýbrž spíše „postavení“ či funkci Ježíše Krista – je totiž nejčestnější místo, na pravici vladaře sedali ti, kterým byla propůjčena výkonná moc (Ježíš přijde soudit). „Vzkříšený a nanebevzatý Ježíš dostává podíl na Boží moci a slávě.“¹⁴⁰ Teprve toto spojení Ježíše poníženého, ukřižovaného a Ježíše vyvýšeného po Otcově pravici dává smysl jeho smrti.
- „Sedí“ – je definitivní umístění, je to jistota, že máme přítele na nejvyšších místech. Po pravici Boží sedí ten, který žil na zemi, trpěl, zemřel a nakonec vstal z mrtvých. S Ježíšem tam sedí celý jeho příběh i příběhy naše.

ÚSKALÍ

Nanebevstoupení není vyjádření popisné, ale vyjadřuje, že Ježíš odchází k Otci. Kam šel Pán Ježíš? Ke svému i našemu Otci, nikoliv „na obláček“ nebo „do nebička“. To musíme mít stále na paměti, abychom z příběhu o nanebevstoupení neudělali historku o Ježíši, který usedl na oblak a odletěl do nebe. Nanebevstoupení zvěstuje, že Ježíš je u Boha, je vyvýšen, není mrtvý, ale žije, sedí na pravici Boha Otce a odtud přijde.

Nanebevstoupení je radostná událost! Dávejme si pozor, abychom z toho neudělali pohřební událost. Je dobré zdůraznit, že Ježíš vstoupil do slávy Otce, je stále s námi a přijde znovu.

ODKAZY

RATZINGER, Joseph: *Úvod do křesťanství*. Brno: Petrov, 1991.

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédo: základy ekumenické dogmatiky*.

Praha: Kalich, 1996.

POKORNÝ, Petr: *Apoštolské vyznání: Výklad nejstarších křesťanských věroučných textů*. Třebenice: Mlýn, 1994.

REJCHRT, Luděk – RADA, Miroslav: *Slunce svítí všem: vyprávění z Knihy knih pro malé i velké děti*. Praha: Česká biblická společnost, 1994.

140 J. M. Lochman: *Krédo*

Už jste se museli s někým navždycky rozloučit? Třeba s nějakým kamarádem, který odjel do ciziny nebo se odstěhoval někam hodně daleko? Bylo vám smutno? Nechal vám něco na památku nebo nějaký vzkaz či dáreček? Nebo máte nějakou společnou fotku? A zůstali jste spolu nějak ve spojení?

To se v životě stává, že některé kamarády ztrácíme, protože se odstěhují daleko – do jiného města, do jiné země. Je to těžké se rozloučit, zvláště když jsme společně zažili spoustu legrace a dobře si rozumíme. Býváme smutní, ale něco nám může pomoci, abychom nebyli tak moc smutní. Víte, co to je?

Když nám ten kamarád nebo kamarádka nechá něco na památku.

Když máme jistotu, že si budeme moci občas zavolat nebo napsat dopis nebo naše maminka si zavolá s jeho maminkou a pak nám řekne, co je nového. Zkrátka když neztratíme spojení.

Když máme naději, že se zase někdy někde potkáme.

Ježíš měl taky kamarády, své učedníky. Měli ho moc rádi. Zažili s ním spoustu věcí. Asi to nebyla vždycky legrace, ale bylo jim s Ježíšem dobře. A víte proč? Ježíš je měl rád. Měl je rád, i když občas zlobili a dělali hlouposti, něco slíbili a pak to nedodrželi. Stejně jako vás mají rádi vaši rodiče, i když občas zlobíte a neposloucháte. Ježíš a učedníci k sobě byli připoutaní.

(Vyndejte kousek lana a udělejte z něho kolečko – jako pouto. Můžete ztvárnit i celý příběh – postavičky učedníků – vystřižené postavičky z časopisů nebo postavičky z flanelografu nebo z lega, jedna výraznější postavička je Ježíš, postavte je do kolečka a kolem nich udělejte kolečko z lana.)

Učedníci byli moc smutní, když Ježíš umřel na kříži. Chyběl jim v jejich kruhu. Pak se ale stalo něco zvláštního, co nikdo nečekal. O tom jsme si povídali minule. Ježíš byl vzkříšen, vstal z mrtvých a zase se s nimi setkával, zase byl uprostřed nich. O to pouto nepřišli. Sice to bylo trochu jiné setkání než dřív, ale učedníkům s Ježíšem bylo dobře. Ježíš jim vyprávěl příběhy, vysvětloval jim, co se vlastně stalo a co mají teď dělat.

(Postavičku Ježíše můžete odít do bílého roucha a dát ji doprostřed kruhu. Můžete se děti zeptat, co se změnilo, co je po Ježíšově vzkříšení jinak.)

Naposledy s ním byli na hoře. Ježíš jim ještě něco povídal a pak ho už neviděli. Byl tam jen oblak. Dívali se vzhůru a říkali si: Co bude dál? To už Ježíše nikdy neuvídíme? Budeme zase sami?

Vtom si Petr vzpomněl, co jim Ježíš říkal taky jednou na hoře: Nebojte se, já s vámi budu pořád, i když mě neuvídíte. Zůstaneme ve spojení. Budu u svého Otce. Nemusíte se bát. Tam na vás budu čekat. Tam pro vás chystám zaslíbenou hostinu.

Je to jako když jdete do školky. Maminka s tatínkem tam s vámi nejsou, ale myslí na vás, mají vás rádi, těší se na vás. Možná maminka taky doma chystá hostinu a až se vrátíte ze školky a tatínek z práce, budete se společně radovat.

Učedníci šli pomalu z hory dolů do města. Moc nemluvili. Bylo jim smutno. Když přišli domů, začali se společně modlit: „Pane Bože, je nám smutno. Pomoz nám. Pane Ježíši, my se bojíme, když tu s námi nejsi. Prosíme, pomoz nám.“

A pak – jako by je někdo vzal za ruku, objal, položil ruku na rameno. To pouto s Ježíšem je tu dál. Nějak se postupně přestávali bát, už nebyli tak smutní, trochu se i usmívali.

Petr tiše zašeptal Janovi, který seděl vedle něj: „Já myslím, že Ježíš není daleko. Skoro jako by byl tady s námi.“

A Jan se na něj udiveně podíval: Vidiš, mně to taky tak připadá.“

(Na závěr můžete vzít ještě jedno lano a nechat ho viset nad kruhem učedníků jako ilustraci toho, že Ježíš je s nimi, i když ho nevidí a jsou k němu i nadále připoutáni, i když trochu jinak než když byl s nimi na zemi. Můžete se děti zeptat, co se změnilo, co je po Ježíšově nanebevstoupení jinak.)

Učedníci zůstali spolu, modlili se, vzpomínali na Ježíše a čekali, co se bude dít dál. Co pro ně Pán Bůh připravil.

My se, děti, taky teď společně pomodlíme jako učedníci. Modlitba je naše spojení s Ježíšem, který vstoupil na nebesa a sedí po pravici Boha, našeho Otce.

(Pokud máte dlouhé lano, můžete si sednout do kruhu, děti lano drží a konec lana směřuje do středu, kde je buď obrázek nanebevstoupení Páně nebo Ježíšův kříž nebo svíčka nebo jakýkoliv symbol odkazující na Boží přítomnost.)

Pane Ježíš Kriste, děkujeme, že jsi s námi, i když tě nevidíme. Děkujeme ti, že můžeme cítit tvou lásku. Děkujeme ti, že jsme k tobě připoutáni a ty nás pevně držíš a nepustíš. Děkujeme ti také, že jsme láskou připoutáni k sobě navzájem, s našimi rodiči, sourozenci, prarodiči, kamarády. Amen.

(Můžete ještě dětem dát pracovní list k Nanebevstoupení od Z. Šorma, poslouží jako možnost si vymalovat obrázek i jako možnost opakování. Děti si tam mohou dopsat nebo domalovat, jak s námi Ježíš je (modlitba, příběhy v Bibli, myslí na nás, pouto lásky, křest, Večeře Páně aj.)

Pomůcky: postavičky učedníků a Ježíše (vystřížené z novin, časopisů, flanelograf nebo lego postavičky či jiné), dva kousky lana, případně ještě jednou dlouhé lano a svíčka nebo kříž apod.; <http://goo.gl/cuOWF6> – pracovní list z katechetického webu.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Vyprávění o Ježíšově nanebevstoupení můžete začít rozhovorem nad obrázky s tématem loučení, odcházení, ztráty – co se na tom obrázku děje? Někdo se loučí? Někdo odchází? Co asi prožívají ti, kdo zůstali? Je jim smutno? Mají radost? Bojí se?

A co vy, už jste to někdy zažili – loučení s někým, koho máte hodně rádi – s rodiči před odjezdem na tábor, s kamarádkami na táboře, s farářem, s paní učitelkou? Co jste prožívali? Bylo vám smutno? Těšili jste se, že se zase uvidíte? Měli jste strach, že to bez rodičů na táboře neovládnete?

(Pokud nemáte k dispozici obrázky, můžete vyjít pouze ze situace dětí.)

Pamatujete si ještě, jak prvního dne po sobotě, za časného jitra, přišly ženy ke hrobu s vonnými mastmi, aby pomazaly Ježíšovo mrtvé tělo a našly kámen od hrobu odvalený? Vešly dovnitř, ale Ježíšovo tělo ne našly. Nerozuměly tomu, byly úplně bezradné. A v tom u nich stáli dva muži v zářícím rouchu a ptali se jich: „Proč hledáte živého mezi mrtvými? Není zde, byl vzkříšen!“ Ježíš je pravý člověk, zemřel pravou nefalšovanou smrtí. *(Můžete dětem ukázat obrázek Ježíše na kříži, např. zpěvník Břs str. 122–123.)* Ale Ježíš je také pravý Bůh, a proto jeho smrt nebyla a nemohla být úplným koncem. Kámen je odvalen. Hrob je prázdný. Ježíš byl vzkříšen. *(Můžete dětem ukázat obrázek prázdného hrobu, např. zpěvník Břs str. 131.)* Vidíme, že tenhle příběh Boží lásky a odpuštění prostě nemohl skončit v hrobě.

Ježíš se po svém vzkříšení s učedníky potkával. Sice jinak, ale přece jen to byl on – vzkříšený Ježíš. Ještě znovu jim odpustil, co potřebovali odpustit. Ještě znovu je povzbudil a poslal na cestu zvěstování. Ještě byl s nimi zde na zemi, v jejich starostech, v jejich domech, u jejich stolu, na jejich cestě. Vzkříšený Pán dal učedníkům dost příležitostí, celých 40 dní, aby ho potkali a aby je ujistil: Jsem živý, zůstávám s vámi, i když se stmívá, i když vám ubývá sil.

Ježíš zval rád lidi ke stolu. *(Můžete dětem ukázat obrázek hostiny, např. kniha Slunce svítí všem str. 116.)* Rád stoloval se svými učedníky, a tak je pozval i na rozloučenou ke stolu. Seděli kolem jednoho stolu a vzpomínali na to, co spolu zažili.

Ježíš se najednou postavil a řekl učedníkům: „Nebojte se, nerozcházejte se, zůstávejte spolu a čekejte veliké Boží divy. Budete pokřtěni Duchem Božím.“

Učedníci tomu moc nerozuměli, ale co může být větší Boží div než příchod Božího království. A tak se Ježíše ptali: „Pane, takže to přijde brzy? Království Boží? Už se můžem začít těšit?“

Ježíš jim řekl: „Tím si vůbec nelamte hlavu, kdy to nastane, kdy přijde Boží království. To není vaše věc. To je Boží věc. Já odcházím ke svému Otci, který mě poslal a vás posílám, abyste tu radostnou zprávu poslali dál. Pošlete to dál. Předějte to vašim dětem. Vše, co jste ode mne přijali. Vše, co jste se ode mne naučili. Vše, co jste se mnou ve svém životě zažili. Pošlete to dál. Nenechávejte si to nejdůležitější, na čem stojí váš život, pro sebe. Netajte to vašim dětem ani sousedům ani známým. Začnete v Jeruzalémě a budete pokračovat po celém Judsku a potom v Samaří a pak půjde evangelium až na kraj světa, který znáte. Nebojte, nebudete na to sami, dostanete sílu od Boha.“

Učedníci měli na mysli i na jazyku ještě spoustu otázek. Ale odpovědi jim bylo Ježíšovo nanebevzetí. Po těch slovech byl totiž Ježíš před jejich zraky vzat vzhůru a oblak jim ho zastřel. Ježíš se vrátil domů, ke svému Otci, ale v jeho síle budou učedníci zvěstovat evangelium všem národům. *(Můžete dětem ukázat obrázek nanebevstoupení, např. zpěvník BTS str. 139.)*

Ale to bude ještě chvíli trvat, protože zatím tu stojí jak zařezaní. Upřeně hledí k nebi. Jako kdyby jim uletěl milovaný balónek. A možná by tam stáli do dneška, kdyby je neoslovili dva muži v bílém rouchu a neobrátili jejich zrak úplně jiným směrem: „Haló, haló, muži z Galileje, co tu stojíte, jako kdyby vám uletěly včely? Co tu stojíte jak zkamenělí a zíráte kam se vám ztratil váš Pán? Dostali jste úkol, tak na co čekáte? Jen se pěkně vydejte na cestu, čekejte a těšte se. On určitě splní, co slíbil.“

Konečně se pohnuli. Zatím směrem dolů z Olivové hory. Vrátili se do Jeruzaléma a začali plnit Ježíšův úkol, zůstali spolu, modlili se a očekávali veliké Boží divy. A Ježíš s nimi byl v jejich modlitbách. *(Můžete dětem ukázat obrázek k písni „Někdo mě vede za ruku“ ze zpěvníku BTS str. 45.)*

My se, děti, taky teď společně pomodlíme jako učedníci. Modlitba je naše spojení s Ježíšem, který vstoupil na nebesa a sedí po pravici Boha, našeho Otce.

Pane Ježíš Kriste, děkujeme, že jsi s námi, i když tě nevidíme. Děkujeme ti, že můžeme cítit Tvou lásku. A prosíme tě, ať umíme tu tvou lásku posílat dál. Amen.

(Můžete ještě dětem dát pracovní list k Nanebevstoupení od Z. Šorma, poslouží jako možnost si vymalovat obrázek i jako možnost opakování. Děti si tam mohou dopsat nebo domalovat, jak s námi Ježíš je [modlitba, příběhy v Bibli, myslí na nás, pouto lásky, křest, večere Páně aj.]])

Pomůcky

Různé obrázky k situaci loučení:

- ~ <http://goo.gl/6MGA7k>, <http://goo.gl/TpXUdP>;
- ~ obrázek Ukřížovaného a Vzkříšeného Ježíše, jak odchází do nebe, ve zpěvníku *Bud' tobě sláva* (str. 139 nebo 149);
- ~ nebo fotka, jak se ve sboru loučíte s farářem, s farářkou, můžete využít i téma smrti – obrázek hřbitova, pohřbu.

Obrázky, které vám mohou pomoci vyprávět příběh o nanebevstoupení:

- ~ <http://goo.gl/zrWXuU>, <http://goo.gl/VtA21x>,
<http://goo.gl/Ux81wj>.

Případně můžete použít obrázky ze zpěvníku *Bud' tobě sláva* nebo ze *Sví-tá* apod.

PRO STARŠÍ DĚTI

Práce s biblickými texty

1. Na velkém papíru máme napsanou výpověď Kréda: *Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího (odkud přijde soudit živé i mrtvé)*.
2. Co se patří k minulosti? Co patří k přítomnosti? Co se vztahuje k budoucnosti? (Minulost = nanebevstoupení; přítomnost = sedí na pravici; budoucnost = soud.)
3. Čtyři evangelia, čtyři texty o nanebevstoupení a svědectví Skutků apoštolských (Mt 28,16–20, Mk 16,9.20, L 24,44–53, J 16,25–28, Sk 1,1–14, případně J 14,1–4) – rozdejte každému dítěti nebo skupince dětí jeden text. Mají za úkol si text přečíst a vyplnit tabulku, kterou budete mít připravenou na velkém papíru nebo tabuli. Je dobré je upozornit, že z žádného textu se nedozví všechny odpovědi.

Odpovídají na otázky:

- ~ Co dělal Ježíš před nanebevstoupením?
- ~ Co dělali učedníci před nanebevstoupením?
- ~ Kde se nanebevstoupení odehrálo a kdo u toho byl?

- ~ Jak se nanebevstoupení Ježíšovo událo?
 - ~ Co prožívali učedníci po Ježíšově nanebevstoupení?
 - ~ Co dělali učedníci po Ježíšově nanebevstoupení?
 - ~ Byl Ježíš nějakým způsobem i po svém nanebevstoupení s nimi?
 - ~ Co se z tohoto biblického textu objevuje ve výpovědi Kréda?
4. Podívejte se na tabulku. Mají všechny tyto biblické oddíly něco společného? Co vás v těch textech zaujalo? Co pro vás bylo nové?
 5. Jak je s námi Ježíš dnes? Jaký úkol nám dal? Plníme ho?

Pomůcky: velký papír.

PŘESAH

Ježíš je u Boha. Není fyzicky přítomen ve světě. Je s námi skrze Ducha svatého. My ho můžeme (máme) ve světě „zpřítomňovat“ – to je něco aktuálního, úkol pro nás.

1. Na velký papír napište NANEBEVSTOUPENÍ – zeptejte se dětí, co to znamená, co je napadá, s čím mají toto slovo spojené, s jakým příběhem, s jakou představou atd.
2. Ježíš po svém vzkříšení pozval učedníky na horu, kde jim dal úkol. Pamatujete si, jakou roli hrála v Ježíšově životě „hora“ – které příběhy, události se na hoře odehrály? (Dábel vzal Ježíše na vysokou horu a ukázal mu všechna království světa, Kázání na hoře – blahoslavenství atd., proměnění na hoře.)
3. Na velký papír s nápisem NANEBEVSTOUPENÍ položte nějaký obrázek nebo ikonu Vzkříšení Páně, kolem obrázku položte tyto předměty: Nový zákon nebo celou Bibli, fotografii lidí různých národů a ras, fotografii z křtin nebo křtitelnici nebo nějaký obrázek vztahující se ke křtu, obrázky nebo materiály z biblických hodin, fotku nebo obrázek s večeří Páně nebo kalich a talířek, který se používá na večeři Páně ve vašem sboru.
Zeptejte se dětí, co vidí, co to může znamenat, jak tomu, co vidí, rozumí?
4. Ke každému předmětu, mohou děti přiložit papírek s jedním z úkolů, které Ježíš jedenácti učedníkům dal.

5. Na závěr můžete mluvit o tom, že Ježíš i po svém nanebevzetí zůstává s námi. Ve světle Matoušova evangelia můžeme s dětmi mluvit také o tom, že učedníci dostali úkol Ježíše zpřítomňovat – kázáním evangelia, získáváním učedníků, křtěním, učením.

Jak ještě můžeme zpřítomňovat Ježíše v tomto světě? (sloužíme druhým, máme se rádi, odpouštíme si, chráníme utiskované atd.) Jak já mohu zpřítomňovat Ježíše v tomto světě?

Pomůcky: velký papír s nápisem nanebevstoupení, ikona nebo obrázek se Vzkříšením, papírové kartičky a ilustrační předměty.

Ad kartičky – „rozstříhejte“ Ježíšova slova:

- ~ jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky;
- ~ křtěte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého;
- ~ učeťte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal, a hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání věků.

Ad předměty ilustrující jednotlivé úkoly:

- ~ Nový zákon nebo celou Bibli a obrázek lidí různých národů a ras (např. Unicef nebo z nějakých letáků humanitární pomoci nebo České biblické společnosti apod.) – zvěstování evangelia a získávání učedníků ze všech národů a ras (úkol misie).
- ~ Fotografie ze křtin nebo křtitelnic nebo nějaký obrázek vztahující se ke křtu – úkol křtít, konat svátosti atd.
- ~ Obrázky nebo materiály z biblických hodin, nedělek – např. otčenáš, příběh o Samařanovi, odpuštění apod., – úkol vyučovat (katecheze) a pak zachovávat vše, co Ježíš přikázal (sem může patřit i diakonie, služba potřebným aj.).
- ~ Obrázek s večeří Páně nebo kalich a talířek, který se používá na večeři Páně ve vašem sboru – u večeře Páně můžeme zakoušet Ježíšovu přítomnost, odpuštění, přijetí – hle, on je s námi!

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 18 – Buď Bohu všechna chvála čest; 360 – V nebi je trůn;

364 – Nové přikázání; 205 – Nehleďte vzhůru; 295 – Sanctus

Evangelický zpěvník: 356 – Buď tobě sláva

Buď tobě sláva: 22 – Někdo mě vede za ruku; 86 – Nám pomoz, Pane milý; 87 – Do Boží slávy vstoupil Pán

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

J 12,13 – A já, až budu vyvýšen ze země, přitáhnu všechny k sobě.

MODLITBA

Modlitby jsou uvedeny jako součást vyprávění pro předškolní i mladší děti.

36

ODKUD PŘIJDE SOUDIT ŽIVÉ I MRTVÉ

18. KVĚTEN 2014

Téma

Při Kristově druhém příchodu bude odhaleno a zhodnoceno všechno, co se kdy na světě dělo. Už teď ale víme, že to nejdůležitější je vztah k lidem v nouzi.

Cíle

- Děti při dramatizaci zažijí překvapení, že někdo ubohý je zároveň nejvýznamnější.
- Děti si při práci s příběhem uvědomí, které věci jsou nakonec rozhodující.
- Děti ve výtvarném zpracování hledají a vyjadřují důraz biblického příběhu.

Biblický text: Mt 25,31–46 – o posledním soudu

 POZNÁMKY K TEXTU

Ke Krédu

- **Odkud přijde** – křesťanská víra je orientovaná na budoucnost, je charakteristická tím, že stále *očekává*. Kristus znovu přijde a my jeho příchod vyhlížíme. Je to konečný cíl jeho cesty – v Krédu jde o poslední výpověď o Kristu a ta je jako jediná v budoucím čase. Křesťan nehledá svoji naději v neustálém vývoji člověka k lepšímu, ale v setkání, příchodu. Připomínáme si, *odkud* Kristus přijde: z místa po pravici Boží, tedy s plnou Boží mocí a slávou, jako vítěz, který už vládne a všechno je mu podrobno.
- **Soudit** – odhalí, co ob stojí a co ne, soud je tu jako konečné vyjevení veškerého dosavadního dění v pravém světle. Nic zlého nebude promlčeno, nic dobrého nebude zapomenuto. Lidské dějiny ani příběhy jednotlivců se nerozplývají do ztracena, ale směřují k soudu. Je tu nějaký jasný konec. Vědomí, že jednou bude veškeré dění zhodnoceno, znamená, že není jedno, jak žijeme. Není to ale ani důvod k úzkosti – soudcem bude Kristus, ten, který pro záchranu hříšníků sestoupil i do pekel. Jeho soud je především definitivní konec hrůzy a *zbavení od zlého* (jak prosíme v Otčenáši).
- **Živé i mrtvé** – souzen bude celý tento svět, přítomný i minulý, celé dějiny i jednotlivé životy. Ani smrt není pro tohoto soudce překážkou, která by mu zabránila dovést všechno k cíli. I mrtví mají budoucnost, zhodnoceno bude i to dobré, oč usilovali a co s nimi umřelo.

K příběhu

- **Až přijde** – obraz posledního soudu uzavírá tématickou řadu „adventních“ podobností o Kristově druhém příchodu. Předchozí podobnosti zdůraznila, že nevíme, kdy to bude (O družičkách), že zatím můžeme něco dělat (O hřivnách), a nyní se dozvíme, čemu konkrétně má smysl se věnovat.
- **Ovce po pravici, kozly po levici** – striktní a symetrické dělení nemá za cíl posluchače vyděsit svou osudovostí – že takhle je to prostě dáno, ale vyprovokovat, aby se nechali pohnout ze ztracenosti ke spáse. Soud Bible chápe jako rozdělení – posouzení, co je podstatné a co ne. Proto ten obraz „rozdělujícího“ pastýře.

- **Nebot jsem hladověl a...** – překvapivě jsou podstatně zdánlivé maličkosti: jak se kdo zachoval tváří napohled bezvýznamným lidem v nouzi. Zatímco věci běžně chápané jako „zásadní“ zůstávají úplně stranou. Výčet těch skutečně zásadních maličkostí se až únavně čtyřikrát opakuje, snad aby se nám dostal pod kůži.
- **Spravedliví** – biblické chápání pojmu *spravedlivý* se významně liší od toho našeho (ten, kdo každému dává, co si zaslouží). Spravedliví jsou (zřetelně zejména ve Starém zákoně) ti, kteří se zastávají slabých.
- **Kdy jsme tě viděli...?** – nalevo i napravo budí zdůvodnění rozsudku údiv a překvapení – ani jedni netušili, s kým měli tu čest. Čtenáře to má povzbudit, aby on, který už nyní ví o soudcově překvapivém kritériu, obrátil svou pozornost žádoucím směrem.
- **Mně jste učinili** – Kristus se ztotožňuje s těmi, kteří jsou v nouzi – vyjadřuje jim tím neobvyklou solidaritu. Vztah k těmto nepatrným se tak stává nejvyšší hodnotou. V pohledu věčnosti netkví smysl života (a nakonec i celých dějin) v tom, co dokážeme a jak jsme úspěšní, ale v tom, jak se chováme k těm neúspěšným.
- **Oheň připravený ďáblu** – věčný oheň je likvidace toho, co nemá budoucnost – zlo. Na rozdíl od lidové představy pekla, kde čerti obsluhují oheň, v němž trápí hříšníky, zde sami zaniknou v ohni, aby už nemohli nikoho trápit.

ÚSKALÍ

Úskalí kréda

Soud vzbuzuje spíše negativní asociace, od soudu se odchází s trestem nebo do vězení. Je důležité dětem zdůraznit pozitivní roli soudu: soud také a především napravuje, očišťuje a vysvobozuje.

Úskalí příběhu

- Navzdory barvitému líčení zůstává příběh „jen“ obrazem, podobenstvím, které nechce popsat, jak to přesně jednou bude, ale sdělit něco životně důležitého pro naši současnost – co z naší přítomnosti má budoucnost.
- Skutky milosrdenství jsou zde velmi konkrétní, ale ne jako ty jediné správné. Každá doba a společnost má své a trochu jiné „nepatrné“ – nebojte se s dětmi hledat, kdo jsou ti dnešní nepatrní.

- Mnozí vykladači varují před nebezpečím záslužnictví – konám na druhých dobré skutky, abych sám obstál. Na druhé straně ale: z hlediska těch nepatrných je každá motivace k dobrému skutku dobrá...

ODKAZY

Biblické odkazy:

Ž 112,5–9; Da 7,9–14; L 10,25–37; Sk 1,11; Sk 17,31; Ř 8,33; Ř 13; 1K 3,13–15; Zj 20.

Literatura:

MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze – Česká biblická společnost, 2011.

MRÁZEK, Jiří: *O kozlech, ovcích a lidech*. Třebenice: Mlýn, 2001.

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédo: základy ekumenické dogmatiky*. Praha: Kalich, 1996.

POKORNÝ, Petr: *Apoštolské vyznání: Výklad nejstarších křesťanských věroučných textů*. Třebenice: Mlýn, 1994.

OPATRŇÝ, Aleš: *Credo*.

Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013.

Výtvarné umění:

- ~ Michelangelo Buonarroti – Poslední soud;
- ~ Hieronymus Bosch – Poslední soud;
- ~ Hans Memling – Poslední soud;
- ~ Karel Stádník – Křížová cesta (<http://goo.gl/0mJjgd>).

Příběh s rukavicemi

Připravte si tři různé rukavice – dvě obyčejné pracovní a jednu „krásnou“, zdobenou a sehrajte s nimi příběh. Rukavice použijte jako maňásky, předvádějte s nimi to, o čem vyprávíte, použijte rekvizity dle své fantazie (ve druhé polovině příběhu např. mýdlo a ručník na umytí, jehlu a nit na zašití děr, jablko k jídlu atd.).

Žily byly jednou dvě rukavice.

Ta první (*navléknout na ruku*) se jmenovala Fanka a vypadala takhle (*popis*). Pracovala na stavbě – tam, kde se staví domy, protože uměla dávat k sobě správně cihly, míchat maltu, lézt po žebříku a spoustu dalších věcí (*sundat z ruky*).

Ta druhá rukavice (*navléknout na ruku*) se jmenovala Anka a vypadala takhle (*popis*). Ta zase uměla pěstovat různé rostliny – květiny, ovoce i zeleninu, a tak pracovala v jednom zahradnictví (*sundat z ruky*). Fanka s Ankou se navzájem neznaly a každá si žila po svém.

Jednou se Fance (*navléknout na ruku a dále předvádět podle děje*) stala ošklivá nehoda. Lezla po mokrému žebříku a sklouzly jí prsty. Neudržela se a spadla z výšky dolů. Nemohla se vůbec pohnout a musela ji odvézt sanitka do nemocnice. Dlouho tam ležela, ale už se nikdy úplně neuzdravila. Když se vrátila, na stavbě už pracovat nemohla. A protože nepracovala, chyběly jí peníze na bydlení. Musela se vystěhovat z domu, kde žila, ale neměla kam jít. Taky už skoro neměla co jíst. Chudák Fanka, co s ní bude? Přespává v parku v křoví, ale je jí zima a přes den čeká u obchodů, jestli jí někdo dá něco k jídlu.

Ten den se vracela Anka (*navléknout na ruku a dále předvádět podle děje*) domů z práce, byla hrozně unavená, celý den nosila těžké květináče a tak se těšila, jak si doma odpočine. Na rohu uviděla Fanku – špinavou, roztrhanou a smutnou. Nejdřív se otrásla odpořem: jak je ošklivá a jak zapáchá. Ale pak ji přemohla lítost. Přece tady tu ubohou nemůže jen tak nechat!

Přišla k ní, pomohla jí vstát, vzala ji k sobě domů, umyla ji, dala jí najíst, vyčistila jí oblečení a dlouho do večera si s ní povídala. Příští den Fance ukázala, kde by mohla najít nějakou lehčí práci, aby měla peníze na jídlo a mohla někde bydlet. Rozloučily se a pak už o ní nikdy nic neslyšela (*sundat Fanku z ruky*).

Po dlouhé době se Anka ocitla se spoustou dalších rukavic před nádherným trněm. Seděla na něm překrásná rukavice (*použit např. nábytek pro panenky*), všichni se dívali jen na ni. Jak je slavná a mocná!

A ona se z toho trněnu najednou obrátí k Ance a řekne jí: „Tebe já dobře znám, ty sis mě tenkrát všimla a ujala se mě. Vzpomínáš, jak jsi mě kdysi dávno vzala k sobě, dalas mi najíst, umyla mě a povídala si se mnou?“

Anka nemůže údivem skoro promluvit. Tohle že je ta ubohá, špinavá rukavice, kterou našla na chodníku?

„Jsi to opravdu ty? Vždyť jsi vypadala úplně jinak?“

A ona odpoví: „A přece jsem to byla já. A ty jsi mi pomohla. Pojď za mnou sem nahoru, čeká nás velká oslava. Zvu tě na tak úžasnou hostinu, jakou jsi ještě nikdy nezažila!“

Námět k dotvoření

Děti mohou na čtvrtku obkreslit svoji ruku a obrys vystříhnout. Z jedné strany ruku nakreslí jako ošklivou, nemocnou, pořezanou, se špinavými nehty atd., z druhé strany ji nakreslí zdobenou, s prsteny, náramky, v krásných šatech atd.

Při tvoření si můžeme povídat o tom, že neúspěšní, ubozí a oškliví jsou stejně významní jako slavní, bohatí a krásní.

Pomůcky: rukavice, rekvizity dle fantazie.

PRO MLADŠÍ DĚTI

(Mnoholičná aktivita k tématu)

Písnička

Zazpívejte s dětmi písničku „Můj Pán všechny svolá“ (Svítá 193) a předem děti upozorněte, aby si všímaly, o čem to vlastně zpíváme. Píseň vám pomůže navodit atmosféru tématu a snáze do něj děti vtáhnout. (Pokud nezpíváte, připravte si pro děti text písně a přečtěte si jej společně jako báseň.)

Otázky

Zformulujte společně s dětmi otázky, které je napadají nad textem písně – co je zaujalo, čemu nerozumí, například: Co je to den poslední? Kdy to bude? Kdo všechny svolá? Proč budou plakat hříšní? V hrobech bude někdo zpívat? Na otázky neodpovídejte, pouze je viditelně zapisujte na flip, tabuli, papír.

Podobenství

O stejné věci jako písnička vypráví i jedno podobenství. *Přečtěte dětem z bible oddíl O posledním soudu (Mt 25,31–46). Čtěte zaujatě, dejte si záležet. Poté dětem rozdejte papíry s obrysy dvou postav. Požádejte děti, aby do pravé postavy zapisovaly to, co v příběhu udělali „ti po pravici“ a do postavy vlevo aby zapisovaly to, co v příběhu (ne)udělali „ti po levici“. Přitom jim ještě jednou čtěte zmíněný biblický oddíl.*

Rozhovor

Vedte s dětmi rozhovor. Dozvěděli jsme se z příběhu odpovědi na některé naše otázky? Na které ano a na které ne? Co je to ten „den poslední“? Nyní se pokuste odpovědět na sepsané otázky. Vyjděte přitom z poznámek uvedených v části „Pro učitele“. Nebojte se přiznat, že na některé otázky neznáme odpověď. A co jste napsali do svých postav? Všimli jste si, kolikrát se to v příběhu opakovalo? To znamená, že je to hodně důležité. Dozvěděli jsme se, že u posledního soudu (a tedy v životě vůbec!) je rozhodující, jak se kdo choval k „nepatrným“ – tj. k těm, kteří jsou v nějaké nouzi, jsou slabí, bezmocní, nevýznamní.

Pomůcky: zpěvník Svítá, tabule (velký papír), psací potřeby, Bible, listy se dvěma postavami.

Rozhovor nad výtvarným dílem

Vyhledejte si na internetu výtvarná zpracování Posledního soudu (Michelangelo, Bosch, ap.) a promítněte je dataprojektorem na dostatečnou velikost (případně pro každého vytiskněte). Dejte dětem čas na prohlédnutí. Nechte obraz stále před sebou a přečtěte biblický text (Mt 21,31–46). Společně se pak pokuste odpovědět na dvě otázky:

1. Co nejvíc vystupuje (co je nejvýraznější) na obraze před vámi? Který motiv autor zdůraznil?
2. Je v díle nějak přítomná myšlenka, že nejdůležitější je vztah k lidem v nouzi? Jak ji autor vyjádřil?

Další možnost – vytvořte s dětmi společnou koláž

1. Přečtěte podobenství.
2. Na velký (alespoň A2) podklad kreslete postavy lidí: různého věku, velikosti, barvy pleti, postavení, historických období atd. Tak vytvoříte pozadí obrazu. (Postavy si můžete připravit předem – vytisknout obrázky z internetu, vystříhnout z časopisů atd. a místo kreslení je na podklad lepit.)
3. Podle textu podobenství vymyslete a vytvořte symboly „nepatrných“ (například *nemocní – obvaz, věznění – mříž z drátu, na cestách – kamínky a hlína, nazí – kus látky, hladoví – kůrka chleba*). Symboly pak nalepte do obrazu, aby plasticky vystupovaly jako hlavní kritéria soudu.
4. Dotvořte obraz nápisem, úryvkem textu, zarámováním apod.

PŘESAH

Citáty k tématu

Vykonavatelem Božího soudu je Ježíš Kristus... Je to, jako kdybychom byli přivedeni v poutech a s vědomím své nepochybné viny vstoupili do soudní síně, a tam na místě soudce uviděli svého bratra, svého nejlepšího přítele – uviděli toho, který nás miluje, který nasadil svůj život za nás.

(J. Gondáš)

Záleží na naší přítomnosti, ve které vlastně sami sebe soudíme tím, jak se chováme k bližním.

(J. Mrázek)

Jak často se naše podání dějin orientuje výlučně na úspěšné, průbojné, na ty, kteří dosáhli cíle... Ježíšův příběh zahrnuje příběhy trpících – se zaslíbením větší spravedlnosti, než jakou zakoušejí v dějinách lidstva.

(J. M. Lochman)

Náměty k rozhovoru

- ~ Podle čeho se dělí děti ve třídě? (Mobily, oblečení, facebook, životní úroveň, kam půjde do školy, sportovní výkonnost...) Přišlo něco z toho na přetřes v Ježíšově příběhu?
- ~ Kteří lidé jsou dnes přehlížení a opovrhováni?
- ~ Víte, oč usiluje mezinárodní organizace Amnesty International? Kdo dnes pracuje s bezdomovci, s uprchlíky? Víte, že v takových organizacích můžete pomáhat jako dobrovolníci?

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávěj.

PÍSNĚ

Svítá: 10 – Až přijdeš, Pane, znova; 193 – Můj Pán všechny svolá;
370 – Viděl jsem tě, Pane; 136 – Kam v soudu den; 273 – Přemýšlej,
děkuj a služ, 26 – Byl tu s náma jeden brácha; 143 – Kde, Pane, jsi
Evangelický zpěvník + dodatek: 690 – Soudce všeho světa, Bože;
474 – Když tys mě, Otče, miloval

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Mt 25,40 – Amen, pravím vám, cokoli jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili.

MODLITBA

Pane Ježíši, děkujeme ti, že právě ty, který nás máš rád, budeš naším soudcem. Těšíme se, že až přijdeš, nebude nás už trápit nic zlého. Prosíme tě za ty, kteří nemají co jíst, kteří nemají kde bydlet, kteří před někým utíkají, kteří jsou nemocní nebo jsou zavření ve vězení. Prosíme tě za všechny, kterým je smutno a cítí se sami. Amen.

VĚŘÍM V DUCHA SVATÉHO

25. KVĚTEN 2014

TÉMA

- Ježíš je s námi skrze Ducha svatého. Duch svatý je živý a jednající Bůh.
- Je to Boží síla, která není vidět, ale působí mezi námi a skrze nás.
- Duch svatý nám pomáhá plnit Ježíšův úkol zvěstovat evangelium.

CÍLE

- Děti zažijí, že některé věci bez dechu, větru, ohně prostě nefungují. Uslyší, že naše víra „nefunguje“ bez Ducha. Duch je náš pomocník a můžeme o něj prosit.
- Děti na příběhu Nikodéma uvidí, co působí mezi lidmi Duch svatý a prosí o jeho příchod.
- Děti přemýšlí, kdo je to Duch svatý a jak mezi námi působí, prosí o jeho příchod.

Biblický text: Sk 2,1–17a

POZNÁMKY K TEXTU

K výpovědi kréda

- Samotné slovo „duch“ (řecky pneuma) označuje „vítr“ či „dech“. Je to třetí osoba svaté Trojice (Otec, Syn a Duch svatý). V Bibli je často Duch svatý popisován pomocí obrazů (vítr, oheň, holubice, světlý oblak), protože je těžké ho uchopit. Jsme si vědomi jeho přítomnosti, jeho působení, známe jeho moc, ale jeho osobu si nemůžeme snadno představit. Druhá osoba (Syn) se vtělila, žila na zemi jako člověk, jenže Duch se nevtělil. Duch byl vylit, seslán, vdechnut na učedníky a další Kristovy následovníky. Jeho úkolem je utěšovat, nést svědectví o Ježíši a zpřítomňovat Ježíše mezi námi.
- Když jsme se v příběhu o nanebevstoupení Páně ptali, jak je Ježíš s námi, odpověď zní: Skrze Ducha svatého. Díky Duchu svatému známe Ježíše přímo, tady a teď, jako svého Zachránce a přítele. Duch svatý nám zpřítomňuje Ježíše a působí v nás víru. „Boží Duch je otcem i matkou víry, budí touhu po Bohu.“¹⁴¹
- „Duch svatý nikdy neukazuje na sebe, ale na vzkříšeného Krista.“¹⁴²
- Na příběhu seslání Ducha svatého v den Letnic si můžeme hezky ukázat tři vlastnosti nebo charakteristiky Ducha svatého:
 1. Dar Ducha svatého je určen všemu Božímu lidu: „Všichni byli naplněni Duchem svatým.“¹⁴³
 2. Je to dar jednoty: „Všichni byli shromážděni na jednom místě.“¹⁴⁴ Duch svatý tvoří z mnohých jedno Kristovo tělo (na rozdíl od stavby Babylónské věže). Duch přináší jednotu a vzájemné pochopení, umožňuje nám mluvit jako „jedním hlasem“.
 3. Dar Ducha je darem různosti – ohnivé jazyky jsou „roztřepené“, „rozdělené“¹⁴⁵ a jsou přidělovány každému jednotlivě. Duch svatý nás tedy nespojuje jen v jednotu, ale každého z nás tvoří jiného.

141 P. Pokorný, *Apoštolské vyznání víry*

142 K. Ware, *Cestou ortodoxie*

143 Sk 2,4

144 Sk 2,1

145 Sk 2,3

- „Věřím v Ducha svatého“ stojí na začátku třetího článku, ve kterém vystupuje do popředí člověk, následuje totiž výpověď o církvi jako prvním kroku Ducha svatého a pak o hříchů odpuštění, vzkříšení těla a věčném životě.

K příběhu

- **Letnice** – židovský svátek, slaví se 50 dní po Velikonocích. Byla to slavnost díkčinění za sklizeň pšenice, prvotiny byly přinášeny do chrámu, především se při nich připomínal dar Zákona. Tento dar Zákona stvrzoval nezvratnost „velikonočního“ vyvedení z Egypta a trvalost Božího rozhodnutí přivést izraelský lid až do zaslíbené země, do svobody.
To je podle Lukáše správné místo pro svatodušní událost.
- **Seslání Ducha svatého** (Bůh se nám daruje, konkrétně, jednotlivcům) – je jedna z klíčových událostí dějin spásy, dar Ducha svatého přichází nenadále, i když byl Ježíšem předem zaslíben. Je doprovázen mnoha zvláštními úkazy (zvuk jako víchr, ohnivé jazyky, naplnění Duchem), tím Lukáš naznačuje, že tato událost patří do řady nečekaných mocných Božích činů a je zcela zásadní pro další život Kristových následovníků.
- **Učedníci** – výsledkem této události jsou jejich otevřená ústa – začali mluvit rozmanitými jazyky (v.4). Jejich pospolitost, dosud soustředěná na sebe a na minulost, je najednou nově nasměrována – k lidem okolo, se slovy kázání. Příběh zvěstování o Ježíši se teď díky tomu všemu může vydat uprostřed dějin tohoto světa dál.
- **Konkrétní „příznaky“ Ducha Svatého** – Duch svatý je Boží přítomnost, Bůh pro nás, Bůh, který se nám daruje. Viditelné a slyšitelné úkazy jsou jen znamením. (Jindy může Duch svatý být provázen jiným příznakem.)
- **Víchr** je znamením Ducha. V hebrejštině i řečtině jsou „vítr“, „dech“ a „duch“ vyjádřeny stejným výrazem. Jde o „událost vanutí“, která otvírá možnost naděje a života tam, kde pro takovou možnost nebyl prostor¹⁴⁶.
- **Ohnivé jazyky** jsou, tak jako jinde v Písmu, znamením člověkem nevyžádané a nečekané Boží přítomnosti, svatého děje¹⁴⁷. Rozdělení ohnivých jazyků vyjadřuje, že každý ze zúčastněných má podíl na témž Duchu.
- **Jiné jazyky** (v.4) je sice dvojznačný pojem, pod nímž lze rozumět buď glosolalii (mluvení ve vytržení ducha) nebo mluvení různými jazyky, další vyprávění (vv. 7–11) však rozhodně počítá se srozumitelností apoštolského projevu.

¹⁴⁶ Viz Ez 37,11n

¹⁴⁷ Ex 3,2n nebo 19,18

- **Zbožní muži** – jsou dalšími svědky události vylití Ducha svatého, přišli do Jeruzaléma slavit svátky a jsou vyvedeni z míry. Událost daru Ducha těmto lidem otevírá mysl i uši – a oni slyší – s velkým úžasem (verš 6. a 8.), jiní tuto událost zesměšňují, snaží si to nevysvětlitelné, co se tu děje, vysvětlit tím, že učedníci a ostatní shromáždění jsou opilí.

ÚSKALÍ

Výpovědi

Je dobré zdůraznit, že Duch si vane, kam chce a na koho chce, Duch svatý nerovná se církev, Duch se nestává trvalou vlastností někoho nebo nějakého společenství. Duch svatý působí svobodně, my ho nemáme v moci, tak jako vítr nemáme v moci. Nelze ovšem pochybovat, že působí.

Příběhu

Nesoustředte se příliš na barvitě líčení plamenů a vichru. To je jen znamení, způsob, jak vyjádřit, že jde o zásadní událost. Spíše zdůrazňujte, co Duch dělá, jaké jsou výsledky jeho působení (učedníci jsou schopni kázat a zvěstovat evangelium).

Dejte pozor, aby děti nedošly k závěru, že seslání Ducha svatého, jak je líčí Sk 2, je neopakovatelná záležitost, která se udála pouze jednou a pouze privilegovaným jedincům. Díky zpěvu písně *Přijď již, přijď Duchu Stvořiteli* nebo prosby o Ducha svatého můžete dětem ukázat, že o Ducha svatého prosíme stále a věříme, že Duch svatý k nám přichází.

ODKAZY

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédo: základy ekumenické dogmatiky*.

Praha: Kalich, 1996.

POKORNÝ, Petr: *Apoštolské vyznání: Výklad nejstarších křesťanských věroučných textů*. Třebenice: Mlýn, 1994.

RATZINGER, Joseph: *Úvod do křesťanství*.

Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.

NOUIS, Antoine: *Un catéchisme protestant*. Réveil Publications, 1998.

WARE, Kallistos: *Cestou ortodoxie*. Praha: Sít' 1996.

POKORNÝ, Petr: *Seslání Ducha svatého*. Katechetická příprava, dostupná na adrese <http://goo.gl/pjH4f3>.

Varianta 1

Přineste si na nedělní dvě krabice. Jednu krabici můžete polepit něčím větrným, vzdušným – obrázky, kde je nějak zobrazeno foukání větru – na moři, na jezeře plachetnice nebo ji polepte bílými a modrými papíry. To je větrná krabice. Druhou krabici můžete polepit žlutými, oranžovými a červenými plameny z papíru. To je ohnivá krabice. Vítr a oheň jsou v Bibli nejčastější obrazy Ducha svatého.

Do větrné krabice si dejte předměty, které „plně“ fungují jediné tehdy, když se do nich fouká vzduch (např. jakékoliv dechové nástroje, které se vejdou do krabice, píšťalka, bublifuk, nafukovací balónek, větrný mlýnek, kruh na plavání nebo křídýlka, drak, frkačka, foukací fixy, foukačka s balónkem apod.).

Do ohnivé krabice si dejte předměty, které „naplno“ fungují, až když se zapálí (např. prskavky, svíčka, petrolejová lampa, obrázek naskládaného dříví jako ohýnek apod.).

Děti, pamatujete si ještě, co slíbil Ježíš učedníkům, když odcházel k Pánu Bohu? Slíbil jim, že jim pošle pomocníka. Co to znamená „pomocník“? Znáte nějakého pomocníka? Taky jste někdy pomocníci? Představte si, že ten Boží pomocník není vidět. Říkáme mu Duch svatý. Nevidíme ho, stejně jako nevidíme vítr, ale vidíme, jak pomáhá, co dělá.

Dneska jsem si přinesl/a dvě krabice. Podívejte se dobře, jakou mají barvu.

Děti budou popisovat barvy krabic, můžete se jich ptát, co jim ty barvy připomínají.

Potom otevřete nejdříve větrnou krabici, můžete nechat každé dítě, ať si vytáhne jeden předmět, pokud jich máte dost, a ptejte se děti, co je to za předmět, k čemu slouží, co je potřeba, aby fungoval, zněl, hýbal se atd. Potom vraťte předměty zpátky do krabice a zeptejte se dětí: Co je ta síla, která je potřeba, aby všechny tyto věci fungovaly? A děti mohou zavolat: vítr, dech, vzduch. Mohou i všichni najednou věc, kterou si vybraly, rozeznět, rozfoukat atd. Pak vrátí předměty zpátky do krabice.

Otevřete ohnivou krabici a opakujte to samé... předměty zapalujte sami!

Děti, mám tu ještě něco. Není to krabice, ale je to obličej, člověk atd. *(Namalujte obličej smutného člověka, stačí jednoduše, nebo si najděte obrázek či fotku smutného člověka nebo použijte obrázek 1: <http://goo.gl/Y1DyMO>.)*

Jaký je ten člověk? Je smutný? Je skleslý? Je unavený? A co potřebuje takový smutný člověk, aby se zase rozveselil, skleslý člověk, aby se zase napřímil, unavený člověk, aby zase měl sílu? Co potřebuješ ty, Tomášku, když ti je smutno? Co potřebuješ ty, Aničko, když máš špatnou náladu? Potřebujeme potěšit, pofoukat, povzbudit, slyšet a cítit, že mě má někdo rád.

Podívejte se na tu změnu. Něco se změnilo. Ten člověk se směje, ti lidé na obrázku se radují *(ukážte dětem radostný obličej, „smajlík“ nebo tento obrázek 2: <http://goo.gl/wcKrU5>).*

Co se asi stalo? Ti lidé (učedníci) dostali Božího Ducha, takového Božího pomocníka, který nám pomáhá uvěřit Ježíši, modlit se, pomáhat druhým, radovat se, rozumět si.

(Zde můžete s vyprávěním skončit a společně se s dětmi modlit a prosit o Ducha svatého – viz níže.)

Varianta 2

Když Ježíš umřel a potom odešel ke svému Otci, učedníci byli smutní a měli strach. Dostali od Ježíše veliký a radostný úkol – povídat všem lidem o Boží lásce. Ale oni se báli, že to nebudou umět. Neměli z toho úkolu velkou radost. *(To hezky ilustruje obrázek 1.)*

Učedníci byli takové smutné píšťalky *(ukážte píšťalku)*, takové svíčky, které nehoří *(můžete vyskládat 11 malých čajových svíček jako učedníky)*. Často se spolu scházeli, modlili se a vzpomínali na Ježíše. A jednoho dne se stalo, co jim Ježíš slíbil. Najednou obrovský hukot, jako když se žene obrovský víchr. *(Můžete s dětmi dělat „vítr“, hučet a foukat.)* Co myslíte, báli se učedníci? Zažili jste někdy takový víchr? Báli jste se, že vám odnese střechu nebo čepici nebo mámu s tátou?

Ale učedníci se nebojí. Ten víchr jim nenahání hrůzu. Vůbec ne – je to nějaký jiný víchr, je to podobné jako vítr, ale není to vítr. Najednou mají velikou radost. Cítí, že Ježíš je s nimi, i když ho nevidí. To Duch svatý na ně sestoupil a pomáhá jim zase věřit a mít radost. To je ta síla od Pána Boha, která jim změnila náladu.

Podívejte děti, ze smutných se stali veselí *(ukážte obličej smutný a pak veselý nebo obrázek 1, pak obrázek 2)*. Podívejte, naši zhaslí učedníci hoří radostí, začali svítit a zářit lidem na cestu *(zapalte svíčku, případně všechny učedníky–svíčky)*.

Podívejte, ti učedníci, ty smutné píšťalky *(ukážte zase píšťalku)* začaly hrát veselou písničku všem lidem okolo: „Ježíš byl mrtvý, ale Bůh ho

vzkřísil. Nejsme sami. Bůh je tady s námi!“ (*Zahrajte veselou písničku nebo jen pár tónů.*)

V Jeruzalémě byl zrovna svátek díkčinění, takže tam bylo spousta lidí. Všichni se dívají, protože i když jsou cizinci, slyší učedníky mluvit svou řečí. Všichni té písničky rozumějí. To Duch svatý jim pomáhá rozumět. Lidé se přidávají k učedníkům. Ta radost je nakažlivá.

I my se můžeme přidat. (*Můžete každému dítěti dát čajovou svíčku a vy-zvat děti, aby přidaly své svíčky ke svítícím učedníkům. V tomto bodě můžete skončit, zapálíte jejich svíčky a naučíte děti, jak prosit o Ducha svatého: „Přijď, Duchu svatý, přijď. Prosíme buď s námi a buď naším pomocníkem. Uč nás také pomáhat lidem kolem nás. Amen.“ Nebo můžete ještě pokračovat delší prosbou o Ducha svatého a pak teprve zapálit svíčky dětí.*)

Prosba o Ducha svatého

I my můžeme o Ducha svatého prosit, aby byl naším pomocníkem.

(To ostatně děláme každou neděli v kostele při bohoslužbách. Všimli jste si toho někdy, že prosíme o Ducha svatého? Třeba při křtu, při večer-ři Páně, před kázáním, v modlitbách.)

Pojďte, já vás naučím, jak můžeme prosit o Ducha svatého, o naše-ho Pomocníka.

Je to jednoduché: „Přijď, Duchu svatý, přijď.“

Nejdříve já řeknu sloku té naší modlitby a pak (*když cinknu nebo uká-žu*) se přidáte vy se svým refrémem, svou prosbou:

Duch svatý mi pomáhá věřit, že Bůh je se mnou, když si hraju, když jsem doma nebo na ulici, ve škole nebo na prázdninách. „**Přijď, Duchu svatý, přijď.**“

Duch svatý mi pomáhá správně rozumět příběhům z Bible a vypravo-vat ostatním lidem o Ježíši. „**Přijď, Duchu svatý, přijď.**“

Duch svatý mi pomáhá důvěřovat, že mě Pán Bůh ochraňuje a utěšu-je ve dne i v noci, když jsem smutný, když mám strach, když jsem nemoc-ná. „**Přijď, Duchu svatý, přijď.**“

Nechovám se vždycky hezky, někdy jsem vzteklý, někdy jsem paličat-ý, někdy jsem líná, někdy jsem zbabělý, někdy lžu, někdy někomu něco vezmu, často myslím jen na sebe. A to není hezké. Víím to. A Duch svatý mi pomáhá říct: „Milý Bože, odpusť mi.“ Potom mohu začít znovu jako čerstvě vykoupaný. „**Přijď, Duchu svatý, přijď.**“

Bůh mě má rád, když jsem veselý a plný síly. Bůh mě má taky rád, když dělám něco ošklivého. Vždycky mi bude pomáhat. Duch svatý mi také ukazuje, za co mohu Pánu Bohu děkovat. „**Přijď, Duchu svatý, přijď.**“ Amen.

(Další variantu můžete najít na adrese <http://goo.gl/YWLbOh>, příp. vyprávění z knihy Tinie de Vries *Tím vše začíná*, str. 116–118.)

Aktivity

- Vyrábění koruny s plamínky – z tvrdého papíru nastříhejte proužky, pro každé dítě jeden, sešijte je podle velikosti hlavy dětí sešívačkou, děti si na korunu přilepí z červených, žlutých, oranžových papírů vystřižené plamínky
- Vyrobit společně koláž na velký papír – stříhat z hedvábných papírů (červená, žlutá, oranžová) plamínky, až budou svatodušní svátky, můžete koláž použít na výzdobu kostela

Pomůcky: dvě krabice s předměty, obrázky smutných lidí, radostných, svíčky, barevné papíry, lepidlo.

PRO MLADŠÍ DĚTI

(Příběh je volně inspirovaný oddílem o seslání Ducha svatého Sk 2,1–36 a postavou Nikodéma z Janova evangelia – J 3,1–21 a J 19,38–42. Vyprávějte ho s naléhavostí a napínavě jako by se Nikodém zrovna vrátil z „místa činu“. Můžete použít pro Nikodéma loutku, postavičku, vařečku s obličejem nebo to můžete být vy, hodte si přes sebe nějaký plášť apod.)

Jmenuji se Nikodém a musím vám říct, co se stalo v Jeruzalémě. Jsem toho všeho ještě plný. Ještě teď se mi třesou kolena z toho, co jsme zažili. Neuvěřitelné věci! Jak může někdo říkat, že Bůh neexistuje, to fakt nechápu. Ale začnu hezky popořádku... Nejdřív se vám představím. Jak jsem řekl, jmenuji se Nikodém. Jsem Žid, hodně jsem studoval Zákon a Proročky, dost se v tom vyznám. Nepatřím k Ježíšovým učedníkům, ale s Ježíšem jsem se párkrát setkal. Jednou, to jsem byl ještě členem židovské rady, jsem se za ním vypravil v noci. Trochu jsem se totiž bál, že mě s Ježíšem uvidí moji kamarádi a známí. Oni proti němu pořád něco měli, ale já jsem měl Ježíše upřímně rád. Ani nevím, proč. Líbilo se mi, co říkal o Bohu. A věřím, že ho Bůh za námi poslal, aby nás něco důležitého naučil – milovat Boha, sebe a bližního.

Pak jsem se s Ježíšem potkal ještě jednou. Ale to už nežil. Ukřižovali ho, ale to vy ostatně víte. Všichni jeho učedníci se rozprskli, jako když střelí do vrabců. Zůstal tam sám na kříži. Spolu s Josefem z Arimatie, to

byl další Ježíšův tajný obdivovatel, jsme ho sundali z kříže a já jsem přinesl směs vonných olejů na pomazání. Hezky po židovsku jsme ho v tichosti pohřbili. Bylo mi ho líto. Vzpomínal jsem na to, co mi tehdy v noci řekl. A zase tajně, jak už je takovým mým zvykem, jsem doufal, že se k Ježíši Bůh nějak přizná, že to v tom hrobě neskončí. A taky že jo. Třetího dne přiběhly ženy od hrobu a hlásaly radostnou novinu, že Ježíš byl vzkříšen. A po nějaké době se začalo po Jeruzalémě šepetat, že vstoupil na nebesa.

A v tu chvíli jsem si vzpomněl, že mi Ježíš tehdy v noci říkal: „Nikdo nevstoupil na nebesa, leč ten, který sestoupil z nebes, Syn člověka.“ Takže to byl opravdu Mesiáš!

A teď už se konečně dostávám k tomu, co se mnou tak otrásl o Jeruzalémě, kam jsem se vydal oslavit Letnice, svátek díkčinění. Myslel jsem na Ježíše. Děkoval jsem Bohu za jeho život. A rozhodl jsem se, že už nebudu dělat věci tajně. A tak jsem se vypravil do domu, kde byli shromáždění Ježíšovi učedníci. Ale ještě než jsem dorazil do horního pokoje, najednou se strhl hukot z nebe, jako když se žene prudký víchř, a naplnil celý dům. Báł jsem se. Nevěděl jsem, co se to děje. A tak jsem nakoukl takovým malým okýnkem do místnosti, kde byli shromáždění učedníci a viděl jsem zvláštní světlo. Nevím, jak vám to popsat. Vypadalo to jako by nad každým člověkem v té místnosti hořel plamen. Stál jsem tam jak opařený a sledoval to zvláštní dění. Viděl jsem učedníky, jak se radují. I já jsem cítil takové šimrání za krkem, takovou zvláštní sílu a radost. Jako by mi někdo dobil baterky. Vzpomněl jsem si na Ježíšova slova o Duchu, který vane, kam chce, jeho hlas slyšíš, ale nevíš, odkud přichází a kam směřuje. Tak nějak jsem to prožil... Letošní Letnice.

Když Bůh přichází, tak se dějí věci, to se jeden nestačí divit. Ježíšovi učedníci najednou začali mluvit jinými jazyky. Ne že by drmolili něco nerosrozumitelného, ale právě že mluvili srozumitelně, různými jazyky různých národů.

V Jeruzalémě byli o svátcích zbožní židé ze všech národů na světě, a když se ozval ten zvuk, začali se lidé z ulice hrnout dovnitř a žasli, protože každý z nich slyšel učedníky mluvit svou vlastní řečí. „Jak je to možné, že obyčejní rybáři a řemeslníci z Galileje mluví tolika jazyky?“ ptali se lidé. A vysvětlovali si to různě. Jedni volali: „Zázrak!“ Jiní volali: „Jsou opilí!“ Jedni uvěřili a druzí si nevěděli rady, a tak rychle začali učedníky pomlouvati a zesměšňovat.

A já jsem si říkal: Jojo, to ten Duch, co vane, kam chce, boří všechny zdi a bariéry mezi lidmi.

To ten Duch dává učedníkům odvalu a sílu otevřít okna a dveře a mluvit o velikých skutcích Božích. Připadal jsem si jak ve snu. A najednou mě z toho snu vytrhlo Petrovo plamenné kázání. Nevěřil jsem svým očím a ušim. Učedník Petr, který se po Ježíšově ukřižování sklesle ploužil li-

cemi Jeruzaléma, tu teď stojí s hlavou vztyčenou a hlasem jistým a radostným volá: „Muži judští a všichni, kdo bydlíte v Jeruzalémě, tito lidé nejsou opilí. To, co se tu děje a co vidíte, to bylo už dávno napsáno u proroků. Hospodin slíbil, že sešle svého Ducha, a už je to tady! Muži izraelští, slyšte tato slova: toho Ježíše, kterého vy jste ukřižovali, Bůh vzkřísil a učinil ho Pánem a Mesiášem.“

Byla to tvrdá slova, velká obvinění, ale říkám si, že aspoň budou mít lidi o čem přemýšlet.

I já o tom všem hodně přemýšlím. O Bohu, o Ježíši i o Duchu svatém. A čím dál víc toužím být v jejich jménu pokřtěn. Jojo, Duch vane, kam chce...

Duch svatý je veliký dar od Boha. Je základem naší víry. Věříme v Boha Otce, v Syna a v Ducha svatého, tak to vyznáváme v Krédu, tak to zpíváme v písních, tak to říkáme při křtu. Duch svatý je síla od Boha. Není vidět, ale vidíme, co působí. *(Jako ilustraci můžete přinést krabici zabalenou jako dárek a v ní bibli, zpěvník, košíček na sbírku nebo letáky Diakonie.)*

Podívejte se na tyto obrázky a vzpomeňte si na ten příběh, který jsme slyšeli vyprávět od Nikodéma: <http://goo.gl/1PZGFH>, <http://goo.gl/wcKrU5>, <http://goo.gl/Y1DyMO>.

Co Duch svatý působí? Co byste o něm řekli? (učedníci byli zavření v pokoji, ve strachu, v obavách, Duch svatý je nadzvedl ze židlí, takže šli ven a zvěstovali dobrou zprávu o Ježíši, měli radost, už se nebáli, lidé jim rozuměli, nedívali se do minulosti, ale žili tady a teď atd.)

Na závěr můžete použít prosbu o Ducha svatého z vyprávění pro předškolní věk. Děti si mohou vybarvit tento obrázek (<http://goo.gl/9rsLbA>) nebo jiný, který máte k tomuto příběhu k dispozici.

PRO STARŠÍ DĚTI

Velmi dobře a dostatečně se dá pracovat s tímto pracovním listem z webu katecheze: <http://goo.gl/1PZGFH>.

Můžete přinést krabici a v ní: svíčky, prskavku, dechové nástroje, vyfouklý balónek nebo křídýlka, bublifuk, baterku bez baterek apod. Všechny předměty pomalu vyndávejte a zeptejte se dětí, co mají tyto předměty společného? Něco potřebují, aby fungovaly – vzduch, oheň, baterky. Co potřebovali učedníci, aby otevřeli dveře, za kterými se zavřeli a šli zvěstovat radostnou zvěst o Ježíši, o Bohu, o Božím království? Co potřebujeme my, aby „fungovala“ naše víra, abychom rozuměli Bibli?

K tomu ještě můžete připojit tento závěr:

Povím vám jeden příběh. Příběh o kováři, který odešel od svého mistra, protože se chtěl stát nezávislým. Koupil si kovářčinu, kladivo, měchy a dal se do práce. Ale marně. Výheň zůstala nečinná. Starý kovář, kterého prosil o radu, mu řekl: „Máš všechno, co potřebuješ, kromě jiskry.“

Tak bychom mohli popsat Ducha svatého. Duch svatý je ta jiskra. Díky Duchu svatému žhne výheň naší víry. Díky němu kujeme dobré pikle. Díky němu rozumíme Písmu. Bez jiskry není ohně. Stejně tak bez Ducha není víry. Proto o něho prosme, proto ho oslavujeme a jeho působení se vystavujeme.

Můžeme zazpívat píseň *Přijď již, přijď Duchu Stvořiteli* (Svítá 278) a dneska si zvláště dobře všimněte těch slov – Duch svatý sblíží národy, osvozuje, proměňuje, oslovuje, žehná.

PŘESAĦ

Téma: Duch svatý sjednocuje, boří zdi, staví mosty.

„Ti, kdo to četli, si jistě vzpomněli na staré vyprávění o stavbě babylónské věže. Tehdy se lidé prý chtěli vyvýšit nad Boha a stavěli věž, která by sahala až do nebe. Ale nakonec se nedorozuměli. Bůh jim podle toho vyprávění zmátl jazyky a lidé se rozdělili na různě mluvící kmeny a národy. Různé jazyky jsou velkým břemenem. Za našimi hranicemi bydlí národ, kterému říkáme Němci. Začalo se jim tak říkat proto, že se s nimi nedorozumíme. Lidem proto připadali jako němí, byli jiní než ti, kteří jejich slovům rozuměli a kterým proto říkali Slované. S němými (s Němci) bylo těžko se domluvit. A co teprve, když lidí spolu mluvit nechtějí! Jenže v tom dnešním příběhu se nějak domluvili všichni. Neštěstí, které se odvozovalo od stavby babylónské věže, bylo napraveno, začíná mizet.“¹⁴⁸

Jak se dá překonat nedorozumění? Znáte nějaké příklady budování mostů, boření zdí (např. projekt vánoční krabice od bot, ekumena, diakonie aj.)?

Můžete srovnat příběh stavby babylónské věže a seslání Ducha svatého.

Téma: Ovoce Božího Ducha. ¹⁴⁹

¹⁴⁸ Petr Pokorný

¹⁴⁹ Gal 5,22

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 367 – Věříme, vládne Hospodin; 50 – Divné to věci dnes;
278 – Prosha; 224 – Novou píseň; 187 – Mosty; 86 – Chvála;
119 – Jedno jsme v Duchu svatém; 135 – Posila na cestu; 367 – Věříme, vládne Hospodin

Evangelický zpěvník + dodatek: 371 – Přijď již Duchu svatý, přijď k nám; 680 – Nás zavolal jsi, Pane; 649 – V tobě je radost

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Sk 1,8 – Dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí a budete mi svědky.

MODLITBA

Využijte modlitbu (nebo její části) z práce s předškolními dětmi.

SVATOU CÍRKEV OBECNOU

1. ČERVEN 2014

Téma

Církev je první, ale ne poslední krok Ducha svatého. Církev je tvořena lidmi a posvěcována Bohem. Církev je společenství Kristových svědků.

Cíle

- Děti zažijí, že mají své důležité místo ve sboru, v církvi. Společně hledají, co je spojuje.
- Děti přemýšlejí o církvi, o sboru a také o tom, co mohou pro sbor udělat, jaké mají obdarování.
- Děti si uvědomí, čím je pro ně osobně církev, přemýšlejí o slovech „svatá“ a „obecná“ a také o poslání církve. Děti slyší, že církev je tělo Kristovo a ony jsou jednotlivé části těla. Zažijí, že každá část je důležitá.

POZNÁMKY K TEXTU

K výpovědi kréda

Církev

- Výpověď o církvi je součástí třetího článku Kréda, článku o Duchu svatém. „Církev jako viditelné společenství Kristových svědků je důsledkem působení Ducha svatého.“¹⁵⁰
- Jak trefně říká katolický teolog Alfred Loisy: „místo království Božího přišla církev.“ Církev žije na rozhraní věků – žije ve světě, ale zvěstuje, že jeho budoucností je nový svět.
- V Krédu není „věřím v církev...“, ale „věřím církev“ – to je důležité, protože k církvi se nepřiznáváme stejným způsobem jako se přiznáváme k Bohu.
- Ekklésia – znamená veřejné shromáždění svobodných lidí, toto slovo se užívalo už v řeckém překladu Starého zákona pro shromáždění Izraele jako Božího lidu. Církev je společenství těch, kdo vyznávají Ježíše Krista jako svého Pána. Také se někdy říká „církev Páně“.
- Dar Ducha svatého je osobní dar, Duch svatý je dán každému zvlášť¹⁵¹, ale vede do společenství – „byli spolu“¹⁵².
- Nový zákon nabízí tři obrazy církve – církev jako dům¹⁵³, církev jako vinový kmen¹⁵⁴ a církev jako tělo Kristovo¹⁵⁵.

Svatá

- Slovo „svatý“ zde není myšleno jako svatost lidských osob, jejich mravní dokonalost, ale spočívá ve spojení s Bohem, ukazuje na Boží dar.
- „V Církvi je přítomna mezi lidmi svatost Páně... která si v paradoxní lásce vždy volí za nádobu své přítomnosti špinavé ruce lidí. Je to svatost, která

¹⁵⁰ P. Pokorný, *Apoštolské vyznání*

¹⁵¹ Sk 2,3b

¹⁵² Sk 2,42b

¹⁵³ Mt 16,15–18 a Mt 7,24–29

¹⁵⁴ J 15,1–17

¹⁵⁵ Ef 4,11–16 nebo 1Kor 12,12nn

uprostřed hříchu Církve vyzařuje jako svatost Kristova, která se ukazovala právě ve styku s hříšníky, které Ježíš přitahoval do své blízkosti. ¹⁵⁶ To je velké znamení Boží lásky a věrnosti k nám lidem.

- Svatost Církve může znamenat, že jeden nese břemeno druhého, protože všichni jsou neneseni Kristem.
- Církev je společenství svědků (to je častý motiv knihy Skutků – „budete mi svědky“, říká Ježíš před svým nanebevstoupením), není to uzavřené ghetto „spravedlivých a vyvolených“, je to boj nesvatých o svatost.
- Církev v průběhu historie mnohokrát chybovala. Často byla na straně moci a schvalovala a ospravedlňovala věci neospravedlnitelné (vátky, otroctví, útlak, antisemitismus atd.). Církev je hříšná stejně jako lidé, kteří ji tvoří. Církev ale vždy měla ve svém středu muže a ženy, kteří se nenechali strhnout tím špatným, vytrvale zvěstovali a svým životem žili evangelium Kristovo.
- Církev je Bohem milovaná navzdory své nedostatečnosti, nevěrnosti, hříšnosti a Bůh ji neustále obnovuje, odpouští jí posvěcuje ji a zve znovu na cestu následování. Církev žije z Boží milosti – na církev se na jedné straně vztahuje mocné působení Ducha svatého a na druhé straně odpuštění hříchů.
- Musíme vzít vážně i to, že se dnes stala církev pro mnohé hlavní překážkou víry.
- A tak navzdory všemu vyznáváme „svatou církev obecnou“ a „svatých obcování“, protože věříme, že církev patří Pánu Bohu a Pán Bůh církev obnovuje a napravuje.
- „Církev je různorodé těleso, ale to, co jí dělá církví, je Boží milost, Boží vyvolení a poslání. Církev je svatá, protože ví, komu má vyznat své viny, je nepřemožitelná, protože ji obnovuje Bůh sám.“ ¹⁵⁷

Obecná

- Na jednu stranu existuje různost (různé dary Ducha, různé údy těla), která obohacuje, na druhou stranu jednota, která spojuje. Církev je jen jedna, protože Kristus je jeden. Jak říká apoštol Pavel: „Jedno tělo a jeden Duch, k jedné naději jste byli povoláni; jeden je Pán, jedna je víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, který je nade všemi, skrze všechny působí a je ve všech.“ ¹⁵⁸
- Existuje jen jedna obecná církev všech, kteří vyznávají Ježíše Krista podle Písma a věří v Boha Trojjediného.

156 J. Ratzinger: *Úvod do křesťanství*

157 P. Pokorný, *Apoštolské vyznání*

158 Ef 4,4–6

- Už v novozákonní době si křesťané uvědomovali, že všechny jednotlivé místní církve (*ekklésia*), tvoří jednu církev Kristovu, která je Kristovým tělem a on zase její hlavou¹⁵⁹.
- „Jednota církve je tedy založena na jediném Bohu Otci, Synu i Duchu svatém, který si církev shromažďuje. *Obecná* se řecky řekne *katholiké*, katolická.“¹⁶⁰
- *Církev obecná znamená:*
 - ~ církev, do níž patří všichni, kteří se hlásí ke Kristu;
 - ~ církev roztržštěná po celém světě, jedna ve všech různých národech, rasách, organizačních útvarech a formách zbožnosti;
 - ~ jedna církev v průběhu dějin, církev, která udržuje apoštolskou tradici.

K příběhu

V příběhu Sk 2,37–47 je církev popsána takto: byli pokřtěni, vytrvale poslouchali učení apoštolů, byli spolu, lámali chléb a modlili se a nakonec čteme, že byli všemu lidu milí. Zde máme vlastně první definici církve: církev je tam, kde se učí slovo Boží, kde se vysluhují svátosti, kde se sdílíme a rozdělujeme a kde se modlíme. Takto to zní velmi jednoduše, ale církev je tvořena konkrétními lidmi, a tím se to značně komplikuje, protože lidé jsou někdy hodně komplikovaní. Obraz tohoto společenství je idealizovaný, protože z dopisů apoštola Pavla, ale i ze samotných Skutků apoštolských víme, že v církvi byly od začátku problémy. Zde však nejde o chválu prvotní církve, ale spíš o to ukázat trvalé znaky, které k církvi nezbytně patří:

1. Vytrvalé naslouchání učení apoštolů – naznačuje, že stát se křesťanem není jednorázová záležitost. Ti, kdo uvěřili, také stáli o to dozvědět se víc, růst ve víře. Apoštolové byli ti, kdo mohli dosvědčit, co odpovídá Ježíšovu učení.
2. Byli spolu – z posluchačů zvěstovaného slova se vytváří společenství.
3. Dalším znakem je lámání chleba (společné jídlo, které mohlo vyústit do eucharistického jídla jako zpřítomnění Ježíšovy poslední večeře i Ježíšova stolování s nalezenými hříšníky). Večeře Páně měla také funkci sociální – diakonickou (chudí se mohli najíst), společenskou (souvisí s „byli spolu“ – bohatí, chudí, mladí, staří).

¹⁵⁹ Ef 1,22

¹⁶⁰ P. Pokorný, *Apoštolské vyznání*

4. Modlitba – není to jen společenství přátel, kteří si poslechnou zajímavou přednášku a přitom se najedí – je to bohoslužba. V jeruzalémském prostředí nepůjde o charismatickou modlitbu – volnou, jazyky atd., spíš jde o (židovské) liturgicky ustálené modlitby (žalmy apod.) a také modlitbu Páně.

ÚSKALÍ

Výpovědi

„Svatá církev“, jak vyznáváme v Apoštolském vyznání, není církev morálně bezchybná. Církev má za sebou i mnoho špatného, nezastírejme to. Zdůrazněte, že svatost znamená její oddělení k určité službě, její povolání Bohem.

Příběhu

Idylický obraz prvního společenství církve nemá navodit dojem, že na začátku bylo vše ideální a nám už zbývá jen rozčarování, že teď to tak není a snad ani nemůže být. Příběh není jen zachycením skutečnosti, ale smíme jej chápat jako pozvání k víře a životu ve sboru i jako zaslíbení a inspiraci pro naše společenství. Je to jakýsi návrat k základům sborového společenství.

ODKAZY

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédó: základy ekumenické dogmatiky*.

Praha: Kalich, 1996.

POKORNÝ, Petr: *Apoštolské vyznání: Výklad nejstarších křesťanských věroučných textů*. Třebenice: Mlýn, 1994.

RATZINGER, Joseph: *Úvod do křesťanství*. Brno: Petrov, 1991.

NOUIS, Antoine: *Un catéchisme protestant*. Réveil Publications, 1998.

KOHÁK, Erazim: *Hesla mladých svišťů*. Praha: Kalich 1999.

ŽENATÝ, Daniel (2013): *Církev ano, nebo ne? Církev ano!* Dostupné na adrese <http://goo.gl/7z0a4U>.

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Nemusíte využít všechny otázky, je to inspirace pro váš rozhovor s dětmi o sboru, o církvi.

Shromážděte se dnes s dětmi kolem velkého prázdného papíru. Dejte jim chvíli čas, aby se uklidnily. Pak se jich ptejte: Jaký je ten papír, děti? Je prázdný. Nepopsaný. Čistý.

Když Ježíš vystoupil ke svému Otcí, zůstalo po něm prázdné místo. Učedníkům se po Ježíšovi stýskalo. Dal jim Ježíš nějaký dárek než odešel? Co jim poslal? Poslal jim Ducha svatého, ten se někdy taky maluje jako holubice. *Namalujte do horní části papíru holubici nebo jen jednoduchý symbol ptáčka.* Ten Duch jim dával sílu, odvahu, radost. Začali o Ježíši vyprávět všem lidem kolem sebe a potom začali také cestovat do okolí. Vždycky někam přijeli a tam někomu řekli: „Ježíš tě má rád, pošli to dál.“ *Můžeme si to vyzkoušet. Řekněte nejbližšímu dítěti: „Ježíš tě má rád, pošli to dál.“ Dítě buď pochopí, že to má říct sousedovi nebo mu poraďte. Počkejte, až se ta zpráva vrátí zase k vám.* A takhle přesně se šířila víra až dorazila i do Evropy, i k nám do... (vaše vesnice, město, okolní obce). Vznikaly sbory, vznikala církev. Lidé, kteří uvěřili, se odjakživa scházeli, byli spolu, vzpomínali na Ježíše, slavili večeri Páně, starali se o chudé, nemocné, měli společné bohoslužby, modlili se. Stejně jako to děláme i my dnes.

Začněte malovat velký dům – jednoduše schematicky, vždy když namalujete jednu čáru, zeptejte se dětí, jestli už ví, co malujete, pokračujte, namalujte střechu, to už nejspíš budou vědět, co to je. Ano, je to dům. Velký dům. Nakonec přimalujte na střechu kříž nebo kalich. *Zeptejte se dětí, jestli ví, co je to za dům.* Ano, je to kostel. Nebo by to taky mohl být náš sbor tady v... Co to je sbor? Co to je církev? Jsou to jenom kostely, fary, farní zahrady? Nebo to jsou taky lidé? Sbor je místo, kde se scházíme na bohoslužby, na nedělku, kde máme kamarády, kam s námi chodí rodiče, babička s dědou, sourozenci... Co tomu domu ještě chybí? Ano, dveře. Mám je namalovat otevřené, nebo zavřené? Co myslíte? Mohou sem k nám do sboru, do kostela chodit různí lidé, třeba i z ulice anebo sem mohou chodit jen ti, kdo jsou tady zapsaní, kdo dostávají sborové dopisy, kdo platí salár – peníze? A co ještě chybí tomu domu, kostelu? Ano, okna. K čemu jsou dobrá okna? Těmi mohou lidi koukat dovnitř, co tam děláme. A my zase můžeme koukat ven, co se děje na ulici, kdo potřebuje pomoc. Nebo můžeme vyvětrat. A co tam uvnitř děláme? Děláme taky něco pro druhé? Co se děje ve sboru,

v kostele? Kdo tam chodí? *Pozvěte děti, aby si vzaly tužky a do každého okénka namalovaly sebe a třeba i svoje rodiče, sourozence (Namalujte alespoň tolik okének, kolik máte dětí v neděle).*

Chodíte sem do sboru, do kostela rádi? Pozvali byste sem svoje kamarády? Co byste na ně z toho okénka zavolali, jak byste je pozvali? Zkuste to.

Do sboru, do církve chodí různí lidé – mladí, staří, děti, nemocní, zdraví, chudí, bohatí... *(Můžete dětem ukázat obrázek z Erazim Kohák: Hsela mladých svišťů str. 87.)* Jací ještě? A každý tady má svoje místo. Každý je tady v tom velkém domě důležitý. Máme tu i různé úkoly – třeba pan varhaník hraje při bohoslužbách na varhany, pan farář nebo paní farářka připravuje bohoslužby, dělá svatby, pohřby, křtí, chodí na návštěvy aj., vaše maminky sem chodí uklízet, tvůj děda chodí sekát trávu kolem kostela, tvoje babička dělá výzdobu v kostele, tvůj táta roznáší sborové dopisy, vy se tady učíte o Ježíši, zpíváte. *(Přizpůsobte vaši situaci, pokud vládnete malířským talentem, můžete na papír jednotlivé lidi přimalovat nebo nalepit vystříhané postavy z fotek apod.)*

Sbor tvoří lidé. A tak občas děláme chyby, občas se i pohádáme nebo naštveme. Ale pak se zase modlíme, prosíme Pána Boha o odpuštění a jdeme společně k večeři Páně.

Jsme tak různí. Podívejte se na sebe, každý vypadáte jinak, smějete se jinak, umíte různé věci, a přece nás něco spojuje? Co to je? Co nás to spojuje? Proč sem vlastně chodíme? Co nás drží pohromadě? Spojuje nás víra v Ježíše, v Pána Boha, v Ducha svatého. Duch svatý nás dal takhle dohromady – to je základ našeho sboru, našeho společného domu. Kde jsou děti základy domu? Jsou vidět? Nejsou, ale jsou důležité, vidíte? Pročpak? *(Do základů můžete namalovat Ježíšův kříž nebo kalich večeře Páně nebo bibli nebo srdíčko.)*

Ten dům je krásný. Aspoň mně se líbí. Zdá se mi, že je tam uvnitř příjemně a milo. Lidé se na sebe smějí, koukají z oken, pomáhají si... To je dobře, že máme otevřené dveře. Můžeme někoho pozvat. *(Pokud ve vašem sboru něco trochu chybí, můžete to zmínit tady – možná by bylo dobré se na sebe víc smát, pozvat ještě nějaké děti, aby vás tu bylo víc, navštívit ještě paní XY, protože je zrovna nemocná.)*

Nakonec se děti zeptejte, jestli se jim ten dům taky líbí? A jestli rádi chodí do sboru, do kostela? Ukažte jim, že za náš sbor se můžeme také modlit. Můžete se jich ptát, za co by se chtěli ve sboru pomodlit nebo sami formulujte modlitbu:

Pane Bože, děkujeme ti za náš sbor, že se můžeme společně scházet a povídat si o tobě, zpívat písničky, modlit se. Uč nás, prosíme, abychom jako ty pečujes o nás, my uměli být pozorní a otevření k sobě navzájem. Amen.

Můžete také použít vyprávění o první církvi z knihy Tinie de Vries: *Tím vše začíná*, str.120–121 nebo povídání o církvi z Tinie de Vries: *Hraje se si v Boží zahradě*, str. 11–20.

Pomůcky: velký papír, tužky.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Dnes si budeme vyprávět o církvi, protože církev je pro život víry důležitá. Víte, co je to církev? Kdo do ní patří? K čemu je dobrá? Víte do jaké církve patří náš sbor? Do Českobratrské církve evangelické. Ale také do církve Kristovy, do obecné církve. To jsou všichni, kdo vyznávají Ježíše Krista, Boha Otce Všemohoucího a Ducha svatého a je jedno jestli jsou tady na zemi zapsáni v katolické, evangelické, baptistické, nebo jiné církvi.

Veźměte si velký papír a namalujte na něj velký dům.

Každý dům, který má vydržet bouře, hromobití, vichřice, vánice, chumelenice, povětrí a třeba i zemětřesení, musí mít především dobré... (*nechte děti hádat*) základy. Taky musí mít kvalitní.... (*nechte děti hádat*) střechu, aby do toho domu moc neteklo, pevné... (*nechte děti hádat*) stěny a hlavně dobré... (*nechte děti hádat*) obyvatele.

Náš sbor je také takový dům, který má pevné základy – co myslíte, že je tím základem sboru? Na čem stavíme? (*Napište, co děti říkají, pod dům, nebo namalujte symboly, diskutujte o tom, můžete se jich ptát, zda jsou základy vidět a zda je nějak vidět, jaké ty základy jsou, zda se to někdy ukáže*) – Ježíš Kristus, láska, přijetí, odpuštění, kříž...

Co je tím stavebním materiálem? My lidé, naše obdarování, schopnosti, dovednosti, naše víra – jsou to cihly, každá je jiná, a proto ten dům možná na pohled vypadá všelijak. Ale důležité je, jak se v tom domě bydlí, jaká tam panuje nálada a co z toho domu vychází. Je důležité, zda místo odporného zamořujícího kouře vysílá do ovzduší pokoj, mír a lásku, zda místo nebezpečného odpadu mu z okapů přetéká štědrost, různé dárky pro chudé, hladovějící a trpící a zda dveře toho domu jsou stále a pro všechny otevřené.

K čemu slouží takový dům? – přístřeší, ochrana, bezpečí, místo, kde mám své věci, svou rodinu, dům se může stát domovem. A k tomu všemu může sloužit i sbor – každý tam má své místo, a přitom tam jsou lidi dohromady, něco se tam děje, přichází tam noví lidé, rodí se tam děti, umírají tam lidé, je tam veselo a někdy trochu smutno, jsou tam krize, neshody. Ve sboru přijímáme posilu, povzbuzení, dobré slovo, poučení, sdílení, někdo nám pomůže nést nějakou tíhu, nějaký problém, někdo se za nás modlí. Ale zároveň sbor, stejně jako dům, potřebuje nějaké ty opravy,

nátěry, nějakou práci. Sbor něco potřebuje a očekává, aby žil – naši účast, spolupráci, peníze, víru, život v následování.

A ještě jedna důležitá věc: „Nestaví-li dům Hospodin, nadarmo se námáhají stavitelé. Nestřeží-li město Hospodin, nadarmo bdí strážný.“¹⁶¹ Ne-ní-li tím základem našeho sboru Pán Ježíš, jeho láska až na kříž, nadarmo se snaží staršovstvo, synodní rada a všichni ostatní.

Každý člověk – děti, mládež, dospělí i staříci, boháči i chudáci – může mít ve sboru své místo.

Sbor se může stát domovem pro všechny. Je to možné? Jaké máme schopnosti? Dovedete si představit, co byste mohli ve sboru dělat? Co bychom mohli nabídnout? Co umíme, v čem jsme dobří?

Každé dítě dostane „cihlu“ (z papíru) a na ní zkusí napsat nebo namalovat, co může ve sboru dělat, čím může přispět, co umí a to cokoliv – opravovat auto, zpívat, mluvit anglicky, malovat apod. Cihlu si děti mohou ozdobit, vybarvit, potom ji nalepte na ten dům.

Vidíte, každá cihla je jiná. To není náhoda ani chyba, že máme každý různé nadání, chutě, přání, sny. V Bibli čteme, že nás takové stvořil Bůh. Bůh vdechl člověku život, oživil ho svým Duchem. A každému z nás dal zvláštní dar, schopnost, nadání nebo talent. (Bible tomu říká charisma.) Jsou to různé věci, ale všechny pocházejí od Boha, z jeho Ducha. Takové nás Bůh chce (zpěváky, čtenáře, malíře, posluchače atd.), takové nás stvořil. A přece patříme k sobě, potřebujeme se navzájem. Každému Pán Bůh svěřil určité poslání, a tím má sloužit ostatním. A to je církev – společenství Bohem různě obdarovaných a povoláných lidí.

Církev začala vznikat po Ježíšově ukřižování a vzkříšení, když se v jednom jeruzalémském bytě na shromážděné snesl Duch svatý – ten je držel pohromadě a dával jim sílu zvěstovat všem okolo, že Ježíš Kristus je Mesiáš. Tak se křesťanství dostalo i k nám do Evropy, k nám do Čech, do.... *(doplňte váš sbor, okolní obce).*

Na závěr místo modlitby můžete s dětmi zazpívat píseň *Jeden Pán, jedna víra* (678 – dodatek evangelického zpěvníku).

Můžete využít pracovní list – <http://goo.gl/DUuAJP>.

Se staršími dětmi můžete využít „kartu charakteristik církve“ (dostupné na Evangnetu – <http://goo.gl/NYUQUi>, <http://goo.gl/Nw6v5I>). Nechte děti, ať si ji vyplní a pak o tom společně mluvíte, můžete zhodnotit, která odpověď „vyhrála“ atd.

Varianta 1

1. Dnes si budeme vyprávět o církvi, protože církev je pro život víry důležitá. V Apoštolském vyznání víry vyznáváme: „věřím svatou církev obecnou.“ Čím je pro vás **osobně** církev?

Na malé kartičky si napište jednotlivé výroky, hesla. Doprostřed stolu umístěte bibli, kalich, talířek s chlebem, kříž, svíčku, fotku vašeho kostela, ze sborového života, nějaký církevní tisk nebo Evangelický kalendář apod., kolem těchto různých symbolů církve rozprostřete jednotlivé kartičky. Poproste děti, ať si každý vybere tu, která pro něho vystihuje církev, kolem jedné kartičky se může shromáždit i víc dětí.

(Kartičky: významná politická síla, lodička Petrova, společenství poutníků, pomoc pro můj život, místo, kde se člověk může cítit dobře, tradice, tělo Kristovo, otevřený dům, rodina, moje parta, společenství křesťanů, společenství pokrytců, blázni, věřící lidé, bezpečné místo, svatá a obecná atd. Můžete si vymyslet svoje varianty, čím by mohla být pro děti církev.)

Ptejte se dětí, proč si vybraly právě tuto kartičku?

2. Na velký papír napište čtyři slova – CÍRKEV, SVATÁ, OBECNÁ, POSLÁNÍ. Ke slovu „církev“ děti mohou nalepit vybrané kartičky a pak tam můžete ještě vy sami dopsat: Církev je viditelné společenství Kristových svědků. Vybidněte děti, ať zkusí vymyslet, co by mohlo znamenat „svatá“. Případně se jich můžete ptát – svatá – znamená to, že církev je skupina dokonalých bezhříšných jedinců? V jakém smyslu je církev svatá? Její svatost spočívá ve spojení s Bohem, církev patří Bohu, je oddělená pro službu. Vybidněte děti, ať zkusí vymyslet, co by mohlo znamenat „obecná“.

Existuje jen jedna obecná církev všech, kteří vyznávají Ježíše Krista podle Písma a věří v Boha Trojjediného. Základní jednotkou jsou jednotlivci – věřící, kteří svoji víru sdílejí společně a vytvářejí na jednom místě sbor, který je součástí jednak nějaké určité církve – my patříme do Českobratrské církve evangelické – ale také je součástí obecné církve, těla Kristova.

3. Jak by se vám líbil tento citát? „To je nevlastnější církev, společenství všech Bohem vykoupených, kteří mají něco společného. A tak jsou z gruntu kamarádi, i když se třeba ještě osobně neznají. Nebo tradičněji – jsou sestry a bratři v Kristu.“¹⁶² Nebo byste to řekli jinak?
4. Kde se v Bibli dozvíme, jak církev vznikala? Zkuste si najít Skutky apoštolů 2,37–47.
Nyní s dětmi zkuste na základě čtení textu ze Skutků formulovat poslání církve.
(V příběhu Sk 2,37–47 je církev popsána takto: byli pokřtěni, vytrvale poslouchali učení apoštolů, byli spolu, lámali chléb a modlili se a nakonec čteme, že byli všemu lidu milí. Zde máme vlastně první definici církve: církev je tam, kde se učí slovo Boží, kde se vysluhují svátosti, kde se sdílíme a rozdělujeme a kde se modlíme atd. viz poznámky pro učitele k příběhu).
5. Na závěr místo modlitby můžete s dětmi zazpívat píseň z Dodatku 678 Jeden Pán, jedna víra.

Varianta 2 – sbor jako tělo (živý organismus)

1. Každé dítě nebo skupinka dětí přečte jeden text:

„Vy jste tělo Kristovo, a každý z vás je jedním z jeho údů.“¹⁶³

„Jako je v jednom těle mnoho údů a nemají všechny stejný úkol, tak i my, ač je nás mnoho, jsme jedno tělo v Kristu a jeden druhému sloužíme jako jednotlivé údy. Máme rozličné dary podle milosti, která byla dána každému z nás: Kdo má dar prorockého slova, ať ho užívá v souhlase s vírou. Kdo má dar služby, ať slouží. Kdo má dar učít, ať učí. Kdo dovede povzbuzovat, nechť povzbuzuje. Kdo rozdává, ať dává upřímně. Kdo stojí v čele, ať je horlivý. Kdo se stará o trpící, ať pomáhá s radostí.“¹⁶⁴

„Jsou rozdílná obdarování, ale tentýž Duch; rozdílné služby, ale tentýž Pán; a rozdílná působení moci, ale tentýž Bůh, který působí všechu ve všech. Každému je dán zvláštní projev Ducha ke společnému

162 Erazim Kohák: *Hesla mladých svišťů*.

163 1Kor 12,1–31

164 Ř 12,4–8

prospěchu... To všechno působí jeden a týž Duch, který uděluje každému zvláštní dar, jak sám chce.“¹⁶⁵

„Kristus předchází všechno, všechno v něm spočívá, on jest hlavou těla – totiž církve. On je počátek, prvorozený z mrtvých – takže je to on, jenž má prvenství ve všem.“¹⁶⁶

Tento obraz těla je víc než přirovnání. Kristus je opravdu s církví spjat tak těsně, že je možné říci: církev je jeho tělem – církev je s Kristem nerozlučně svázána, ale tak, že on je jí stále nadřazen.

2. *Podívejte se na své tělo – co všechno vidíte? Ruce, nohy, břicho, hlavu, prsty, páteř...*

Zavřete oči a zkuste vnímat i to, co nevidíte a uvědomte si, k čemu ty orgány slouží. Máte srdce, plíce, ledviny, játra, žaludek, máte mozek, žíly, šlachy, klouby.

Každá část těla je jiná, plní jinou funkci a každá je velmi potřebná.

Teď se nadechněte a vydechněte a ještě jednou. Soustřeďte se na svůj nádech a výdech.

Když se nadechujete, něco přijímáte. Když vydechujete, něco dáváte.

3. *Můžete rozdělit děti do dvou skupin – jedna skupina zkouší vymyslet, co přijímáme ve sboru, čeho se nadechujeme a druhá skupina vymýšlí, co vydechujeme, co dáváme druhým.*

Tak to funguje i ve sboru – lidé ve sboru dýchají čerstvý a zdravý Boží vzduch, Boží lásku, odpuštění, přijetí a zároveň vydechují pomoc nemocným, bezdomovcům, lidem trpícím, ve válce. Hodně přijímáme v bohoslužbách a hodně dáváme při sbírkách, nebo když se jede do domova důchodců zpívat a povídat si s babičkami.

Sbor je tělo, které přijímá od Pána Boha dobré dary, velikou sílu a předává ty dobré dary dál mezi lidi. Nádech bez výdechu nemůže být.

4. *Veźmĕte si papír a namalujte ěĕjakou ěást tĕla nebo ěĕjaký orgán, který vás vystihuje.*

Dáme to dohromady, utvoříme tělo. Kdo je hlavou toho těla?

5. *Na závĕr mĕsto modlitby mŕžete s dĕtmi zazpĕvat pĕseĕ *Jeden Pán, jedna vĕra* (678 – dodatek evangelického zpĕvĕníku).*

165 1Kor 12,4–5

166 Ko 1,17–18

Církev začala vznikat po Ježíšově ukřižování a vzkříšení, když se v jednom jeruzalémském bytě na shromáždění snesl Duch svatý – ten je držel pohromadě a dával jim sílu zvěstovat všem okolo, že Ježíš Kristus je Mesiáš. Tak se křesťanství dostalo i k nám do Evropy, k nám do města, vesnice.

Každý jednotlivý sbor, dokonce i sbor v jedné domácnosti se nazýval „církev“ (řecky *ekklésia*), každý sbor je totiž církví Boží, je její součástí, protože církev znamená přítomnost Boží v tomto světě.

V tom smyslu se všichni věřící při vši své různosti podílejí na stejné skutečnosti. Ti všichni – metodisti, kalvinisti, luteráni, katolíci, anglikáni, pravoslavní – představují onu „svatou církev obecnou“, již různost vyznání vůbec nevadí, protože kde pojí lidi láska, úcta a dobrá vůle, tam různost obohacuje. Když se ovšem lidé kvůli různosti vraždí, prokazují tím, že se od Boha odcizili.¹⁶⁷

„Platí, co říkal už svatý Augustýn, že je mnoho lidí, které má Bůh a nemá je církev, a je také mnoho lidí, které má církev, ale nemá je Bůh.“¹⁶⁸

167 Viz heslo „Proč nemají monoteisté jednu církev“ In: Erazim Kohák, *Hesla mladých svišťů*.

168 Z rozhovoru s boromejkou Veritas Holíkovou, která pečovala o prezidenta Václava Havla až do jeho smrti; dostupné na <<http://aktualne.centrum.cz/clanek.phtml?id=726469>>.

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávěj.

PÍSNĚ

Svítá: 346 – Tvoje, Pane Kriste, dobrota; 114 – Jděte dál; 274 – Apoštolská (Prosíme tě); 228 – Modlitba; 364 – Nové přikázání; 422 – Jak dobré a utěšené; 119 – Jedno jsme v Duchu svatém; 379 – Vstaň a hledat pojd' tu zem; 401 – Zůstaň s námi Pane; 261 – Pomoz mi, můj Pane

Dodatek k evangelickému zpěvníku: 678 – Jeden Pán, jedna víra

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

1 Kor 12,1–31 – Vy jste tělo Kristovo, a každý z vás je jedním z jeho údů.

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme ti za církev, za náš sbor, že se můžeme společně scházet a povídat si o tobě, zpívat písničky, modlit se, pomáhat druhým. Dej ať vždy pamatujeme, že tvé slovo je naším základem, že na něm stavíme své domy, své životy. Posvěcuj nás a zůstavej s námi. Amen.

SVATÝCH OBOČOVÁNÍ

8. ČERVEN 2014

Téma

Církev jako společenství solidarity a sounáležitosti – rodina Boží poskytuje oporu ve všech oblastech života.

Cíle

- Děti poznávají aspekty večere Páně pomocí předmětů, které jsou s ní spojeny; vnímají tak společenství svatých jako společenství rodiny Pána Ježíše.
- Děti slyší příběh o povzbudivém společenství současníků i napříč věky.
- Děti skrze své jméno přemýšlejí o těch, kdo je povzbuzují ve víře. Děti se učí solidaritě.

Biblický text: Žd 12,1-2a (+11.kap.) + Sk 2,37-47

POZNÁMKY K TEXTU

K výpovědi kréda

- **Obcování** – je třeba vysvětlit i z čistě jazykového hlediska, v běžném použití se běžně nevyskytuje, v některých překladech Kréda se říká „věřím společenství svatých“. Obcování je sdílení, společenství, sbor – pro děti je možno vysvětlit příbuzným slovem „obec“, nebo „obecenství“, případně také upozornit na to, že se slovem „obec“ v některých církvích nazývají sbory, farnosti. V biblické mluvě je obcování také slovem pro sex.
- **Svatých** – pokud se v Bibli mluví o svatých, svatosti, atd. – je to vždycky svatost odvozená od Boha. Nejde o nějakou vlastní kvalitu lidí, resp. církve, ale o kvalitu přicházející z vnějšku, která pak působí i proměnu vnitřní. Svatost je působení milosti Boží. Obrazně řečeno – svatý, to není superstar a vítěz v boji o bezhříšnost, to je v nejlepším případě čisté zrcadlo, které odráží odlesky Boží svatosti. V biblických textech je to také název pro křesťany (dříve než vzniklo slovo křesťan, kristovec).
- **Výpověď obsahuje tři důrazy, které se na jednom místě a v symbolickém konání spojují:**
 1. **Obcování svatých (věcí)** – to je jeden ze způsobů, jak výpověď pochopit – je sdílení „statků spásy“, darů Kristovy milosti. V Krédu vyznáváme, že se podílíme na Kristově životě, na jeho údělu, že dostáváme dary jeho Ducha. Jak Kristus žil, zemřel a vstal z mrtvých – to není jen starodávný příběh, ale děj, který nás proměňuje, který společně sdílíme, který přetváří náš život (jednotlivce i církve). V užším, „hmatatelnějším“ smyslu se vztahuje na svátosti.
 2. **Obcování svatých napříč prostorem a časem** – tato výpověď je výzvou k jednotě – když vyznáváme společenství svatých, vyznáváme, že naše existence jako jednotlivých křesťanů a jednotlivých sborů je **spojena s ostatními křesťany** v našem sboru, našem městě, v naší zemi, po celé Zemi. Tato ekumena není omezena místně, není také omezena časem – jsme spojeni se všemi, kteří nás předcházeli, i s těmi, kdo přijdou po nás. V klasických formulacích se mluví o „církvi zvěřilé“ a „církvi bojující“, která tvoří jednu církev; v eucharistických modlitbách je tradičně připomínána celá řada svědků víry (biblických

i z církevních dějin), v evangelickém prostředí je u večere Páně v modlitbě běžná připomínka společenství s těmi, „kteří tu s námi stávali, a nyní jsou v pokoji u tebe“ (důraz na sborové společenství v čase).

3. **Obcování svatých současníků** – tady získává obcování (důvěrný kontakt lidí) své praktické dopady. Společenství svatých, tzn. v Boha věřících a doufajících, je bratrské a solidární, je to společenství závazné. Dobře to ukazuje zpráva o prvním sboru v Jeruzalémě z knihy Skutků apoštolských, přestože je pravděpodobně popsán spíš ideál a cíl (o problémech se ve Skutcích dočítáme také, nejen mezi řádky). Svatí se dělí o chleba, o to, co je potřebné k životu, jejich milosrdenství přesahuje ven. V církvi toto zaměření přetrvává, i když v různých podobách – ať to bylo z počátku rozdělení zbylých porcí pro chudé, kteří nemohli přijít do sboru, přes různé církevní špitály a chudobince, po veskrze současnou diakonii a pastorační péči o okrajové členy společnosti i členy sboru, a také sbírku v našich bohoslužbách. Mimo chodem – tuto spojitost bychom mohli zdůraznit, kdybychom alespoň občas sbírku provedli v těsné blízkosti večere Páně, ohlášek a přímluvné modlitby, nikoliv jako „příspěvek při vycházení“.

- **Večere Páně** – je místem, kde se všechny tyto důrazy protínají, kde manifestují jako živé a životodárné. Zde se nám **Ježíš Kristus nejviditelněji dává**, zahrnuje nás do svého života, smrti a vzkříšení. Připomínáme si v modlitbách „**oblak svědků**“, společenství se všemi svatými. (Nevztahuje se samozřejmě jen na ty „svatořečené“, stejně důležité jsou „obyčejní“ věřící lidé. Na druhé straně bychom si měli více uvědomovat, že naši předci ve víře nejsou jen biblické postavy a pak až my, ale nepřerušovaná řada svatých Božích lidí v celých dějinách.) Třetí nedílnou součástí je **solidarita** a pomoc navzájem i navenek.

J. M. Lochman k tomu říká: „V této svátosti se příkladným způsobem odhaluje dar a šance obecnosti svatých.“

- Pro „svatých obcování“ najdeme v Bibli další obrazy, které tuto výpověď pomáhají uchopit, jsou názornější – církev jako tělo Kristovo¹⁶⁹, nebo Boží rodina¹⁷⁰, rodina víry¹⁷¹. Pro děti jsou vhodné.

169 1Kor 12,12nn

170 Ef 2,19

171 Gal 6,10

K příběhu

K vyprávění a jako inspiraci jsme vybrali dva biblické texty – z dopisu Židům, který ilustruje především společenství svatých věřících napříč věky, a text ze Skutků, který popisuje příkladný způsob společenství současníků. Jejich společnou základnou je účast na příběhu Ježíše Krista. Příběh pro vyprávění je „vymyšlený“ – tak, aby sloužil textům biblickým:

~ **List Židům, 11. kap. a především obraz z kap. 12,1–2 b.**

Autor využívá i dnes dětem dobře srozumitelného obrazu běžeckého závodu. Je tu start a pak cíl, mezi tím náročný běh, který si žádá vytrvalost. Není to nic jednoduchého, pokud člověk vyběhne za Ježíšem Kristem (to je v tomto obrazu jakýsi „vodič“, vytyčil trasu závodu), není snadné doběhnout bez zadýchání a klopýtání. To, co nás drží na té cestě, je kromě toho, že sledujeme pečlivě značení („s pohledem upřeným na Ježíše“), je i to, že stejnou cestou s námi běží velké množství stejně zaujatých závodníků, kteří nám nejen nenastaví nohu, ale naopak nás podepřou. (Obraz bychom mohli rozvinout i tak, že někdo s námi ještě běží na dráze, jiní již „jen“ fandí z tribun.)

Všimněte si, jak v jedenácté kapitole jsou popisovány „úspěchy“¹⁷² i „neúspěchy“¹⁷³ věřících lidí, ukazuje se, že ve společenství s ostatními napříč věky nás mohou podpírat nejrůznější zkušenosti těch, kteří se spolehli na Boha.

~ **Skutky apoštolské, 2,37–47**

Popis společenství svatých, které se zakládá na daru Ducha svatého, na povolání od Ježíše Krista uskutečněným křtem. Duchovními dary jsou také učení apoštolů, modlitby, chvály, zázraky a znamení, lámání chleba (eucharistie). Společenství solidarity se demonstuje ve sdílení majetku, dělení o jídlo, to, že jsou rádi spolu.

Byl sbor ze Skutků komuna na způsob klášterního řádu, kde nikdo nemá vlastní majetek, jen ten společný, který patří všem, „řádu“? Z textu Skutků to nevyplývá, viz Ananiáš a Safira – jejich problém nebyl v tom, že by neodevdali všechno (mohli si ponechat, kolik chtěli), ale že řekli, že odevdali všechno. Podstatné není to, zda první křesťané sdíleli všechno nebo jen část, ale to, že ve sboru našli novou rodinu, byli jako jedno tělo – pečující o druhé a závislí na jejich péči. Křesťanství, z něhož je vyloučeno solidární společenství, je nesmysl.

172 Žd 11,33–35

173 Žd 11,35–38

Úskalí výpovědi

Svatí – biblický text hovoří jasně, jde o ty, kteří se podílejí na Božích věcech. Co se svatými, jak je uznává římsko-katolická církev? Pozitivně – vnímat je jako ty, kdo nějakým příkladným způsobem odrážejí Boží slávu, jsou příkladem pro žijící věřící. A co přímluvy svatých? V pozitivním smyslu je to domyšlené „svatých obcování“ napříč hranicemi času – tak jako se za nás přimlouvají naši bratři a sestry v kostele, přimlouvají se za nás ti, kteří nás předešli k Bohu. Ano, úcta i přímluvy mohou nabýt bizarních rozměrů. Jsme svobodni vnímat na tom to dobré, a to, co zastihuje Boha, odmítnout.

Úskalí příběhu

Úskalí pochopení Skutků může nastat tam, kde bychom v nich viděli jediný správný ideál (musíš se nutně vzdát majetku, musíš nutně být každý den v kostele, atd.). Jestliže je však cílem, abychom byli s bratry a sestrami jedno tělo, jehož hlavou je Kristus, pak stačí „miluj, a dělej, co chceš“. Je možno v každé době tvořivě a nově hledat způsob, **jak** naplnit příkázání vzájemné lásky, Skutky jsou inspirace, vodítko. Ovšem to, **že** se o to pokusíme, není věc volby – to je závazek, ke kterému jsme povoláni.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

S předškolními dětmi můžeme probrat „svatých obcování“ právě na příkladu večere Páně, protože je skvěle názorná. Téma večere Páně se hodí i pro celosborové bohoslužby s večerí Páně, kde téměř všechny potřebné „rekvizity“ máme k dispozici.

Pracujeme nejlépe na zemi nebo na velkém stole, kam všichni dobře vidí. Děti sedí okolo velkého šátku nebo ubrusu (ten by měl být krásný,

vzácný, aby zdůraznil vzácnost večeře Páně). Na šátek, pokud možno v tičnosti, chystáme kalich s trochou vína, patenu s chlebem, případně ikonu Krista nebo svíčku, misku/košík na sbírku s penězi, obrázky biblických postav, postav z dějin, fotografie předků (bylo by skvělé, kdybyste měli fotografie příbuzných dětí), apod.

Děti se ptáme: Co to je? Co vám to připomíná? Vyber si jednu věc, kterou vidíš a něco o ní vyprávěj... Můžeme brát věci postupně do ruky. Vysvětlete třeba takto, dále rozvedte...

Minulý týden jsme si vyprávěli o církvi. Jak Ježíš řekl, že je dobré, když se scházíme s těmi, kdo v něj věří. Abychom věděli, co je při tom scházení důležité, i proto nám dal večeři Páně.

Popisujeme (můžeme přivonět, ohmatat, popsat svůj vjem atd.), bereme do ruky a vysvětlujeme – chleba a víno nám Pán Ježíš dal, abychom věděli, že je tady s námi, zvláštním způsobem nám chce být blízko, jako je blízko chleba, který jíme. Je to chleba od Pána Ježíše. Vyprávíme si, co všechno Pán Ježíš dělal, a jíme chleba a pijeme víno, protože to všechno dělal i pro nás. Patříme do jeho rodiny.

Rozhlédněte se okolo – nejsme tady sami, máme tady rodiče, kamarády. Jsme společenství, jedna velká rodina pána Ježíše. Do této rodiny patří ti, kdo jsou tady s námi a můžeme si na ně sáhnout. (*Sáhněte si, pohladte souseda.*) Ale patří sem i ti, kdo bydlí daleko od nás, na druhém konci světa (*ukazujeme obrázky*). Patří sem i ti, kteří žili před námi. (*Ukazujte biblické postavy, fotografie předků, atd., komentujte.*) Co myslíte, budou sem patřit i ti, co přijdou po nás? Vaše děti?

Co nám ještě zbylo? (*I tady misku/košík popište, popište peníze v něm.*) Košík na sbírku. Pročpak tu je? To proto, abychom věděli, že je moc důležité se dělit s ostatními, s těmi, kdo se mají hůř. Vzpomínat na ně, pomáhat jim. Protože také oni patří do velké rodiny Pána Ježíše.

Varianta

Pokud takto pracujeme v bohoslužbách, mohou předměty přinášet rodiče nebo spolupracující osoby. Popisovat jednotlivé přinášené věci lze postupně. Může se mezi tím zpívat píseň, např. první sloka Radujme se vždy společně – děti se jí opakováním naučí. Pracujeme-li takto v bohoslužbách, následuje po tomto bloku samotná večeře Páně, bez ní by to bylo jaksi bezzubé, sbírka je přinášena na stůl Páně před modlitbou. Pokud ve vašem sboru děti nepřijímají, zvažte vhodnost pracovat takto s dětmi v bohoslužbách, protože tu vzniká jakýsi nepoměr, kdy je vše zaměřeno na děti, ale zároveň nejsou k vlastnímu dění připuštěny. Lze téma také probrat v nedělce, a další týden (či při nejbližší příležitosti) nepřijímajícím dětem dát při večeři Páně nějakou roli – vybírají sbírku, sami přispívají nějak pro

druhé, přinášejí chleba a víno, přinášejí do kruhu fotografie nebo obrázky svých předků, biblických a historických postav, atd.

Pomůcky

Kalich s vínem, patena s chlebem, košík na sbírku se sbírkou (alespoň symbolicky několik mincí), fotografie a obrázky biblických, historických postav, fotografie předků, krásný šátek či ubrus.

Případně svíčku a sirky, ikonu Krista – navrhuji ikonu proto, že není příliš realistická – je to slavnostní znázornění Kristovy podoby – nemá ukazovat, jak Kristus vypadal, ale sdělovat, jaký je, co pro nás dělá, pomoci specifického výtvarného rukopisu.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Apokryfní příběh na motivy Sk 2 a Žd 12. Je psán jako povídka o rozhovoru dvou mužů, využijte však svobodně její motivy např. k tomu, abyste rozehráli rozhovor jako divadlo, se dvěma loutkami, různými pokrývkami hlavy, které rozliší postavy, obrázky flanelografu, atd. Důležité jsou rozhovory, popisy můžete vynechat.

V místním křesťanském sboru sedí dva presbyteři. Mají zrovna službu, připravovali prostory, které jim poskytuje jeden bohatší bratr ve svém nájemním domě a kde se schází společenství těch, kdo uvěřili v Pána Ježíše Krista. Teď se posadili na nízké lavice a oba si vytáhli drahocenné svitky, na kterých mají opisy vyprávění a dopisů, které kolují po církvi. Oba občas promlouvají ke shromážděným bratřím a sestřám a tyto chvilky nad Písmem jim poskytují cennou možnost, jak proniknout do zvěsti o Ježíši Kristu a jeho následovnících.

Po chvíli ticha se ozve jeden z nich: „Čtu si tady v knize Skutků apoštolů. Víš, nevím teď, jestli mám být veselý nebo smutný. Poslouchej: ,Ti, kteří přijali jeho slovo, byli pokřtěni a přidalo se k nim toho dne na tři tisíce lidí. Vytrvale poslouchali učení apoštolů, byli spolu, lámali chléb a modlili se. Všech se zmocnila bázeň, neboť skrze apoštoly se stalo mnoho zázraků a znamení. Všichni, kteří uvěřili, byli pospolu a měli všechno společné. Prodávali svůj majetek a rozdělovali všem podle toho, jak kdo potřeboval. Každého dne pobývali svorně v chrámu, po domech lámali chléb a dělili se o jídlo s radostí a upřímným srdcem. Chválili Boha a byli všemu lidu milí.‘ – To je, co!? To musela být doba! Tři tisíce lidí v jeden den! Všechno měli společné, každý den v chrámu, dělili se. Nádhera... Jenže

pak si vzpomenu na to naše společenství. Je nás jen tolik, abychom se vešli do této místnosti, sejdeme se jednou za týden stěžij všichni, a víš, jak to mezi námi vypadá – jednou si ženské nemohou přijít na jméno, protože přišly ve stejných šatech, podruhé proto, že se pomluvily, potřetí zas nějaká malichernost kvůli dětem, chlapi si zas závidí to málo, co mají, lepší kšeft nebo větší úlovek ryb... Jsem z toho někdy vyloženě nešťastný. Copak je tohle nějaké společenství, rodina Kristova?“

Jeho společník, starší muž s plnovousem, lehce vzdychne: „Chápu tě, někdy na to naše společenství není radostný pohled...“

„Vid?“ říká ten mladší. „Svatí a dobří bychom měli být – ale všechna svatost se vytratila!“

„A to zas ne,“ oponuje starší společník. „Svatost se nevytratila. Jediný svatý je Bůh, a my – různě zašpiněná zrcadla, která tu jeho svatost odrážíme. Tu lépe, tu hůře. Ale neztrácej naději, víra v Pána Ježíše Krista nás přece proměňuje a drží. Povím ti o jednom obraze, který mě vždycky potěší. Ty víš, že jsem jako mladý hodně sportoval...“

„No ano, však pořád vypadáš k světu,“ směje se mladík.

„Život víry je jako závod. Ale ne jako běh na krátkou vzdálenost, kdy se rozběhneš a už jsi v cíli. Víra, to je, jako když běžíš maraton. Pěkně dlouhá štreka. Takže co chvíli jsi vyčerpaný, sotva popadáš dech, a když ho chytíš, tak se zas pereš s terénem, tu bahno, tu šílený kopec, někdy ani nevíš přesně, kudy vede cesta. Ale když už nemůžeš, klopytáš, koukneš se kolem sebe a vidíš spoustu lidí, kteří běží stejným směrem. A to tě tak povzbudí, že se vzhopíš a běžíš dál, dál až do cíle. Víš, já si vždycky představuju, jak se mnou na té cestě víry běží celý náš sbor, a křesťané z okolních obcí, i ti, co bydlí v Římě i ti ze Španělska, co o nich občas přijdou zprávy až k nám. Je to spousta lidí. Jak někdo zakopne, hned se najde někdo, kdo mu podá ruku, jak někdo nemůže, podpírají ho. A víš, co si ještě představuju? Kolem stojí strašně moc diváků, kteří fandí, podávají obcerstvení, pití, chvíli běží s námi...“

Mladíka ten obraz zaujal: „To se mi líbí, já to úplně vidím! Jak tam stojí staříček Abraham a křičí: ‚Do toho, do toho! Když jsem to zvládl já ve sto letech, dáš to taky!‘ A vedle stojí Sára a s úsměvem podává obcerstvení. A Noe s rodinou a se zvířaty, a Mojžíš i s rodiči a sestrou, a celý národ Izrael, a král David – ten pro povzbuzení tančí a zpívá žalmy, a všichni ti mučedníci z Říma, co trpěli pro Krista, ti ukazují, jak nám drží palce...“

„Teda, ty ses do toho vžil,“ směje se starší muž. „I u nás ve sboru je to tak, ženské, co se pohádaly, uvidíš pak, jak jdou s hrncem polívky k té vdově se čtyřmi dětmi, tuhle jsem slyšel, jak Marcus nabídl tomu novému, co přišel do města, místo ve své dílně, jindy bez řečí dají dar na sbírku pro postižené zemětřesením v Malé Asii, a jak se umí povzbuzovat ve víře v Pána Ježíše – to ty často ani nevíš, ale já se to občas doslechnu, když se mi někdo

přijde svěřit. A pro všechny křesťany, kteří přicházejí do našeho města, je sbor něco jako rodina. A pořád si umíme odpouštět.“

Oba muži pak mlčky chystají kalich, chléb a víno. Večer se ve shromáždění bude slavit večere Páně.

„Povzbudil jsi mě,“ říká mladík, „myslím, že to s tím závodem budeš muset říct někdy v kázání.“

„Jsme jako rodina,“ ukazuje starší společník na stůl s chlebem a vínem. „A tady se sejdeme u jednoho stolu s hlavou naší rodiny, s Pánem Ježíšem Kristem. Jedině tak neztrácím nikdy naději.“

Usmějí se na sebe a vyjdou ven, aby přivítali příchozí.

PRO STARŠÍ DĚTI

Varianta 1

Slavíte svůj svátek? Proč se slaví svátek? *(Navazovací bod ze zkušenosti má děti dovést k tomu, že se v běžném životě počítá/počítalo se svatými, se vzpomínkou na ně. V některých evangelických rodinách se svátky neslaví, jinde ano, spolužáci jistě – může se rozvinout i zajímavá debata – proč ano, proč ne? Nabízíme pozitivní význam svátku/jmenin.)*

Po kom máte jméno? Po biblické postavě, po někom slavném z dějin, po příbuzném? Jsou různé motivy, proč se dávají jména, a některé důvody jsou spojené s naší vírou – protože mají zajímavý význam (Anna – milostiplná), jsou po příbuzném (zbožný staříček), po známých (kamarád rodičů, co uvěřil v Krista a je příkladem víry). V evangelickém prostředí jsou či bývala velmi běžná biblická jména, v katolickém pak „světecká“. – Jde vždy o nějakou připomínku vzácné postavy, která má povzbuzovat nositele jména svědectvím víry, příběhem svého života. Když se pak slavil svátek, slavil a připomínal se především původní nositel. Říkalo se tím: Buď jako tvůj jmenovec – on/ona je dobrý příklad víry, odhodlaného života, atd. Dodnes si lidé, kteří jsou pokřtěni jako dospělí, vybírají nové jméno a často je to nové jméno pro ně program nebo výzva.

Znáte význam nebo příběh svého jména? Na koho svým jménem navazujete? (Pokud znáte datum svého svátku, najdete význam jména a příběh svého jmenovce zde: <http://libri.cz/databaze/jmena/>).

Přečtěte společně vybrané verše z Žd 12,1–2a. Případně připomeňte postavy, které vypočítává autor v kap. 11.

Kdo je na vaší cestě víry takový svědek? Které biblické postavy jsou pro vás povzbudivé? Které postavy z dějin vás inspirují? Jsou takoví lidé i ve

vašem přibuzenstvu, ve sboru? Je to příběh vašeho jmenovce/jmenovkyně, co vás povzbuzuje ve víře?

Nakreslete společně obraz podle Žd 12,1–2a. Sebe jak běžíte a celý oblak vašich svědků, kteří vás povzbuzují. Můžete společný obraz tvořit mlčky, je to zajímavý způsob práce, když se domlouváte beze slov.

Pomůcky: kniha *Po kom se jmenujeme* nebo stejnojmenná internetová databáze¹⁷⁴, velký papír a tužky, pastelky.

Varianta 2

V kruhu posíláme košík/misku na sbírku. Každý řekne, k čemu by košík mohl sloužit. Nápady se nesmí opakovat, mohou být bláznivé (na vybírání peněz, zvláštní pokrývka hlavy, miska na ovoce, atd.).

V druhém kole budeme vážnější – opět říkáme, k čemu by košík mohl sloužit, ale musí to být něco prospěšného druhým lidem, něco dobročinného. (Budeme do košíku sbírat potraviny, bude to miska na polévku pro bezdomovce, prodáme ji a peníze dáme chudým, atd.)

V našem kostele do tohoto košíku dáváme sbírku – napadá vás, vzpomenete si, na co se v kostele sbírá nebo sbíralo?

Jak se náš sbor zapojuje do pomoci lidem, kteří jsou na tom hůř než my?

Jak se vy osobně podílíte na pomoci druhým lidem? Jak mohu pomoci, potřebuju k tomu peníze?

Patří taková pomoc druhým lidem, solidarita, ke křesťanství a víře nutně, nebo si můžeme vybrat a nepomáhat?

Po diskuzi si přečtěte Sk 2,32–47, zvl. verše 41–47. Co z toho, co charakterizuje první sbor v Jeruzalémě, děláme i v našem sboru?

Pokud rozhovor vyústí do konkrétní pomoci, podpory, sbírky, tím lépe. Můžete představit projekty z vašeho okolí, nebo naopak projekty na podporu vzdálených lidí jako Amnesty International¹⁷⁵ nebo Hlas mučedníků¹⁷⁶, kde se dočtete o pronásledované církvi dneška.

Pomůcky: košík na sbírku, Bible, případně materiály projektů, webové stránky.

174 <<http://libri.cz/databaze/jmena/>>

175 <<http://www.amnesty.cz>>

176 <<http://www.hlas-mucedniku.cz>>

Lochman upozorňuje na to, že z „ekumeny napříč dějinami“ nemusíme jen čerpat povzbuzení, ale že nás také zavazuje k tomu, abychom žádali spravedlnost pro zapomenuté, pro ty, kdo v minulosti byli umlčeni, vymazáni z dějepisu, fotografií, vzpomínek. „Divné dvacáté století“ v našem státě zná mnoho lidí, kteří zmizeli beze stopy – Židé, Němci, mučedníci nedemokratických režimů. I církve mají občas máslo na hlavě, jindy se naopak projevily statečně. Práci pro spravedlnost v současnosti dělá Amnesty International, Hlas mučedníků a další.

Sbírka v průběhu bohoslužeb je možností, jak zakomponovat solidaritu do bohoslužebného života církve. Mělo by logiku, kdybychom sbírku vykonali před večeří Páně, společně s dary chleba a vína bychom ji postavili na stůl Páně, do eucharistické modlitby by byla zahrnuta prosba za využití tohoto daru solidarity – znamená by tak mohlo výrazněji promluvit – bohoslužba není jen duchovní záležitost! Pokud jsou bohoslužby bez večeře Páně, pak by zařazení sbírky bylo vhodné při ohláškách, kde je znovu možnost vyjadřovat solidaritu – penězi i „pouhým“ vzpomenu-tím potřebných ve sboru i jinde.

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Evangelický zpěvník + dodatek: 399 – V sítí tomto pravme sobě;

397 – Radujme se vždy společně; 699 – Pane, dej, ať nás nic už nerozdvojí

Svítá: 96 – Já hledám stále dům svůj, 105 – Bratry sestry potkávám,

114 – Jděte dál, 115 – Jdou, stále jdou se zprávou, 119 – Jedno jsme v Duchu svatém, 135 – Posila na cestu, 135 – K svobodě je dlouhé putování, 389 – Zachovej nám starou víru

Haleluja Amen: 30 – Pane Bože, prosíme tě; 160 – Zpěv o boji víry

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Ef 2, 19c – Patříte k Boží rodině.

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme ti za všechny, kdo nás na naší cestě víry povzbuzují. Za naše rodiče, učitele, faráře, (doplňte)... předky, všechny, kdo za tebou šli v celých dějinách. Děkujeme ti, že jsou naším příkladem a povzbuzením. Prosíme i za nás, abychom pomáhali ostatním a povzbuzovali je. Amen.

HŘÍCHŮ ODPUŠTĚNÍ

15. ČERVEN 2014

Téma

Ježíš Kristus nám odpuštěním hříchů dává nový začátek.

Cíle

- Děti uslyší a uvidí příběh o Zacheovi. Prožijí radost z dobrého konce – vlastně nového začátku, který jde ruku v ruce s Ježíšovým přijetím.
- Děti skrze příběh pochopí, že odpuštění znamená novou cestu a radost i pro „ztracené případy.“
- Děti se zamyslí nad důležitými momenty Zacheova příběhu. Uvědomí si, že podstatným momentem je Ježíšova aktivita, jeho přijetí Zachea. Projí si tento moment se situací (svého) křtu.

Biblický text: L 19,1–10

POZNÁMKY K TEXTU

Poznámky ke krédu

- Hříchy jsou doslova „dluhy“, tj. to, co jsme dlužni Bohu nebo svým bližním, protože jsme něco provedli, nebo naopak zanedbali. Je to v podstatě **narušení vztahů a odcizení**, kdy je lidské „srdce zakřivené jen do sebe samého“; je to **stav i skutek**, kterému se v tomto světě chtě nechtě nemůžeme vyhnout.¹⁷⁷
- Slova o nevyhnutelnosti hříchu nesměřují k rezignaci, nýbrž ke střízlivému vztahu ke světu: iluze ráje na zemi a naší samospasitelnosti je mylná, je třeba hledat **cestu dál** i s vědomím vin, s přijetím zodpovědnosti. Odpuštění (přijaté i nabídnuté) pak dává našemu životu zakotvení, nosnou tóninu.¹⁷⁸
- Důrazem biblické zvěsti i naší výpovědi kréda není hřích, ale odpuštění hříchů – tzn. závažnost hříchu je zasazena až do **kontextu záchrany a naděje**. Ježíš přijímá hříšníky, ne aby s nimi zůstával v jejich bídě, ale aby jim prostředkoval odpuštění; přivádí je k **novému začátku a k radosti**; vymazal náš dlužní úpis.¹⁷⁹
- Výraz použitý pro **odpuštění** znamená také propuštění, upuštění od něčeho, prominutí, uvolnění z pout i závazků... zkratka osvobození od toho, co spoutává. Je to výjimečný a často jediný způsob, jakým mohou vztahy pokračovat.
 Ve Starém zákoně rozumí Boží lid své těžké situaci tak, že je to důsledek činů proti Bohu, proto vyhlíží **napravení** vztahu s Bohem, koná pokání a oběti na znamení lítosti a vyhlíží novou smlouvu Hospodina s jeho lidem, záchranu, spásu, odpočinutí... Křesťané ustanovení této nové smlouvy a odpuštění hříchů pak spojí s příběhem Ježíše Krista.
- Odpuštění hříchů je **podstatným tématem Ježíšovy činnosti**. Ježíš o něm káže i sám hříchy odpouští, což je v očích znalců Božího Zákona pobuřujícím jednáním¹⁸⁰ – jen Bůh má přece pravomoc odpouštět hříchy!

177 J. M. Lochman, *Krédo*, str 237–8.

178 Tak Bonhoeffer, viz J. M. Lochman, *Krédo*, str 236.

179 Ko 2,13–14

180 Mk 2,5nn

Vede je to k otázce: Kým je Ježíš, jakým právem to činí? Kristovo vzkříšení pak vede církev k jistotě, že skutečně „Kristus je Pán“¹⁸¹ a v jeho jménu a z jeho pověření¹⁸² začíná i církev zvěstovat odpuštění hříchů¹⁸³.

- **Cesta k odpuštění** Božimu se otevírá každému, kdo uznává a vyznává své hříchů a kdo také sám odpouští¹⁸⁴, proto nás Ježíš učí modlit se: „odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům.“
- Odpuštění hříchů **není laciné pomnutí**, mávnutí rukou, zamlčení, ani zametení pod koberec – hříchů jsou naopak jasně zviditelněny, „artikulovány“ a drazo vykoupeny, ve chvíli kdy kvůli nim Ježíš přichází do lidské bídy a jde cestou krve a slz až na kříž.
- Tímto článkem vyznáváme, že člověk je „přijatelný“ a Bohem přijímaný navzdory svým hříchům, bez vlastní zásluhy, z pouhé Boží milosti. To je **křesťanská svoboda** – nejsme závislí na vlastním výkonu; můžeme přijmout sami sebe, přiznat (sobě i ostatním) své viny. Přijetí tohoto Božího odpuštění nutně vrhá nové světlo i na druhé a na naše vztahy, ve kterých dosud přetrvává nějaká křivda.
- Tato výpověď kréda v sobě nese téma situace, do níž bylo vyznání víry prvotně určeno – tj. **téma křtu** ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů¹⁸⁵. Odpuštění, které Kristus dává, není pouhá idea nebo programové prohlášení. Odpuštění hříchů se děje, týká se konkrétně našich životů, reálně „má nad námi moc“ díky **působení Ducha svatého**. Křest je viditelným znamením této moci, tohoto skutečného Božího jednání s konkrétním člověkem.

Poznámky k biblickému textu

- To, že byl **Zacheus celníkem** znamená, že spolupracoval s Římany a měl z toho zřejmě značný osobní prospěch. Vybíral poplatky od ostatních židů (mýtné, daně atp.) a odváděl je pohanům a okupantům, tzn. byl to kolaborant a hříšník. Být v jeho společnosti znečišťovalo i diskreditovalo v očích Božího lidu.
- Zacheus **nemohl pro zástup spatřit Ježíše**. Toužil poznat, kdo to je, ale mezi ním a Ježíšem je propast Zacheovy malosti – Zacheus je „malý člověk“ vzrůstem i životem; zároveň ale jsou tu bariérou ti, kdo jsou u Ježíše! – ti kdo tu byli dřív, jsou vyšší, zbožnější atd. někdy zaclánějí výhled k Ježíši.

181 1K 12,3; 1J 4,14-15

182 J 20,22nn

183 Sk 2,38; 1K 6,11

184 Mk 11,26; 1 J 1,9

185 Sk 2,38

- Představa, jak malý člověk a veliký boháč v jedné osobě **leze na moruši**, je tragikomická. K čemu mu je v tu chvíli všechno bohatství, když výšku si koupit nelze? Možná si to leckdo užil, že teď mají zase „navrch“ jiní než vrchní celník, že teď se před Zacheem hrbít nemusí. A tak Zacheus leze na strom jako malý kluk.
- **Zachee, pojed' rychle dolů.** Ježíš oslovuje celníka jménem, jako by ho znal. Nepřidává však výčitky, přesvědčování, vyjednávání, ale požaduje od Zachea jen aby slezl a přijal jej za hosta.
- Ježíš ten den **musí zůstat v Zacheově domě.** Přichází podobně jako lékař tam, kde je to nutné, kde je ho třeba. A k Zacheovi musí vstoupit „pod jeho střechu“; kdyby se Zacheus díval jen pěkně z odstupu skrytý ve stromě, sotva by poznal kdo Ježíš je.
- Zachea nedokázal změnit Boží zákon, lidská slušnost, morální principy, ani solidarita s vlastním lidem, nečinil žádné pokání; zbožností, ani vírou si Ježíšův příchod nezasloužil – prvotní je tu aktivita Boží...teprve když Zacheus poznal radost ze společenství, když poznal, že u něho doma a s ním u jednoho stolu chce Kristus být, našel **sílu změnit svůj život.**¹⁸⁶ Záchrana, odpuštění, ospravedlnění se tu opravdu děje jen z Boží milosti.
- Reakce zástupu kolem je nápadně protikladná k Zacheově radosti. **Rep-tají**, brblají, nadávají: je přece spousta slušných, zbožných domácností, které by si takového hosta víc zasloužily!
- **Je to také syn Abrahamův**, tzn. i když pro ostatní už byl možná dávno mrtev, dávno vypadl z domu Božího, tak Ježíš přišel, aby hledal, co zahynulo a přivedl ho zpět. Kvůli takovým, jako je Zacheus přece přichází Kristus především.
- Zacheus slibuje, že **nahradí ošizeným čtyřnásobně**, co sebral, podle Zákona by ovšem stačilo nahradit škodu a přidat pětinu¹⁸⁷. Zacheus tedy činí víc, než povinnost.

ÚSKALÍ

- Pojmy hřích i odpuštění jsou pro děti poměrně abstraktní, jejich závažnost příliš nevnímají; rozvést a opsat téma jako vyčleněnost hříšníka a jeho přijetí bude pochopitelnější. Ostatně biblický příběh ani nepoužívá výrazy hřích, odpuštění, pokání; o tom, co se odehrálo mezi Zacheem a Ježíšem se hovoří se zvláštní intimitou – je to oslovení, pozvání, přijetí,

¹⁸⁶ J. J. Široký

¹⁸⁷ Nu 5,6 a 7

radost – hříchy se „nepřetřásají“. V tomto je to vlastně velmi moderní příběh o odpuštění a bylo by dobré to zachovat.

- Příběh není vystavěn podle vzorce: nejprve pokání, pak odpuštění, ale spíše naopak: člověk, který se setkal s přijetím a milostí, se mění.
- Zacheův zájem o Ježíše nemůžeme ani přeceňovat, ale ani přehlížet. Možná, kdyby bylo na něm, zůstane v tom bezpečném nadhledu na stromě, rozhodně neusiluje o to, aby se napravil. Zároveň ovšem touží vidět a poznat kdo je Ježíš, běží kvůli tomu, leze po stromě, a když je vyzván slézt, má radost. Lukášovým záměrem je však spíše vyprávět příběh o tom, že Ježíš přichází i k těmto malým, hříšným, odstrčeným atd.
- Zacheův malý vzrůst sám o sobě by se neměl stát terčem posměchu (komentáře typu „byl to mrňous“, by děti mohly obrátit i proti sobě navzájem). Zacheovi zkrátka něco chybělo, a když někomu něco chybí, není to důvod k posměchu, i to se dnes mohou děti naučit.
- Povolání celníka vyžaduje vysvětlení.

ODKAZY

Biblické odkazy:

Iz 59,2; Mt 9,12–13, L 4,18–21; L 15,11–32, Sk 2,38; Sk 10,38–48; Ř 7,18–19; Ko 1,21–22; 1K 6,11; 2K 5,10; Ga 2,16; Nu 5,6–7.

Literatura:

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédó: základy ekumenické dogmatiky*.

Praha: Kalich, 1996.

RATZINGER, Joseph: *Úvod do křesťanství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.

de KORT, Kees: *Zacheus*. Praha: Biblická společnost čsFR: Zvon, 1990.

GALLUS, Petr – BALCAR, David – ŠORM, Zdeněk – FÉROVÁ, Lydie:

Dvakrát měř, jednou věř: pracovní listy pro katechezi. Praha:

Českokobratrská církev evangelická, 2012. (Kap. Ježíš Kristus, pracovní list 12 + kap. 32 A odpusť nám naše viny, listy 1–3.)

Internet:

- ~ <http://goo.gl/gSqUbq> – pracovní listy a rébusy;
- ~ <http://goo.gl/qVqorp> – pracovní list Z. Šorma;
- ~ <http://goo.gl/JVSdUT>, <http://goo.gl/EqZvtd> – omalovánky k vytisknutí zdarma;
- ~ <http://goo.gl/lIQ7WK> – bludiště;
- ~ <http://goo.gl/aevYsg> – obrázek k dokreslení podle čísel a k vybarvení;
- ~ <http://goo.gl/6MmP9x> – zajímavý obrázek pro rozhovor se staršími dětmi;
- ~ <http://goo.gl/Vk7Wp2> – komiks, který je možno použít pro práci s předškoláky (zdarma ke stažení);
- ~ <http://goo.gl/nDheQS> – příprava A. a J. Tkadlečkových k prosbě „odpusť nám naše viny...“;
- ~ <http://goo.gl/feAAku> – příprava P. Prejdy k příběhu o Zacheovi.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ A MLADŠÍ DĚTI

Pomůcky

- ~ Komiks k příběhu, nebo alespoň několik obrázků (min. čtyři), které charakterizují jednotlivé scény (např. postavy Zachea a Ježíše, váček peněz, zástup, strom, pohár s vínem jako symbol společenství – viz odkazy na internet a literaturu).
- ~ K bodu 1) velký papír s obrysem stromu; výtvarné potřeby (prstové barvy, nebo lepidlo a kousky vaty a barevných papírů aj.), příp. fotoaparát.
- ~ K bodu 2) předměty či obrázky související s příběhem.
- ~ K bodu 3) obálky podle počtu dětí; komiks k příběhu, nebo několik obrázků, které charakterizují jednotlivé scény (viz odkazy na internet a literaturu) – nakopírujeme (v případě komiksu rozstříháme na jednotlivá políčka) a vložíme do obálek tak, aby každá obálka obsahovala všechny obrázky k příběhu, výtvarné potřeby, lepidlo.
- ~ K bodu 4) výtvarné potřeby, lepidlo, provázek.

Povídání s obrázky

Převyprávíme příběh tím způsobem, že dětem postupně ukazujeme jednotlivé obrázky a vedeme o nich rozhovor.

Návrh jednotlivých kroků

- Začneme Zacheem:* Líbí se vám tenhle člověk? Vymyslíme mu jméno?
(*Můžeme pak používat při vyprávění jméno dětemi vymyšlené a k tomu Zacheus jako příjmení, postupně třeba přejít na pouhé Zacheus.*)

Proč má u sebe tolik peněz? Kde je vzal? Je na obrázku ještě někdo?
(*Necháme děti obrázek pozorovat, vymýšlet si, spíše je povzbuzujeme k rozvíjení nápadů, upozorňujeme na detaily, neopravujeme je.*)

Nakonec vysvětlíme: Tenhle Zacheus je celníkem v Jerichu. Tolik peněz má proto, že je sebral jiným lidem. Každý, kdo chce vejít do města, musí totiž Zacheovi zaplatit, jinak ho tam Zacheus nepustí. Kdo chce projít po mostě, musí taky zaplatit. Kdo něco vypěstuje a prodá, tak část z těch peněz musí taky odevzdat. A Zacheus pak jde a dá ty peníze cizím vojákům. A část si taky nechá pro sebe.

Co myslíte, mají lidé Zachea rádi? (*Nemají. Pokud je na obrázku sám, zdůrazníme to; pokud jsou tam lidé, zdůrazníme, že tolik lidí ho asi moc rádo nemělo.*)

Obrázek umístíme tak, aby byl dětem na očích, a pokračujeme dalším.
- Zástup:* Jednoho dne bylo v Jerichu obzvlášť živo a rušno – do města totiž dorazil Ježíš a všichni se seběhli podívat. *Necháme děti vyprávět o obrázku:* Kdo tu všechno je? Co dělají, jak se tváří, co asi vidí a slyší? Zažili jste někdy takovou tlačenici?

Uzavřeme: Zacheus by se taky rád podíval na Ježíše, jenže nebyl moc vysoký a přes všechny ty lidi neviděl. A nikoho ani nenapadlo, aby Zacheovi udělal místo. Možná si mysleli: „Jen si pěkně buď kde jsi, ty jeden celníku hříšníku! Patříš přece k těm cizím vojákům, ne k Ježíšovi!“
- Ukážeme dětem strom:* Zacheus přemýšlel, jak by to udělal, aby Ježíše zahlédl. Víte, co ho napadlo? (*Děti to snad napadne také. Potvrdíme jim to a opakujeme po nich: Vyleze na strom, odtud vše dobře uvidí!*)
- Setkání s Ježíšem:* Zacheus seděl a vyhlížel. Kolem stromu prošlo hodně lidí. Někteří se mu smáli, někteří si ho nevšímali, ale mluvit s ním nechtěl nikdo. Kdo by přece mluvil se Zacheem!

Vyzveme děti: Chcete mluvit se Zacheem? Chcete mu něco říct?

Můžeme jim obrázek jakoby „nabízet“ blíž, aby k němu mohly promluvit... (Nezáleží tolik na tom, co, zazní, nebo jestli něco zazní. Chceme tím především [znovu]získat pozornost, vtáhnout děti do děje k následující podstatné události.)

A pak se stala věc, kterou nikdo nečekal. (*Chvilka napětí.*) Ježíš uviděl Zachea ve větvích a zavolal na něj: „Zachee, pojď rychle dolů, dnes musím zůstat v tvém domě!“ (*Můžeme děti vyzvat, aby taky tak zakřičely na Zachea!*)

Jen si to představte! Nikdo s ním nemluvil – a teď na něj volá Ježíš. Nikdo ho neměl rád, nikdo ho nenavštěvoval – ale Ježíš chce jít k němu domů! To byla změna! Zacheus se moc zaradoval! Čím si to zasloužil?

(Přijdou děti na něco?)

Uzavřeme: Zacheus se radoval. Ale všichni kolem se tomu divili a skuhrali a byli naštvaní. Takový člověk si to přece nezaslouží, aby se s ním někdo bavil! Proč zrovna k němu Ježíš jde?!

5. Závěr: Je to tak, Zacheus si to nezasloužil a stejně k němu Ježíš jde! O to větší byla Zacheova radost! Radoval se asi tak, jako když vám někdo dá prostě jen tak dárek... nebo jako když najdete ztracenou hračku, pro kterou jste brečeli... nebo když se uzdravíte z nemoci a můžete si zase hrát... nebo, když vás obejmě maminka. Byla to opravdu veliká radost. Dokonce taková, že Zacheus už nechtěl lidem nic brát, nejradši by jim všechno vrátil a rozhodl se dát své peníze těm, kdo nic neměli. Byl zkrátka od té Ježíšovy návštěvy jako vyměněný. Zacheus býval dříve „ztracený případ.“ Víte co to znamená? (*Zkrátka všichni si mysleli, že je tak špatný, že už to s ním jiné nebude.*) Ale Ježíši se neztratil. Ježíš se mu nevyhýbal jako ostatní, to špatné mu odpustil, a přijal ho jako přítele. – A tak chce teď Zacheus být dobrým přítelem.

Různé aktivity

- a. Připravíme si velký papír s jednoduchým obrysem stromu. Vyzveme děti, aby jej vybarvily prstovými barvami pomocí otisků prstů, nebo aby do něho lepily kousky vaty a barevných papírů. V koruně uděláme opatrně malý otvor a děti si mohou zkusit vykukovat ze stromu jako Zacheus. (Máte-li možnost, můžete je při tom vyfotit, fotky vytisknout a rozdat, dát je na nástěnku atp.)
- b. Schovajte v místnosti několik předmětů souvisejících s příběhem (např. obrázky nebo figurky Zachea a Ježíše, strom, peníz, dům, celnici...). Vyzvete děti, ať je hledají. Když jsou všechny předměty nelezené, shromáždíte se a nechte každého, aby pověděl, co našel a řekl, co všechno o tom

předmětu ví, proč ho tu máme, kde se v příběhu objevil. (Nesmí to být jako zkoušení; ostatní mohou doplňovat.) Podle schopností dětí můžeme aktivitu upravit. Např. vyzvat děti, ať nalezené předměty nikomu neukazují a pak je nechat, aby se snažily druhým opsat, co že to našly (podobně jako při společenské hře Aktivita).

- c. Rozdejte každému dítěti obálku, v níž budou obrázky jednotlivých scén ze Zacheova příběhu. Vyzvěte je, ať seřadí obrázky jako komiks tak, jak jdou po sobě. Mohou k jednotlivým postavám dopsat „bublíny“ a do nich co kdo říká.
- d. Děti si mohou vyrobit jednoduchou scénu příběhu: Obkreslí svou ruku (dlaň s roztaženými prsty až do poloviny předloktí), čímž vznikne kmen s větvemi, dokreslí korunu stromu. (Strom lze vyrobit třeba i z ruličky od toaletního papíru atp.) Postavičku Zachea si děti buď namalují na zvláštní papír a vystříhnou, nebo jim rozdáme nakopírovanou a jen ji vybarví. Zavěšíme Zachea na provázek; v koruně stromu uděláme díрку a provlečeme, aby mohl celník do koruny šplhat a zase slézat.

PRO STARŠÍ DĚTI

Pomůcky

- ~ Fotografie z křestní bohoslužby (nejlépe ze křtu přítomných dětí, nebo alespoň někoho jiného z našeho sboru).
- ~ K bodu a) – **nakopírovat následující text k opravě**¹⁸⁸:

Ježíš vešel do Jeruzaléma a procházel jím. Tam byl muž jménem Zacheus, vrchní velitel stráží a veliký boháč; toužil uvidět Ježíše, aby ho mohl zradit, ale poněvadž špatně viděl, nemohl ho pro zástup spatřit. Běžel proto napřed a vylezl na palmu, aby ho uviděl, neboť tudy měl jít.

Když Ježíš přišel k tomu místu, uviděl Zacheovu nohu a řekl: „Zachee, co tam děláš? Dnes bude pršet.“

On rychle slezl a běžel se schovat a Ježíš s ním.

Všichni, kdo to uviděli, reptali: „On je hostem u hříšného člověka!“

Zacheus se zastavil a řekl Pánu: „Necháme jim místo na zápraží, a jestliže mi něco ukradnou, dám je zatknout.“

Ježíš mu řekl: „Dnes ti nic nevezmou, vždyť jsou to synové Abrahamaovi. Syn člověka přišel, aby se tu schoval před deštěm.“

188 Text v tisknutelné podobě lze stáhnout z katechetického webu z adresy <http://goo.gl/yxvSzF>

- ~ K bodu b) – reprodukce Rembrandtova Návratu ztraceného syna, pracovní list Z. Šorma, nebo doporučený obrázek (viz *Odkazy*).

a. Práce s textem

Vyzvěte děti, ať zavrou oči a poslouchají a přečtete jim příběh z Bible. Pak jim rozdejte následující text a vyzvěte je, ať opraví chyby. Až skončí, nechte je nalézt příběh v Bibli a přesvědčit se, zda opravily všechny chyby a zda jsou jejich verze správné.

(Varianta: Pokud není možnost kopií, text s chybami můžete pomalu číst a nechat děti, aby vás opravovaly.)

Vědte nad příběhem rozhovor:

Jaký byl Zacheův problém?

Co to znamenalo, že byl celník? (Viz poznámky pro učitele.)

Co myslíte, který moment v příběhu je ten nejdůležitější a proč? Když se Zacheus rozhodl, že chce vidět Ježíše? Když na něj Ježíš zavolal? Když se Zacheus rozhodl slézt? Když se rozhodl napravit to, co spáchal? (Všechny tyto kroky mají svůj význam; můžeme si společně všimnout rozdílů mezi biblickým textem a textem, který děti opravovaly: příběh by dopadl jinak, kdyby měl Zacheus zlý úmysl; dopadl by jinak, kdyby Ježíš neřekl právě to, že jde za ním, že chce být s ním v jeho domě; nebylo by možné mluvit o spáse/záchraně, nebo by to znělo přinejmenším poněkud nepatřičně, kdyby se Zacheus vůbec nezměnil. Na závěr diskuse však zdůrazněte, že rozhodující je Ježíšova aktivita a oslovení Zachea.)

Proč asi lidem vadilo, že chce Ježíš být u Zachea?

Vadilo by vám to taky?

Co Zacheus udělal poté, co se setkal s Ježíšem? V čem se změnil?

Všimli jste si, že Zacheus chtěl vrátit víc, než musel (než sebral)? Proč myslíte, že to tak bylo? (Snad z vděčnosti, radosti.)

Znáte ještě jiné příběhy o setkání Ježíše s hříšníky? Co mají příběhy společného? (Můžete si je nalézt, nebo jen připomenout, pokud je děti znají: např. L 7,36–50 – odpuštění vede k vděčnosti; J 8,1–11 – druhého vidíme jako hříšníka spíš než sebe, Ježíš situaci mění, dává nový začátek; Mk 2,1–12 – odpuštění je cosi jako uzdravení, doslova mění postoj.)

Ukážeme dětem fotky z bohoslužby se křtem.

Víte co to je? Kde to je?

Proč myslíte, že si tu teď prohlížíme tyhle obrázky? Napadá vás nějaká souvislost se Zacheovým příběhem?

Souvislosti: Křest je pro každého z nás podobná událost, jako když Ježíš volá jménem na Zachea. Při křtu vyznáváme své hříchy – tzn. vyznáváme, že na tom nejsme o nic líp než celník hříšník. A stejně jako on se také radujeme.

Slyšíme, jak nás Ježíš jmenovitě volá, že s námi chce také stolovat, a tak s ním vstupujeme do vztahu a ten chceme dobře naplňovat a spoléháme, že nás při tom povede svým Duchem.

Případně můžete mluvit také o večeři Páně a o vyznávání hříchů:

*Kdy se při bohoslužbách zvláště mluví o odpuštění hříchů? (Viz přesah: slova ustanovení večeře Páně; při večeři Páně nás také Ježíš Kristus vybízí, aby-
chom byli s ním u jednoho stolu.)*

Vyznání hříchů se často v bohoslužbě spojuje s večeří Páně, proto někdy vzniká dojem (právě i u dětí), že je to jakási vstupní podmínka. Je dobré upozornit, že tak to není (právě příběh o Zacheovi nám to ukazuje). Vyznání vin patří do každé bohoslužby, a do každého dne (prosba o odpuštění je přece i v modlitbě Páně); nikdy nepřicházíme bez hříchu, a tak každé máme vědět, že žijeme z Božího milosrdenství. Nebojte se s dětmi také hovořit o své víře, co to pro vás znamená, když vyznáte vinu, když přijmete pozvání ke stolu Páně...

b. Práce s obrázky

Přečtete dětem příběh o Zacheovi.

Ptejte se: Kdybyste měli namalovat obraz, který by vyjádřil, o čem ten příběh je, co by na něm bylo? (Mohou to zkusit.)

Ukažte dětem dostatečně velkou a zdařilou reprodukci Rembrandtova obrazu Návrat ztraceného syna. Veďte rozhovor:

Myslíte, že tenhle obraz je z našeho příběhu? Proč ano/ne? (Děti si třeba všimnou, že objímající je stařec, objímáný není boháč, ale žebrák atd., prozradíme dětem, že je to jiný příběh (L 15,11–32); pokud ho děti znají, můžeme se zeptat, co je to za moment; pokud neznají, nebudeme se příběhem o ztraceném synu vůbec zabývat.)

Co je na obraze? Jak byste ho pojmenovali? Odkud přišel ten klečící muž? Co asi dosud dělal? Co dělá teď? Která situace v našem příběhu o Zacheovi by to mohla být? (*Např. Zacheus slezl ze stromu; Zacheus se rozhodl rozdat svůj majetek...*)

Zdůrazníme, že hlavními tématy na obraze jsou přijetí, odpuštění, návrat.

Všímáme si výrazů jednotlivých osob: Jak jim je? Znáte takové situace?

V čem se shoduje tento obraz s vaší původní představou, co by mělo být na obraze o Zachovi?

Shrneme: Příběh o Zacheovi je příběhem o odpuštění, o přijetí Ježíšem, o novém začátku.

Rozdáme dětem kopie pracovního listu Z. Šorma nebo doporučeného obrázku (viz *Odkazy*). Pokud se rozhodnete pro pracovní list, ignorujte

zadání na něm napsané a vybídňte děti, aby dokreslily a tím „převyprávěly“ scénu v současných kulisách (tzn. Kdo je dneska jako celník? Jak na něj lidé reagují? Jak bychom se tvářili, kdyby si Ježíš nebo nějaký náš dobrý přítel vybrali, že budou v jeho domě? Mohlo by to přinést i něco dobrého?) Upozorněte děti, ať si dají záležet na výrazech ve tvářích. Pokud se rozhodnete pro doporučenou malbu, ať děti doplní právě výrazy v obličejích. Pak obrázky resp. výrazy porovnejte.

Zakončete prohlížením fotografie ze křtu a uvedením do souvislosti se Zacheem (viz bod a).

PŘESAH

Když jedli, vzal Ježíš chléb, požehnal, lámal a dával učedníkům se slovy: „Vezměte, jezte, toto jest mé tělo.“ Pak vzal i kalich, vzdal díky a podal jim ho se slovy: „Pijte z něho všichni. Neboť toto jest má krev, která zpečetuje smlouvu a prolévá se za mnohé na odpuštění hříchů. Pravím vám, že již nebudu pít z tohoto plodu vinné révy až do toho dne, kdy budu s vámi pít kalich nový v království svého Otce.“¹⁸⁹

Křest působí odpuštění hříchů, vykupuje od smrti a ďábla a dává věčnou blaženost všem, kdo věří tomu, co říkají slova a zaslíbení Boží.¹⁹⁰

189 Mt 26,26–29

190 M. Luther, Malý katechismus 4,2

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 276 – Před tvou tváří Pane; 147 – Kdo mě z pout mých; 233 – Odpust'; 327 – Temnou divnou mlhou; 359 – V království Božím místa dost

Haleluja amen: 141 – V Tobě je radost; 98 – Zachea nikdo nevidí

Evangelický zpěvník: 693 – Ježíš hříšné přijímá

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Ko 3,13 – Jako Pán odpustil vám, odpouštějte i vy.

MODLITBA

Milý Bože, děkujeme za Zachea. Za to, že nezůstal sám stranou. Děkujeme, že sis ho zavolal, že jsi s ním mluvil a jedl a radoval se. Děkujeme, že ani my nejsme sami stranou – že jsme tu teď spolu a s tebou. Odpusť nám, když někdy děláme, co se ti nelíbí. Chceme být dobrými přáteli s tebou i mezi sebou. Amen.

TĚLA Z MRTVÝCH VZKŘÍŠENÍ

22. ČERVEN 2014

Téma

Naše budoucnost je v Božích rukou. Můžeme se spolehnout na to, že jako Bůh vzkřísil Ježíše, vzkřísí i nás.

Cíle

- Děti uslyší a zažijí, že Bůh nás zná každého jménem a nikdo a nikdy se mu neztratí.
- Děti uslyší o tom, že Ježíše budeme následovat i ve vzkříšení. Všimnou si souvislostí biblických a vlastních příběhů.
- Děti hledají v textech (biblických a písňových) a obrazech osobní naději.

Biblický text: Iz 43,1–5; 1Kor 15,20–22 + další biblické texty viz práce se staršími dětmi

 POZNÁMKY K TEXTU

K výpovědi

V této výpovědi se jedná o naši osobní budoucnost – v co mohu doufat? Co se mnou bude, až můj pozemský život v podobě, jaké ho znám, skončí? Starý zákon je v tomto velice zdrženlivý, rozhodně nezná nějakou podobu nesmrtnosti stvoření, ale nepracuje ani s rozvinutými představami toho, co bude po smrti. Vůči smrti je každý sám o sobě bez šance, jedinou záchranou je příklon Hospodina k člověku, jeho věrnost, on je Pán nad životem i smrtí¹⁹¹. Pro starozákonní svědky platí více než smrt Hospodina zaslíbení, která otevírají budoucnost (např. Abraham kupuje v zaslíbené zemi hrob pro Sáru¹⁹² nebo Mojžíšovi stačí výhled do zaslíbené země¹⁹³. Nový zákon v této zdrženlivosti navazuje, nezavádí pojem čehosi nesmrtného, co by bylo v člověku samotném. Avšak je tu událost Kristova vzkříšení, která „mění situaci“. Apoštolové přinášejí svědectví o Boží věrnosti, která vydrží a nese i ve smrti. O novém počátku třetího dne.

V Krédu jsme už slyšeli o budoucnosti (přijde soudit živé i mrtvé) i o vzkříšení (třetího dne vstal z mrtvých) – obojí se týká Ježíše Krista. Ve třetím článku Kréda jde výrazněji o náš osobní příběh. Ježíšovo vzkříšení je „prvotním zážehem v řetězové reakci“ – to, že byl Ježíš vzkříšen, se týká všech, jejich osobního osudu ve smrti – *Avšak Kristus byl vzkříšen jako první z těch, kdo zesnuli. A jako vešla do světa smrt skrze člověka, tak i zmrtvýchstání.*¹⁹⁴

Spása se týká celku – nebe i země, „duše“ i „těla“. Člověk je vůbec v biblickém svědectví vnímán jako jednota – i tam, kde se mluví o „tělu“, jde o celého člověka i s jeho duševními pochody, stejně tak tam, kde se mluví o „duši živé“, jde opět o celostné vnímání lidské bytosti i s jejím tělem. Nicejsko-caříhradské vyznání v tomto bodě říká: „věřím vzkříšení

191 Viz např. Jb 19,25nn; Ž 73, 23nn

192 Gn 23

193 Nu 27,12; Dt 34

194 1Kor 15,20n

mrtvých“ a tak je v dnešní době v této výpovědi méně zavádějící, protože hovoří o člověku jako celku.

Na rozdíl od různých jiných náboženských směrů i křesťanských herézí **Bible nezná dualismus**, který by jednu část člověk povyšoval nad druhou, že by část člověka byla dobrá (a tedy „přežila“ smrt) a jiná část špatná. Všechno, co je součástí lidské bytosti, padá pod tíhou hříchu, zároveň je tu pro všechny stránky člověka naděje. V této výpovědi Kréda se tedy nevyvyšuje ani tělo.

Řecký jazyk má pro tělo dva výrazy – *sóma* (tělo) a *sarx* (maso). *Sóma* znamená to tělesné, přirozené, stvořitelským podmínkám podléhající; *sarx* spíše popisuje situaci člověka v odcizení, následek vzdoru vůči Bohu. Pavel píše, že *sarx* nemůže mít podíl na království Božím¹⁹⁵. A přesto je v Krédu použit právě výraz *sarx*. Krédo zde totiž navazuje spíše na evangelistu Jana (než na Pavla), který v J 1,14 píše „slovo se stalo tělem – masem, *sarx*“ – **Bůh se ztotožnil s porušeným „masem“**, s padlým člověkem. Stejně tak vzkříšení patří právě tomuto porušenému „normálnímu případu“.

Vzkříšení je osobní a dialogické – **jsme povoláni Bohem „svým jménem“**¹⁹⁶. I v hodině své smrti se mne Bůh týká a já se týkám Boha. Bible má pro vztah dvou stran oblíbený výraz – smlouva. Z Boží strany je to smlouva dodržovaná, pevná a nezná hranice smrti. Tak mohou být za živé v Bohu označeni Abraham, Izák i Jákob. I my patříme do takové osobní smlouvy s Bohem. Nerozptýlíme se v jedné velké blaženosti, nirváně. (Toto osobní povolání není nějaký bezbřehý individualismus – své jedinečné místo máme jako součást Božího lidu, se kterým Hospodin uzavřel smlouvu, jako pokřtění v Krista.)

Jak to bude vypadat, takové otázky jsou tu od začátku: „Jak vstanou mrtví? V jakém těle přijdou?“¹⁹⁷ – jde totiž o naši identitu – bude to vypadat tak nějak podobně, jako teď, jenom lepší¹⁹⁸? A nebo to bude něco tak jiného, že se nepoznáme, že nás nebude nic připomínat? Ani jedna cesta není biblickým řešením. Jde o nás osobně (viz výše – budu to *JÁ*), ale nastane zásadní proměna. Apoštol Pavel o tom mluví v 1Kor 15, 42nn. Je to Duch Boží, kdo nás vzkřísí a promění¹⁹⁹, naše tělo tedy bude „duchovní“ (pojem je ovšem dnes zavádějící, neb vzbuzuje asociace čehosi průhledného a vznášejícího se). Tělo (tzn. člověk jako celek) bude proměněno – **totiž připodobněno Kristu**. (*První člověk byl z prachu země, druhý*

195 1Kor 15,20

196 Iz 43,1

197 1Kor 15, 35

198 Viz Mt 22,23–30

199 Ř 8,11

člověk z nebe. Jaký byl ten pozemský, taková jsou i ostatní na zemi, a jaký je ten nebeský, taková i ostatní v nebesích. A jako jsme nesli podobu pozemského, tak ponese i podobu nebeského.)²⁰⁰ Vzkříšení je něco stěžejí představitelného, máme-li jen řeč a představivost tohoto světa. Obrazně řečeno, teď jako bychom žili v kresleném filmu, na ploše, a měli popisovat trojrozměrnost, prostor. Dostáváme se na hranici toho, o čem je možno mluvit, mluvíme vlastně v šifrách, obrazech, představách.

Podstatné i pro výklad dětem je, že žijeme ve smlouvě s Bohem, která se týká každého osobně v jeho celistvosti. Naše budoucnost je svázána s Pánem Ježíšem Kristem – i ve smrti i v tom, co po ní bude následovat. Jako v nebi – tak i na zemi – jako to bylo s Ježíšem – tak to bude i s námi.

K příběhu

K této výpovědi Kréda se nevztahuje primárně nějaký známý příběh v bibli, tak jako to bylo snadné u Ježíšova narození, atd. O vzkříšení našich osob se mluví poměrně hodně, ale jsou to dopisy a vyznání apoštolů. V naší práci s dětmi spíš skrze texty modelujeme nějakou situaci, stav, vnímáme pocity, zážitky. Sdílíme lásku, naději a víru. V posledních dvou výpovědích Kréda jsme totiž na hranici vyslovitelného. Nahlížíme za oponu, kterou poodhrnul Ježíš ve svém zmrtvýchvstání.

Pro práci s předškoláky jsme proto vybrali text z **Izajáše 43 kap., 1–5 verš.**

Věříme, že se skrze Ježíše Krista vztahuje i na nás. Text nás ujišťuje, že přes všechno číhající nebezpečí jsme obejmuti Boží láskou. Vody, řeky, proud, oheň, plamen – to je všechno život ohrožující, život beroucí, ale nic nás nestrhne ani nevytrhne z Boží náruče. Podobné ujištění nacházíme v Ř 8,38n nebo v žalmu 23. Důležité v tomto textu bylo, že je zde individuální oslovení jménem – nejsme jen do počtu, ale obrazně řečeno – Bůh nám říká křestním jménem a jde mu o nás konkrétně.

Pro mladší děti je připomenut příběh Ježíšova pohřbu a vzkříšení. Jako obraz pro naše vzkříšení je převyprávěn obraz z **1Kor 15,20–22**. Opět je volen pro přiměřenou názornost a především proto, že je tady velmi zřetelně ukázáno, že Ježíšovo zmrtvýchvstání předznamenává to naše. Jen na tom můžeme zakládat svou víru a naději. O podobě vzkříšení mluví Pavel v obrazech („duchovní tělo“). Mluvit o tom všem je složité, na většinu otázek zní odpověď „nevíme“, ale Pavel nám ukazuje určité meze, ve kterých se má naše přemýšlení odehrávat.

200 1Kor 15, 47–49

Výpovědi

Důležité je vyhnout se extrémům – dualismu duše a těla a lidovým představám, jak dušička odchází do nebička; a příliš masivním představám – vstávajících mrtvol (takové představy u dětí podporuje zábavní průmysl s hororovými filmy) nebo krásných lidí u potůčku s beránkem na klíně, jak to známe z plakátů jehovistů.

Příběhu

Vybrané texty nejsou příběhy s dějem. Ten děj musíme dodat svým životem, svědectvím učitelů a přiblížením se životu a starostem dětí. Jsou to však velmi silné texty, které mohou v dětech rezonovat a mohou je provázet. Není od věci se nějakou část s dětmi naučit nazpaměť.

ODKAZY

LOCHMAN, Jan Milíč: *Krédo: základy ekumenické dogmatiky*.

Praha: Kalich, 1996.

KOLÁŘ, Ondřej: Kde jsou Naši zesnulí. *Český bratr 2013/11*.

RATZINGER, Joseph: *Úvod do křesťanství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. (Vzkříšení jako „dialogická nesmrtelnost“, na tento termín odkazuje i O. Kolář v článku.)

GAARDER, Jostein: *Jako v zrcadle, jen v hádance*. Praha: Albatros, 1999.

(Kniha pro dospívající děti – filosofující příběh o umírající dívce, která se se svou smrtí vyrovnává. Zaujala mě v ní představa duchovního [proměněného] světa jako světa mnohokrát „hmotnějšího“, skutečnějšího než je ten náš. To náš svět je průsvitný, to co přichází, je mnohem pevnější [proto dívka a průvodcem andělem prochází dveřmi, vidí věci, které z postele vidět nemůže atd.]

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Na základě textu z Iz 43,1–5. V práci s dětmi nemluvíme přímo o vzkříšení, ale mluvíme o tom, že se Bohu nikdo nikdy neztratí, smrt zmiňujeme, ale ne primárně. Chceme se vyhnout masivním představám o vstávajících mrtvolách.

Ptejte se:

Kde všude se může člověk ztratit? Zabloudit? (V lese, ve městě, v obchodním domě, mezi mnoha lidmi, na trhu, na festivalu, v bludišti atd.)

Zabloudili jste někdy, ztratili jste se? Jaké to (asi) je?

Jak jste se cítili, na co jste mysleli? Čeho jste se báli, co vás ohrožovalo? (Resp. Co takový ztracený člověk cítí, na co myslí?)

Shrňte:

Když se člověk ztratí – a to se může stát kdekoli – v obchodě, v lese, dokonce i v kostele mezi lidmi, má člověk strach (*doplňte podle výpovědí dětí*), že je ztracený a že ho nikdo nenajde.

Ptejte se:

Co je důležité vědět, aby se člověk zas našel? Nebo aby se vůbec neztratil? (*Nechte odpovídat děti, ale nakonec shrňte a doplňte.*)

Shrňte:

Je velmi důležité znát své jméno a vědět, s kým tam jsem. Taky ten, kdo tam je s námi – rodiče, paní učitelka – nesmí zapomenout na nás a na naše jméno. Můžeme na sebe zavolat, poprosit někoho, aby zavolal telefonem, v obchodě vyhlásit rozhlasem, atd. Maminka na nás určitě nikdy nezapomene, nechala by nás někde v lese/obchodě, bude nás hledat, atd. Když se známe, zase se najdeme. Je důležité vědět, že o nás někdo ví, i když si připadáme ztracení.

Varianty

- Můžete začít vyprávěním příběhu podle vlastních zkušeností, třeba podobný našemu: Když jsme byli na slavnosti Bible kralické, báli jsme se, že

se nám děti ztratí mezi mnoha lidmi. Proto jsme dali dětem na ruku pásku, kde bylo napsáno, jak se jmenují, že tu jsou s námi a telefonní číslo. Pak už jsme neměli strach ani my, ani děti. Věděli jsme, že patříme k sobě, a můžeme se na to spolehnout, a i kdyby si děti strachy nemohly vzpomenout, mají náramek se jménem a telefonním číslem. A i kdybychom se vzdálili, zase se najdeme.

- Máte-li doma takový „náramek proti ztracení“ (např.: www.infoband.cz) vezměte ho dětem na ukázkou, od něj začněte. – Víte, k čemu to je?

Ptejte se:

Mohou se ztratit i dospělí? Mají také strach? Z čeho? Shrňte, variujte podle toho, o čem jste s dětmi mluvili:

I dospělí se někdy bojí, mají strach, že se ztratí, že budou sami. Někdy mají strach z nepříjemných věcí, nemocí. A mají také možná strach z toho, že umřou. Že se po smrti člověk ztratí, nikdo si na něj nevzpomenou, stane se jenom prachem. Možná máte podobný strach i vy.

Pán Bůh nám – dětem i dospělým – ale říká: Neboj se, mně se nikdo (*zdůrazněte*) nikdy (*zdůrazněte*) neztratí, já každého znám jménem, znám tebe... a tebe... (*doplňujte jména, nezapomeňte nakonec na sebe*) na nikoho nezapomenu. Víím o každém.

Teď vám přečtu, co se o tom píše v Bibli. (Další možnosti viz varianty.) Položte hlavy na stůl, příp. sedněte si do kruhu a chyťte se za ruce, zavřete oči a poslechněte si ještě jednou, co nám Bůh vzkazuje, co můžeme nosit v našem srdci jako takový náramek proti ztracení, strachu, a proti smrti.

Podle Iz 43,1–5 parafráze, doplněno o motiv z žalmu 23 (jde o slavnostní přednes, vyzkoušejte si předem, jak vám to půjde, můžete zkrátit nebo rozšířit, neodbyvejte slavnostnost a vážnost):

Toto ti říká Hospodin, tvůj stvořitel, ten který tě vytvořil a zná tě:

„Neboj se, patříš mi, povolal jsem tě tvým jménem, jsi můj. (*Doplňte jména dětí: Aničko, jsi moje. Martínku, jsi můj. Můžete se jich zlehka dotknout na hlavě či rameni.*) Nikdy se mi neztratíš: Půjdeš-li přes vody, já budu s tebou, půjdeš-li přes řeky, nestrhne tě proud, půjdeš-li ohněm, nespálíš se, plamen tě nepopálí. (*Můžete doplnit o dětské obavy, které zazněly.*) I kdybys šel tmavým údolím, kde na tebe číhají nepřátelé a smrt a nakonec tě přemohli, neboj se, to není konec. Protože já jsem tvůj Bůh, ten, který je stále s tebou. Jsi v očích mých tak drahý, vzácný, mám tě rád nade všecko. Neboj se, já budu s tebou.“

Varianty

Pokud radši vyrábíte, nebo z jiného důvodu (neposednost dětí, to, že se necítíte na přednes zaslíbení-požehnání, atd.), vyrobte si s dětmi z tvrdšího papíru náramky – na proužek papíru široký asi 2 cm napište (natiskněte) slova: БУГ РІКА: JSI MOJE, var. JSI MŮJ, – v předpokládaném počtu, v nedělce doplňte jména podle přítomných dětí, nechte děti vybarvit, nebo nalepit samolepky. Podle velikosti zápěstí dětí slepte izolopou nebo scvakněte sešíváčkou. Trvanlivější a dražší varianta, spíše pro starší – navlékací korálky s písmenky, které seženete nejspíše přes internetové obchody, event. v galanterii atd., nápis můžete zkrátit, např. Boží dítě.

Zakončit můžete také zpěvem písně Bůh je náš Pán a Král (Dodatek 607), první dvě sloky – v druhé sloce je text „nikdo se mu neztratí“. Můžete tímto zpěvem nedělkou zahájit i zakončit, dají se zpívat první dvě sloky + opět první.

Pomůcky: náramek proti ztracení; papírové „náramky“, pastelky, izolopa, případně sešíváčka, nůžky, event. korálky s písmenky, tenký provázek nebo kůže.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Máte-li kolem kostela hřbitov, pokud to jde, projděte se po hřbitově nebo můžete dnešní hodinu celou strávit na hřbitově. Stačí projít, upozornit, aby děti byly potichu, snažte se moc nemluvit. Možná vás děti upozorní na jejich rodinný hrob, můžete upozornit i vy je. Je-li to obtížně proveditelné, mějte k dispozici obrázky různých hřbitovů (na internetu najdete obrázků mnoho, vybírejte různé, zcela se vyhněte se strašidelným obrázkům, hřbitovy mohou působit vesele i smutně – barevné květiny, sochy plačících andělů, lesní hřbitovy, vyberte obrázek s lidmi, kteří hřbitovem jdou atd.)

Po procházce nebo po prohlížení obrázků se ptejte:

Jak jste se na hřbitově cítili? Proč? (U obrázků: Který se vám nejvíce líbí? Proč?)

Co se na hřbitově dělá? Je to smutné nebo veselé místo? Proč?

Můžete i rozšířit uvažování dětí: Co je na hřbitově smutné, co nadějně, veselé? Proč lidé chodí na hřbitov, ke hrobům?

(Možná vám děti budou vyprávět, jak byly na pohřbu nebo nějaký viděly, je to dobrá situace, kdy je možno takové prožitky sdílet, ovšem v dnešní době není účast dětí na pohřbech úplně obvyklá. Můžete je ke sdílení povzbudit.

V této chvíli budete pravděpodobně mít od dětí několik jejich úvah a budete vědět, co si představují, jak vnímají hřbitov, konečnost člověka, jestli o tom přemýšlely.)

Vyprávějte podle naznačeného schématu, navazujte na to, co děti říkaly:

Každý člověk jednou zemře. Přestane dýchat, takový, jaký byl, už nikdy nebude. Jeho rodina a přátelé udělají pohřeb a přijdou se s ním rozloučit. Pohřbí ho na hřbitově jako je ten náš. I my takhle jednou někoho pohřbíme a nakonec pohřbí i nás. Pak chodí lidé na ten hřbitov třeba vzpomínat. Je jim smutno, občas pláčou.

Ale počkat, to mi připomíná jeden příběh z Bible – tam taky přišli přátelé na hřbitov, aby ještě dokončili pohřeb, aby zavzpomínali, plakali a byli smutní... Vzpomínáte si? (*Nechte děti vzpomenout.*) Pořádali jsme si před pár týdnů o tom, jak zemřel Ježíš. Jak jeho tělo Josef a Nikodém pohřbili. Taky jsme slyšeli, jak Marie Magdalena přišla na hřbitov, aby na Ježíše vzpomínala, možná taky přinesla květiny. Ty naše příběhy jsou tak podobné tomu, co zažívali učedníci Pána Ježíše! Pohřbíváme, a chodíme na hřbitov vzpomínat.

Jenže – skončil Ježíšův příběh u hrobu, na hřbitově? (*Prostor pro odpovědi.*) Věříme, že Ježíš je živý – podivuhodným způsobem se setkal s učedníky, s Marií, s Tomášem, podivuhodně se setkává i s námi – v příbězích Bible, ve večeri Páně. Jeho příběh pokračuje dále.

Jak to tedy bude s námi? Skončí náš příběh na hřbitově? Tak se neptáme jen my, tak se ptali Ježíšovi učedníci od samého počátku. Jak to bude dál? Máme naději?

Apoštol Pavel, který měl mezi křesťany velkou autoritu, pro to měl takový obraz, příběh. Když se křesťané hádali, jak že je to se vzkříšením Ježíše a jestli se jich to také týká, pověděl jim toto:

Na začátku, v ráji, se první člověk Adam rozhodl, že si bude dělat věci po svém, klidně i proti Bohu. Hodně věcí se tenkrát pokazilo, Adam i s Evou museli odejít z ráje. Prostě se to s námi táhne, s Bohem už nikdo nemluvil tváří v tvář, pořád si děláme věci po svém, na Boha se neohlížíme. I smrt je najednou zlá, bojíme se jí. Jako by ten Adam smrt vypustil z řetězu, do světa, teď tu dělá paseku jako vzteklý pes. Všichni umírají.

Ale pak přišel náš Pán, Ježíš Kristus. On je takový nový Adam, nový člověk. Ten opět mluvil s Bohem tváří v tvář. Dělal všechno podle toho, co si Bůh přeje. Proto zvítězil i nad smrtí. Nad ním nemohla vyhrát. Vstal z mrtvých. A to je, jako by prorazil zeď, která nás držela v království smrti, jako by znovu spoutal smrt, vyrazil jí z ruky její zbraň. S Ježíšem přišlo do světa zmrtvýchvstání. Teď má každý naději,

že bude také vzkříšen, týká se to každého. Proto vyznáváme: Věříme, že nastane vzkříšení mrtvých.

A jak to bude vypadat, jak budeme vypadat? To křesťany taky zajímalo. A Pavel jim řekl: Bude to něco zcela jiného, než známe teď, skoro se to nedá popsat. Ale taky víme, že to budeme my, že nesplyneme s ostatními nebo přírodou. Budeme to my, ale docela proměnění. Máme naději, protože Ježíš je náš Pán a my ho následujeme.

Zazpívejte na závěr velikonoční píseň – v mnoha najdete motiv „vzkříšení pro nás“ – „Všem Pán chce život darovat, aleluja.“ (Dodatek 663), „Ó živý Pane Ježíši... mocí tvou smí hrob nás všech mít kámen odvalen!“ (Dodatek 665).

Můžete pustit nějakou velikonoční skladbu – např. Buď tobě sláva, ve vícehlasu je monumentální.

Pomůcky: obrázky hřbitovů, zpěvníky, nahrávka velikonoční skladby.

PRO STARŠÍ DĚTI

Výklad uveďte jednoduchým představením tématu. Zde musíte zapojit i svoje svědectví – mluvte o tom, co je pro vás na víře ve vzkříšení mrtvých důležité. Připomeňte dospívajícím, že někdy se mohou slova z Bible nebo slova Kréda jevit jen jako prázdná slova. Jsou ale situace, kdy jsme (byli jsme, budeme) smutní, kdy se nás dotkne smrt našich blízkých (nebo – setkali jsme se s někým, kdo prožíval takovou ztrátu), a pak potřebujeme povzbudit a potěšit. Potřebujeme načerpat z víry v vzkříšeního Ježíše Krista.

Nabídněte dětem různé biblické texty, texty písní a obrázky, které by mohly je nebo někoho dalšího povzbudit tehdy, když bude smutný ze smrti blízkého člověka.

Dětem rozdejte tvrdší papíry, které si složí na půlku jako desky (můžete je procvaknout děrovačkou a po skončení práce svázat mašlí nebo provázkem). Vyzvěte je, aby vytvořili do těchto desek povzbuzující a potěšující koláž, dopis, přání, obraz. Nechte je svobodně vybrat, jak, co a pro koho budou tvořit. Kdo chce, může popsat, co vytvořil, co si vybral a třeba proč. Desky si mohou nechat pro sebe, až ta chvíle přijde, nebo dát přání někomu, kdo ho potřebuje hned.

Texty z Písma, texty písní a obrázky; přidejte vlastní.

Texty např.: Iz 43,1–5; Ž 16,10; Jb 19, 25nn; Ř 8,9–11; 1Kor 15,54b–55; J 3,16 atd.

Písně: Velikonoční z EZ – Buď tobě sláva 346, Vstalť jest této chvíle 335, Kristovo vzkříšení 339, Haleluja 663, Už svitlo jitro nedělní 665, atd. Svítá – A pak 1, Kristus je má síla 166. Dejte k dispozici zpěvníky.

Obrázky např.: Ivan Steiger, *Bible v obrazech*, str. 74, 247, 253, Zpěvník *Haleluja Amen* – strany 25, 59, 151, 167, 169, 171 a další, které symbolizují důvěru v Boha, smlouvu s Bohem, nebo např. ikony Ježíšova vzkříšení a obrazy starých mistrů. Podle uvážení další obrázky např. přírody.

Pomůcky: tvrdé papíry, kopie obrázků/pohlednice nebo kopírka k dispozici, vytištěné texty, bible, zpěvníky, tužky, pastelky, nůžky, lepidlo, děrovačka, provázek, atd.

PŘESAH

- J. M. Lochman říká: „Zaslíbení překonané smrti, které se naplnilo již ve velikonoční události, uvádí už dnes poměry smrti do pohybu – ve vzpouře proti nim, v úsilí o jejich proměnu.“ A poukazuje na to, že víra ve vzkříšení má své důsledky. Domyslete – jak ovlivní víra ve vzkříšení pohled na nerovnost lidí, na útlak a vládu smrti mezi lidmi, na oslavování smrti, přílišnou odevzdanost smrti („všichni tam jednou musíme“), na prodlužovaný život na přístrojích, na nedůstojné umírání?
- Švýcarský básník a farář Kurt Marti napsal básně, které vyšly pod názvem „Leichenreden“, jsou to básnické (volně přeloženo) „řeči nad rakví“. Část z nich je přeložena v českém výboru jeho prací *Něha a bolest*²⁰¹. Velmi inspirativní jsou právě v dosahu víry ve vzkříšení do všedního současného života.

201 MARTI, Kurt: *Něha a bolest*. Praha: Církev československá husitská, 2001.

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 286 – Rok za rokem; 1 – A pak jsi šel; 90 – Haleluja zpívej;
108 – Úžasná láska; 166 – Kristus je má síla, 210 – Někdo mě vede
za ruku

Evangelický zpěvník + dodatek: *oddíly velikonočních písní;* 607 – Bůh je
naš Pán a Král; 607 – Z přetěžkého kříže

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

1Kor 15,54b – Smrt je pohlčena, Bůh zvítězil!

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme ti, že se ti nikdo neztratí, ani ve smrti. Děkujeme, že nás vzkřísíš, že nás proměníš a že budeme spolu mluvit tváří v tvář. Děkujeme ti za Ježíše, který tuhle cestu pro nás připravil. Amen.

41

A ŽIVOT VĚČNÝ

29. ČERVEN 2014

TÉMA

Náš cíl je u Boha.

CÍLE

- Děti si povídají o tom, co bude – krásný Boží svět – na základě písničky podle Izajášova proroctví.
- Děti si uvědomí, že život věčný neznamená žít věčně, ale jde o to, že nám Bůh chystá dobré a krásné věci.
- Děti čtou text ze Zjevení a učí se pracovat s představami a obrazy věčného života, propojují se svým dneškem.

Biblický text: Zj 21

POZNÁMKY K TEXTU

K výpovědi

Máte konkrétní představy o nebi, o věčném životě? Mají je děti? Co s nimi? Všichni autoři, kteří se o tom snaží psát, se shodují – „víc než oko spatřit smí, víc než slovo vypoví, víc než srdce toužit zná – Bůh ti dá!“²⁰². To, jak mluvíme o věčném životě, jsou obrazy. „Nelze je sice eliminovat (vyloučit), ale ani nemohou být objektivizovány, zpředmětněny.“²⁰³ Bůh je vždy větší než naše představy, zcela jiný. Když mluvíme o věčném životě, mluvíme o našem setkání s tímto Bohem tváří v tvář – přesahuje to možnost naší řeči i představ. Přesto o tom Bible a její autoři svědčí – slovy a obrazy tohoto světa, jaksi předposledně. Domníváme se, že i my s dětmi můžeme na základě biblických představ rozvíjet svoje obrazy a doufat tak v Boha, který nás vede k sobě.

Na základě biblických textů je možno našim představám dát hranice či směrovky.

Život věčný, to neznamená žít věčně, prodloužit nějak tento život zde nebo jinde, není to automatické pokračování. Nicejsko-cařihradské vyznání na tomto místě mluví o *životě budoucího věku*. „Budoucí skutečnost života... překonává přítomnost nepředstavitelnou měrou.“²⁰⁴ Na této budoucnosti je nejpodstatnější, že se odehrává *tváří tvář Bohu*, on je cíl a naplnění věčnosti – „Bůh bude všechno ve všem“²⁰⁵.

Nejde však jen o čistou budoucnost, posmrtnou existenci. Možnost tohoto života spojená s vzkříšeným Kristem a náš věčný život již začal v daných poměrech našeho všedního života. *Budoucí skutečnost je v Kristu a v Duchu již přítomná*. – „Uprostřed smrti, ve světě poznamenaném smrtí, jsme obklopeni životem.“²⁰⁶ Svůj život nežijeme jako v nudné čekárně na věčnost, ale jako ti, co přicházejícím poměrují věci, které dělají, jako ti, kdo vyhlížejí naplnění svých snah. Věčný život je cíl naše-

202 Viz 1Kor 2,9

203 Hans Küng, *Krédó*

204 J. M. Lochman

205 1Kor 15,28

206 J. M. Lochman

ho života. Proto pracujeme v jeho prospěch a voláme při tom – Maranatha – Pane, přijď již.

Věčný život, „nebe“ – biblickými slovy také „pravý sobotní odpočinek Božího lidu“²⁰⁷. Po všech našich zápasech – vyhraných i prohraných – nás čeká „**věčné dovršení** našich kusých životů a zhojení ran v odpočinutí Božího lidu.“²⁰⁸. To, co děláme, to není první ani poslední – máme naději na „pokoj Boží, převyšující každé pomýšlení.“²⁰⁹ Patří sem i naděje na smrt smrti, bolesti, soužení atd.

Věčný život znamená také *poznání věcí tak, jak doopravdy jsou*, jako „plné přijetí do Boží pravdy“²¹⁰. Do plného světa se tak dostane náš život i dějiny světa, naše všelijak zauzlované cesty se ukážou ve světle přísné milosti a milostivého soudu Božího.

Věčný život v Bohu je – jedním slovem – láska. To je základní charakter věčného života, „láska nikdy nezanikne“. Protože Bůh je láska, protože Bůh nás miluje, s láskou na nás myslí, je nám určen věčný život, jen tak se neztratíme v nicotě, ve smrti: „Bůh je láska, a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm.“²¹¹

V tom se zároveň ukazuje to, že k věčnému životu patří společenství, naše sdílení lásky ke druhým. Nebe není sobecká záležitost mezi mnou a Bohem. K tomu směřují biblické obrazy Božího království (synoptikové) nebo občanství v nebesích (jak je používá apoštol Pavel). „My víme, že jsme přešli ze smrti do života, protože milujeme své bratry; kdo nemiluje, zůstává ve smrti.“²¹², tak se přidává apoštol Jan.

K příběhu

Jako text k „věřím věčný život“ jsme vybrali obraz ze Zjevení Janova, 21. kapitoly. Obsahuje podstatné výše naznačené momenty – blízká přítomnost Boží, dovršení věcí, zahlazení smrti a bolesti, vyjevení pravdy, společenství a láska.

Zároveň je poetickým obrazem, básní o naději. Mluví právě jazykem země o nevyslovitelných a nepředstavitelných skutečnostech nebe, které Bůh připravil pro svůj lid. Jan popisuje své vidění ve snu, takže tady

207 Žd 4,9

208 J. M. Lochman

209 Fp 4,7

210 J. M. Lochman

211 1J 4,16

212 1J 3,14

pracuje „snová logika“ (např. velikosti perel, ze kterých byly brány, atd.), čtenář Bible ví, že i ve snech se vyjevuje Boží pravda.

Na rozdíl od apokalyptických filmů není tématem konec, boření, ale nové stvoření, obnovení. To, co Jan popisuje, není konkrétní popis toho, co bude, ale vyjádřením, že na budoucnost, která přichází od Boha, se můžeme spolehnout, je to hotová věc. Obsahem této budoucnosti je především vztah k Bohu – „já mu budu Bohem, a on mi bude Synem“²¹³. Město podle Jana má obrovskou kapacitu, spojuje nebe se zemí a je místem Boží blízkosti. Je průsvitné (transparentní) a zářící, takže ovlivňuje a osvětluje život kolem sebe.²¹⁴

V práci s dětmi nevyužívám příliš mnoho podrobných poznatků z výkladu, spíše pracuji s možností slyšet biblický text a na základě hry a biblického textu chci umožnit dětem, aby měly svoje vlastní představy.

Jako jiný obraz věčného života by mohl posloužit i starozákonní motiv z Iz 11,6nn (vlk s beránkem).

Úskalí

Neustále si musíme být vědomi obraznosti a předposlednosti našich obrazů nebe, věčného života. Proto je důležité v práci s dětmi říct něco v tomto smyslu: „Jaké přesně bude nebe, věčnost? Popravdě, to nikdo neví. Lidé si to představují různě.“

Na druhou stranu to nejsou jen nějaké pohádky, hezké ilustrace nebo růžové brýle. Boha jsme v Ježíši poznali jako lásku, můžeme se tedy spolehnout, že věčný život, nebe, je právě plná přítomnost Lásky, tedy Boha.

ODKAZY

LOCHMAN, Jan Milič: *Krédó: základy ekumenické dogmatiky*.

Praha: Kalich, 1996.

RATZINGER, Joseph: *Úvod do křesťanství*.

Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.

LEHMAN, Karl: *Věčný život. Teologické texty: časopis pro teoretické a praktické otázky teologie*. Dostupné na adrese <http://goo.gl/gS5IQ3>.

213 Zj 21,7

214 Velmi podrobný a čtivý výklad najdete v Jiří Mrázek, *Zjevení Janovo*, Karmelitánské nakladatelství 2009. Tu knihu stojí zato mít!

REJCHRT, Luděk: *Věřím: výklad apoštolského vyznání víry.*

Praha: Kalich, 2012.

MRÁZEK, Jiří: *Zjevení Janovo.*

Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Pro čistě předškolní skupinu využijte píseň Ludka Rejchrta Písnička o tom, co bude (Haleluja Amen 158). Zkuste ji s dětmi zazpívat, a ukázat jim, jak dá Bůh všechno do pořádku – nebudou zbraně, nebudou si lidé ani zvířata ubližovat, budeme si rozumět s Bohem a společně budeme zpívat veselé písně. Využijte obrázek lva a beránka. Můžete si s dětmi povídat, jaký by měl být ten nejlepší svět, co by na něm mělo být a proč (touto otázkou lze také začít, „vymalovat“ si ten svět a pak ho porovnat s písničkou).

Pomůcky: zpěvník Haleluja Amen, event. Zpívejte s námi.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Práce pomocí dramatických prvků, pro všechny věkové kategorie, funguje na smíšenou skupinu. (Podle Daniely Stolařové, provedeno na semináři učitelů nedělních škol s houfem rozdílně starých dětí, které se neznaly navzájem, ani většinou neznaly učitelku.)

Praktické pokyny – s dětmi sedíme v kruhu, domluvíme si znamení, na které všichni musí ztichnout (zazvonění), kdo chce mluvit, bude se hlásit, apod.

Děti, vypravujeme si tady o tom, v co všechno my v kostele věříme a co považujeme za správné. Dnešní téma je, že věříme ve věčný život.

1. *(Aktivita na začátek, která má za úkol děti rozpohybovat a zároveň na známé hře „ohmatat“ pojem jednou – vícekrát – věčně/nekonečně. Hrajeme tehdy, pokud máme více času a vhodný prostor. Lze začít až povídáním o tom, co bychom [ne]chtěli dělat dlouho až věčně.)*

Víte co, nejdříve si zahrajeme takovou honičku.

Rozehřívací honička (dvě verze): 1 – Jeden honí, koho chytne, ten musí umřít (zastaví se na místě, zmrzne, ve hře končí). Verze 2 – ten, kdo je chycen, může být zachráněn, pokud se ho někdo dotkne (podleze pod nohama apod.).

Reflexe (opět v kruhu): Co je lepší – mít jen jeden život nebo víc možností? Být déle ve hře? A jaké by to bylo, kdybychom měli nekonečně životů? *(Reflexe chce navodit přemýšlení o tom, zda dělat něco vícekrát, dlouho je dobré/příjemné. Tady odpovědi budou pravděpodobně mířit k tomu, že to dobré je.)*

Aktivita/rozhovor: *Navazuje na předchozí, ale začíná opačným předznamenáním. Lze použít i bez předchozího. Říkáte, že je to dobré, když máte hodně životů, když je hra dlouhá (podle odpovědí dětí). A co třeba... uklízení (nějaká nepopulární činnost)? A teď si představte, že byste to měli dělat pět minut, půl hodiny, tři hodiny – baví vás to? (Děti to pravděpodobně nebudou bavit brzy.) Dobře, tak co třeba... chození. (Neutrální činnost.) Představte si to, že chodíte pět minut, dobré? Půl hodiny, dobré, i celý den se dá jít, když je člověk na výletě, ale jít už i v noci... (Rozvádějte podobně jako u předchozího, tady to jde déle, ale nekonečně to také nelze.) A co třeba... jedení zmrzliny? (Oblíbená činnost – i zde s dětmi hovořte o tom, jak dlouho by takové jedení zmrzliny bylo dobré, a i tady se ukáže, že přestože je to veskrze oblíbená činnost, nemá smysl ji dělat věčně, nelze to.)*

Varianta: necháme děti předvádět to, co si mají představovat, aby se do toho lépe vžily.

2. *(Krok dále – otázka, zda chceme zemřít postavena do protikladu k tomu, zda chceme žít věčně. S dětmi poznáváme, že žít nekonečně dlouho není to, co se míní věčným životem.)*

Diskuze v kruhu: Chce se vám umřít? *(Odpovědi dětí.)* Jak by to vypadalo, kdybyste byli těžce nemocní, na smrtelném loži? *Nechte děti předvést, položit se na zem.*

Učitel v roli – A já teď budu doktor *(vezme si nějaký lékařský atribut, plášť, stetoskop z dětské hračky, něco jako lék, např. lentilky, apod.),* který vynalezl lék na tu vaši nemoc a k vám na tom smrtelném loži přijdu a vyléčím vás. Jaké to je, když vás vyléčím? Dobré, že? Neumřít na nemoc, to je fajn, to je příjemné.

Diskuze v kruhu: Když je dobré být vyléčený, chceme žít věčně? Znamená to teda, že budeme žít věčně? Jak vypadají lidé, kteří jsou staří? A šlo by to pořád, třeba do 400 let? Nebudeme nemocní? Strašně staří? Nebo budeme i věčně mladí? Znáte někoho takového?

Aktivita: Etuda – jak by to vypadalo, kdyby nám bylo 400 let? (A co teprve ta věčnost!)

3. *(Krok poslední – rozšíření pojmu věčný/věčnost jako opis pro setkání a bytí s Bohem, což je nevýslovná krása.)*

Co to teda je věčný život? Vidíme, že to asi neznamená žít nekonečně dlouho. Někdo řekne: Život věčný, to znamená, že věříme, že se můžeme dostat do nebe. Co to ale znamená? Že budeme sedět někde na obláčku? To asi ne, ale popravdě, jak to přesně bude vypadat, to nikdo neví, to se ani vyslovit nedá. Věříme, že to bude super, že na nás čeká Bůh, který nás má nadevšecko rád. Že se máme na co těšit, protože být v blízkosti Boha je nevýslovná krása, a že se tedy nemusíme bát smrti. Nikdo neví přesně, jak to bude vypadat, ale máme dovoleno si to představovat.

Lehněte si a zaposlouchejte se do toho, jak si to představoval jeden člověk jménem Jan, a jak o tom napsal v Bibli (Zj 21, vybrané verše, lehce upravený text):

Potom jsem uviděl nové nebe a novou zemi. Protože první nebe a první země pominuly a nebylo už ani moře. Uviděl jsem svaté město, jak sestupuje od Boha z nebe. Bylo moc nádherné.

Uslyšel jsem mocný hlas z trůnu: „Hle, Bůh bude bydlet s lidmi a oni budou jeho lid. On jim setře každou slzu z očí a smrt už nebude, ani pláč ani křik ani bolest už nikdy nebude; neboť minulé věci pominuly.“

Tehdy ke mně přišel jeden z andělů a řekl „Pojď, ukážu ti to krásné město.“

Odnesl mě na velikou a vysokou horu a ukázal mi Svaté město, sestupující od Boha z nebe a zářící Boží slávou. Jasem se podobalo nejdražšímu kameni, jako kameni jaspisu jasnému jako křišťál. Mělo mohutnou a vysokou hradbu s dvanácti branami. Tři brány byly z východu, tři brány ze severu, tři brány z jihu a tři brány ze západu.

Jeho hradba byla postavena z jaspisu, ale město bylo čisté zlato podobné čistému sklu. Základy městské hradby byly ozdobeny všemi nejkrásnějšími drahokamy: jaspisem, safírem, chalcedonem, smaragdem, ametystem a dalšími a dalšími.

A těch dvanáct bran bylo z dvanácti perel: každá z těch bran byla z jedné perly. Ulice toho města byla ze zlata, čistého jako průhledné sklo.

To město nepotřebuje slunce ani měsíc, aby v něm svítily, neboť ho rozzářila Boží sláva. Národy spasených se budou procházet v jeho světle a králové země do něj přenesou svou slávu. Jeho brány se ve dne nikdy nebudou zavírat, a nikdy tam nebude noc.

To je krásné, že? Chtěli byste v takovém městě bydlet?

Takhle si to představoval Jan, ale co když pro nás je nekrásnější a nejlepší něco jiného? Chtěl by nás někdo svým nebem provést? *(Možno pokládat doplňující otázky, podle toho, co děti říkají – A co ostatní lidé, jsou tam taky? Kdo by tam měl být, co tam už určitě nebude, atd.)*

Zakončete modlitbou – poděkujte Bohu za své představy a také za to, že naše představy určitě překoná a překvapí nás.

Pomůcky: „kostým“ pro roli doktora – např. bílé tričko, stetoskop, atd.; text Zjevení Janova.

Varianta

Pokud nechcete pracovat tolik z aktivitami a rozhovory, lze je více převyprávět. Můžete například použít motiv dětí, které si hrají na honěnou (viz první aktivita), libují si, že je druhá varianta zábavnější. Pak vymyšlejší, co by se dalo dělat nekonečně a co by je bavilo (viz další aktivita). Maminka je poslouchá a ptá se, zda by opravdu chtěli dělat věci věčně, žít věčně, jestli to vůbec jde. Zjišťují, že ne, nikdo nežije věčně. Jedno dítě se zeptá: A co v kostele, tam říkali, že věříme ve věčný život? Maminka čte příběh ze Zjevení, povídají si (povídáte si) s dětmi o jejich představách (viz závěr aktivit).

PRO STARŠÍ DĚTI

Už se vám někdy zdál sen, který vás potěšil, povzbudil vás?

Přečtu vám teď jeden z nejvelkolepějších snů, který kdo měl, a který zapsal, aby nás s ním potěšil. *Přečtěte ze Zjevení 21, např. vybrané verše viz práce s mladšími dětmi. Text můžete posléze rozdat.*

Co vám přijde reálné, běžné? Co je opravdu snové? Co takový „sen“ může vyjadřovat – co nám těmi obrazy říká? Kde je v tom „snu“ Bůh? Jaký má vztah k lidem? Co z těchto představ a obrazů vás potěšilo?

Shrňte podobně: Věříme, že náš život má cíl v Bohu, ve společenství s ním. Tam, kde ho poznáme úplně, tak, jako on zná nás. Všechno, co nám nyní nebylo v našem životě jasné, pochopíme – proč a nač. Poznáme, co bylo dobré a co špatné. Budeme blízko Boha.

Jsou to obrazy jen pro budoucnost, nebo mají vliv i na současnost? *(Můžete psát argumenty pro obě varianty, rozdělit děčka do dvou skupin, aby obhajovaly jednu či druhou variantu, atd.) Jestliže mají, pak jaký?*

Zapívejte píseň: Bojujte, bojujte dál (Svítá 17). Je tu nějaká souvislost se snem apoštola Jana?

PŘESAH

Spirituály, písně černošských otroků, jsou určitým typickým projevem touhy po věčném životě a po nebi. Velmi často o „Boží zemi, kde vládne jas“ zpívají. Ale není to pouze upnutí na zásvětno, spirituály v sobě často ukrývaly tajné návody a šifry pro útěk do států, kde bylo otroctví zrušeno, je v nich zcela „všední“ touha a zápas o to být svoboděn. V tomto propojení se velmi dobře ukazují, co věříme, když vyznáváme „život věčný“.

Modlitba Rogera Schutze:

Pane, náš Otče,
jak doufá země v ranní červánky,
tak naše srdce očekává tvůj příchod.
Dovol nám rozbít stany
v tom koutku země, které tvé světlo zaplavuje,
a čekat tam spolu s tebou
novou zemi i nebe nové.

Báseň Josefa Václava Sládka (V náruči Boží):

V náruči Boží, odkud jsme vyšli,
večer se všichni sejdeme zas.
Kdo by se děsil, kdo by se třás?
Po dlouhé pouti navždy zas domů –
nikdy, už nikdy v tu chladnou dál!
Kdo by se děsil, kdo by se bál.

RITUÁL

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

PÍSNĚ

Svítá: 12 – Až svatí půjdou; 223 – Nová země; 2 – Aj kamení volati bude; 17 – Bojujte, bojujte dál; 35 – Čekám na to stále; 97 – Já jdu tam do Boží země; 153 – Kdybych znal množství jazyků; 145 – Kdo bude v nebi žít; 280 – Přijď království tvé; 360 – V nebi je trůn; 368 – Víc než oko spatřit smí (jen refrén!)

Haleluja Amen: 120 – Písnička o příchodu Páně; 121 – Můj Pán všechny svolá; 158 – Písnička o tom, co bude; 160 – Zpěv o boji víry; 162 – Když jdem sami temnou pouští

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

1Kor 15,28 – Bůh bude všechno ve všem.

MODLITBA

Bože, děkujeme ti, že nás máš rád a že s námi chceš být. Dneska i napořád. Děkujeme ti, že nám naznačuješ, jak to jednou bude, že smíme doufat a představovat si, jak to bude krásné, a děkujeme, že nás stejně ještě překvapíš. To proto, že nás miluješ víc, než si dokážeme představit. Díky! Amen.

Úlohy cyklu pro školní rok 2013/14 jsou postupně zveřejňovány na webu Katecheze <<http://katecheze.evangnet.cz>>. Na stejné adrese naleznete další materiály pro práci s dětmi.

Zaregistrovaní uživatelé mohou na týchž stránkách zveřejňovat i své vlastní katechetické materiály.

Krédo – katechetická příručka 2013/14
Pomůcka pro učitele Nedělní školy a náboženství

Vydává poradní odbor pro práci s dětmi
Českoobratské církve evangelické, Praha, 2014
Tiskne VS Tisk Praha